

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Liber Nonvs. Nonus, De decimi ac simonia, quæstionibus ditatur octo.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

bruci locustarum, & nubium adiuratio nõ ad huiusmodi res dirigitur: sed vel ad Deũ per modum deprecationis, vt dignetur nõ isti misereri, demonisque cohibere, qui eius permissa eiusmodi tēpestates in nos obmoliuntur. Et hic est optimus omnium modus eiusmodi cladib. occurrendi. Quod si adhibeantur exorcismi, non intelligantur aduersus res irrationales dirigi, sed aduersus daemones, vt in virtute Dei cessent nobis esse infestos. Hoc aduersus illos adnotauerim, qui potius impostores, & incantatores sunt, quàm exorcistæ: nempe qui cum nubibus, & locustis, & brucis, cumq; alijs eiusmodi bestiolis pugnare contendunt, ac si eorũ colloquia perciperent, aut in ipsarum nubium aut locustarum potestate esse cessare. Quin verò litem cum locustis contestantur, patronosq; & aduoca-

tos & procuratores illis creant, qui causam ipsarum defendant, illasq; coram iudice accusant: a quo conuincuntur, condēnantur anathematizantur, & excommunicantur: cum ipsi potius adiuratores excommunicandi essent, atq; in vltimas insulas relegādi. Nam si contra vermiculos loquuntur, quid illi intelligunt? Sin verò cõtra daemones, quid opus est illos ordine iuris oppugnare? Sanè cum nostri sint publici hostes qui nullo iure, sed solam suam nequitiam in nos exercent. Atq; ad eò tanquàm manū festarios inimicos nostros sola virtute Dei armatis licet nobis illos propulsare. Haud ergo iudices & ecclesiastici & ciuiles (nam vtriusque res incumbit) in huiusmodi impostores, & præstigiosos animaduertere negligat: quippe qui religionem Christianam irrisioni exponunt.

FINIS LIBRI OCTAUI

FR. DOMINICI SOTO
SEGOBIENSIS, THEOLOGI,
Ordinis Prædicatorum,
Liber Nonus de Iustitia & iure.

PROEMIVM.

IN septimo libro, vbi religionis argumentum ingressi sumus, de voto a nobis disputatum est: nempe de his que homo Deo suapte sponte pollicetur, atque adeo de sacerdotibus qui diuinis peragendis sacrificijs mancipantur, in proximo de iurandi religione. Subsequitur ergo secundum ordinem ibidem propositum, vt de illis dicamus que mortales religionis vinculo eidem Optimo Deo reddere constringuntur: vt potè de oblationibus ac de decimis, que substantia sunt & alimonia sacerdotũ: ac subinde de vitio simoniæ, quo aditus eiusdem sanctæ & Ecclesiæ pollui solent. Oblationum autem decimarumque tractationẽ nequimus aliunde apertius ac subinde pulchrius auspicari, quam ab earum radice & fundamento, nempe a sacrificijs, que non modo Christiani, verum vniuersi mortales Deo suo iugiter offerre tenentur. Est n. sacrificium, oblationum suprema ad quã relique vniuersæ referuntur. Quare duas sacrificiorum quæstiones præmittere oportet: vnam in genere, atque alteram in singulari.

Soto, de Iust. & iure. Ecc QVÆ.

QVÆSTIO I.

DE SACRIFICIO in genere.

S. Tho. 2. 2. quæst. 85.

ARTICVLVS I.

Utrum Deo sacrificare sit de lege natura.

Primus igitur articulus questionis de sacrificio est, utrum sacrificiorum oblatio sit de iure nature. Arguitur namque negativè. Ea quæ sunt iuris nature, cunctis sunt mortalibus communia: sacrificia autem Deo offerre non sunt semper uniueris mortalibus commune & vnum. Abel namque legitur obtulisse de grege suo: Cain verò de terra frugibus. Atque Melchisedech, ut Genes. 14. relatum est, panem & vinum: alij verò alia animalia: ergo sacrificiorum oblatio non est de iure nature. Secundo. Ea quæ ius nature docet, minimè credere licet iustos homines præterisse: de Adam autem nusquam sacrificium obtulisse legitur: neque verò de Isaac: cum tamen de eodem primo parente, Sapientia ipsa cap. 10. contestetur eduxisse eum à delicto suo: vbi potissimum sacrificij oblatio videbatur congruere. Tertio: Sacrificia, ut 10. de ciuita Dei, auctor, est Aug. in quadam significantia offeruntur; significare autem quod vocibus primum (ut 2. de doctrina Christi. idem est auctor) deinde rebus congruit humano beneplacito instituitur: non ergo sacrificia à lege nature dimanarunt, sed à iure humano. In contrarium autem est quod omnitate semper fuit apud cunctos mortales aliquod sacrificandi pecimen: quod autem mortales omnes docti sunt, natura magistra didicerunt.

Cum res sit per se ipsa euidens, sacrificia, seu Deorum seu veri Dei, ab ipso statim mundi primordio more & ritu inter mortales celebratissima: superuacaneum fuisset quærere an fuerint. Sed prima quæ de eorum fonte & origine inquiruntur: nempe

utrum sit hominum inuentum, an potius documentum nature. Vbi primum omnium non est prætereundum, ut res ipsa, sollemnissima semper Latinis fuit: ita & nomen eiusdem esse receptissimum. Est enim sacrificium idem quod factio sacra: & sacrificare idem quod facta facere. Quapropter, ut scienter D. Th. præfati q. art. 3. adnotauit, sacrificium non idem est prorsus quod oblatio. Nam quidquid in Ecclesia offertur oblatio dicitur, enamsi nihil circa rem ipsam fiat. Sicut dum offeruntur nummi, aut panis, aut res alie: sacrificium autem non fit nisi vbi circa res ipsas Deo oblatas aliquid exercetur. Quales erant præterea animalium immolationes: & nobis dum sacrosanctum panem benedicimus, frangimus, & consumimus: hoc enim est facta facere. Vnde apud gentes præter sacerdotes sacrificia offerentes, erant sacrificio quilla exercebant opera. Est ergo sacrificium, peculiare facti dorum munus. Ad questionem igitur uicæ conclusionem respondetur. Sacrificiorum oblatio non solum diuini iuris est & humani, verum & ex eorundem numero, quæ in iure nature sunt posita. Probatur: Ratio ipsa naturalis mixta ex his quæ in se homo, experitur cum plane docet alicui superiori esse subditum. Misericordie namque, etumina, & caritates quibus inclinenter afficitur, eum commonefaciunt aliunde sibi, hoc est de super opem ferri. Atque adeo scanti aliquem sursum existere, cuius auxilio opeatur, atq. quidquid sit, omnes pro Deo habent. Rursum & ex rerum ipsa natura dicit subditiua hæc, quia calorum influentiam in se capiunt eisdem esse loco subditi, eadem quæ ratione terram: ceteris clementis: ut ipse quorum fore acreque inuariat: ac perinde se etiam ipsi Deo, cuius ope uiuit, subiectionem debere atq. honorem. Modus autem sensuali homini congruus est, ut reuerentiam quam Deo debet non modo intus animo referat, verum & sensibus signis eandem foris exhibeat. Sic igitur naturali ratione docti atque admodum sunt vniuersi mortales qualicumque ratione Deum nouerint, eidem sacrificia offerre, in signum debitæ reuerentiæ & subiectionis. Quemadmodum & inter homines mos subditorum est, dominis, quæ sit eorum dominium consentientes, munera offerre: hoc autem ipsum imperat

SOTO
de iure
Legibus
DII
13

Primus
argu à
partenc
gatiua.

Arg. 2.

Arg. 1.
August.

riarum sacrificij nomine intelligimus. Fit
 ergo nostra conclusio consequens, nempe
 sacrificiorum oblationem esse de iure na-
 turæ. Et est notanda conclusio perlua-
 sio, quæ non de sacrificio tantum qua mè-
 te intus offertur procedit, sed etiam de ex-
 terno. Nam et si verus Dei cultus qui spi-
 ritus est cordiumque inspector, intus in
 corde potissimum consistat, iuxta illud Ps.
 50. Sacrificium Deo spiritus contribulatus
 id quod tum Christus ipse Ioannis 4. testa-
 tur dicens, Venit hora & nunc est quando
 veri adoratores adorabunt in spiritu & ve-
 ritate: tum etiam Apost. 1. ad Corinth. 14.
 Orabo spiritu, orabo & mente: tamè cum
 nos corporei simus, viroque nomine debe-
 mus eum colere. Ex his vtrique colligitur
 quantum ad Dei cognitionem attinet, ne
 que externum sacrificium esse necessariū,
 neque verò vocalem orationem, veluti in-
 ter homines, quibus nō nisi externis signis
 aliena corda innotescunt. Neque verò ex-
 ternus cultus laudi datur, nisi quatenus ad
 internum refertur. Attamen non ideo nō
 est magno pretio æstimandus. Valet enim
 tum ad excitandum tum etiam ad testifi-
 candum mentis affectum. Quare suo non
 caret egregio merito. His namque quæ ex
 animo redundant, debitum Deo secun-
 dum nostram naturam persolvimus. Qua-
 re sanctè institutum est, ut publicitus in
 templis res diuina celebraretur. Arguat
 verò quispiam contra conclusionis ratio-
 nem sic: Naturalis ratio et si nos nostro iū
 defectuum admoneat, tamen non ab alio
 ri principio nos docet subsidia nobis pro-
 uenire, quàm à naturalibus causis. Nam si
 lumen duntaxat naturale consulas, quan-
 tum ad corpus per orbem celestes naturales
 Philosophi docuerunt nobis esse à natura
 prouisum: quantum verò ad animi cog-
 nitionem per intellectualem lumen: sed quan-
 tum ad effectus per liberum nostrum arbi-
 trium. Respondetur quod vbi naturalis ra-
 tio omnibus est nebulis expurgata, clarè
 monstrat hæc ipsa naturalia adminicula
 non nobis sufficere ad medendum omni-
 bus miserijs, quas corpore & animo pati-
 mur: atque adeò saltem in confuso aliam
 indicat superiorem causam quàm homi-
 nes pro Deo habent. Quod si aliquæ repe-
 riantur tam barbaræ nationes, quæ non
 nisi vel celorum, vel alia inferiora præsi-
 dia cognoscunt, solari syderi, aut cuiquam

alteri creatæ honores pendunt diuinos, ac
 subinde sacrificia. Conclusio ergo cum
 sua ratione adeò est lumine naturali nota,
 ut nulla vnquam fuerit natio que non
 Deum coleret, sacerdotesque haberet, at-
 que adeò sacrificia. Duo enim hæc paria
 cogitare soleo quibus omnis semper con-
 stituit Respublica, videlicet sacrificium &
 sacerdotium; lex & gubernator. Nam Rei
 publicæ institutor quem primum ilico sco-
 pum ciuium oculis prægere consuevit,
 fuit Deus, quem populus veneraretur, &
 à quo subsidia potereret. Mox, quibus cole-
 retur, sacrificia instituire. Deinde leges
 condere eidem religioni congruas, ac sub-
 inde magistratus penes quos sita esset le-
 gum custodia. Sic enim L. i. i. tradit,
 Numam illum secundum Romanorum
 Regem instituisse Rempubl. Vnde Arist.
 6. Ethic. cap. vi. inter magistratus sine qui-
 bus constare nequit Respubl. connumerat
 sacerdotes, qui publicis sacrificijs addici
 debent, quorum quidem præsidentes, tum
 reges factorum dicuntur, tum Pontifices
 Max. Idque repetit lib. 7. cap. 8. vbi in
 primo magistratum gradu eisdem collocat
 sacerdotes. Et Ethicor. 8. cap. 9. ad ratio-
 nem alludens nostræ conclusionis, ait sa-
 crificia vetusta post perceptionem frugū
 fuisse fieri solita. Quòd si historias tam no-
 stras quàm profanas perlustras, statim ab
 orbe cõdito, Abel, Noè, ac Melchisedech,
 in lege naturæ videas oblationes, & sacrifi-
 cia obrulisse. Et ante legem datam, Abra-
 ham etiam & Iacob. Et in sacra præterea
 historia, Genes. 47. extat sacerdotum Aegy-
 ptiorum memoria, qui erant regibus pri-
 uilegijs insignes.

Ad primum igitur argumentum re-
 spondetur, quod sacrificiorum oblatio, si
 eam in genere mediteris, cunctis fuit gen-
 tibus semper communis: quòd autem his
 vel illis vterentur, constitutiones fuerunt
 humanæ secundum hanc, aut illam Dei
 cognitionem quam vnaquæque gens at-
 tingebat. Hæc enim ratione dicebamus li-
 bro proximo, & secundo, humanas leges à
 naturali derivari, scilicet per modum deter-
 minationis generis ad species. Est enim
 lex naturæ ut malefactores supplicio ple-
 ctantur: quòd autem hoc aut illo, lex san-
 xit humana, secundum cuiusque nationis
 ingenium. Et idem est de cultu, & sacrifi-
 cijs: Et per hoc respondetur ad argumen-
 tum

Ad pri-
mū arg.

Ad tertium arg.

Ad secundam arg.

tum tertium, videlicet, quod suos significare conceptus, naturale est homini: his autem, aut illis vocibus & signis, cuiuslibet est nationis placitum.

Ad secundum vero respondetur non esse dubitandum, quin Adam & Isaac, sicut & ceteri iusti, sacrificium obtulerunt: maxime cum Adam sua innotuerit culpa, atque Isaac sua etiam originalis: quae quidem culpa secundum Greg. antiquis patribus per sacrificiorum oblationes remittebatur. Sed non opus fuit ut vniuersa in sacram historiam essent relata. Et forte consulto Nam cum in Adam initium habuerit culpa, non est tanquam oblator sanctificantis hostie nominatus, sed filij sui Abel & Cain, in quibus sacrificiorum disparitas, quae semper fuit in orbe placentium & displicentium Deo, notata fuit. Sacrificij autem quod Isaac obtulerit, ideo forsitan non habetur in sacris memoria, quod ipse fuit a patre in sacrificium oblatum, tanquam hostia Christi prognosticum, quod vniuersorum apex, radixque fuit.

tem est superiori facile colligitur. Dicitur enim est sacrificium exterius, seu testimonium offerendum esse interius illius quod est in anima; nam religio exterior in hoc potissimum feruit, anima vero se illi in sacrificium addicit, penes quem, ut dicebamus, situm esse cognoscitur suum praesidium & subsidium: ille autem solus est Deus, ergo illi tantum sacrificia debentur. Probatur hac potissima praemissa. Homocicium & rerum vnaqueque prae se Deum & ab aliquo principio emanare se cognoscit, & in aliquem vltimum tendere finem, qui sua est suprema felicitas: Deus autem solus est & principium hoc, & subinde finis, atque adeo ab ipso veluti a primo fonte, & quidquid habemus recepimus, & ad id quod redimus adiuvamus. Solum ergo ipsi fas est sacrificia libare. Accedit secundo, quod illi tantum licitum est sacrificare apud quem licitum est orationibus nostris precationibus accurrere, tanquam ad illum vnde nos, nostraque vtriusque hominis salus pendet. Hac autem rationem solum Deum oramus, ut nostri misereatur, nobisque opem ferat. Ad idem facit tertio exemplum quod inter homines certissimum. Regi enim summo Republice capiti, illustrati sunt honores, quos alteri inferiori deferre, crimen esset laesae maiestatis: debet enim pax civibus cuiuslibet in ea esse excellentia, ut e quae ipsam exequatur, citra eius iniuriam fieri nequeat. Haec igitur nos conclusio docet, sacrificare, officium esse cultus laetiae, hoc est seruatae & subiectionis quae soli Deo debetur. Id sciens nos Paulus ad Roman. 1. plane curauit ad monitos; ubi impudenter in illam gentium idololatriam obiurgabat, atque eorum, & lucos, ac subinde nefaria sacrificia abominabatur: quae cum honores essent immortalis Divo iure proprio debita, vtilibus creaturis impendebant. Et est praeterea conclusio Diui Augustini 1. de Civitate Dei, quam c. 4. & subsequenter libere huc culenter edisserit; ubi rationes D. Thomas insinuat. Deus namque sacrificia nostra non ideo quod illis indigeat a nobis exposcit: est enim, teste Dauide. Deus qui nostrorum nullatenus bonorum eget, sed significationis gratia. Primum scilicet, ut exterioribus rebus vera cordis sacrificia exprimamus. Vnde sacrificium, inquit, visibile, inuisibile sacrificij sacramentum est, hoc est sacræ signum. Interiora autem sacrificia

ARTICVLVS II.

Utrum soli Deo sit sacrificium offerendum.

Quoniam dicere visum sumus, Deo, cuius ope indigemus, sacrificia a nobis deberi, arguitur quod non illi soli sacrificij litandum Sancti homines, iuxta verbum Petri in 2. Canonice, diuinae efficiuntur consortes naturae. Praeterea Angeli, ut patet Iob 1 filij Dei nominantur: ergo vtrisque decet sacra laare. Secundo: Maior illis quam terrenis principibus debetur honor sed homines principibus honores deferunt & munera offerunt, ergo licitum est, ut sanctis sacrificia fiant. Eo potissimum quod aras illis, templaque & altaria erigit Ecclesia. In contrarium est illud Exod. 22. Qui immolat Dijs, occidetur, praeterquam Domino soli.

Primus arg.

Argu. 2.

Conclusio negatiua.

Primo conclusio.

Ad quaestionem simplici conclusione negatiua respondetur. Nemini praeterquam vni summoque Deo fas est sacrificia immolare. Conclusio praeter allatum testimonium triplici ratione probatur. Prima au-

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

ficiæ protestationes esse debent, quibus Deum profiteamur, eum esse vnum, à quo salus nostra, totaque rerum summa, ac deum supremam nostram felicitas pendet. Quare dum peccamus, consentientes cum propheta ei soli peccasse, corda nostra conterimus & contribulamur, atque orationes ei veluti suavissimum incensum adolemus: cuius utique sacrificij signa erant illa quæ sub antiqua lege in victimis atque incenso offerebantur. Vbi protèò egregiè facit ille pater versiculum illum penitentiæ Davidis interpretatur: Si voluisses sacrificium, dedissem: utique holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo, spiritus contribulatus: cor contritum & humiliatum Deus non despicies. Admonet enim nos propheta ea ratione Deum nolle sacrificia quæ vulgus eum velle arbitratur scilicet quod in pecudum trucidatione delectetur, aut quod illis cibis indigeat: quas quidem demerentium cogitationes in alio Psal. retundit dicens: Si esuriero, non dicam tibi: metus est enim orbis terra, & plenitudo eius. Nunquid manducabo carnes taurorum: aut sanguinem hircorum putabo? Quasi diceret: Ego quidem esurire non possum, & ideo tauris tuis & hircis in cibum non egeo. Neque verè si esurire possem, tuo indigerem passu: nam meus est orbis terra & plenitudo eius. Non ergo hac ratione vult sacrificia. At quia non omnino ea renuit ac despiciit, sed grata habet, tanquam signa spiritualis sacrificij, subdit: Sacrificiū Deo, spiritus contribulatus, &c. Per hæc ergo ratio elucidatur prisorum sacrificiorum: nempe immolationis animalium, emissionis hirci, ac cæterorum. Ratio inquam erat: quod non offerebantur tanquam res simplices: sed tanquam signa. Duo autem ex his sunt reliqua dubia. Prius de sacrosancto sacrificio altaris nostri, quod re vera non tantum ut signum à nobis offertur, sed veluti res nullo æstimabilis pretio, sanè cum Deo Deum ipsum in pretium debitorum nostrorum offeramus, ut quæstione proxima dicturi sumus. Ad hoc autem respondetur, rationem huius immensæ hostiæ longè esse à reliquis diuersam: nam est commemoratio pretij humane redemptionis. Tametsi nihilominus signum sit seruitutis nostræ, quo protestemur totum nostrum genus, tum prauaricatione in Deum fuisse collapsum, tum

eius beneficio seruatum: atque ad eum modi expiatione in eius gratiam reuocatum. Sed de hoc statim latius. Alterum vero dubium est, quod videtur Christianorum mores præsentis conclusioni contradicere: nam & Deiparæ virgini cæterisque diuis in more nobis est munera offerre, & ea que habere designata, quorum deuotione diuersis sanctis nos ipsos nostraque offerimus, atque id etiam sub forma sacrificij, nam & sanctis thura adolemus, & cereos incendimus, & reliqua facimus: quæ imaginem præferunt sacrificij: Hoc autem dubium, argumentorum responsa dissoluent.

Ad primum igitur respondetur, quod est angelis ac sanctis diuinitatis nomen per Dei gratiam communicetur, iuxta illud: Ego dixi, Diestis, & filij excelsi omnes, nempe in filiorum ordinem adoptati; tamen hæc non est diuinitas per naturam & æqualitatem Dei. Quare nemini præter ipsum pat est honores deferre diuinos: atque adeo neque sacrificia facere ratione ià dicta. Et ex hoc deriuat solutio argumenti secundi, nempe quod etsi principibus humanis maiora offerantur, quæ quæ antiquitus, & præter sacrificium altaris modo offeruntur Deo: tamen pretiositas sacrificij non æstimatur secundum re que offertur, sed secundum cultus subiectionisque significationem; & ideo sicut illa qua homines Deo subduntur, obedientia & veneratio nemini præter ipsum impendi potest, sic nec vlla sacrificij ceremonia.

Ad tertium respondetur, ex hac veritatis confessione nullatenus fieri consequens, ut non modò hæretici, verum & alij arbitrantur qui nolunt illo nomine censeri, vllam idololatriæ imaginem hac religione paliari, quod diuis munera offerimus: nã in primis illa non sunt sacrificia, sed meræ oblationes. Etenim verum sacrificium altaris soli Deo offerre fas est. Vnde August. de ciuita. Dei, non constitutum martyribus templa sacerdotalia, quoniam non ipsi, sed Deus eorum nobis est Deus. Vnde sacerdos non dicit, offero tibi sacrificium Petre vel Paule, sed Deo dicimus, Accipe oblationem quam tibi offerimus. Sæctorum autem memoriam sit in Missa, tum quia de eorum victorijs Deo gratias referimus, tum quia eos oratores atque inter-

Ecc 3 cello.

Dubiū 2.

Ad primū arg.

Ad secū dū arg.

Ad tertiu arg.

August.

Rō vete
num sa
cificio
rum.
Pri ma
dubita
tio.
Solutio.

celliores nostros apud eundem Deum nostrum constitutum. Præterea & simplicia munuscula quæ sanctis offerimus, in Dei laudem & honorem referimus: quippe qui amat in sanctis suis laudari, quatenus eius sunt filij, ad æternam iam hæreditatem recepti; quemadmodum quo regis famulos honore dignatis regem ipsum colis. In summa sicuti sanctos sola dulci adoratione colimus, non latræ: & oratione pulsamus non ut nostri misereantur, sed ut pro nobis orent, eodem interstitio oblationes illis facimus, non sacrificia. Hinc fit absurdè eos errare qui licere negant & elemosinas in honorem Virginis & sanctorum, aut petere aut porrigere. Nam primum aliud est, quàm gratitudinis virtus si sanctorum ipsorum amore elemosinas ob id conferamus, quod nostri sunt interventores apud Deum, ut suo charitatis officio par rependamus. Et præterea elemosinas quas in honorem sancti pendimus, perinde ac de alijs oblationibus dictum est, in Dei honorem cedunt.

ARTICVLVS III

Vtrum sacrificiorum oblatio sit specialis virtutis actus.

Postquam visum est de substantia & obiectio, seu sine sacrificij, quæ ritur quam late pateat. Primum in hoc articulo quantum ad actus an videlicet omnia opera omnium virtutum, sint sacrificia & subinde articulo sequenti quantum ad personas, quæ ad sacrificia obligantur: vtrum vniversi mortales ad hoc obligentur. Quæritur ergo vtrum offerre sacrificia ad specialem pertineat virtutem. Arguitur enim negatiuè primum ex Paulo. Admonet quippe sic nos ad Rom duodecimo. Exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, Deo placentem, &c. & ad Heb. vlt. Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus. Exhibere autem corporum membra in hostiam, ad corporis affectionem attinet, cuius maceratio plures sit virtutes, nempe per abstinentiam & ieiunium, per castitatis continentiam, & per

fortitudinem in martyrio. Et patet beneficentiæ quæ officium est charitatis, per misericordiam exerceat & per liberalitatem: non ergo sacrificare officium est singularis virtutis, sed omnium. Huc secundo accedit August. lib. 10. de ciui Dei: ubi ait verum sacrificium esse omne opus quod agitur ut in sancta societate inhaereamus Deo. Addeo tertio quod sacrificium id omne cõsetur quod offerretur Deo. Offerimus ei autem tum mente deuotionem & orationem, tum etiam corpore res: vt decimas, primitias & holocausta, &c. quæ variarum sunt virtutum officia. In contrarium est quod singularia præcepta non dantur nisi de actibus singularis virtutis: & in Leu. singularia sunt de sacrificijs posita.

Veritatem huius quæstionis plaris iam propter Lutheranos scire referi, quàm lapsis temporibus referebat. Negant enim non minus obstinenter quàm impudenter aliquod esse familie Christianæ singulare sacrificium, ad certam atinens virtutem & cultum: sed dicunt omnia virtutum omnia nihil aliud esse quàm sacrificia quædam: atque adeo in Christianismo nihil dignoscunt singularem sacerdotum ordinem: sed aiunt vniversos Christianos vtriusque sexus esse promiscuè sacerdotes, iuxta verbum Petri, in sua prima Canonica, vniversos appellantis regale sacerdotium. Ac perinde inficiantur sacrosanctum altaris sacramentum esse sacrificium. De quo quidem expugnando errore constituta hic nobis est proxima, quæ subsequitur quæstio, ut hic articulus eiusdem sit quæstionis substerniculum respõdetur ad præsentem quæstionem tribus conclusionibus. Prima: Sacrificiorum oblatio secundum suam propriam rationem, est actus specialis virtutis, nempe religionis: suam inde nanciscens laudem, quod in diuinam sit reuerentiam. In hoc enim vt lib. 1. dictum est propria ratio religionis consistit. Secunda: Cuncta officia vniversarum virtutum participatiuè & ab extrinseco quatenus per religionis virtutem in diuinum honorem & cultum referuntur, sunt quædam sacrificia. Exemplo ambæ simul conclusiones patefcunt. Virtutum singula ex suis proprijs obiectis sortiantur speciem: vt alia sit fortitudo, & alia iustitia, & sic cæteræ. At verò dum per

Licitum est elemosinas in honorem virginis ac sanctorum petere & possidere.

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

Primum
argum.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum vniuersi mortales ad sacrificia teneantur offerenda Deo.

Postquam visum est quomodo sacrificandi virtus cæteris virtutibus imperet, ut pote quasi in suum ipsius finem eas referens, videre restat quam late se ad omnes mortales extendat. Arguitur nihilominus à parte negatiua; Inde faceret nos nomen trahunt quod litandis sacrificijs sunt adscripti, non autem omnes sunt sacerdoti, ergo neq; omnibus incumbit sacrificandi munus. Secundo sacrificare proprium est populi sub lege Dei peculiariter agentis. Nā vt ait Apostolus ad Rom. 3. quæcunq; lex loquitur, his qui sub lege sūt, loquitur: & lex vetus fuit vbi primò populus est: ad sacrificandum verò Deo institutus, vt patet in toto Leuitico: ergo gentiles qui sola viuunt lege naturæ, ad nulla tenentur sacrificia. In contrarium autem est quod sacrificijs Deum reuereri ac venerari est est, de lege naturæ: ad ea autem quæ legis naturæ vniuersitas mortalium tenetur.

Ad questionem sub distinctione, quatuor conclusionibus respondetur. Est enim sacrificium aliud intraneum quod mente immolatur: aliud verò extraneum quod foris exhibetur. Atque hoc extraneum tur sus duplex, vt superius dictum est: aliud scilicet quod sic specialiter est sacrificium vt nullam habeat aliunde laudem, aliud verò quod per se quidem officium virtutis est, licet relatum in reuerentiam Dei fiat sacrificium: qualia sunt cuncta virtutum munia. Est ergo prima conclusio. Ad sacrificium mentis intraneum non solū antiqui lege scripta, Christianiq; sub lege gratiæ, verum & mortalium vniuersitas lege naturæ tenetur: nemo enim viuētium existit qui quatenus creatura Dei est, atq; ad ipsū tanquam ad supremum finem condita, nō teneatur illam intus reuerentiam illi exhibere quæ primo rerum principio supremo que fini debetur. Secunda conclusio. Ad illa sacrificia quæ sola significatione virtutē religionis induunt, soli illi tenentur qui sub lege scripta Dei agunt, vt patres ad suum sacrificiorū numerum, nos verò ad vnicū nostrum. Hoc enim probat locus ille Pauli citatus ad Romanos tertio, nam lex illa fo-

Ecc 4 lum

charitatem referuntur in Deum, quādam charitatis speciem participant, sed nihilominus charitas suam habent propriū obiectum & actum, qui est Deum sub ratione bonitatis eius diligere, ac subinde eadem ratione proximum. Similiter in vitijs futurum per se est peccatum: attamen dum fit propter machinam quandam inde maculā eiu dem vitij contrahit, vt s. Ethic. auctor est Arist. Pari ergo modo propriū religionis obiectum est, Dei excellentia & omnipotētia nobis opitulandi, quam sacrificijs & hostijs protestamur. significantes nos illi esse subditos, & tanquam domino tales debere honores. Quapropter corda nostra altaria ei constituimus, in quibus & per penitentiā cruetas peccatorū victimas ei cædimus, & p. fortitudinē p. eius veritate martyrio nos cōsecramus, & per charitatis feruor incēsus ei adolemus: ac perinde p. misericordiā eius amore pauperib. subuenimus, & per tēperatiā corpora maceramus. Cum hæc in quæ omnia in Dei cultū & honorem virtute religionis referimus, sacrificiorū rōnem participat. Et hoc pacto intelligēdus est Aug. li. allegato De ciuit. Dei, c. 4. vbi quedā horū exēpla congeminat. Et illud Osee vltimi. Reddemus vitulos labiorū nostrorū. Et ad Hebr. vii. Per ipsum (.i. Christū) offeramus hostiam laudis semper Deo, hoc est fructibus laborum, eius celebrantes nomē. Tertia cōclusio. Sunt tamē actiones quædam & officia quæ nullam habent aliunde laudem quā quod in diuinam reuerentiā significādi gratia exhibentur. Et hæc maxime proprie dicuntur sacrificia. Exēpli gratia: Eleemosinas erogare tēperatē ac fortiter agere, etiā si non per virtutem religionis sacrificia fierent, essent nihilominus per se virtutes. Attamen verus illa an malium occisio, & aspersio sanguinis, pinguedinumq; in cælio, si significationis rationem semoucas, nullam per se haberent virtutis rationem, & ideo hæc peculiariter dicuntur sacrificia, quasi non aliam promerentia quam religionis laudem. Argumenta igitur in contrarium allata, per has tres conclusiones dissoluntur. Probat enim officia aliarum virtutum esse, non intraneæ suapteque natura sacrificia, sed extrinsecus propter relationem in reuerentiam Dei. Quo tamen non obstantē, sacrificandi munus officium est specialis virtutis religionis.

Aristot.

Tertia conclud.

Ad argumenta facta.

Primū argum.

Secundū argum. Paulus. Duplex sacrificij genus.

Prima conclud.

Secundā conclud. Paulus.

Tertia
conclu.

līm obligabat suos subditos sicut nos no-
stra. Tertia cōclusio. Nihilominus solō na-
turali iure viuentes, quocunq; seculo fue-
runt futuriq; sunt, eodem semper astricti
sunt iure ad aliquod exhibendum sacrifi-
cium, quo secundum legitimam cogniti-
onem quā de vna primā causa habere te-
nentur, profiteantur se illi esse subiectos,
honoresq; diuinos debere: per cuius quidē
sacrificij potestatiōē in lege naturæ ablu-
etur eis originalis macula. Conclusio est
manifesta: quoniam eo ipso quo quis no-
uerit vnum primum rerum parentem, in-
telligere debet illi esse subiectū, atq; ad eō,
non solūm mente, verum & corpore obli-
gari eum colere. Eo potissimum quod nun-
quam manum genus remedio destituit
ablendæ originalis culpæ: nisi mentis ca-
citas aliquibus mortalibus impedimento
fuerit ne illud deprehenderent. Quarta cō-
clusio, Sacrificia quæ ab intrinseco sic dicū-
tur, hoc est cuncta virtutum opera vniuer-
sitentur Deo offerre, vel actuali, quod
aiunt, vel virtuali relatione: nam tenetur
quisque proponere vni seruire primæ causæ
supremoq; rerum finī, declinando à
malo & sequendo bonum: ac subinde eisdē
officia cuncta offerre & obsequia sua, cui
vniuersa bona tenentur accepta referre. Hic
autem non est locus quo hæc debeant al-
terioribus principijs disputari: in hoc quip-
pe duntaxat, hic commemorata à nobis
sunt, vt literam D. Thom. per conclusiones
distribuites, viam sterneremus ad questio-
nem proximam quæ de peculiari est no-
stro sacrificio. Et per hæc ad argumen-
tum responderetur. Nam quatenus homi-
nes virtutum omnium officia in Deum re-
feruntur, Petrus Apostolus Christianos v-
niuersos appellauit sacerdotes, tamen illis
proprie nomen conuenit, qui proprie sa-
crificant: hoc est illas ceremonias in qui-
bus diuinus cultus consistit peragunt. Ar-
gumenta autem inuicem questionis id pro-
fus conuincunt, quod non singuli mor-
taliū proprie offerunt sacrificia, & ideo
co. nihil definitioni questionis presentis
obstant: nimirum quia id tantum consti-
tutum est, quod iure naturæ vnaquæque
res publica tenebatur per suos sacerdotes
quos huic muneri mancipare debet, Deo
Optimo Maximo genus aliquod offerre sa-
crificij.

Quarta
conclu.

Ad ar-
gumenta
facta.

QVÆSTIO II.

DE INEFFABILI SACRIFICIO Altaris In Particulari.

ARTICVLVS I.

Vtrum sacrosanctum Sacramentum alta-
ris sit verè sacrificium.

Um satis demonstratum sit sa-
crificiorum ritum ad religio-
nē iure naturæ pertinere, cō-
sequens sit vt ad ineffabilem
Christianorū hostiam decen-
damus. nimirum cum primis interroga-
tes, sit ne aliquod peculiare sacrificiū Chri-
stiana familia, idemq; sacrosanctum alta-
ris sacramentum. Videtur enim Paulus hu-
iusmodi confessioni ad Hebræos re. referre
geri: vbi conferens Christū supremum sa-
cerdotem nostrum cum antiquis, qui hoc
starum multitudinem quotidie frequen-
tabant, ait, Hic autem scilicet Christus, vni-
pro peccatis offerens hostiam in sempiternū
num sedet in dextera Dei. Et è vestigio ne-
rum: Vna enim oblatione consumatur in
æternum sanctificatos. Ac subinde rursum
voluntariè peccatis nobis post acceptam
notitiam veritatis iam nō relinquunt pro
peccatis hostia quibus vtique assensu con-
testari videtur vnicam fuisse veram victi-
mam quā Christus in cruce obtulit: at-
que adeo altaris sacramentum non esse sa-
crificium. Alioqui non vna, sed quam plu-
rime existerent hostiæ, quæ peccatis nobis
essent à Christo relicta. Ad de secundo
quod cum hæc altaris ceremonia nihil
illud sit quā memoria illius Christi passio-
nis, vt illud eius commemorat: ait mōdum
Hæc in memoriam facietis, non modò
vbius vide ur vocis verum & t. meritis
audacia, appellare illud sacrificium, me-
moria siquidem rei non est noua res, sed
an. iquæ representatio. Etenim dū memo-
riam Natiuitatis aut resurrectionis festinè
celebramus, non vtique consideramus illud
Christū nasci aut resurgere. Quare neque
dum in altari eum offerimus, ipsum tunc
singere licet crucifigi aut mori, sed in me-
moriā reducimus quæ ad modum se ip-
se ob-

SOTO
de iure
Legibus
DIE
13

Arg. 3. se obtulit. Ad hæc tertio: Christus non
 ergo nostrum sacramentum, non est sacrifici-
 Aug. 4. cium, sed sacrificij memoria. Præterea, Au-
 gust. libro decimo de Ciuitate Dei, cap. vi-
 gesimo, lib. quarto de Trinitate: In immo-
 latione, inquit, Christi idem est sacerdos
 offerens, & ipsa oblatio; quod in missa nõ
 vñ fit. In contrarium est solennis eccle-
 siæ confessio in venerando canone, qui
 omni est antiquior memoria. Nam ante
 venerabilis sacramenti consecrationem
 perhibet sancta ecclesia offerre, sed diuine
 maiestati, sancta sacrificia illibata; ac sub-
 inde post consecrationem proestatur se
 eidem diuinitati offerre hostiam puram,
 hostiam sanctam, hostiam immaculatam,
 panem sanctum vitæ æternæ, & calicem
 salutis æternæ. *1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*
 Sacrosanctum sacramentum altaris ad e-
 est religioe nostra, ac fidei confessione
 perspicuum, esse sacrificium, vt nisi in dia-
 bolo diuinitus permissa, tanta esset po-
 estas homines dementandi, nullus posset
 Christianorum eatenus desipere, vt id vn-
 quam inficias iret. Attamen ille Eueiciff
 Anglus, fatanica furia correptus, cum om-
 nes ritus ac sacramenta Ecclesiastica è me-
 dio tollere petenderet, & hoc etiam diui-
 na maiestate plenum demoliri conatus est
 & quatenus sacramentum est, & quatenus
 sacrificium. de quo articulo venerabilis
 Vvaldensis contra ipsum egregiè disputa-
 uit, libr. secundo de sacramentis, ac de hoc
 peculiari puncto an sit sacrificium, cap. 31.
 & 32. Post vero Lutherus, qui in omnia
 eius verba diabolice iurauit, idem sacramē-
 tum negat esse sacrificium; de qua ideo re-
 virulentum edidit libellum, cui titulum
 fecit, de abroganda Missa priuata, vbi post
 quam in anibus rationibus, quas nos mo-
 do retulimus visis sibi est rem demonstrat
 se, amarulentis nos scommatibus proscin-
 dit: dicens, quod qui sacramentum alta-
 ris sacrificium vocamus idololatra impie-
 tate commaculamur, immo eodem verbo
 ait nos negare Christum semel tantū fuisse
 mortuum. Nam suam, inquit, mortem
 vnicum esse voluit sacrificium, infert ergo
 subinde nullum esse peculiare sacrificium
 in Ecclesia Christi, sed cuncta Christiana
 opera, nempe elemosinas, orationes, at-
 que oblationes; & reliquarum virtutum
 officia esse nostra sacrificia, & quoniam sa-

cerdos ab immolando sacrificio dicitur, ea
 dem ratione totam ecclesiasticam Hiear-
 chiam subuertit, negans distinctos esse
 gradus episcoporum, sacerdotum; & lai-
 corum; sed quotquot Christiani sunt ait
 esse sacerdotes, iuxta illud primæ Petr. 2.
 Vos autem genus electum, regale sacerdo-
 tium, gens sancta, &cet. Ob idque vn-
 quem que suum offerre sacrificium, sacra-
 mentaque ministrare posse eam altaris.
 Contra hanc autem absurdissimam hære-
 sim, non duæ dicam constituntur modo
 conclusiones, sed ostenduntur legitimè ab
 Ecclesia constitutæ. Prior: Adorandum al-
 taris sacramentum non solum vñ cætera
 sacramentum est, verum proculdubio victi-
 ma & sacrificium: idemq. Christiculis vni-
 cum. Probatur conclusio primum omni
 naturali iure. Nulla. n. vnquam fuit, vt qõ-
 ne proxima dicebamus mortalium resp-
 publica, quæ secundū existimationem, quam
 vel Dei vel deorum haberet, non peculia-
 ria sacrificia institueret, vt illo potissimū ri-
 tu ab alia republica dignosceret. Quæ
 propter alia erant Atheniënsibus sacrificia,
 alia vero Lacedæmonijs, atq. alia Roma-
 nis: Adeo vt illis quarto confessum vbi-
 que semper fuerit, constare rem publicam, s. sa-
 crificio sacerdotio, legibus & gubernato-
 re. Cum ergo nos per Dei gratiam tam al-
 ta insigniti simus veri Dei cognitione, nõ
 modo impium, verū & barbarum est pro-
 sum ambigere, quin peculiare sit nobis sa-
 crificium in quo nostra religio consistat.
 Quod nisi hoc altaris cõfiteamur, nullum
 inter Christianos sit reliquum quod pro-
 priam habeat rationem sacrificij. Enimue-
 ro oblationes aliq. nempe decimæ & primi-
 tiuæ, & in summa reliqua opera virtutum,
 vt qõne precedenti dicebamus non sunt
 secundū propriam speciem sacrificia, sed rela-
 tione extrinseca, quia per virtutē religio-
 nis in honorē Dei referantur. Sacrificiū ve-
 ro quo proprie in signū subiectionis Deū
 colamus si hoc altaris sustuleris, nullum sit
 reliquum. Mox ex lege Moyli secundū sumi-
 tur argumentum: iubebat enim lex illa nu-
 merosissimam sacrificiorum, hostiarumq;
 oblationem, quibus tum suam subiectionē
 erga Deum cõmendabat, tum etiã nostrã
 præfigurabat legem. Ergo nisi legem illã
 nostræ velis dignitate præferre necesse est
 Euangeliū professis peculiare esse sacrifici-
 um: quod ut idẽdem reputamus, præter
 illud

Prima
conclus.

Prima
oblatio.

Secunda
ratio.

Euasio
Lutheri

illud altaris nullum est propriè. At vero
respondet Lutherus hæc omnia probare ali
quod esse sacrificium Euangelium, hoc ta
men inquit, non fuit nisi illud quod Chri
stus in ara crucis semel obtulit. At tamen
responsio hæc minimè rationibus nostris
satisfacit. Enim uero sacrificium quod reli
gioni peculiare est tandiu durare debet,
quandiu religio persistat: illud autem Chri
sti in propria specie non iteratur. Nam ut
ait Paulus, Christus semel mortuus est, si
quidem resurgens ex mortuis, iam nõ mo
rietur, mors illi ultra non dominabitur: ne
cessarium ergo fuit sacrificium institui, quod
religio Christiana quotidie Deo suo offerret,
tum pro alijs ab eo receptis beneficijs,
tum præcipue pro illo redemptionis insi
gni. Alioqui ut dicebamus inferior obscu
riorque hæc parte esset lex nostra non mo
do quam vetus, verum & quam lex natu
ræ.

Tertia
ratio.

Tertium subinde argumentum est
quod Christus, uti tum Pfaltes propheta
uit, tum Paulus interpretatus est, fuit sacer
dos secundum ordinem Melchisedech, qui
obtulit panem & vinum. Cum ergo in cru
ce non has corporum species, sed suum pro
prium corpus moriens immolauerit, docu
mentum est maximum, hoc quod nos qui
sua membra sumus, sub eisdem speciebus
quotidie offerimus legitimum esse nostrum
sacrificium. Quare seipsum, panem de celo
descendentem nuncupauit, atqui ceu
huius præfigium præter Agnum paschale
quem secundum legis mandatum Exod.
12. antiqui patres semel quotannis in figu
ram Christi passionis immolabant, iubebatur,
& Numeri 28. offerri quo idie in tem
plo duo agniculi immaculati in holocau
stum; nempe ut doceremur, non modo quod
Christus obtulit, sed & quod nos quotidie
offerimus legitimum esse sacrificium. Quarto
loco arguitur, quicumque ut paulo ante
dicemus, peculiare aliquod ac nostræ reli
gioni proprium reuerit esse sacrificium
debet perinde & peculiarem sacerdotum
ordinem ac pontificum, ut Lutherus fecit
prorsum denegare, quo utique sublato spe
ciosissimus ecclesiæ decor & pulchritudo
cõfunditur ac perturbatur, quod quam sit
Christi prouidentia indecens, nullus est
vel mente captus, qui non plane videat,
Cui enim, ut Dignus ille vetustissimus Dio
nyf. in lib. de Cœlesti Hierarchia testatur
triumphantium cœtus angelorum Hierar.

Quarta
ratio.

Dionys.

chijs pulcherrimè disponatur, cui quæ
sancta militantium Ecclesia quæ proprie
co testimonio ut regina Christo a decem
assider, circum amicta varietate non fami
ordinum dispositione, functionumque di
seretione, ut idem ipse Dionys. in lib. eccle
siasticæ Hierarchiæ optime collegit, nõ sit
distincta? Augetur & huius rationis rati
o exemplo ciuili reipublice, quæ cum disti
ctis magistratibus usque ad regem adora
dat testimonio est, quod nisi ecclesia sic esset
disposita prouidentiam eius non resisteret
qui illam instituit; Quin verò cum Deo
orbem ipsum tam multitudine cœlorum, celo
mentorumque ac rerum varietate consti
tute voluerit, cur eadem simili pulchritudi
ne suam orbasset Ecclesiam? Adde, quod &
lex vetus Euangelij umbra distinctis ordi
nibus sacerdotum, ac Leuitarum quibus
Summus præsedebat Põifex diuinus est
instituta. Vmbra illo decore honestatur,
cur & veritatem ipsam promissa constan
tione dehonestasset? In summa etiam ge
neribus suæ religionis peculiare sacerdotum,
quare non in nostra quæ sola legitima est
difficentur isti peculiarem existeret gradum
ordinemque sacerdotum? Accedit enim
& Pauli analogia prima ad Corin. 12. ubi
declarat quemadmodum & humanum cor
pus, sic & Ecclesiam varijs membris compo
siti. Vnde ad Ephes. 4. dedit quodam
quidem Apostolos, quosdam autem pro
phetas, alios verò Euangelistas, alios autem
pastores & doctores ad confirmationem
sanctorum in opus ministerij, in edificationem
nemi corporis Christi. Igitur cum patrum
constet singularem esse in ecclesia sacerdo
tum ordinem, sit, ut & peculiare quoque sit
sacrificium, quod eorum est munus. Colli
gamus ergo, quod ut Christiani omnes ge
nerali nomine sacerdotes ob id dicuntur
secundum Petrum Apostolum, quod offi
cia virtutum quæ extrinsecus communi
que nomine dicuntur sacrificia offerunt,
sic per antonomasiam ex proprio munere
illi dicuntur sacerdotes, qui singulare pro
priumque immolant sacrificium. His præte
rea rationibus accedunt sacrosanctæ Eccle
siæ decreta nempe antiquissimi in primis
Nicensi Concilij, ut habetur distin. 93. cap.
peruenit, cuius verba sunt. Hoc oque regu
la, neque cõsuetudo tradidit ut hi qui con
ferendi sacrificium non habent potestatem,
his qui offerunt corpus Christi potestatem
Et

SOTO
de iure
Legibus
DIII
13

Innocentius tertius in Conci Lateranenfi
videtur sum. Trin & si. cat. c. firmiter habe
tur. Vna, inquit, est fidelium vniuersalis
ecclesia, extra quam nullus omnino salua
tur: in qua idem ipse sacerdos est & sacri
ficium Iesus Christus. Et ne putes ad mor
tem eius tantum allusionem fieri subdi
tur: Cuius corpus & sanguis in sacramen
to altaris sub speciebus panis & vini vera
citer continentur. Quasi dicat: Quod ipse
semel sub carnis forma immolauit sacri
ficium, nos quotidie sub speciebus panis &
vini offerimus.

Ad primū arg.
Ad primū igitur argumentum ex Pau
lo ad Hebræos 10. desumptum, respondet.
Apostolum illic sermonem proferre habe
re de hostia quam Christus in ara crucis
videlicet proprium corpus, idemque sub spe
cie carnis moriens obtulit. Quæ quidem
vnicuique eademque in infinito modo sufficiet
ad delictorū omnium remissionem. Qua
ratione iterari neque debet neque potest. Ea
dem tamen veritate nihil obstante, & hoc
quod quotidie offerimus vere est sacri
ficium, quatenus à Christo, eeu eiusdem sa
crificij memoria institutum est. Vnde
Ambrosius super eodem loco, semel obla
ta est hostia ad salutem sempiternam po
tēs. Quid ergo nos nōne per singulos dies
offerimus? Sed ad recordationem moris
eius & vna est hostia, non multa? Quomo
do est vna non multa? quia semel oblatu
s est Christus, hoc autem sacrificium exem
plum est illius id ipsum semper id ipsum pro
inde hoc idem est sacrificium. Sicut id quod
vbiq; offertur vnum est corpus, & non mul
ta corpora. Ecce quomodo sacramētū ve
re sacrificiū est: atq; idem quod Christus
obtulit, sed hinc emergit vis secundi argu
menti. Sacramentum hoc nihil aliud ha
bet vt sit sacrificium, nisi quod est illius cō
memoratio, memoria autē nō est vera res,
alias memoria natiuitatis esset natiuitas.
Quod si dicas, vt ait ad Simplex Augu
stus. consueuissē imagines, nominibus ip
sarum rerum appellari: quod D. Thom. 3.
parte. q. 88. artic. 1. ad hoc propositum ci
tauit, parū profectō ad rem confert: tum
quod imagines appellatī nominibus re
rum non est esse res ipsas, & tamen nos
profitemur sacramētū nostrum esse verū
sacrificium: tum etiam quod eadem ratio
ne in victimis quoque antiquæ legis po
test censerī Christus sub figura immola

Ambr.
Auguſt.

Auguſt.

tus, iuxta illud Apocaly 13. Quorum no
mina non sunt scripta in libro vite agni,
qui occisus est ab origine mundi Si autem
dicas nostram oblationem ob id censerī
sacrificium quod per eandē effecimur par
ticipes passionis Christi, vt ibidem S. Tho
mas subiungit, neque hoc porro satisfacere
videtur: nam quodcūq; sacramētum eun
dē habet effectum. Videntur ergo hæretici
Lutherani non exiguam occasionem na
sti negandi sacramentum nostrum verē
esse sacrificium, asserēdi q; solum esse signū
commemoratiuum illius passionis inlar
Comicæ representationis. Respondetur
nihilominus redicem huius intelligentiæ
esse hanc ecclesiæ veridicam confessionē,
quod corpus sanguisque Christi realiter
sub his speciebus panis & vini contineri
eandēq; Christus in cœna cōsecraſſe, hæc
enim negata veritate catholica, palam fit
consequens mysterium altaris non esse sa
crificium, sed nudum memoriale signum.
Quare Lutherani expriori posterius col
legerunt: catholica verō confessione sup
posita, res fit protinus liquida. Est. n. idem
Eucharistiæ sacramentum ob id victima
& sacrificium quod idem realiter corpus
eundemque sanguinem quæ Christus in
cruce obtulit nos perinde offerimus quæ
nulla est similitudo cum festo Natiuita
tis aut Resurrectionis: illic enim non habe
mus Christum præsentem qui tunc natus
aut resurgens offeratur. Nec verō sacrum
hoc facientes profitemur tunc mori: falsa
enim esset tunc nostra professio: sed tamē
quia corpus ipsum crucifixum & sanguinē
fufum in memoriā passionis offerimus
verē & propriē absq; vllō figmento sacri
ficamus. Atqui ex his colligitur tertij argu
menti solutio. Distinguiamus enim Chri
stum non se obtulisse sub speciebus panis
& vini. In ligno enim crucis verum est,
sed tamen in cœna dum nostrum sacri
ficium instituit, sese vt nos modō ipsum ob
tulit. Ad verum autem Augu. q; in Chri
sti immolatione idem est sacerdos & sacri
ficium, respondetur quod quia sacerdos
nomine Christi sacrificium libat, eiusque
vice fungitur, quamuis non tam propriē
quā dum Christus se obtulit: tamen ne
que ineptē in nostra immolatione conce
ditur idem esse sacerdotem & sacrificium.

D. Tho.

Ad secū
dū arg.

omni

omni

Ad ter
tiū arg.

omni

ARTI-

ARTICVLVS II

*Utrum altaris sacrificiū pro pluribus oblatū
perinde singulis ad satisfactionē proficiat
ac si dicitur offerretur pro uno.*

Primū
argum.

Arg. 2.
D. Tho.

Argu. 3.

Hiero.

Quoniam superiori articulo definitum est sacrosanctam Eucharistiā vna esse sacramentum & sacrificium res ipsa postulat, ut quemadmodum sit satisfactorium exploremus. Apparet quippe nihilo parius ad satisfactionem singulis prodesse pro pluribus oblatum quā si præcisè offerretur pro vno. Primo, quia cum hoc sacrificio, ut dictum est, corpus ipsum verum sanguisq; Christi offerantur, videtur perinde esse infiniti valoris, atq; res ipsæ quæ offeruntur: eo potissimum quod est memoriale, ut dictum est, passionis Christi: quæ fuit quantum ad sufficientiam infiniti valoris: valor autem infinitus non in singulis minuitur quod pluribus applicetur: ergo pars affirmatiua questionis vera. Secundo in eadem sententiam applaudere videtur D. Tho. 3. parte, quæst. 79. artic. 5. vbi ait, quod quamuis hæc oblatio ex sui quantitate sufficiat ad satisfaciendum pro omni peccato, tamen sit satisfactoria tã offerentibus quā ijs pro quibus offertur secundum quantitatem suæ deuotionis, & non pro tota peccato: vbi quantitatem valoris videtur infinitam designare: sed limitari censet secundum quantitatem deuotionis suscipientium: deuotio autem vnius nõ impedit deuotionem alterius: ergo ex numero eorum pro quibus offertur, non minuitur singulorum fructus: sicut eorum qui in conspectu solis sunt, nihilominus calor singuli suscipiunt, propterea quod in plures irradiat. Tertio arguitur ex ecclesiastico ritu, Offert enim sacerdos ecclesiæ nomine pro Papa, pro Rege, & pro assistentibus: in summa, pro viuis ac defunctis: & tamen non apparet dicendum quod pro pluribus offertur, eo minus prodesse singulis: nam ut ait Hieronymus de consecratione. dist. 5. can. non mediocriter. Cum pro cunctis animabus psalmus vel Missa dicitur, nihilominus quā si pro vno quolibet ipsorum diceretur, accipitur: In contrarium est quod etsi ipsa passio Christi quantum ad sufficientiam infiniti fuerit valoris, ta-

men quantum ad efficaciam, per singula sacramenta sub certo limitatoque gradu applicatur: quod & sacramento altaris etiã congruit: per distributionem autem finit, quo inter plures disperitur, minus singulis obtingit.

Quæstio præfens celebris est inter Theologos, nec tam explicatu facilis, quā vtilis licet. Scius enim quolibet. 2. ad partem aridet negatiuam, nempe nullam pro multis oblatam non tantum singulis prodesse quā si singulariter offerretur pro vno. Et Syluester in verbo. Missa §. 9. in eadem sententiam ex Iuriscōsulis plurimos citat, inter quos cōnumeras videtur Palud. quippe qui in 4. dist. 9. q. 2. eisdem apparet conuenire. Ipse tamen Syluest. medio quodam modo inceditur: quod si sacerdos generali oblatione promulitudine offerat, tunc non tantum singulis prodesse. Si verò sigillatim ad singulos peculiariter referat intentionem, nihilo satisfactionis minus singulis obtingit, Caieta autem 2. 2. q. 79. artic. 5. & ex professo latissimè qualiter suo q. 18. absolutè affirmatiuam responsionem suscipiat: videlicet perinde singulis prodesse si offeratur pro pluribus, immo etiam pro infinitis ac si præcisè pro vno. Eandemq; arbitratu esse opinionem D. Thom. Neque desunt qui magno fauore eandem amplectentur opinionem. At verò ut eam ego inscitiam fatear, semper sum arbitratu non solum falsam esse verum antiquissimo ecclesiæ vsui contrariam: ac tubinde ut à peiori verbo abstinemus, parum excusandæ plebi ad elemosinas procedendis missis largiendas conducens: ut infra notum fiet. Ad questionē ergo respondeamus, supponendum est ex superioribus in hoc sacrificio tria considerari: nempe sacramentum, & sacrificium, & præstationes quæ Deo funduntur. Quorum tertium non est de essentia aut sacramenti aut sacrificij. Sacramenti. n. consecratio in illis solis verbis consistit. Hoc est corpus meum, & hic est calix sanguinis mei, & c. vus autem in sumptione. His autem ambobus ratio sacrificij addit oblationem. Ecclesiæ verò consuevit adhiberi orationes, & sanctorum laudes, ut in canone est videre. Et quidem de ratione sacramenti nihil ad locum præsentem. Prodesse namque tantū sumentibus, quibus ceu alimoniam spiriua.

spiritualis vite gratiam confert, & dulcedinem, atque adeo deuotionem excitat. At vero tanquam sacrificium, de quo presens est questio, non solum fumentibus, verum & offerentibus, & pro quibus offertur confert. Nec vero tantum sacerdos offerens censetur, verum & aflantes & elemosinam largientes, vt infra patebit. Prodest inquam illis ad satisfactionem pro peccatis: nempe ad poenarum remissionem eorum criminum, quorum culpa deleta est. His igitur suppositis tribus conclusionibus, respondetur. Et quoniam vnicum fundamentum Caietani est hoc sacramentum esse infiniti valoris. Prima sit hæc: Res contenta in hoc sacramento, nempe corpus sanguisque Christi, infiniti ex se valoris sunt; nam sunt corpus & sanguis Dei per quantum ad sufficientiam, peccatis totius mundi satisfacit. Secunda conclusio. Sacrificium quod per sacerdotem Christi ministrum, conficitur, non est infiniti valoris. Hoc enim hic primum animaduertendum est, videlicet huic nomini, sacrificium, non præcise corpus sanguinemque Christi supponi, sed hæc dum offeruntur. Enimvero dum in pyxide reseruantur, non sunt sacrificium, licet sint sacramentum, sed dum a sacerdote, consecratione, oblatione, & sumptione celebrantur, quare sacrificium actionem sacerdotis suo significato complectitur. Probatur ergo conclusio; Quantitas sacrificii, quandoquidem rei oblationem importat, non solum ex parte rei oblate, sed ex dignitate quoque, intentioneque offerentis pendendi debet. Haec enim sacrificium Christi quod in cruce obtulit, sola ratione rei oblate infiniti valoris fuit, sed quia offerens ipse Deus erat, ac perinde, patris infinitum gratus; sacerdotes autem qui ministri sunt Christi, non habent illam virtutem, neque illis diuinitus collata est. Profecto æquiparare sacerdotis sacrificium in valore oblationi Christi, non est apostolica veritas consonum, quæ superius ex to cap ad Hebr. retulimus. Porro ubi ait vna oblatione consummasse in sempiternum sanctificatos; quæ ideo oblatio nec potest, nec debet amplius iterari. Quod re vera de nostro sacrificio, etsi commemoratio illius sit, non afferuisset.

Secunda. Secundo, ut res hoc pacto patetior fiat, arguitur. Infinitus valor satisfactionis Christi solum æstimatur quantum ad suf-

ficientiam: at vero quantum ad efficaciam per sacramenta non operatur nisi finite, & ideo singulis, etsi instrumenta eiusdem passionis existant, non nisi sub gradu finito tribuit ad certam mensuram esse causas gratiæ, vt patet in baptismo, & cæteris, ex opere, quod aiunt, operato, nempe virtute sacramenti. Id quod & ipsi eucharistia sacramento commune est; quippe quod est corpus & sanguinem veraciter continet, non nisi limitatum gratiæ modum ex sua institutione confert. Cum ergo idem sacramentum, quatenus sacrificium virtute etiam ipsius operis, sicut cætera sacramenta, gratiam conformem satisfactionem efficiat; plane sit consequens vt ex sua ipsius ratione operis, scilicet ratione institutionis Christi, qui non disposuit per instrumenta sua satisfaciendum infiniti valoris, sed certe finiti. Sed hoc est biniuum, vnde Caieta nobis, & ut arbitror, a veritate declinat; nempe quod huic sacrificio nullam ex opere operato vim confert, sed totam satisfactionis mensuram, censet ex solo deuotionis gradu seu offerentium, seu pro quibus offertur taxari. Quod re vera S. Thom. quem se sequi existimamus, neque opinatus est, neque opinari potuit, nam cum non solum quatenus est sacramentum, verum & quatenus sacrificium, instrumentum sit passionis Christi, vtique ratione manifestum est virtuti operis, seu quod aiunt, operi operato respondere certum terminatumque satisfactionis gradum. Tertio, etiamnum ad maiorem explicationem arguitur; Cuncta sacramenta per intentionem conferentis potissimum perficiuntur, ergo eucharistia, etiam in quantum victima est, per Christi & ecclesie ministram, perque eius adeo intentionem sit sacrificium; nempe quia minister illud secundum intentionem ecclesie offerre intendit. Vnde rursus consequitur, quod seclusa quacunque particulari deuotione, sacrificio per intentionem ministri oblatio respondeat certus satisfactionis gradus. Et hoc est punctum, in quo veritas sententiæ, quam defendimus, si vera est, consistit. Quod quidem punctum inde confirmatur, quod dicitur dum sacerdos & cuncti aflantes qui offerunt essent in peccato, immo etiam illi, pro quibus singulariter offertur, nihilominus ve-

Prima conclusio.

Secunda conclusio.

Prima ratio conclusio.

Secunda.

Solutio.

conclusio.

Caieta. hallucinatio.

Tertio ratio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

conclusio.

rum esset sacramentum, ac perinde sacrificium, idemque satisfactorium. Qui quidem fructus, si illis non prodesset, in thesauro ecclesie recondideretur. Sed arguat forsitan contra discipulus quispiam. Dicitur Thom. quod idem sanctus Doctor loco citato tertia parte, questione 79. artic. 5. rotam satisfactionem ad metiri quantitatem notionis videatur. Respondet autem sic Caietanum eam intellexisse, indeque hausisse opinionem suam: a tamen. D. Thom. hoc non sensisse, quippe qui tantum ait magis in oblatione attendi affectum offerentis; quam quantitatem oblationis: ut non neget ipsam sacrificij sacerdotalem oblationem, suam per se habere valorem: eundemque suo gradu taxatum ut Christus, cui in ceteris sacramentis disposuit. Et patet eodem ipso exemplo, quod S. Tho. addidit de vidua, quae duo anea minuta in gazophylacium misit, nam licet ex eius effectu paupertatisque respectu auctum est illi meritum, nihilominus ipsa per se minuta a quocunque oblata, aliquid valebant. Quin vero fortasse hoc quod valor huius sacrificij crescat ex deuotione offerentis, aut recipientis, non est ei singulare, sed omnibus sacramentis commune. Fortasse inquam gradus ille gratiae, qui in baptismo sacramentali virtuti respondet, clementer accipit ex deuotione suscipientis, si sit adultus: nam beneficia gratiae conferuntur quantum ad hoc, instar operum naturae: puta vberius ei, qui aptius praeparatur. Imo neque defunt, qui dicant crescere etiam ex sanctitate ministri: licet hoc secundum mihi non sit ita multum probabile. At vero multo est compertius valorem sacrificij crescere ex deuotione quae valorem sacramentorum, ratione oblationis, quae est actus offerentis, nam in alijs sacramentis nihil offertur. Et hoc significat Dicitur Thom. Ex his ad rei elucidationem consequitur, non crescere valorem sacrificij omnino secundum proportionem deuotionis offerentium, nam ille gradus respondens sacramento, semper manet idem. Exemplum in baptismo accipito: Gratia (verbi gratia) ex opere operato est unius gradus, quo quidem paruulus ante rationis usum suffunditur; si ergo duo adulti sacramentum suscipiant, vnus dupla deuotione & merito, quam alter non subinde gratia baptismalis duplicabitur, eo quod dupla-

tur tota causa, quandoquidem sacramentum idem conferitur vtrique. Pari ratione est vnus sacerdos dupla deuotione consideret, quam alius, non duplicabitur illi sacrificio, quae prouenit ex sacramento, quia non duplicatur sacramentum ipsum, nec eius efficacia quam ex Christi dispositione habet, quae quidem multo est maior quam quae ex deuotionibus accedit, licet plus obueniat melius offerenti. His insuper addiderim verbum aliud S. Thom. quo ait, oblationem sacrificij ex sua quantitate sufficere pro omni poena, scilicet offerentis, vel eius pro quo offertur, non significare esse de se infiniti valoris, nam hoc etiam conuenit baptismo, imo & sacramento poenitentiae de se quatenus instrumentum est passionis Christi. Et enim qui optima contritione resurget, omnis condonaretur poena. Haud ergo vnquam sensit S. Thom. sacrificium hoc nisi in Christo esse in finiti valoris. Sed vbi libet vel ipse, vel alius appellauerit infinitum, intelligit praecise quantum ad rem oblatam, a tamen sacrificium actio nem sacerdotis suo significatu, ut dictum est, comprehendit, cum qua Christus, ut dictum est, non nisi finita mensura & modo concurrat. Igitur ut summam cum condudamus, non dicitur hoc sacrificium memoriale illius Christi, eo quod dum sacerdos consecrat, consecratur tunc Xps ut olim, infinitum quo ad sufficientiam satisfacere, sed quod quantum ad efficaciam per idem corpus & sanguine finito operetur modo, ut in ceteris sacramentis, tunc ad satisfactionem, quae ad gratiam. Nam ut plane intelligas sacrificium nostrum, non est Christi passio, sed eius applicatio. Per conclusionem, qua ad quoniam videtur, ineffabile sacrificium Missae quo pro pluribus offertur, minus singulis ad satisfactionem prodest. Conclusio haec corollaria est, appropinquatque superioris, nam quo res finita in plures dispertitur, minor vnique libet contingit portio, sed praeterea eadem conclusio per assertionem ipsius Caietani declaratur, tum etiam confirmatur. Fateatur. non si ille qui sacrificium offert, nempè vel sacerdos, uel astant, uel elemosinam soluens, tantam habeat deuotionem, cui vnus satisfactorius, tam gradus in sacrificio videtur, eadem: duobus impartitur, non prouenit singulis nisi a medietate illius gradus, & si tribus, pro tertia parte, &c. Eadem ergo similitudinem nos bifariam arguimus. Primum id quod ipse ait de do-

Solutio.

Valor sacrificij non cre- scit secū- dum p- portio- nis offeren- tium.

SOTO
de iure
Logicus
DIE
13

de deuotione, longè effica ciori ratione intelligendum est de intentione sacerdoti: nam si omnes astantes & qui elemosinam conferunt, offerre censentur: longe tamen differens sacerdos qui rem diuinam seu ecclesie ministrat peragit. ille etenim solus consecrat, & ecclesie verbis offert, & intulit. Quare iuxta particulari functioni sumptioni, quibus vitam perficitur, correspondet, certus huiusmodi satisfactoris gradus ex opere, quod a iunioribus operato, ut per aliorum sacramentorum analogiam monstratum est, etiam si sacerdos in peccato mortali consecret absque illo de uotionis valore. Quare D. Tho. in 4. dist. 45. q. 2. art. 1. loquedo de Missa mali sacerdotis: quæ certum est illis prodesse pro quibus offertur, pro ratione subdit, quod ipsum opus a peratum, puta sacrificium altaris, sicut reliqua sacramenta, etiam per malum ministrum oblatum prodest. Et iste est gradus essentialis sacramenti: nam qui ex deuotione aliorum offerentium adiungitur, accidentarius est maior aut minor. Atque adeo hic est, quem qui elemosinam potigit, applicari sibi optat, unde sit colequens ut quo pluribus distribuatur, minor sit in singulis. Adde argumentum alterum eiuſdem rei minime debile: sacerdos tanquam minister ecclesie si legitime consecratur, non solum intentionem, uerum & deuotionem asserere debet: iuxta uerbum Canonis. Quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio. Quare qui istam confert elemosinam, ut pro se offeratur sacrificium, merito iustitia peccat, ut sacerdos non solum ex intentione, uerum & ex deuotione pro se offerat: præsertim secundum ipsum Caietanum: nam cum inopinabile aliud sit, quam quod aliqua actio sacerdotis sit de intrinseca ratione sacrificij, & totam ipse oblationem in deuotione ponat, sit, ut illis sit debitor, deuotio autem secundum eundem quo pluribus applicatur, minus singulis prodest, ergo conclusio nostra sit plane conueniens. Hoc autem argumentum ad hominem ex eius assertis procedit: nam re uera actio sacrificij necessaria est oblatio cum intentione, quæ etiam in sacerdote dum in peccato consecrat, reperitur. Quare de rigore iustitie absque deuotione satisfaci ei qui elemosinam porrexit: quamuis sanè noua sit culpa, nisi ex deuotione ipsam obtulerit, pro qua

elemosinam suscipit. Vnum tamen argumentum facit Syluester, quo putat contrarium concludere: quod tamen à nobis pugnat. Arguit enim sic: Quod plures sint offerentes sacrificium, eo id ipsum sit auctius: ergo nihil minus confortium aliorum suo defraudatur: fructus autem consultius esset illi sacrificio, interese, cui pauciores assisterent. Et subdit exemplum in baptismo: nam et si uno sacramento baptizarentur plures, nihil minus reciperet unusquisque gratiam. At uero non uidet, ut baptismus secundum eorum multitudinem qui baptizantur multiplicetur: nam si ego una aspersione, quatuor uel decem baptizarem: tot esset sacramenta baptismi quorū essent baptizati: sacrificium autem non multiplicatur propter multiplicationem offerentium, sed est unum solum propter unam oblationem atque intentionem sacerdotis, quæ est de essentia sacrificij. Et ideo licet uerum sit, quod plures offerunt sacrificium quodammodo augeri extensiuè: nã unusquisque tuam satisfactionem sortitur: tamen valor ille sacramento intrinsicus non creſcit eadem portione qua multitudo offerentium est maior. Quare illa distinctio quidem Syluestri de oblatione sigillata aut consula, non uique adeo eam uita: nam et si per sigillatas distribuatur, minores singulis portiones obtinent. Potissimum autem argumentum, propter quod contraria opinio esset repudianda, quod si illa uera esset liceret sacerdoti pro uno sacrificio à duobus & à tribus pitantias (quas uocant) suscipere: quin uero à triginta & à trecentis: nam si sacrificium tantum tunc singulis prodest, ac pro uno oblatum, neminem suo defraudat fructu, atque adeo nulli facit iniuriam. Quod quidem adeo apparet concessum incongruum ut nemo id aulit ad huc concedere. Immo Scotus & à Palude loco citato omnino negant: licet hic nonnulli casus excusatorios subijciant. Quin etiam neq; Syluest. id admittit. Quocirca neq; Caiet. argumentum hoc debuisset dissimulanter ac tacite prætereire: quia si quis respondeat id non esse licitum propter scandalum, ad minus citra scandalum, secretè posset id sacerdos facere. Item scandalum ex falsitate illius opinionis nascitur, nam si uera esset persuaderet: posset plebi, nullum scandalum daret.

Argu. Syluest.

Solutio

Potissimum a. gum. cõtra opinionem

Caieta.

Ratio alicia p. conclusione.

arguatur. Prohibetur. Caieta. opinio. daret. Et ideo in ordine nostro sancte cetur. tum est; ne fiducia illius opinionis a pluribus electione pro eadem Missa recipiantur. Immo vero qui ab eadem opinione aliquid dimovere nequiverit, nihilominus neque eiusmodi numerosas pias causas suscipere potest: nam cum illa neque fides sit, neque scientia, sed obscura opinio, nemo se eius persuasione debet periculo in iustitia obijcere, plura stipendia pro una Missa recipiendo. Immo aliud arguit quod ipse contra seipsum inducit non debilitate pugnat: nempe, quod possit sacerdos per unam Missam illi satisfacere, cui decem debet: latem sitantiam illi afferret devotionem; quantae essent dispendia decem. Modo vero nihil de electione pro Missarum solennis recipiendis definitur, ad quam possint quantitates & numerum recipi; quippe quae doctrina ad proximam, quae de oblationibus est, rationem attinet. Supra haec autem illa non est praetereunda ratio, quae ad sacrificij precationes attinet: nam & hancidem auctor inficiatur. Ratio autem est haec: quicumque erogata elemosina Missam pro se offerri possit, non solum sacrificij satisfactionem, verum & ecclesiae preces ab ecclesia institutas, sibi iuste operata elemosinae suae merito applicari: sacrificium namque per modum solutionis debiti satisfacti, oratio vero prodest per modum impetrationis veniae, quorum ideo utrumque; elemosinam offerenti singulariter applicandum est: oratio autem eadem atque una non multiplicata, minus prodest singulari, si pro pluribus fundatur: cuiusque veritatis mos ipse Christianorum atque ecclesiae documentum nobis est. Primum namque in ipso canone non sine causa post oblationem pro ecclesia in genere subditur, nominatum, Pro Papa, &c. Item quando aliqua irruit calamitas, illius peculiariter avertionem precamur: siue in ecclesiam ingruat, siue in singularem unicuique: nam etiam Deus tam facile plura donare possit, quam unum quolibet beneficium: nihilominus quando aliquem videt ad rem aliquam singulariter affectum, in quam precando incumbit, si iusta est magis, ut more nostro loquamur, scilicet: ergo cum in Missa orationes illae statuta ab ecclesia non multiplicentur, si verum sacrificium pro pluribus conficitur minus singulos iuuet, quam si singulariter pro uno offerretur. Quod si Obie. Augusti sententiam nobis obijcias, 1. q. 8.

ubi contrariis videtur sentire, dum ait: ubi plus singulis de oratione gaudere, quod pro pluribus fundatur: ad hoc respondet D. Thoma 2. 2. dist. 4. q. 2. art. 2. inter loquendum de suffragiis, quod est suffragium valoris (quibus orationem annumerari) quantum tenentur charitate procedunt, per quam merita reuelantur unumque, maior quodammodo sit, quia eadem unitatem praestantius repraesentat, atque ad eam maius gaudium ingenerat singulis. At ratio si consideretur per modum satisfactionis, quam quis alteri applicat: valor idem dividitur inter eos, quibus applicatur. Et ideo qui pluribus tribuitur, minus singulis obuenit. Idem ad eam in solutione tertij de oratione pariter consideretur. Accedit huc demum, quod hac ratione pijs fidei calore particularis Missas, vel certis Christi mysterijs, vel diuorum solennitatibus proprias offerunt pro se volunt propter singularem affectum quem habent & iuammina, quae inde participant: quare neuiquam possent tunc sacerdos pro singulis unam celebrare Missam. Ad unum demum Hieronymi verbum restat respondendum supra à nobis argumento tertio citatum, de consec. dist. 3. et no. Non mediocriter, videlicet, cum pro cunctis animabus Psalmus vel missa dicitur nihil minus quem si pro uno quolibet diceretur accipitur. Quod variè Syluester atque alij interpretantur. Sed primum omnium in hoc nobis potissimum adhaeretur, quod Psalmum cum Missa conferri, dicens utrumque; perinde pluribus oblatum perinde valere atque pro uno. nam compertissimum est Psalmum non esse infiniti valoris quare non infinitas Missas illa de causa quod infiniti sunt precij, non minus prodest singulis dum pro pluribus offerunt. Duo ergo glossata illi textui subscribuntur. Prius, quod referatur ad meritum offerentis, nempe, quod non minus meretur, qui pro pluribus illa offert, quam qui pro uno. Posterius (quod superflucietate praecedentibus verbis quadrare videtur) quod tantum prodest singulis vnus Psalmus et attentione & animi ardore pro pluribus oblatum, quam ex tempore pro uno. Ad profectio ingratè glossas istas textus amplexatur sed arbitrator eodem modo soluetur, quo secundum sanctum Thoma ad aliud nuper perimè dicebamus, nempe quod si oblatio asstimeretur ex radice charitatis vnica membra

Soto
de iure
Legibus
DII
13

membra ecclesie, non minus prodest singulis, si offeratur pro multis: hoc est meritum charitatis offerentis equaliter singulis inuenit: quia extensione non minuitur, si tamen consideretur in ratione satisfactionis ac solutionis debiti ad tales personas applicatæ, non tantum prodest, ac si singulis applicaretur. Haud enim negare Hieronymus, quin si hanc palmam pro vno recitares, mox eundem rursus pro alio, atque iterato pro alio, plus prodesset singulis, quam si vnum diceres pro omnibus tribus.

Primum igitur argumentum eorum, quæ in capite obiecta sunt, illic solum est: vbi diximus quod est res in hoc sacrificio contenta in infinitum valoris: tamen sacrificium cum sacerdotalem actionem includat, per quam Christus non nisi finito modo, certa que mensura operatur, finitum est. Quare non ideo memoriale passionis Christi dicitur quod equalis sit virtutis, sed quod idem offert quid illic oblatum est. Ac perinde ad secundum, quod

ex verbis D. Thom. colligitur, pariter satisfecimus: quandoquidem monstrauimus nequaquam negasse sacrificium de se aliquid esse certi finitique valoris, quam virtute sua si suscipiens obex non semper exercet, sed nihilominus pensandas etiam esse offerentium deuotiones secundum quas sacrificium creatur: haud tamen secundum totam proportionem illarum, vt explicatum est. Circa hanc autem deuotionem dubium restat, vt non solum coefficientiis offerentium, verum & eorum, pro quibus offeratur, sit æstimanda deuotio.

Nam D. Tho. loco citato prius, non loquitur nisi de affectu offerentis, quod exemplo euangelicæ viduæ declarat: & in 4. sententiarum, dist. 12. q. 2. art. 2. ait hoc sacrificium poenam tollere in toto vel in parte, secundum mensuram poenæ debite ex deuotione qua sacramentum offertur. Nihilominus eodem loco 3. par. q. 79. statim videtur subiungere, quod est satisfactorium illis pro quibus offertur, secundum quantitatem suæ deuotionis: idemque repetit art. 7. in solutione secundi: & in 4. sententiarum, dist. 43. q. 2. art. primo. Ab vtraque verò parte extant argumenta, nam quod pensanda sit illorum deuotio pro quibus offertur, argumentum est, quod quemadmodum natura, verbi gratia, ignis quo

materia aptiorem nascitur, eo efficacius formam producit: & in republica dignotibus cum maiora conferuntur beneficia: ita intentio Christi ac subinde ecclesie sue esse videtur, vt paratioribus benignius sacrificium hoc rem suam conferat. Quare Augustinus ad Romanum: Quis offerat corpus Christi nisi pro eis, qui sunt membra Christi? Nihilominus verè à parte negatiua stat argumentum, quod dum quis priuam equalia ieiunia, aut æquales elemosinas in satisfactionem applicat duobus amicis, bonitate disparibus, æquè illis prodest. Vnde non in pra videtur collectio, quod dum sacrificium quod sua ipsius ratione æquale est, pro pluribus offertur, licet illi in equalis sint probitatis, æqualiter nihilominus illis conferat.

Ad horum igitur intelligentiam notandum in primis, offerentes ceteri non solum sacerdotem qui rem facit diuinam, verum & assistentes omnes atque illos qui elemosynas pro Missa pendunt, vel quomodo cunque fauent, vt missa celebretur: licet longe præstantius (vt diximus) ac proprius sacerdotem. Ac de istis non ambigitur quin eorum deuotio in causa sit percipiendi maiores fructus. Etenim cum verè sit offerentes, inde valor ipse sacrificij extensius augetur. Et forsitan vbi ait sanctus Thomas deuotionem illorum, pro quibus offertur, augere sacrificij fructum, id de deuotione sentit eorum, qui Missam celebrari faciunt, quandoquidem actualem afferunt deuotionem, & sunt, veluti offerentes. Quare de circumstantibus peculiariter habetur in Canone. Quorum tibi fides cognita est, & nota deuotio. Quasi illi actu ad sacramentum sint affecti: atque adeò Deus cui eorum sunt deuotiones notè, secundum earum mensuram tribuat vni cuique. Alij verò sunt, qui actualem deuotionem nunquam habuerunt ad hoc indiuiduum sacrificium, quod hodie in hac Basilica celebratur: vt pueri ante vsum rationis, & alij Christi fideles qui hoc nunquam cogitarunt: pro quibus nihilominus ecclesia offert, vt quam primum dicatur sumus. Et isti non dicuntur offerentes, nisi quòdam fortè generalissimo modo per modum habitus, quatenus membra sunt corporis ecclesie que offert. De istis ergo nulla potè esse absurditas, de iust. & iure. Ff. tas,

August.

Qui sacrificio intersunt & elemosynas pro eo pendunt, offerentes ceteri sunt.

Solutio dubitationis, & positæ.

Ad primū arg.

Ad secundū.

Dubium S. Tho.

tas, censere, quod omnes aequales percipiant portiones sacrificii, licet inaequali viget charitate; nam cum nihil profus vel egerint vel cogitarint circa hoc individuum sacrificium, appare: nihil eis obtingere, praeter nudam portionem, quae illis ex opere operato provenit: veluti de gratia baptismali certum est, quae infantibus ante usum rationis confertur. Qui autem aliter sentierint, suam sequantur iudicium. Quae propter argumenta utrinque facta arbitrio eligentium relinquuntur solvenda. Tertium autem argumentum omnium maximum est, quae contrariae sententiae praerogativa sunt. Ecclesia namque pro multis offert, primum in communi pro pace & regimine ecclesiae, secundum illud canonicis: Pro ecclesia sancta Catholica, quam pacificare, &c. Mox pro Papa, pro antistite, pro Rege, & pro circumstantibus, qui pro se & suis offerunt. Neque sola orationes pro illis offeruntur, verum & satisfactio ipsa sacramenti; nam subditur: Pro redemptione animarum suarum. Deinde pro animabus quae igne purgatorio detinentur. Cum ergo ecclesiae sacrificium pro tot offerat, non est vero simile, ut minus idcirco satisfactionis singulis obveniat. Alioqui vix minima particula quemque contingeret. Quod si dicas ecclesiam sic offerre pro multis, ut nihilominus singuli nanciscantur, secus autem sacerdos in singulis applicationibus, haec discriminis ratio desideratur. Respondetur ergo, nullatenus hac parte ecclesiam a sacerdote discriminari: quippe qui, ceu eiusdem ecclesiae minister sacrum conficiat atque offerat. Sed est ex superioribus colligendum, sacrificio Missae nudè considerato, hoc est, ut actionem dicit sacerdotis, cum sua intentione faciendi quod Christus instituit, respondere ex opere operato certam satisfactionis quantitatem sicut ceteris sacramentis, gratiam verbi gratia ut decem, nam arbitrari esse amplam. Quae quidem secundum ecclesiam institutum applicatur. Ecclesia igitur ipsa certam illius portionem illis, qui in canone nominantur, distribuit, licet illam non nominet; alteram vero relinquit singulae intentioni sacerdotis secundum suam peculiarem oblationem applicandam. Ex illa ergo portione ecclesiae una particula proutatori simul corpori mystico, alia

Papae, alia Antistiti, alia Regi, &c. & quae quis minima in quolibet sacrificio vacuillet obtingat, tamen secundum ingeniosissimum sacrificiorum numerum, quae quotidie in tota ecclesia offeruntur, ditissimus congeritur cumulus. Praeterea quod singularis memoria singulorum, quae in praerogationibus habetur, per multum eis confert. Portio ergo, quae sacerdoti relinquatur, perinde atque altera ecclesiae, quo pluribus applicatur, minus singulis sufficit. Et si pro se certam, semper illam habet applicandi. An vero alia ratione plures pro una Missa elemosinas recipere queat, siue parochus sit, siue vagus sacerdos, illius quantitate proxima videbitur. At quia dicere de illa exceptum est, pro quibus sacrificium offertur, nomine ecclesiae ad quam primò refertur oblatio, comprehenduntur etiam paruuli ante usum rationis sacro fonte tincti: nam est in satisfactionem poenitentiae, quam nullam debent oblatio non sit necessaria, referre tanquam ad solarium vivorum & ad representandum mysticum Christi corpus eiusque redemptionem, quae ad illos vique promanavit. Verumtamen quamvis eadem ecclesia generalitate selecti & quoque criminosi Christiani continentur, nulli tamen charitate carentes participes eiusdem sacrificii sunt, quatenus satisfactorium est, nam satisfactio remissionem praerogit culpae. Vide ad Renatum Augustinum: Quis offerat corpus Christi nisi pro eis, qui sunt membra Christi? ut certe de vivis membris loquitur. Nihil tamen obstat quo minus pro illis qui haeretici non sunt nec legitime excommunicati, orationes inibi fiat. Ea propter error esset Capellaniam instituisse aut Missas pro infidelibus, qui quidem casus ad me de quo responderem, attulit; nam instituisse Missas, est instituisse, ut sacrificium pro illis offeratur, atque adeo eius applicetur eis satisfactio, quod nefas esset. Nihil tamen veteris instituisse, ut oratio in Missa pro eorum conversione fundatur. Pro excommunicatis autem & haereticis orari non potest, si vere sunt excommunicati. In die autem Parasceves ex dispensatione ecclesiae, quae illos excommunicavit oratur pro haereticis. Offerunt etiam sacrificium pro illis, ut diximus, defunctis qui loco

Ad rertiu arg

SOTO
de Iustitia
Legibus
DIE
13

purgatorij ignis deputati sunt: non quod ecclesia homines intelligatur, utpote eius gremio & iurisdictione non comprehenduntur, sed forsan illo verbo canonis, vna cum animabus uiuentium designantur: ubi legitur. Pro redemptione animarum suarum. Etenim ubi habetur: circumstantes pro suis offerre: etiam includuntur sui defuncti. Quidquid autem de illo verbo sit, postea exprimitur in secundo momento, ubi precatio pro illis fundatur, qui cum signo fidei in somno pacis dormierunt. Nam etiam per modum orationis dicitur. Vt indulgeas deprecamur, subintelligitur tamen acceptatio sacrificij huius satisfactionem. Vnde Augustinus in libro de agenda cura pro mortuis. Non parua est, inquit, vniuersæ ecclesiæ, quæ in hac consuetudine claret auctoritas, vti in precibus sacerdotis, quæ Domino Deo ad eius altare funduntur, locum etiam suum habeat commendatio mortuorum. Quæ quidem consuetudo, vt Damascenus in quodam sermone de suffragijs mortuorum, refert, ab Apostolis emanauit. Ait quippe discipulis: Saluatoris & sacerdos Apostolos, tremendis & vniuersis mysterijs memoriam fieri eorum, qui fideliter dormierunt, sanxisset. Id quod & ultimo capite ecclesiæ Hierarchie Dionysius refert. At ne nihil ad questionem attineat immotum relinquamus, dubium hic restat postremum de intellectu verbi Augu. in eodem libro de agenda cura pro mortuis, & in Enchiridion, quod Græianus in 3. questione 2. cano. Non estimemus, & canon. Tempus relatum dicit. Ait enim tam sacrificium altaris, quam reliqua suffragia pro defunctis oblata eis prodesse, qui cum viuerent hoc sibi uel possent prodesse meruerunt. Et rationem dubitandi solus Caietan. offert in suo opusculo viginti vnus. quæstionum, quæstio quinta ubi generale hoc verbum Augustini speciatim sic contrahit, vt nemi de defunctorum in purgatorio existentium, sacrificia, suffragia aut indulgentias quidquam prodesse censent: nisi in hac vita deuotionem ad ecclesiæ claus & indulgentias habuerint, aut sollicitudinem ad satisfaciendum pro peccatis, aut studium ad suffragandum defunctis, aut quid simile. Saltem specialia sacrificia pro eis oblata ait nihil eos iuuare. At profectio, quamuis mercede viro. doctissimo & mihi colen-

dissimo tota ista questione obuiam prodire, tamen quia neque hoc creditur, ad pietatem eorum qui in defunctos benefici sunt, quidquam conferat, non mihi videtur hic debuisse tacere. Enimvero cum hoc neque ex euangelio neque ex vilo ecclesiæ decreto colligatur, quin verò contrarium, sanè cum ecclesiæ pro omnibus qui in charitate sunt indiscriminatim offerat & indulgentias conferat, non erat sic facile asserendum in eorum præiudicium, qui pie in Christo dormierunt. Canonis enim oblatio nullum excipit, sed generaliter ait: Memento famulorum, famularumque tuarum, qui nos præcesserunt cum signo fidei, & dormiunt in somno pacis. Et illico: His & omnibus in Christo quiescentibus. Quod si huius omnes sacrificij participes sunt, non est, cur non & vniuersis priuata suffragia optulerent. Secundo. Quicumque est in charitate, eo ipso quod amicus Dei est, vt satisfacere pro se potest, sic & ius habet vt quicumque iustorum, sibi quæcumque applicet, si voluerit, satisfactionem. Quare supra Augu. pro omnibus Christi membris, nempe viuis, asseruit sacrificium offerri. Vnde quod locis citatis ait, videlicet illis defunctis prodesse suffragia, qui dum viuerent, vt prodesse sibi possunt meruerunt, ipse statim planè exponit: vt est videre apud Magistrum in 2. dist. 45. eos siquidem omnes docet id meruisse, qui in fide per charitatem operantur, atque ad eam in eorum iustis & sanguinis Christi defuncti sunt. Quocirca quamuis quispiam neque ad indulgentias neque ad defunctos affectionem habuerit neque ad satisfaciendum diligentiam, si tamen in charitate Dei decesserit, non est cur vindex vtriusque eius iustitia, vt ait Caietanus, obster quominus per sacrificia eis, perque suffragia & indulgentias forte valeamus opem. Et quò rem suprema ratio ne concludamus, Christus dominus suum ipsius sacrificium, nempe passionem omnibus fide præditis per charitatem operante efficaciter applicat: ergo & altaris oblatio, & perinde quodcumque, seu commune seu speciale suffragium sibi placet eis applicari. Quare illa Caietani distinctio, quod defunctum capacem esse alienæ satisfactionis sibi applicatæ, non ad meritum essentialè, sed ad accidentalium attineat, puta vt defunctus ad illa suprad-

Augul.

Dionys. Dubiu.

Solutio Caiet.

Prima ratio in Caiet.

Secunda.

Solutio dubij.

Magister Senten.

Postrema 10.

ea affectus fuerit, nullas profertur fundam
menti radices.

QVÆSTIO III.

DE OBLATIONIBVS ET PRIMITIIS.

S. Thom. 2. 2. quæst. 86.

ARTICVLVS I.

Utrum homines de necessitate precepti ad oblationes teneantur.

Offertionem de sacrosancto sacrificio, quod oblatio num omnium Christiana familiar apicem obtinet, superest, ut hæc q. de oblationibus & primitiis, subsequenti verò de decimis, que ad eiusdem sacrificii celebritate suppeditantur, mentionem subdamus. Primum ergo de oblationibus, queritur, utrum sint de necessitate precepti. Arguitur enim negatiue Oblationes vetusta legis, inter ceremonialia precepta connumerabantur. Nam Exod. 23. ad modum & formam celebrandi ceremoniales festiuitates, adhibetur. Non apparebis in conspectu meo vacuus. Ceremonialia verò cuncta per euangelium cessauerunt: ergo Christiani ad oblationes non cogimur. Id quod Christus Mat. 5. designare videtur, dicens, si offers manus tuam ante altare, quasi offerentium arbitrio id reliqueris. Secundo arguitur. Qui cunque ius aliquod, ecclesia debet, si non soluat, potest sacramentorum subtractione ad id cogi: acerbum autem esset tenueri oblationem soluere, sacramenta ecclesiastica denegare iuxta canonem illum sextæ Synodi, c. 1. Nulus qui faciam communionem dispensat, a percipiente gratiam, aliquid exigat, nisi verò exegerit, deponatur: ergo ad oblationes ex vi precepti nullus tenetur. In contrarium est illud Greg. 7. de consec. distin. 1. Omnis Christianus procuret ad Missarum solemniam, aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam quod Deus per Moysen dixit. Non apparebis in conspectu meo vacuus.

1. Argu.

Secum.

Greg. 7.

Quid nomen oblatio dignet.

nis verbum actiones omnes suo significatu ambigunt, quibus res quæcumque ad diuinum cultu exhibentur. Quo fit, ut oblatio latius sit patentiorque vox quam sacrificium. Quid enim sacrificium est, censetur oblatio haud (amen consequentia recurrit. Etenim cum aliquid offeritur quod integrum est permaniturum, hoc est, quod sacrificio proprio non infunditur, nec o'ra illud aliqua ceremoniam, sed ecclesie offeritur, sine fabricam, siue in ministros cedat, oblatio quidem est, ut si numos, vel cereos offerat, ut in exequijs panem, aut vinum, aut foris præditio. Sacrificium autem, ut diximus, non est nisi oblatio rei, quæ immolatur: vnde mala olim, & nunc sacrificium aliarum. Primitiis namque decimis quomodocumque ab his differant, suo loco dicemus. Vnde Exod. 29. Offeres totum arietem in incensum super altare. Et sequitur Oblatio est domino odor suauissimus victimæ Dei. Et Leuit. 2. Atia cum obtulerit oblationem sacrificij Deo, simul erit eius oblatio. His suppositus duabus ad q. conclusionibus videtur Prior est Oblatio naturalis sua significatio ne vltione a exhibitione designat: offerre enim est vltio munus quodpiam donare. Quo fit, ut res per se, si nuda penetur, opus sit supererogationis ad cultum religionis attinens: quippe qua, ut supra diximus, oblationem subiectio nemque Deo proficitur. Vnde Exod. 25. Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias: ab o' hoie qui offerit vitroncus, accipietis eas. Posterior conclusio Oblationes quadruplici de causa subpreceptum cadere possunt. Primum quidem ex præcedenti conuentione, ut dum ecclesia fundum aliquem cui conferretur tenentia possessionis temporibus reserenda. Quæ quidem pactio celus rationem induit. Secundo propter precedentem deputationem quarum res donatione, vel pollicitatione, aut testamento legatione debetur. Tertio, quod ad rem propinquius accedit, pro ecclesia necessitate, nempe si aliunde ministris aliud etiam non possent. Quarto propter contrarietatem, quæ in iustantiis, ut si consuetum est certis solemnitatibus hoc aut illud offerri. Quamuis non nunquam his postremis duobus casibus oblationis quantitas relinquatur vouentis libertati. Circa posteriorem conclusionem, quoniam prior planissima est, non nulla existunt, licet exigua adnotameta. Prætermissio enim prioris

SOTO
de Iure
Legibus
DIII
13

ppians obligationis membro ad rem pa-
 ram attinet, quia est veluti sensus, de se-
 cunda ex actibus, sicut dicitur in qui oblatio-
 nes de duobus sequentes, quibus sub ana-
 matis censura coguntur, quibus incum-
 bit, ut deus oblationes seu dona-
 tas seu legatas faciat & abique mora per-
 solvantur enim planè debita. Et genera-
 liter de omnibus oblationibus extat cano.
 Præter hoc, 22 dist. & can. stratumus, dist.
 16. q. 1. quibus eadem animadversionem
 tenentibus debitas oblationes ecclesia
 comminatur. Tertia vero ratio obligatio-
 nis est ad notanda, quæ præcipue legitima
 est. Et cum Christianorum religio,
 in sacramentorum susceptione, sacrosan-
 que oblatione posita sit, ad que iure natu-
 ralis diuino, eodemque iure naturalium
 & sacrosanctorum, totus Christianismus tenet
 ut sit, ut quisque populus sub reatu crimi-
 nalis impetratis summi templum pro sua sa-
 cultate exuret, etiam & ministris alere, &
 cultui necessaria contribuere sit iure con-
 stitutus. Quapropter ubi decima non sol-
 uuntur, in que aliunde ad eiusmodi sum-
 ptus prouidum est, tenetur populus eod-
 dem sumptus desina substantia suppedi-
 tare. Ad quod si tenentur, per censuras ec-
 clesiasticas, que ad eisdem opus faciunt, ant-
 maduisione scilicet iudicij cogi potest.
 Hoc est constitutum apud Paul. ad
 Cor. 9. ubi docet plus iuris ministris al-
 tatis suppetere ad subsistia temporalia re-
 cipienda, quam ad suam stipendium mi-
 ni. & videri iustitiam quæ illi præstat,
 & que regem patitur, ad ius duntaxat
 sanctum Dominus disposuerit, ut quæ sal-
 tari seruit, de alia vinas. Dubium autem
 de ipse offerretur, ille citatus Gregorij, Om-
 nis Christianus, vitem scilicet ad Missa-
 tum sollempnitate natus vnusquis, aliquid
 in templum offerre quod affert. Hugo
 necque vel hostiam subinde parit & alien-
 parat, omnem Christianum tenore re-
 iudicij capilli tenent ad oblationes in
 Missa sub reatu criminalis culpæ. Quare
 potest, in qui qui non fecerit ecclesiastica
 celum compelli, idque idem Host hoc ad-
 hibito moderantior faceret, quod intelli-
 gitur in prescriptis duntaxat festiuitatibus.
 Alii vero duntaxat arbitras essent solum
 intelligi de veteris auiam oblatione per
 deuotionem tunc causam glossa legibimè
 Canonis mente aberrat, citare enim Gre-

gor. textum ipsum antiquum, quo obla-
 tiones temporalium rerum iubebantur.
 Omnia ergo opin. recitationes, res est cla-
 ra. Et cum ubi cuiuspiam oblationis
 consuetudo, usque adeo inoleuit, ut vim
 legis obtinuerit, ubi præcepti oblatione
 firmata est, ut D. Thom. ratione quarta
 docuit. Vbi autem neque lex extat, ne-
 que eiusmodi viget consuetudo, nullum
 metuendum est præcepti vinculum.
 Consulto dixerim, a ubi consuetudo vim
 legis obtinuerit. Nam, vsu tenent potest
 consuetudo per modum libere deuotio-
 nis, que ideo nunquam, quantumcuque
 diuina, vim ingerit præcepti. Quod si ali-
 quod scilicet iudicium, quo eiusmodi
 consuetudines digno capunt, forsan hoc
 non ad id fallax, quod ubi decima in vsu
 non sunt, neque alia punitus ulla stipen-
 dia constituta, ubi consuetudine oblatio-
 nes tenentur in præcepto esse. Et pariter,
 si consuetudo sit populi omni memoria
 vetustior, statim solennitatibus aliqua ma-
 neta ecclesiæ, vel ad fabricam, vel ad alios
 sumptus offerre. At vero ubi decimarum
 solutio more sequitur, que ministris suf-
 ficit, re vera quotidiana oblationes, que
 vel in profectis diebus, vel in festiuitati-
 bus, quantumuis præcipis offeruntur,
 exstimari non debent, præcepti obliga-
 tione esse obnoxia. Neque vero vilo colo-
 re in contrarium obendi potest, quod Je-
 gimus pastores, omnes decimarum fru-
 ctus, & gremio deglabentes, sibi vberant,
 miserique, vix cenarius, quotidiana illa
 muouicula, que ad aliam gradus offer-
 untur, reliquunt, nam postquam decim-
 is pastores saginatus, ipsi incumbit
 primum, tales res leture, & max si officio
 abesse iuste vel iniuste permittantur, vi-
 carios cum iusto stipendio sibi substituere.
 Quare in hanc rem, optime per Concil.
 Trident. præscriptum est, ut paratis non
 residentibus tercia pars fructuum ad ma-
 tur, que vicariis ad iudicium laud iam
 arbitrentur, etiam se exoneratos subinde
 esse animarum cura, excusatioque ne re-
 dere teneantur, nam cum ad hoc iure di-
 uino, naturalique iurisdictione, sanctum co-
 silium nullatenus excusare illas cogitauerit,
 sed ecclesiis quam minime, male potuit
 prospicere. Inter oblationes autem, vix est
 que offerretur pro Missa. De qua duplex so-
 perest dubium. Vnum an liceat sacerdoti pro

Solutio.
 Indici
 ad di-
 gnoscen-
 dum qñ
 consue-
 tudo of-
 ferendi
 obligat
 sub præ-
 cepto.
 Defini-
 tio concilij Tri-
 dentini de
 portione vi-
 carij ad
 iudicand-
 da.

Missâ celebranda de pretio pacisci. Quod quidem cum ad titulum simonis pertineat, q. 6. disputabitur. Secundum, utrum licitum sit plures, ut aiunt, pirantias pro vna Missâ recipere. Nam ratio illa, quod pro pluribus oblata tantum singulis proficiat, iam superiori q. explosa est, sed vtrū alia de causa id liceat, iam nunc ambigitur. Apparet, si illa non sit legitima, nullam fieri reliquā nam quicquid illa causa elemosinā largitur, contemdit sibi totum sacrificium applicatum in. Nihilominus hic in primis distinguitur admodum est de plebano pastore, & de alijs mercenarijs, qui neq; parochij sunt, neque eorum vicarij. Parochij namque iure decimarum quod die celebrare. cōetur pro sua parochia, si modo fructus satis sint ad ipsum alendum: si minus pro eorum quantitate, vel ter vel quater in hebdomada, ad iudicium Amittitur, quod rarius est, vel ad arbitrium prudentum. Quod die inquam pro humana fragilitate non licet vno aut altero die cessare, seu quis non se presentem sibi idoneum vel animi laxantem gratia, non ideo constituitur in culpa. Vnde & monitum hoc adhibendum est quod legitimus pastor si per se vel nescias non retideat, nec ut iustum alimentum a vicario suppeditare, ut possit tota Missâ celebrare, nec ipse tenetur de vicario causari posse non iusticem, sibi victum, nisi alunde pirantias corradat. Ex hoc fit pastorem parochia in seruitutem non posse peregrinas pirantias ab alijs, præterquam a suis parochianis percipere: hoc enim esset in si autem sacrificiorum que pro sua parochia offerre tenetur. Attamen non obstante obligatione, qua tenetur pro parochia, offerre, potest particulares pirantias ab eisdem parochianis, vltro oblatas recipere, dummodo illas non extorqueat, demque sacrificium potest de pro parochia. Si simul pro tali parochiano facere, idemque censendum de functionum executione. Se testamento in Missis. Ratio huius est quod defunctos sepelire, & piorum Missas offerre, propria est functio ipsius pastoris: neque debent parochiani foras evigere sacerdotes ad hoc minus questum: quocirca hæc non sunt incomparibilia. Hoc autem docuimus vtriusque moralia, cum moderamine temperandum est videlicet ne Missarum proventus immo die sit exuberans: nam tunc debet pastor, qui curam

habet animarum, auxiliarios sibi deest ad se adiungere. Sed & hoc præterea considerari a se, utrum possit pastor, quatuor habeat animarum, cuique subinde incumbit huiusmodi functio: ex pirantia sponte iunctulam sibi usurpare, immo iustitiam mercenario porrigere. Et reuera si iustitiam si pendium mercenario relinquantur, non video in hoc apertam iniuriam: quod si quidem pirantia: omnes parochia conferuntur: qui subinde, vt Missarum debito, quod potuerit honesto stipendio, potest mercenarios ad eas celebrandum condurre. Subsequitur ergo membrum alterum eiusdem dubitatis ad vagos sacerdotis alienosque alias functionem suam celebrandi alligaram non habent, utrum plures valeant pirantias pro eadem Missâ percipere. Huius autem responsio est: quod si annuitus in clericorum ordinatione non datur seruari, non tamen hinc emerget ambigendi ratio: Si inquam neminem sine legitima honorum possessione ac singulis sacris amittent, non cogentur sacerdotes mendicari esse, & exigua Missarum mercede viuere, quod potest tamen reuerentiam sacramento debitam non tenentibus obnoxiositate periculis, si idem sacerdotibus offerre plures celebrandi, qui se pro sua puritate par esset. Ceterum quia rei huius per exigua habetur cura, sed plurimum essetis titulis ordinantibus, nec non vertitur, utrum hæc ratione, vt necessarii sibi victum, & quibus tegantur, habeant, recipere plures pirantias possint: nam ratio infinitatis sacramenti iam supra repulsa est. Respondetur ergo, quod ubi non est in vltro eam pro vna Missâ elemosinam erogari, qua diario victui sufficiat, potest sacerdos duplam licetam percipere, dum tamen satius non se hæc licentia profert, quoniam status apparatus non habet sacerdotibus hac ratione sustentare, seu pauperem vitam ducere. Hoc est in ratione iure naturæ est, vt absque aliqua bonorum possessione ad ordinem non admittuntur: & ideo qui sua culpa pauper ordinatus est, pauperem vitam ducere debet. Dum autem sacerdos abunde vnde honeste & forsitan ornare viuere, possit, videtur neque in hoc subdolo, quando dicitur obliuandam necessitatem premitur. Sed nihilominus respondetur, quod tunc non adeo id ipsum cuiusmodi sacerdos deccat.

Dubiū

Parochij quomodo die celebrare tenetur pro sua parochia, si eorum parochianis alios habeat redditus in eadem ecclesia.

Corollariū primum.

Secundum.

in tali parochiano facere, idemque censendum de functionum executione. Se testamento in Missis.

SORO
de iure
Legibus
DII
13

deceat: tamen secundum rigorem iustitiæ nulla esset iniquitas: quoniam iudicium non est de rebus secundum id quod accidit, sed secundum iustitiam. Quare ubi per se satis pietas non sufficiat, ut cuique eodem iure licet ampliore suscipere. Quod si contra sententiam hæc argum. supra factio resurgat: Qui pietatis largiuntur, sibi volunt totum sacrificium applicari, atque ita faciendum putant: ergo sacerdos secus faciens, illos decipit. Respondetur, eum scire posse quidquid alij credant: nam vitur iure suo quo potest de altario vivere: Secus autem, si aliter expresse postulet pro se solo ipsum sacrificium offerri: nam tunc si sacerdos annuat, tenetur servare pacti fidem.

Obie.
Aio.
Solutio.

Ad primū arg.
Replicā

Solutio
Cæcæ.

Ad secundū
dum.

Ad tertium.

propter voluntarias oblationes nulla fieri potest excommunicationis censura, secus autem propter illas, quæ iure debentur. At vero sacerdos privatus, qui sacramentum administrat, ut excommunicatione non potest: ita neque illud rebeli subtrahere, sed postquam fuerit à superiori iurisdictionem habente excommunicatio lata, tunc sacramenti subtrahitio erit legitima. Textus autem sextæ Synodi solum vetat sacramenta pretio vendi, quod labes est simoniaca.

ARTICVLVS II.

Utrum oblationes solis sacerdotibus debeantur.

Post oblationum vincum sequitur, ut de illis dicamus quibus debentur. Apparent enim non solis sacerdotibus conferenda. Etenim illud est in oblationibus præcipuum quod hostiarum sacrificijs deputatur: hostiæ verò pauperibus ascribuntur, secundum illud ad Hebr. vii. Beneficentiæ & communionis nolite obliuisci: talibus enim hostijs promeretur Deus, ergo & oblationes eiusdem largiendæ sunt pauperibus. Secundò, In multis paræcijs monachi oblationum portionem sortiuntur, cū tamen alia sit, secundū Hiero. clericorum cura quam monachorum. Ergo non solum sacerdotibus sunt oblationes eroganda. Tertio: Et laici oblationes, nempe panem & vinum, in propriū vsum à sacerdotibus communt, non ergo illis solis earum vltus permittitur. In contrarium autem est can. Damasi. i. o. q. i. Oblationes quæ intra sanctam ecclesiam offeruntur, tantummodo sacerdotibus, qui quotidie Domino seruire videtur; licet comedere & bibere, quia in veteri testamento prohibuit Dominus panes sanctos comedere filijs Israel, nisi tantum Aaron, & filijs eius, ut patet 1. Reg. 21. Ad quod duabus conclusionibus respon. Vna est. Vniuersarum oblationū, quæ à plebe Deo exhibentur, dispensatio ad sacerdotes pertinet. Probat. Oblatio genere suo non est nisi rei, quæ Deo ad cultum religionis dicatur, est enim nobis de sacris, non de secularibus oblationibus sermo. Inter homines autem & Deum sacerdos est. sequet.

Primæ
arg.

Secūm.

Tertiū.

Damas.

Prima
conclu.

Probat.

Fff 4 ster

ret constitutus. Et suo gradu secundum Christum mediator, ut de Moysse Deut. 3. legitur: nam illi incumbitur divina dogmata per Deum reuelata populum docere, tum etiam & sacramenta per ipsum in scriptura eidem populo ipse nomine administrare. Et vice versa eius est functio a parte populi coram Deo stare, eius, scilicet preces apud ipsum fundere, sacrificia ei offerre: donaque & oblationes, & munera presentare. secundum illud, Apostoli ad Hebra. 5. Omnis pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in his que sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis: ergo omnium munerum que populus Deo dicare constituit, usus, administratio, & dispensatio, ad eosdem pertinet sacerdotes. Quod si de eo plo dubitandi ratio inreplevit, multa Christianam familiam, non sacerdotibus, sed ad templorum fabricas, utensiliumque ornamenta ecclesijs dedicare, que ideo sacerdotibus vsui esse non debent. Respondetur propterea nos consulto non asseruisse oblationes omnes in eorum transisse dominium, ut in proprios vsus possint consumere, sed eorum dispensationes illis incumbere. Quare adiungitur altera conclusio: Sacerdotes trifariam possunt ijs, que ad diuinum cultum offeruntur, vsu. Primum in fabricam, reparationemque ecclesiarum & rerum apparatus, que ad diuinum cultum attinent, secundo in suum ipsorum proprium victum, quoniam, ut Paulus supra citatus ait: Qui altario seruit, de altario viuere debet. Tertio, in subsidium pauperum, quos condecet bonis ecclesiasticis pasci & sustentari. Conclusio est nota. Nam quidquid Deo exhibetur, cum nostrum ipse honorum non egeat, ad duo tantum vsus sunt, scilicet aut ad templorum, vel officia vel ornamenta, aut ad sacerdotum alimoniam. Quidquid autem superest, erogare debent pauperibus, preterquam quod antiquitus, ut subsequenter demonstrabitur, aliqua etiam solebant ecclesijs conferri peculiariter in vsus pauperum. Eorum autem que ad ecclesie sumptus dedicantur, episcopus est administrator ac dispensator, vel canonicorum collegium, secundum morem qui legitimus sit. Quod propter verissima est sic exposita prior conclusio, quod omnes oblationes ad sacerdotes pertinent. Res est

claras que si vllam habet dubietatem, sequi tractanda est inter explorandum, ut ne sacerdotes suorum fructuum, omnino, quomodoque sint ab ipsis bona ecclesiastica expendenda.

Ad primum igitur argum. respondetur quod elemosine in pauperes erogantur licet quadamtenus oblationes dicantur sacrificia, eo quod in Deum referuntur, non tamen aut sacrificia proprie sunt oblationes. Hoc enim nomen solis illis congruit, que officia sunt religionis. Elemosine vero non sunt nisi misericordie opera. Ibi tamen, ut dictum est, idem egerit & per sacerdotum dispensationem faciarum, que oblationum participes.

Ad secundum respon. nichilominus partem quoque eandem oblationum stipendi de causa tibi posse vendicare: potest sacerdotum legitate tanquam inopes, aut ratione mercedis, si illis sit aduocatus, aut si aliqua eis forte fuerit commissa peccata.

Ad tertium denique respondetur, quod oblationes postquam consecratae sunt, non possunt rursum in seculum rem reuocari: ut ara consecrata aut calix, sed tamen si non sint consecratae, possunt sacerdotum arbitrio & permisso ad seculares reuerti.

ARTICVLVS III.

Utrum oblationes de rebus omnibus, quales eis possidentur, facere liceat.

Sequitur tertio loco, postquam de oblationum dispensationibus dictum est, de earum quoque materiis dicere. Haud enim omnia, que homo possidet, materia esse videntur oblationis idonea. Etiam materiae, que se videtur esse ea possidet, que turpiter occupantur, ut patet in eodem ob stuprum, ff. de conditioni ob turp. caus. & tamen Deus 23. legitur: Non offeres mercedem prohibitam in domo Domini Dei tui. Continuoque ibidem prohibetur & pretium canis offerri, quod tamen animal iuste venditur. Et Malach. 1. Si offeras claudum & languidum nomen malum est? Non ergo quodquid iuste possidetur, perinde offeratur iuste. In contrarium autem est illud Prover. 3. Honora Dominum Deum tuum de tua substantia. Quia vna voce cuncta que possidentur.

SOTO
de Iustitia & Iure
Legibus
Dicitur
13

Scriptus
Solutio
Secti-
conclu.

Prima conclusio. Probatio. sidentur, concluduntur. Atque tribus respon- sionibus. Prima de iis, quæ in iustis acquiruntur quod possidentur, nulla sit Deo oblatio licite. Probatur: Oblatio cum virtus sit religionis, esse non debet iustitiæ violatio. nam eadem virtus sub præcepto est Dei: & sicut vero, vti ait Aristor. omnia vera: de sic & cuiuscunque diuini mandati: cetera conlonat; cuncta autem iniuste paria, iustitiæ lege, atque adeo Dei restitutiõni obnoxia sunt: ergo nequeunt eidem Deo dari. Huius rei Augustini in lib de verbis Domini pulchrum affert exemplum.

Augu. Si deprecaveris, inquit, aliquem inuadendum, & despolijs eius dantes alicui iudici, qui pro te iudicet, tanta vis est iustitiæ, vt & si diuini iudicet. Non est talis Deus tuus, qualis non debes esse neque tu. Hæc ille. Vbi affert rationem rei exerti. Oblatio enim ad propitiandum placandumque Deum fit: qui iudex est virtutum omnium, legumque custos. Cum ergo te condemnaturus sit, nisi quidquid deperis restitueris, genus est diuini contumeliæ, si eadem re illum propitiari contendas, de qua te certus est condemnare. Vnde & Ecclesiasticus 34. Inimolanis ex iniquo, oblatio est maculata.

Secunda conclusio. Quantum ad rei per se naturam attinet de re quacunque iuste possessa iuste fieri potest oblatio. Pare. Nam & eiusmodi rerum homo est vere dominus aut possessor legimus: quorum ideo habet legitimam vltim eundemque sibi præstante Deo, potest ergo vnusquisque atque adeo debet cum prudentiæ moderamine eorum, quæ ab ipso recipit, partem ei re pendere: secundum illud primi Paralipom. cap. vi. Quæ de manu tua accepimus reddimus tibi.

Tertia conclusio. Ex his quæ re accidit, commaculata oblatio potest etiam eorum, qualitate possidentur. Probatur: Quia ad operis studiositatem non satis est genere suo esse bonum, nisi & quæ circumstantiis perinde honesta. accedere autem potest vnde eiusmodi oblatio sit mala. Et primū cultoribus præca legis, quibus omnia in figura contingebant, multa erant legalia, vel propter significationem, vel propter id, quod illi Republica immundum ac turpe habebatur, offerri non licebat: quæ quidem prohibitionis ratio sub lege nostra

Paulus. cessauit; nam vt ait Paulus ad Titum 1. Omnis creatura Dei reputatur munda. Possunt nihilominus & nostri oblationibus alia contingere incommoda: vel quia id quod licite possidentur, per misericordiam debetur potius aliter, quam offerri debeat in templo: vel propter scandalum, vel propter contempum, vel propter aliud quidpiam. Obiurgat enim Christus Maethæi quinto, Phariseos, qui plebi persuasum contenderent, vt potius iudicandis parentibus abessent, quam faciendis oblationibus. Et mererit dum turpe lucrum offert, scandalum dat, & quod despectui habet Deo offert, cum ipsum despicit. Contra primum autem membrum tenet huius conclusionis, quo dictum est nonnunquam debere potius res vel parentibus vel egenis erogari, quam templo offerri arguitur, in vniuersum conducentius esse atque ad diuinum cultum accommodatius, bona nostra ad conficienda celestiaque sacrificia elargiri, quam in egenorum subsidia. Apparet enim vulgo sic cenleri, eo quod per sacrificiū Deo propius se ipsa accedimus. Cui tamen vulgari opinioni miscetorum, egestas non nunquam reclamari. Ad hoc ubi distinctione respondetur. Opus enim virtutis & duobus inter alia quantæ sit perfectiõnis estimatur. Primum ex obiecto, vnde suam speciem formatur. Secundo, ex necessitate, cui charitas super succurrere satagit. Igitur si ad priorcm rationem spectemus, oblationes sacra, ac perinde sacrificia, reliquis elemosinis longè præstant: nam religio, vt secunda secunda quæstione decima octaua, auctor est D Thom. quippe quæ Dei reuerentiam pro obiecto habet, excelsior est virtus, non modo misericordia, verum & moralibus vniuersis, vt pote quæ non nisi erga proximos versantur. Atque huic pertinet verbum Christi, Mat. 23, vbi officium & causam Magdalena, quæ ipsum discipulo pretiosissimi vnguenti vnxerat, aduersus indignantes discipulos defendit: sanè qui opus misericordie plures pendebant. Docuit enim opus illud in reuerentiam personæ ipsius Dei exhibiturum, religione sua antefendum. Et ideo non condemnauit misericordiam in pauperes, immo commendauit maxime, dicens: Pauperes semper habebitis vobiscum. At tamen declinauit, quod opportunam illam, vt elemosinam

Paulus.

Argu.

Secunda conclusio. Probatio.

Tertia conclusio.

mosina cum tam excelso gradu religionis
 esse adiuncta: nunquam deinceps foret
 mundus habiturus. Atque ideo ait, Me au-
 tem non semper habebitis. Religio autem
 factum diuinitatis maiestatem atque im-
 mortalitatem pretioso illo incorruptibili
 que vnguento conserui: tum etiam & in-
 corruptionem humanitatis praesignare.
 Scriptum enim erat, Non dabis sanctū tuū
 videre corruptionem; idque fortasse verbo
 illo ecclesis Redemptor declarauit: Ad se-
 peliendum me fecit. Hoc est: sic ista pro-
 statur me vere mortuum sepeliendum, ut
 quasi spiritu prophético singularem meū
 sepulture modum praenuntiauerit: vbi ad
 meum corpus cōmuni lege est in cineres
 abiturum. Adde inter huiusmodi religio-
 nis officia potissimum esse atque optatissi-
 mū sacramentum, vbi nihil minus, quam
 Deus ipse immolatur. Nihilominus tamē
 hoc verissimum est; quod vtiā, ut est cer-
 tissimum, ita esse Christianā familiā per-
 suasissimum, quod necessitatis pōdus vnde vir-
 tus ac potissimum misericordiae incremen-
 ta suscipi, efficiere potest, ut ad Dei cultum
 conferentius sit, atque adeo optatius opē
 ferre miseris, quam oblationes & sacrificia
 faceret. Et ratio est, quod sacrificia, ut dictū est,
 non in Dei vtilitatem qui bonorū nōstro-
 rum non eget, sed in eis duntaxat gloriam
 nostramque deuotionem excitandam cele-
 brantur & offeruntur. At vero tanta est
 Deo pauperum cura, ut eorum vtilitatem
 saepenumero plurius ad sui charitatem, ac sub-
 inde gloriam aestimet, quam reliqua sacri-
 ficia. Idque maximē postquam idem ipse
 Deus cum diues esset, ut ait Paulus, propter
 nos egenus factus est, nos itasque miseras
 & strumnas vsque adeo suas fecit, ut in die
 illatremenda coram Angelorum homi-
 numque vniuersitate conserui non sit veri-
 turus, se ipsum apud nos esuriuisse, nudūq;
 fuisse, & mendicum; ac tandem quidquid
 vni ex minimis indigentibus fecimus, qua-
 si ei ipsi in propria persona fecisse. Vnde
 Matth. 9. nec vero citra indignationē Pha-
 risaeos obiurgat, quod propheticum oraculū
 non intellexerint. Euntes enim inquit, di-
 scite quid est, Misericordiam volo, & non
 sacrificium. Sic enim scriptū extabat Osee
 6. cui Propheta adiecerat: Et sapientiā Dei
 plus quam holocausta. Quapropter post-
 quam Paulus epistola ad Hebræos, qui tā-
 erant sacrificijs frequentandis dediti, in

hoc penē insumpserat, ut singulare Chri-
 sti pontificis nostri sacrificium cōmuni-
 ret, cuius praesentia illa omnia abolerent,
 ne inde colligerent ob illud dimittendam
 semper fore misericordiam pauperum, il-
 lum tandem Epistole Colophonem adhi-
 buit, ut communitos beneficentiae eos ap-
 primē curaret. Charitas enim, inquit, fra-
 ternitatis maneat in vobis, & hospitalita-
 tem nolite obliuisci: per hanc enim latue-
 runt quidam angelis hospitio receptis. Et
 infra, Beneficentiae & cōmunications nolite
 obliuisci, talibus enim hostis promittitur
 Deus. Ad argumentum igitur contra
 rium responderetur nihil vetare quo minus
 virtus, quae altera genere suo inferior est,
 quandoque ob necessitatem sit pretiosior.
 Haec propterea tam multis inculcauerim,
 quod sunt qui falso omnia putent sua bona,
 potissimum dum ab hac luce recedunt; in
 amplissimum Missarum numerū & in Ca-
 pellarias expendendā. Nam etsi in ecclesie
 ortu illa essent impendio necessaria, & vi-
 modo defunt, consulenda sint: tamen vti
 diuinus cultus satis est celebris multo esse
 consultius egenorum calamitates leuare,
 longe enim crebrius in Euangelio habuit
 nos Christus misericordiae admonitos cu-
 rauit, quam ut eleemosinas in sacrificia con-
 uerteremus. Nam quamuis oratio satisfi-
 ctioque sacrificijs acceptissima sit: tamen
 eleemosina, quae praecipuum est charitatis
 officium, & pauperū orationes valde sunt,
 testante Christo, efficaces, ut nos in aeterna
 recipiant tabernacula.

Ad primum igitur argumentum respō-
 detur, in veteri lege mercedem prostitubus
 offerri esse prohibitam, propter immundi-
 tiam: quae ratio cessauit in noua. Eseta-
 men scandalum talem recipere oblationē
 quia viderentur sacerdotes ad meretricum
 turpitudinem cōiungere. De pretio autem
 canis: Iosephus lib. 2. (ut inter tractandum
 de legalibus dicebamus) sic legem inter-
 pretatur, quod canum opera, sicuti modō ab-
 ni & equi ad foecundandas equas, redimi
 solebant pretio ad impragnandas canes:
 quare pretiū illud propter turpes fontes,
 quoque ad oblationibus repellatur. Et
 for itur inde probabilitatem interpreta-
 tio, quod vna componuntur prostitubi mer-
 ces & pretium canis. Altera verō a Des-
 cribus adhibetur interpretatio, quod cum pri-
 mogenitum animalis mūdi sic esse in
 pio

Ad tertium. plo conferendum, ut non redimeretur: animalis vero immundi primogenitum, redibatur pretio. Canis autem sic reputabatur abiectus, ut non esset quinque scelis dignus, quibus eiusmodi animalia redimebantur: & ideo aiunt, quod extra templum occidebantur. Porro autem expositio haec neque textui est consona. Si enim propter eius utilitatem ad nihil erat commendum ad quid erat in templum presentandum? Quocirca melius est dicere simpliciter fuisse offerri prohibitum, tum propter animalis utilitatem, tum etiam quia forsitan, ut ait S. Tho. in usu erat Genibus ad sacrificandum idolis. Ratio ergo illa cessavit in euangelio. Ad tertium respondetur, quod animal cecum, aut alter truncum, aut debile, ad oblationem ineptum erat. Primum, quia oblatio debebat esse immaculata. Secundo, quia esset vitiosum atque opprobrium. Praeterea ratione voti, quod debet Deo optimè solui. Quare oblatio Caini non fuit Deo accepta sicut Abelis. Quae quidem rationes vim suam in lege nostra retinent. Qui enim vel acidum, vel vinum, vel putrem sanam ad rem diuinam celebrandam offerret, prauè quidem faceret, nam illa non sunt conficiendo sacrificio egrua. Et qui vasa aut indumenta sordidissimis visibus seruentia, templo dedicaret, ex quibus vestes facere & vasa fabricarent, contemptor eorundem sacrorum censeretur. Et qui animal voto Deo leuaueret, & claudum, vel oecum, vel alia de causa & illissimi pretij solueret, vel decimas expellimo grano, & mulo, profectò non caste seruaret fidem, quae Deo habet obligatam.

ARTICVLVS IIII.

Ut ad primitiarum solutionem homines tenentur.

Inter alias oblationum species connumerantur primitiae, de quibus ideo inquitur, utrum vi praeccepti debeantur. Est enim contrarium testimonium supra citatum. Exod. 25. vbi ait Dominus ad Moysen, ut primitias ab homine qui vltro acus offerret acciperet. Et Exod. 13. data

legè primitiuorum, quae legitima erant primitiae, subditur: Erunt quasi signum in manu tua, vox autem signi contentionalia designat, quae in nostra lege cessarunt: ergo sicut non tenemur primogenita offerre ita neque aliarum rerum primitias. Secundo, primitiae olim Deo reddebantur, ut de singularibus beneficijs ab ipso susceptis gratias ille populus eidem rependere. Habetur enim Deut. 6. Tolles de cunctis frugibus tuis primitias, accedesque ad sacerdotem, qui fuerit in diebus illis, & dices ad eum: Profiteor coram Domino Deo quod ingressus sum terram, pro qua iurauit Deus patribus nostris, ut daret eam nobis: ergo neque exitanea nationes, neque verò nos tenemur illas prohibere. Tertio, si lex esse primitiarum coactrix, tunc praecipita esse deberet taxa illarum solutionis, sicut in decimis. At vero in neutro testamento talis habetur taxationis lex: ergo sub nullo comprehenduntur praecceptum contrarium autem est canon. Greg. VII. Decimas, 16. q. 7. Cuius verba sunt: Oportet congruentius nos decimas & primitias, quas iure sacerdotum esse sancimus, ab omni populo accipere: quas fideles Domino percipientes offerunt.

Primitiae singulari enim in genere oblationum locum obtinens. Differunt enim à reliquarum generali ratione, quatuor modis, quos hic D. Tho. dignonit. Primo, iuxta vocis sonitum differunt materia: nempe quod de primitiis rerumque optimis inijs offerebantur: quamuis sint, qui nomine primitiarum non prima, sed optima intelligant. Quomodo modum de Abele referunt, quod obrulit de pinguedine gregis. At vero rex. Num. 8. utrumque insinuat. Nam quod primum est, censetur optimum. Vnde ibidem omnem medullam olei, & vini, ac fumentum quidquid offerunt primitiarum, tibi dedi: scilicet Aaron. Et subdit: Vniuersa frugum initia, quae gignit humus, & Domino deportantur, cedenti in usus tuos. Secundo, ratione causae à reliquis distant, quod reddebantur Deo ex causa specialia: nempe ut homines indignum beneficium recognoscerent, & profiterentur, ad eod quidquid ex terra fructibus percipiunt, Deo auctore illis proveniente: cui adeo iuxta verbum citatum: in Paralipom. 17. quae de manu eius acceperunt, reddere debent. Tertio differrebat & in modo, quod cum aliqua

Secundum.

Tertium.

Quadruplex differrent primitiarum à ceteris oblationibus.

SOTO
de Iustitia
Legibus
DII
13

aliqua caremonia offerrebantur. Legitur enim Deut. 26. post verba citata offerentium primitias: suscipiens sacerdos cartalum (quod est canistrum primitiarum de manu eius, qui detert primitias) ponet ante altare Domini. Et infra commemoratis Dei beneficijs, subduatur offerentis verba, Idcirco nunc offero frugum terra, quam Dominus dedit mihi, &c. Quarto denique differunt ex parte eorum, in quorum usum exhibebantur. Nam cum Deo pro beneficio, rependebantur, inter quem (ut diximus) & populum sacerdos est sequenter, in eius singulariter usum recedebant: ad differendam decimarum, que totam Levitibus contingebant. Vnde loco citato Num. 18. ait Deus Aaron: Omnes primitias sanctuarij quas offerunt filij Israel Domino, tibi dedit, & filijs ac filiabus tuis, iure perpetuo. Et subditur: Filij autem Levi dedi omnes decimas Israelis in possessionem pro ministerio, quod fecerunt mihi in tabernaculo federis. His ergo prae habitis, ad quod duabus conclusionibus respondet.

Prima conclusio. Vna est primitiarum praecipua legis naturae & scripturae, Deo debetur, eiusque ministris: ac adeo iure pontificio, ex eadem prisca lege divina derivato. Probatur conclusio ratione illa iam insinuata. Ius naturae iam nos docuit gratitudinem vrbenefactoribus gratias redderimus. Deus autem est primitus naturalium omnium beneficiorum auctor: illi ergo primas debemus pensiones eorum omnium, quae nobis natura confert. Quod si quis cavillebit, id ei deberi non de praecipuo, sed de honestate, redarguitur sic: licet natura cogimur Deum nostrum nostrorumque auctorem profiteri: quandoquidem in eo vivimus, movemur & sumus. Nam si parentibus a quibus vitam accipimus, ut quarto nos loco Decalogus admonet, de his quae ad victum nostrum possidemus, dum egent succurrite stricto cogimur, longe strictiore iure Deo tandem debemus recognitionem: non quidem propter eius indigentiam, quia nulla hinc potest propter nostrum commodum & eius gloriam. Ut haec itaque ratione sic moralium universitatem natura erudit: ut Ethnicis etiam sacrificiis sculis (ut supra dicebamus) nostris sumis. Ob id que non speciatim quaerimus hic, an Christiani, sed utrum homines, scilicet cuncti mortales primitias solvere teneantur, ad quos idcirco universos respon-

sio protenditur. Vnde Romani, ut dicitur in eorum historia lib. 18. c. 1. referunt, nihil antea de terra nascentibus deconsultabant quam sacerdotes novatum frugum acciperi primitias libarent. Sed occurrit hic forte nobis obversus quipiam rationem hanc non esse ad debitum primitiarum concludendum propriam, sed hoc tantum evincere, quod teneamur Deo religionis legi sacrificio offerre, ut supra distum est, quibus etiam condonari nostrum profitemur. Primitiae autem longe a sacrificijs distant, cum simplices sint oblationes. Respondetur autem, aliter nobis naturalem rationem sacrificia per suadere, aliter vero religionis oblationes, ac singulariter primitias. Nam Deo quatenus Deus est, supremum scilicet per se bonum, honores debemus deum nos, atque adeo abedentiam. Quis vix ratione rem divinam facere & servare tenemur. Sed praeterea quia fructus terrae nobis quotidie suppeditat, colligimus ad eius honorem accedere, de his quae nobis donat partem illi libare, & singulariter rerum primitias, quibus profitemur, id est esse primum supremumque ad honorem, cuius nuntius & solis est cultus, & aera commendata hinc nobis affatim recogitamus. Altera conclusio est: si ius naturae antiquum divina lege expressum nobis humiliter primitiarum oblationes adnotent, tamen qualitates & circumstantias, nempe personarum, quibus tradendae sunt & materiae, vide licet an de primis omnino fructibus, anque adeo quantitas legibus humanis pariterque vultu & morte nobis competat & legitime sint. Olim namque primitiae singulariter sacerdotibus obveniebant, decimae vero Levitis. Tamen nunc decimae vice versa sacerdotum sunt: primitiae vero partim sacris factorumque editis deputantur: in aliquibus tamen ecclesijs in fabricae sumptus assignantur, & nonnullarum ipsae eisdem sacerdotibus. Neque vero tam exacte deponuntur, ut de primis solvantur fructibus. Neque de offerentibus leguminibus, sed de frugibus tantum. Haec enim omnia antiquis partibus legalis erant, quibus non ideo modo minime obligantur. Tanta enim commendatione ius illud decimarum ac primitiarum Deus illo seculo indicit populo suo, ut quemadmodum Exo. 24. legitur hebdomadarum solennitatem in primitijs frugum messis unice celebrari

Prima conclusio.

Probatio conclusionis.

Ad 1. ad 2.

Ad 3.

Ad 4.

Ad 5.

Ad 6.

Ad 7.

Ad 8.

Ad 9.

Ad 10.

Ad 11.

Ad 12.

Ad 13.

Ad 14.

Ad 15.

Ad 16.

Ad 17.

Ad 18.

Ad 19.

Ad 20.

celebrati præceperit, quæ nobis non est in
 vfu. De quantitate autem primitiarum
 nihil vel in veteri vel in nouo Testamēto
 scriptum legimus, præterquam illud Ezech.
 45. Hæc sunt primitiæ, quas tolletis, sextam
 partem Ephæ de coro frumenti, & sextam
 partem Ephæ de coro ordeï. Mensura quo
 que olei Batus de quolibet coro. Super qui
 bus verbis Hieronymus declarat illud ad
 decimas pertinere, nam Ephus, decima
 pars cori erat, sicut Beatus in liquidis. qui
 quidem corus triginta continebat modios.
 Subdit autem idem sacer doctus verba ista
 hæc, quæ extra de decimis, ca. 1. referuntur.
 At vero primitiæ, quas de frugibus offerre
 bant, non erant speciali nomine definitæ.
 Traditionem quoque accepimus Hebræo
 rum, non lege præceptam, sed arbitrio ma
 gistrorum inolitam, quod qui plurimum,
 sexagesimam partem dabat sacerdotibus;
 qui minimum inter 60. & 40. licebat quod
 cunque voluissent offerre. Hæc in antiqua
 lege. In noua autem nulla signata est quo
 ta: sed in Hispania, si cui proventus ultra
 decem modios obuenerit, vnum soluit:
 etiam si vique ad mille aut decem millia
 ascenderit. Et in alijs locis magis est re
 nuis solutio. In hoc enim plurimum con
 suetudini defertur. Quin vti vbi decimæ
 ad totum ecclesiæ cultum affatim abũ
 darent, nisi cõsuetudo aliud cõtineret, nõ
 esset cur & primitiæ legis obligatione exi
 gerentur, nam quod diximus naturale ius
 primitiæ solui iubere, decimæ tunc satis
 supplerent. Ad auctoritatem ergo supra
 positam Exod. 2. respondetur quod no
 mine illic primitiuorum, vt litera planè do
 cet intelligebantur oblationes, quas popu
 lus ad templi ornamenta fabricaciõta ad
 monebatur facere, videlicet, vnusquislibet
 aurum conferret, aut argentum, aut hya
 cinthum, aut purpuram, aliamq. id genus
 pretiosam suppellectilem ad vasa para men
 tique templi fabricanda. Quod autẽ Exo.
 13. primitiuorum oblationes signa, hoc est
 ceremoniæ appellantur. S. Tho. non negat,
 sed respondet vt art. 1. de oblationibus, in
 genere respondebamus, nempe illas præ
 cisè ceremonias sanctæ Christianorum Ec
 clesiæ non licere ex lege veteri iustaurare,
 quæ figure futurorum erant, eo quod iam
 modo menda essent Alias tamen quæ dũ
 taxat in recognitionem beneficiorum Dei
 adhibebantur, cum eadem apud nos ratio

permaneat, non est quod nobis non liceat
 instituire. Ad secundum respõdetur, quod
 primitiæ vetus populus Deo non solui de
 bebatur ob fructus quos terra Dei benignita
 te profert: verũ & ob terras ipsas, quæ eius
 beneficium illis promissæ fuerant, et
 etiam donatæ. Hęc ergo secunda causa non
 est apud nos superflua, sed prior. Tameñ
 cum & mūdum ipsum Deus ob nostri gra
 tiam condiderit, nobisq. subinde, & posses
 sionẽ donauerit, iuxta illud Psal. 1; Terrã
 autẽ dedit filiis hominum, hæc etiã de cã de
 bent illi primitiæ. Tertiuũ autẽ iam solutum
 est, vbi diximus, quantitatẽ primitiarum
 non esse lege præscriptam, quia cum intra
 oblationum lineam cõprehendantur, de
 berent saltem spontaneè aliquid retinere.

Ad secũ
dũ arg.

Ad ter
tiuũ arg.

QVÆSTIO IIII.

DE DECIMIS.

S. Thom. 2. 2. quæst. 87.

ARTICVLVS I.

Vtrum homines teneantur dare decimas ex necessitate præcepti.

POST oblationes, sequitur de
 decimis sermo. Apparet n
 non omnes homines ex ne
 cessitate præcepti ad earum
 solutionem teneri. Illud n.
 præceptum extat Leuitici 27. vbi legitur.
 Omnes decime terre, siue de frugibus siue
 de pomis arborum domini sunt. Et infra,
 omnium decimarum ouis, & bouis, & cap
 re, quæ sub pastoris virga transeunt, quid
 quid decimum venerit sanctificabitur Do
 mino hoc autem præceptum inter morali
 a eo referri nequit, quod moralia natura
 iubet, quæ tamen non decimam potius
 vel vndecimam vel nonam partẽ præcipit.
 Si autẽ ceremoniale fuerit aut iudiciale, iã
 satis li. 2. monstratũ est, quemadmodũ illa
 fuerint antiquata. Secũdo illa sola Christia
 nis, quorum fidem vniversi mortales susci
 pere tenentur, sub præcepto concludun
 tur, quæ Christus, vel eius Apostoli nobis
 indixerunt, secũdũ illud Mat. vlt. Docen
 tes eos seruire omnia quæcunque manda
 ui vobis. Et Paul. act. 12. Non subiecti fugi
 quo minus annuntiare vobis oẽ consilium
 Dei. Sed neque inter Christi, neque inter
 Apõlo.

Prima
rõ a par
te nega
tiua.

Secũda
ratio.

Ad pri
mũ arg.

Apostolorum documentum obligatio vltima legitur decimarum. Quo enim Dominus de decimis Mart. 20. meminit, Vt vobis qui decimatis mentiam, & inatm. &c. hac oportuit facere, ad tempus praeferre legis referendum censetur: secundum illud Hilarij super Matth. Decimatio illa holerum, quae in praefigurationem erat vtilis, non debebat omitti, ergo tempore gratiae dissolutum nobis est decimarum iugum.

Tertio: Tempore gratiae ea solum ex lege veteri nobis relictam iune quae nobis natura iubet: quare neque ad plura tenemur, quae gentes ante illam legem: illis autem seculis non exhibebantur ex praecipio decimae, sed ex voto. Legitur enim de Iacob, Genes. 28. quod Iacob votum Deo vouerit, dicens: Si fuerit Deus mecum, & custodierit me in via per quam ego ambulo, &c. tunc totum quae dederis mihi, decimas offeram tibi, ergo neque nos altius decimas debemus.

Quarto: Sub illa praefiguratione lege tria soluebantur decimae. Prima quidem tribui Leui de quibus, vt ait. prox. dicebamus, legitur Num. 18. Leuitae decimarum oblatione contenti erunt, quas in vfus eorum & necessaria separati. Secunda, de quibus Deut. 14. refertur. Decimam partem separabis de cunctis frugibus tuis quae nascuntur in terra per annos singulos, & comedes in conspectu Dei tui in loco quem elegerit Deus. Ac demum tertia, de quibus inibi pronus subiungitur. Anno tertio separabis aliam decimam ex omnibus quae nascuntur eo tempore, & repones intra ianuas tuas, venietque Leuitae, qui aliam non habet partem neque possessionem tecum, & peregrinus, ac pupillus, & vidua, quae intra portas tuas sunt, & comedent, & saturabuntur. A secundis autem atque a tertijs lex gratiae nos absoluit, ergo pari modo ab illis primis generis. Quinto, quidquid absque temporis determinatione praecipitur, sed nisi tempore congruo soluat in culpa consistit negligentem, ergo si necessitas eos qui euangelium profitentur, ad decimarum solutionem vrgeret, fieret subinde consequens, vt quibus terris eadem solutio non est in more, criminalis delicti rei essent, non modo non solventes, verum & ecclesiae ministri dissimulantes, quod non est dignum, vt facile concedatur. In contrarium autem est Augusti. testimonium decima sexta quaestione prima canon. de-

cima. vbi ait, decimae ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerint, res alienas inuadunt.

In quaestione vestibulo appendendum statim discrimen est inter decimas ac reliquas oblationes. Differunt quippe secundum omnem causam generis. Primum scilicet ex parte finis, per quem de ceteris iudicatur, quod reliquae oblationes Deo in eius honorem immediate, vt cum se habent loquamur, delectantur, quamuis in vltimo ministrorum deinde redundent, quippe qui nomine ipsius eas suscipiunt, vti in etificijs expositum est, quorum ceremoniam diuina maiestas colitur atque in primis, quae pio susceptis fructibus eidem rependuntur. Decimae vero, veluti hic ait Dicit Thom. cum ministrorum stipendium, sunt peculiariter instituta. Hoc vtique libro 2. sub tit. de acceptione personarum, satis superque monstrauimus. Sic enim habetur Num. 13. Filij Leui dedi omnes decimas Israel in possessionem pro ministerio quae ferunt mihi in Tabernaculo fidei. Et infra de eisdem decimis. Primum est ministerio, quod fertur in Tabernaculo de ministerio. Et Malach. 3. Inseite omnem detractionem in horum meum, vti dicitur in domo mea. Et eadem ratione sub lege gratiae soluantur sacerdotibus pro altaris obsequio, sacramentorumque administratione, secundum verbum Christi, Lucae 10. Dignus est operarius mercede sua, & illud sepe citatum 1 ad Corin. 9. Nemo suis stipendijs militauit vnquam. Quod Innoc. 3. in eadem sententia, extra de praed. c. 2. Cum secundum Apostolum. Atq. hoc, quod loco citato satis superque indicauimus, fundamentum est eorum maximum, quae non modo hic dicenda sunt, verum & libe- terq. repetenda. Et haec se quunt secunda differencia ex parte materiae, nempe quod reliquae oblationes non sunt ex rebus omnibus necessariae, decimae in ex cunctis rebus vel domi vel in agro procreantur sumptuosius persoluntur. At decimae tertia differencia sumitur ex parte formae, quod reliquae oblationes vltro offeruntur, vel saltem quoad quotam: Decimae in rigore praecipiti, eademque sub illa quota, quam nomen sonat, debentur. His sic tenentur praenotatis quatuor conclusionibus ad q. resp. Prima. Decimarum solutio ex praecipito iuris debetur partim diuini ac naturalis, partimque

SOTO
de iustitia
Legibus
DIT
13

Hilarij

Tertia ratio.

Quarta ratio.

Quinta ratio.

Augusti.

tim que humani. Nam quod in genere ec-
 clesie ministris populis sumptibus susten-
 tentur, naturale præceptum est, atque adeo
 in lege veteri moralium numero compre-
 hensum. Quod autem pars fructum de-
 cimam eisdem sumptibus mancipetur, iudi-
 ciale tunc ius erat, atque adeo in nostra le-
 ge pontificium. Vtraque pars patentissima
 est: si modo tamen illud inter moralia iudi-
 cialiaque discrimen recolas, quod lib. 2. Ja-
 te dilucidauimus. Etenim morale præce-
 ptum, quod deumque naturæ principis seu
 syllogismi conclusio elicitur, veluti illud;
 Non occides ex illo generali. Id ne facias
 alijs, &c. iudiciale autem est illud: at quod
 spectantur arbitratu quodam ab vniuersa-
 li descendit, veluti vniuersale illud. Ali-
 quid Deo est offerendam, sic arbitris; vt
 binam vitularum offeras, aut aliud quod-
 vis animal. Hoc ergo discrimine suppo-
 sito, facile conclusio liquet. Et qualem prior
 pars præcedentiq; subdit de religiorum
 paupertate, talem est nobis demonstrata.
 Etenim quicumque reipub. in re necessaria
 administrant & tenent, ius habent sti-
 pendium ab eadem reipub. suscipiendi, im-
 mo & exigendi: administratio autem
 diuini cultus reipub. necessaria est: im-
 mo verò multo plusquam secularium ma-
 gistratum: ergo eiusmodi ministris
 stipendium reipub. debet, idque multo æ-
 quius quam quæ principibus ac militi-
 bus contemur: nam diuino ordine tem-
 poralia spiritualibus inferunt. Quare
 Deus iure optimo ecclesias earumque mi-
 nistros instruit: in quorum sustentationem
 tanquam rerum dominus imperare
 populo potuit quam ipse iustam censeret
 bonorum suorum portionem. Hoc ip-
 sum naturale ius docet Paul. 1. ad Cor. 9.
 Altera verò conclusionis pars nihilo pa-
 tere obicitur. Ius enim nature non nisi
 ministrorum pro eorum numero & di-
 gnitate sustentationem iubet. At verò
 qualis esse debeat populi pensio, id arbi-
 trario prudentiaque reip. pro rei qualitate
 statuendum relinquit. Deus autem qui po-
 puum illi in publicam peculiari culpa gu-
 bernabat, quoniam à duodecim tribubus
 vniuersi diuini cultui administrando man-
 cipauit: quæ adeo agricultura vacare non
 poterat, atque adeo nec propriam sortem
 in terra promissaerat possessura, ne minus

reliquis, imò aliquantulum plus tanquam
 honorator de terræ fructibus perciperet,
 decimam partem singulis reliquarum tri-
 buum in eorundem Leuitarum subsidium
 imperauit: vt patet Leuit. 23. & alibi cre-
 bro. Atque ob id etiam quod cum forsitan so-
 luitio non tam exactè heret, paulò plus ob-
 ueniebat illi tribui quam ceteris. Nam
 ex centum decem quæ vnde decim simul tri-
 bus quotannis in horrea congerent vnde
 cim reddebant Leuitis: atque adeo alia-
 rum singula retinebant non nisi nouem.
 Ex quo tunc præceptum illud de quota fuisse,
 vt ait S. I. hom. iudiciale, veluti alia mul-
 ta, ad seruendam populi aequitatem & de-
 corum: nam etsi ex consequentia aliquid
 etiam in futurum significabat: sicuti, & fe-
 rit cuncta eorum gesta: secundum illud ad
 Corin. 10. Omnia in figura contingebat
 illis. Decima nam pars, perfectionis symbo-
 lum est: quippe cum denarius digniorum
 sit numerorum supremus limes, cunctos cō-
 cludens. Quia ideo quota proestabatur il-
 le populus legem suam & statum non esse
 perfectum, sed eius complementum à Chri-
 sto fuisse dependens. At verò licet hac ra-
 tione quodammodo præceptum illud cū
 ceremonialibus conueniebant, tamen non erat
 eiusdem generis: quia non præcipue signi-
 ficand: gratia erat constitutum. Secunda
 conclusio inter ceremonialia & iudicialia le-
 gis præcepta sic differrebat, vt circa finem
 2. lib. demonstrauimus, & paulò ante hæc
 repetiuimus, quod ceremonialia non licet
 post Euangelium integrare: iudicialia ve-
 rò quamuis quantum ad vim illius legis
 fuerint: prius antiquata: possunt nihilo-
 minus nonnulla Christianis instaurari.
 Quæ admodum lex talionis: & quod quia
 ouem depraedatur, quatuor reddat, potest
 à principè modo lege institui. Tertia con-
 conclusio. Determinatio decimarum ad istius
 modi quotam est de iure ecclesiastico &
 pontificio: quod prudentibus considera-
 tionibus institutum est: Atqui in primis
 quod id possit ecclesia constitucere: haud du-
 bium est, cum non fuerit ex eo ceremonia-
 lium genere, quod aliquid nouæ legis præ-
 figurabat: sed iudiciale, idque ad cultum
 diuinum pertinens: quod apud nos excel-
 lenius permānet. Sed quod eandem de-
 buerit imperare quotam, probatur tam
 ex parte populi quam ex parte sacerdo-
 tum.

Corollarium.

Secunda conclusio.

Tertia conclusio.

Probatio.

Probatio.

rum. Ex parte quidem populi; quia Evangelicus antiquo dignitate praestat, ab iudantioriq; est iustitia praeditus: secundum illud Matth. 5. Nisi abundauerit iustitia vestra plus quam scribarum & Phariseorum, non intrabitis in regnum caelorum. Ex parte quidem sacerdotum: quoniam leges sunt excellentioris dignitatis, quam antiqui, excellentiusque tractantes sacramentum, vt 2. ad Cor. 3. monstrauit Apostolus. Decimarum ergo genus ex iure naturali ortu habet; species vero ab humano per ecclesiam merito sancita est. Quarta conclusio: Haec decimarum quota pro temporum, locorumq; & personarum qualitate & opportunitate maior potest minorque secundum ecclesiae iudicium institui: haec conclusio, est superioris appendix. Circa Corollarium prima conclusionis, qua assertum est decimas ad iudiciale ordinem spectare, ambigere quis forsitan posset, tum ex eo quod cum ad diuinum cultum atque cerimoniam potius esse videtur: tum ex eo quod tua nobis, de decimis, vbi Innocentius III. ait, Deū sibi in signū vniuersalis dominij reddi praecipisse: vnde fit, vt ad cultus religionis spectent. Ad hoc tamē facile per ea quae dicta sunt, responderetur. Haud enim Deo immediate sicuti sacrificium offeruntur, sed ministris tanquam merces soluuntur, perinde atq; principibus tributa: itaq; non sunt ipse cultus, sed ministrorum stipendia qui cultui deputantur; secundum verbum Malachiae citatum, vt sit cibus in domo mea. Quare statim propheta subdit, propterea, quod decimae non soluebantur, inhibuisse Deum pluuiam, fama que populum oppressisset. At vero quia Deus ecclesias, sacramentaque eorumque ministros instituit quibus stipendia haec assignauit, ideo ait Pontifex in signum vniuersalis dominij Deo exhiberi. Confirmatur haec nostra solutio, quia quota tam ministris quam antiquis ecclesiae ministris ad aequalitatem in populo seruandā, atq; adeo ad humanitatem plebis, honoremque sacerdotibus debetur: constituta est, quod est iudicium in ordine existere iudicialium.

Alud autem ex eodem canone arguitur: nempe non modo decimas secundum genus & substantiam, verum & quotitas esse de iure diuino, nam Papa illud de decimarum integritate loquebatur: sed de

hoc statim in solutione postremi argumēti, vbi iterum dicere repetimus quotam non esse de iure diuino: quippe cum lex vtrum nos obliget, de huiusmodi quota nihil in nouo sacro eloquio scriptum, sed extant ecclesiasticae & pontificiae constitutiones, instar antiquae legis factae, vt patet toto titulo de decimis & 16. q. 1. & alibi crebro. Obligant nihilominus eadem sancta decreta sub reatu leuhalis criminis, ita vt vbi desuetudo culpam non excuset, sacrilegium esset eadem quotam non persoluere. Ex his subinfertur, ut in 4. conclusione diximus, eandem quotam variari posse, & dispensatione pontifici & minui & tolli, diuina id quod iuris naturalis est, sit semper superflua & saluum, nempe, vt alicunde ecclesiarum minister pro sua dignitate & minere alimentis impetant reliqua q. vitz subdita. Hoc enim nulla desuetudo vel dispensatio violare potest. His ergo quae patentia sunt generaliter, positissimum hic dubium, idem explanatione dignissimum, tercia non offert conclusio. Nam si hanc quotam, vt compensissimum est, neq; lex Evangelica neq; vlla perinde diuina nobis impertat, videtur ecclesia nimium a Christiana familia pro suis administris excessisse, atq; deo neq; equitatem seruasse antiquae legis, neq; humanitatem, quam noua debuit serui induere. Nam si in illo Hebraico populo decima templi ministris ad dicta fuerat, ratio id postulabat, erant siquidem Leuitice 12. pars populi. Quocirca etsi vnde decimas perciperet, non erat enormis excessus, cum reliquarum singularum remnerent nouem: eo positissimum, quod voces habebant, & alendam familiam. Clerus autem euangelicus curatorum, quibus solis (si Caietano credeamus) debentur pro suo ministerio decimae, forte non est decima pars populi, aut plurimum 50. quod ergo a reliquis quadraginta nouem totidem recipiat decimas, singularis que egerant non fiant nisi nouem relique nulla ferre vltiqua: atq; ob id maxime, qd neq; iustas, neque sobolem hinc debent. Et ex alia parte decimae Christianis etiam personales imperantur: quae antiquitas non erat in vsu. Ex quibus sic consequens, nequa earum rationum, quibus tercia conclusionem S. Thomas fulciuit, esse solida.

Nam

SOTO
de Iustitia
Legibus
DIT
13

Nam etsi populus Christianus iustitia prestare debeat. Hebræo, non est necesse in hoc abundare, vt supra iustum sacerdotibus suis effundat. Et quamuis sacerdotes sint præ antiquis honorandi, non tamen tanto stipendiorum aceruo. Hæ sunt rationes, quibus tum alij, tum præsertim hoc loco Caiet. conuicti, non alia iustitiam in decimarum quota reperiunt, quam quod clericis non pro ipsi solis, sed pro pauperibus, quibus ecclesiæ fructus dispensare tenentur, persoluitur. Et quidem si id duntaxat auctores isti sentierint, quod ecclesiastici stri-
 fiori longè sanctioriq; misericordiæ vinculo quam laici tenentur in pauperes, esse benefici, assertio esset certissima: cõterendū tamen decimas illis non omnino tanquā dominis solui, sed tanquam dispensatorib; concedi: quarum partem rigore iustitiæ tenentur egenis refundere: imò tanta obligatione ait Caiet. quanta eis eadem debentur decimæ. Vnde sit istis auctoribus con-
 sequens, vt secus facientes, sint restitutioni obnoxij. Hoc profectò non tanta probabilitate pollet, quin cõtrarium sit longè probabilius: imò ni fallor, certa ratione verū: vt lib. seq. constabit: vbi de hac re amplam disputationem ad ornandū: à qua ideo im-
 præsentiarum super sedendum nobis est. At verò quoniam hoc potissimum eorum est argumentum quod aduersarij suam opi-
 nin. fulcire contendunt, respondere hac de re illis est nunc operæ pretium. Primo ergo contrarium fundamentum si fieri potest, affirmemus. nempe decimarū sub hac quota non exuperare iustum stipendium ministrorum ecclesiæ: etiam si tanquam veris dominis tota eis adiacetur. Et probatur contraria ratione illius, qua aduersarij vtuntur. Iustus numerus clericorum qui ad cultum diuinum in lege gratiæ necessarii sunt, non tanta proportione minor est reliquo populo, vt iuste decimam suscipiant. Imò forsitan duodecima est pars populi, sicut olim Leuitica tribus: aut plu-
 umū 15. vel multo minor quam 20. Probatur hoc: In lege veteri vnicum erat dū taxat templum, quo omnes duodecim tribus ad sacra confluebant, neq; nisi quater in anno: nam tot erant duntaxat præcipue solennitates: in nostra verò ecclesiā vix sunt centum domus, que non habeant vnum templum, cui quotidie ab omnibus sacerdotibus feruitur; nam illi per vi-

ces hebdomadatim feruiebant. Si ergo in seruitium vnius præcisè templi duodecima pars populi erat conscripta, quidnam miraculi est, si æqualis nunc pars tante templorum multitudinī administranda mancipetur: quandoquidem ratio medio-
 rum a sine sumitur. Sed ait Caiet. solis clericis qui curam habent animarum, decimus debetur: cuius profectò assertio nis nescio quodnam habere poterit fundamen-
 tum nam attulit nullum. Enimvero si tem-
 plo illi, quo non nisi Arca testamēti custo-
 diebatur, tam numerosa cantorum alio-
 rumque ministrantium copia, vt in libris Paralipomenon, legitur deputata fuit, cur-
 nõ in templis nostris, quibus corpus Christi adoratur & colitur, non præter patre-
 cios amplior sacerdotum numerus dedi-
 cetur: quibus vt iuxta verbum Malach. ci-
 bum habeant in domo Dei, decimæ con-
 tribuantur? His autem in super adiungamus, sacerdotes nostros multo esse subli-
 mioris dignitatis, quam illos: vt pote in-
 quibus amplissimus esse debet antistitum
 numerus mox & Canonicorum, quibus
 ecclesiam præfulgere congruit. qui adeo
 necesse habent ministros & familias habe-
 re. Nam si quis nobis obijciat debere om-
 nes in paupertate viuere, profectò nemo
 esset qui huic sententiæ refragaretur, si pos-
 sibile esset vt tantus clericorum numerus
 quantus necessarius est, decenti sanctitate
 polleat: nam tunc citra alium ornatum
 populo haberetur in pretio. At quia id fie-
 ri non potest, necesse est, conditioni huma-
 næ indulgere: haud enim esse omnes pos-
 sunt vt D. Martinus aut Nicol. atque adeo
 sic sacerdotes familia & auctoritate hone-
 stare, vt populus eos non despiciatur, sed
 tanquam præcipuos Reipub. colat. Quare
 nullum est indecorum, si episcopi, ceu alij
 magnates viuunt & canonici, sicuti alij
 nobiles: & sacerdotes, veluti alij ciues.
 Etenim documentum huius rei manife-
 stum est, quod illis prouincijs, vbi sacerdo-
 tes nimia egestate præmuntur, vilescunt
 in conspectu populi: atq; inde sacramentā
 & res sacræ eo inclinant, vbi in opprobrio
 habentur. Quocirca vt aliud ineamus argu-
 non concedet sacerdotes nostros propter
 sacramentorum dignitatem opifices esse,
 manualesq; operas exercere, quod Leuitis
 licebat Colligamus ergo, quoniam esse decet,
 atq; præclarum ecclesiasticum ordinē, cum
 Soro, de Iust. & iu. Ggg. Alosq;

Solutio Caieta.

Solutio propo- sitionis dubij.

Rõ prima asser- tionis p- ximæ.

Secunda ratio.

Confir- matio.

et sic: adeo eius gradus cum suis familijs
 perpendamus, non minor est pars in popu-
 lo, quam duodecima, seu vii dicebāt, quin-
 tadecima. Præterea, sacerdotes nostri va-
 care debent literarum studio, atque adeo
 hoc negotio patrimonia sua innumere.
 Quare repetiri non possent qui absq. ali-
 quo proposito præmia tantis facerent. sum-
 ptus, tantumq. & aratus & laborum dispen-
 derent: nam qui hoc religionis duntaxat,
 amore faceret, quam rarissimi essent. Qua-
 propter consulere ecclesia debuit huma-
 no ingenio, eiusq. imbecillitati conuiere.
 Fateor equidem ingenue, ecclesiastica sa-
 cerdotia iniquissime esse distributa. Qua-
 re alij abundant, neq. citra scandalum pô-
 pis ac rerum luxurie exuberant, alij verò
 esturiunt: tamen ad normam diuini iuris
 pro qualitate & dignitate personarū eius-
 modi fierent distributiones, constaret li-
 quidò sanctionem ecclesiasticam de deci-
 marum quota non esse superfluum, sed q.

Tertia
 ratio.

quissimam. Atq. hac ratione in primitiua
 ecclesia vbi syncretus colebatur iudes, mul-
 ti de sua substantia ecclesias locupletabāt.
 Accedit huc, quod decimæ non ita exactè
 vbiq. exoluuntur, sed multus in locis exi-
 restuntq. cenobia multa atq. hospitalia il-
 larum fructibus fundata. Suprà hæc, & in-
 gruenie aliqua ecclesiæ calamitate necessa-
 rij sunt ampliores sumptus: qua ratione
 & regibus adiudicatus iam est bonus deci-
 marum cumulus. Hæc igitur cuncta eccle-
 sia mature prospexit, dum decimas edixit.
 Haud ergo ad iustificandum hæc legē
 est ad id suffragere opus, quod clerici de
 iustitia teneantur sua bona elemosinis
 dispendere. Quare medianissimè D. Tho.
 hanc rationem inter probandum conclusi-
 onem tertiam non commemorauit, sed
 illarum tantum meminit, quod noster po-
 pulus iustior esse debet antiquo, nostriq.
 sacerdotes amplioris dignitatis. At verò
 quia lex misericordiæ permissiua clericos
 cogit: subdit idem S. Doctor bis aut res in
 hac q. quod decimæ dantur sacerdotibus,
 vt sint in pauperes effusus benigni. Et
 quod potissimum propositi nostri arg. in
 calce ponamus, arguitur tandem. Quota
 decimarum nihil aliud est quàm moderatio
 & specificatio naturalis iuris, ius autē natu-
 ræ in hoc tantum decimas imperat, vt sint
 ministris ecclesiæ in alimentum & stipen-
 dium ego quota de rigore iustitiæ ad hoc

Postre-
 ma.

præcisè instituta est, non in vltus pauperum.
 Nam & Caiet. ipse impresentiarum
 concedit, quod decimæ quantum ad ius
 naturæ in vltum tantum deberent mini-
 stris: sed ius elemosinarum est, inquit, vt
 auctiores eisdem sacerdotibus pro pauperibus
 tribuant. At verò nescio cui esse cogē-
 dus populus. vt elemosinas pauperū
 sacerdotibus concederet De hoc autem
 infra loco citato. Igitur nemo debuisset
 propter illam excogitam proportionem
 quod clericus non sit quinquagesima pars
 populi in hac de scendere sententiam,
 quod clerici teneantur de iustitia sub po-
 na restitutionis sua stipendia pauperibus
 impertiri: nam res tanti momenti adiq. ec-
 clesiæ expresso decreto certe non est adim-
 manda. Dixerim excogitam proportionē
 nam vt summatim cuncta complectar, si
 experientiam: qua moralis scientia nititur
 conuulsas, nulla est ciuitas aut ingenio op-
 pidum, vbi non multo plures repenas di-
 tiores quam sint sacerdotes. Fictum ergo
 est dicere, quod habeant ipsi quinquage-
 simanouem decimas: & singulis reliquis
 populo nouem. Primum igitur argumētum
 tis superq. discussum est atque dilutum.
 Ad secundum vero responderetur, deci-
 marum præceptum qua parte nature est
 & morale, illie esse à Christo designatum:
 vbi Luc. 10. ait dignum esse operatum
 mercede sua: locupletius autem 1. ad Cor-
 int. 9. ab Apostolo inculcatum: vbi iam
 multis naturalium ciuiliūq. exemplis co-
 stituit, vt qui altari seruit, de altari viuat.
 Sed quantum ad quotam, commissum
 fuit ecclesiæ iudicio & sententiæ. Ad tertium
 respondetur ante tempus antiquitatis
 ab Adam vsq. semper viguisse idem
 mandatum, quatenus naturale est. Fuit
 enim semper in quacunque Repub. bene
 instituta sacerdotes, qui seruntur fuisse pri-
 mogeniti. At verò quia non erant certo
 numero decreti, quotam vnaquæque Repub.
 sub arbitrio instituebat, vel aliunde
 suis prouidebat sacerdotibus: Abraham
 autem, vt legitur Genes. 14. prophetico
 instinctu decimas obtulit Melchisedech:
 qui teste Paulo figuram nostri sacerdotij
 præferebat. Et eodem forte spiritu Iacob
 eadem non certis sacerdotibus, sed
 Deo vouit. Ad quartum respondetur
 quod cum in illo quodam populo tam
 frequenter iterarentur sacrificia, necesse

Quæ
 post
 mo
 gum
 pact

Sicut
 nitar
 Host.

Repr
 barur
 vima
 tentia

esse habebant præter decimas. Leuitis sol-
uendas, secundas etiam ad sacrificia offe-
renda referre. Quæ nobis quibus iam
illæ victimæ cessarunt, non impetrantur.
Tertium verò decimarum genus, quæ cū
pauperibus diuidenda erant, in noua le-
ge mandato misericordiæ augetur, quo
nos identidem Christus admonuit, vt ef-
semus in pauperes profusi. Ait enim Luc.
11. Quod superest, date elemosinam. Ad-
dit autem D. Thom. & decimas, quæ mini-
stris ecclesiæ dantur, per eosdem deberi in
vñs pauperum dispensari. Quod non in-
tellexisse de præcepto iustitiæ, sed miseri-
cordiæ, inde constat. quòd cum alio præ-
cepto elemosinarum adiunxit. Postremo

verò argu. illa tangitur dubitatio, vtrum
per defuetudinem abrogati ius possit deci-
marum, quæ ex altera pender, An decimæ
sint de iure diuino? Et quidem nonnulli
interpretum canonici iuris super cap. in
aliquibus, de dec. censent omnino esse de
iure diuino, etiam quantum ad quotam,
nam postquam illic dicitur decimas cum
integritate esse soluendas, subditur, quia
debentur ex lege diuina, vel ex loci consue-
tudine approbata. Et c. paracianos. eod. ti.
legitur decimas non ab homine, sed ab ip-
so Domino esse institutas. & c. tua nobis.
suprà citato, & c. Reuertimini, extra de deci-
m. idem apparet insinuari. Et quamuis
aliorum dicta doctorum glossari possint,
quod intelligant de decimis, quantum ad
substantiam: Hosien. tamen in sua sum-
ma, titu. de decim. §. 7. expressè sustentat
etiam quotam esse de iure diuino dicens
tum illud quotæ præceptum fuisse mora-
le, tum legem illam non prorsus cessasse:
plurimum id inculcans auctoritatibus: sub-
saannasque adeò Raimundum & Theolo-
gos contra sentientes. At verò non est res,
quæ in controuersiam venire possit: cum
planissimum sit, decimarum quotam in le-
ge veteri iudiciale fuisse præceptum, non
morale. Quod Hosieni nunquam negaf-
set, si sua fuisset facultatis, rationem dis-
criminis nosse inter mortale præceptum
& iudiciale. Morale enim (vt sepe dic-
tum est) conclusio est principiorum natu-
ralium, ex quibus quamuis exciatur, æ-
lendos esse ecclesiæ ministros, quod ad
decimarum genus & substantiam attinet,
tamen quòd hæc aut illa fructuum quota
contribuatur, nulla lex naturæ præcipit,

sed quod id tantum tribuatur quântum eis-
dem sufficit. Sed glossa, quæ Paulino verb.
ad Hebr. 7. asserere conmittitur, est ad nota-
da. Ait Paulus. Translato sacerdotio ne-
cesse est, vt legis translatio fiat. Cuius sen-
tentia est, legem illam cum Christo expi-
rassè, atque adeò illa cessasse legalia. Et re-
spondet ipse nõ facere illum sensum, quia
nullo modo, inquit, concedendum est le-
gem illam omnino cessasse. Sed sensus est,
inquit, ius leuitarum petendæ decimas in
Euangelicos sacerdotes transiisse. Vide,
quam faceret consultius, qui Theologiã
non proficiunt, ab interpretamento Scri-
pturæ sacre calamum abstinere, neq; de di-
uino, naturalive iure tractare, quod ipsis
messis aliena est. Cessauit enim omnino
lex illa vt laussumè libr. 2. commonstrauim-
us, præter id, quod vel lex naturæ reti-
nuit, vel ecclesiæ sanxit. Quotam ergo hæc
certissimum est non esse de iure diuino.
Sed si quæ inter Decretales, & Canones fa-
ctos offendantur verba, quibus decimæ di-
uino iuri tribuantur, vel intelligenda sunt
quantum ad substantiam, vel si de quota
habeatur sermo glossandus est, vt sint de
iure diuino exemplariter, hoc est, exem-
plo vetusti iuris constitutæ. Igitur vtrum
per defuetudinem aboleri possit decima-
rum obligatio. D. Thom. negare omnino
impræsentiarum videtur, nam respondet
in Italia, in illisque terris vbi decima non
soluuntur, ob id solum incolas à culpa eri-
pi, quod ecclesiæ ministri indulgere illis
censentur, non petendo sicuti Paulus se fe-
cisse. 1. ad Corinth. 9. testatur Nam vbi
postquam demonstrauit potestatem ha-
buisse sustentamina ab illis petendi, subdit
non esse vsum eadem potestate, ne quod
offendiculum daret Euangelio Christi.
Est autem responsio hoc D. Thom. non vñ
que adeò clara. Ad huius igitur intellectu
distinguedum est de decimarum defue-
tudine. Aut enim pensatur quantum ad
quotam, aut in totum. Et priori quidem
modo forsitan quis arbitrare ur. solum de-
fuetudinem sufficere, vt non debeantur,
propterea quod quota non est, nisi de iure
positiuo. Ac perinde censebit D. Thom. in-
telligere de cessatione in totum. Sed profe-
sò vtrunque est falsum: Primum quidem
non vtrique propter rationem Hosienf.
atque aliorum, quidicunt quotam esse de
iure diuino, sed quia licet sit de iure ponti-
ficio,

Solutio
D. Tho.
ad præci-
pua que
tionem

Ggg 2 ficio,

Mens S. Thom.

ficio, nihilominus quia ius illud tum tanta equitate pollet, tum etiam instar antiqui diuini iuris positum est; nulla contra illud censetur prevalere desuetudo, quin possit ecclesia, vbi oportuerit, vti iure suo, nisi annuerit, ac dissimulauerit. Et hæc est mens S. Thom. nomine enim decimarum, quotam intelligit, & eodem pacto intelligendus est quolibet 2. art. 8. vbi eodem modo responder. Et quod de quota loquatur, confirmatur: nam desuetudo decimarum in totum nullatenus ab ecclesia permitti potest: quandoquidem, vti iam monstratum est, ius exiſtas naturale, & preceptum mortale, strictissimèque diuinum, vt sint ecclesie, vbi res celebretur diuina, sacramentaque dispensentur ac ministrantur, sacerdotisque adeo & ministri populi sumptibus alantur. Quare super hoc totum ecclesia non habet auctoritatem dispensandi, neque a Spiritu sancto in vquam facere permittetur. Id quod & vltus ipse palam ostendit: quoniam neque in vltimo Italia angulo, neque alibi vsquam gentium reperitur Christianorum locus, vbi non sint sacerdotes, quibus vel prouentus annui statui sint, vel populi stipendia. At verò contra prius solutionis membrum existit argumentum, quod vt ait August. 16. q. 2. canon. 10. earum pensio tributum est animarum egentium: & qui eas, inquit, dare noluerint, res alienas inuadunt, & pauperes propter illam penuriam fame perempti, ab his qui non solunt, occisi sunt. Quare ecclesia non videtur contra ius pauperum dissimulare posse. Quod si dicatur id ob cauendum scandalum sine: inde fit consequens, non libere id fate- re, quare non soluentes minimè videntur a culpa excusari. Ad priorem locum argu- menti respondetur, illud ius pauperum non esse iustitiae, sed misericordie: non solum in soluentibus decimas, verum & in ipsiſ clericis: & ideo ecclesia potest dis- simulare illa via easdem elemosinas ex- torquere. Ad posteriorem autem respon- detur, quod etiam si id ad cauendum scan- dalum permittat, & ne detur, vt ait Pau- lus, impedimentum Euangelio: nihilomi- nus subditi excusatur, quia laudabiliter id facit ecclesia, spiritualibus temporalia post habens. Vbi autem populus animi obsti- natione indureceret, nec petendi ecclesie obtemperare vellet, tunc culpa non vaca-

ret. Si autem gens aliqua ea lege vellet Christianismum sua nomina dare, vt deci- marum tributo nullatenus oneraretur, re- sponder Caieta. ecclesiam posse ac debere eandem conditionem recipere. Quod si in- telligatur quantum ad quotam, verum est. Autamen vt nullo modo tenerentur ministros ecclesie alere, profectò ecclesia finire non posset, nisi aliunde ipsa, vnde viuerent prouideret, nam alias illa condi- tio contraria esset naturali, diuinoque iuri in re quæ apud Christianos præcipui est momenti.

ARTICVLVS II.

Verum de omnibus teneantur Christiani decimas solvere.

Post decimarum substantiam, subiectum vt eorum materiam pendendam apparet namque non de rebus omnibus deberi. Decimarum namque pensio ex re- teri instrumento originem ducit, illic au- tem nullam personarum præceptum legi- tur, nempe earum rerum, quæ homo pro- pria industria & negotio acquirat, quales sunt mercatio, & militia, & similia. Ergo de istis nullæ debentur decimæ. Secundo, de male acquisitis, vt supra dictum est, nul- la fieri potest oblatio, ergo neque decima- rum solutio. Nam cum oblationes proprie- quibus ad diuinum cultum accedant, ille po- tius de omnibus fieri debent. Tertio. Le- uitici vltimo, vbi decimarum scripta est lex, non nisi de frugibus, & arborum pomis, ac de animalibus, quæ sub virga pallo- ris transeunt, iubentur ergo de minerali- bus herbis, quæ hortorum cultura feruntur, non debentur. Quarto, nemo nisi quod in sua est potestate, solvere potest, sed non omnes fructus qui de prædijs percipiuntur, in domini potestate permanent, nisi quædam coloni dominis fundorum pro- dunt, quædam in mercedem famulis, quæ- dam etiam principibus in tributa. Et hæc aliqua vel furto, vel alia via petunt, ergo de illis nil debetur. In contrarium est legi exemplum. Gen. 28. in Jacob qui dicebat, Cunctis quæ dederis mihi decimas of- feram tibi cuncta autem quæ homo ha- bet, diuinitus ei donantur, ergo de omni- bus decimæ debentur.

Ad quaestio: vnica conclusio respõ. Cui de vniuersis tam ex terre prouentibus, quam

SOTO
de Iustitia
Legibus
DII
13

Argu. August.

Ad arg.

Proba-
tio.

quàm ex personarum labore partis, si metu-
tum ius perpendas, nec consuetudo obstat
debentur decimæ. Probat: Iudiciū vniū-
cuiusq; rei ex eius proprijs causis radici-
busq; sumendum est: natia autē decima-
rum radix est, quod secundum Apof. 1. ad
Cor. 9. spiritualia seminantis ius compe-
tit metendi carnalia. Si nos inquit, spiritua-
lia seminamus, non mirum est si carnalia
vestra metamus: hoc enim est instituti ec-
clesiastici fundamentum: vniuersa autem,
quæ homo possidet, carnalium voce com-
prehenduntur: ergo de vniuersis soluendæ
sunt decimæ. Conclusio quidem præ-
fens multis locis canonici iuris constituta
est, vt c. Tua nobis, de deci. &c. Reuertimi-
ni. 6. q. 1. sed expressius canone 10. qui est
August. vbi ait de negotio, de militia, de
opificio, ac denique de rebus omnibus sol-
uendas esse decimas. Idemque ait Cæle-
stinus Papa. c. non est extra, de deci. vbi ha-
betur, quod etiam de venatione debentur
&c. peruenit, etiam de piscaturis, & de mo-
lendinis, &c. & cap. nuntios additur etiam
de apibus. Quis propter celebris esse solet
decimarum distinctio, in reales, seu præ-
diales, ac personales. Reales enim sunt,
quæ de rebus debentur, puta de prædio-
rum fructibus, quos terra per solis, acris
que clementiam natura sua progignit.
Personales autem quæ ex personarum o-
peris ac negotijs sine terræ ope exercitijs
soluuntur. Quidquid autem veritatis con-
clusio contineat ratio, tamen D. Tho. non
magno energia pollere videtur. Colligit
n. vniuersalem ex particulari, nepe quod
si ius suppetat clericis metendi carnalia,
de cunctis carnalibus debeantur eis stipen-
dia. Respon. primò rationem hanc S. Th.
adduxisse ad declarandum potius, defen-
dendumque ius ecclesiasticum, quam ad
eius necessitatem demonstrandam. Secun-
do: Cum ius nature, vt dictum est, clericis
suppetat temporalia pro spiritualibus me-
tendi, non eo vsq; ratio ad aliqua tempo-
ralia præpoderat, quin eadem ferè de om-
nibus intelligatur. Nam quod afferri con-
tra solet, ex agri fructibus iustius deberi
decimas, quam de opificijs, pro eo, quod
fructus illos Deus natura auctos creat, o-
pificia verò aliaq; negotia ad humanam
industriam attingant, licet quandam præ-
se ferat probabilitatem, non tamen necessi-
tatem. Quoniam & in agricultura indu-

stria adhibetur, & in negotijs non deest
naturalis Dei concursus, cò potissimum,
quod decimarum obligatio si quæ dicta
sunt, respicias, non illo naturali Dei bene-
ficio fundatur, sed in eo potius, quod pop-
ulus ministros ecclesiæ sustentare tene-
tur a quibus sacramenta suscipit. Et ideo
quia sunt plurimi qui non agriculturam,
sed aliam artem exercent, iidemque pari-
ter sint sacramentorum participes non est
quod ab exactione tributi ecclesiastici ex-
cipiantur. Quare verbum Pauli quo car-
nalia nomina, vniuersalè videtur sensum
autib. exhibere. His tamen nihil obstanti-
bus scièntiare ur quispiam, vtrum defectu
do legitima esse posset præscriptionis cau-
sa super personales decimas, ne soluatur?
Scièntiare ur inquam, propter Host. in sua
summa, loco citato, atque alios iuris inter-
pretes super cà. In aliquibus de decim. Qui
porro inter decimales personalesq; decim-
as sic diiudicant, vt contra istas inolerè
posse præscriptionem: contra illas verò nõ
item Quorum fundamentum est, illas esse
de iure diuino, hæc vero minime, quippe
cum loco citato Leuitici vi. non nisi de
frugib. & arborum pomis, & animalibus
inducantur decimæ. At verò iam satis de
hac re contra istos depugnatum est. Illud
namq; ius antiquum quod iudiciale erat,
iam quantum ad illius legis vim expira-
uit: ob idq; non est tantum discrimen in-
ter has species meditantium. Neque quan-
tum ad huiusmodi præscriptionem S. Th.
inter eas distinguit. igitur, vt in calce pro-
ximæ articuli dicebamus, siue prædiales si-
ue personales decimas existimes, nulla de-
fectudo aut præscriptio obtinere contra
ecclesiam villo tempore potest, quo minus
dum ad alendos ecclesiæ ministros nulla
alia pateret via, posset siue ex fundis, siue
ex personis tributa imperare, quæ eidem
muneri honestè sufficerent. Porro cum dis-
simulare non posset, quin erigantur tem-
pla, addicanturque illis ministri. Hoc autē
nihilominus discriminis non est diffiden-
dum, quod iustius paratiusq; alio ex terræ
prouentibus quam ex opificijs, ac negotijs
decimæ exiguntur: eo quod fructus illis
magis sunt naturales. Quocirca si satis sup-
petunt, præscribi contra personales potest,
hoc est, nisi consuetudo soluendi illas videat;
dignum non est vt exigantur. Quapropter
A serui-
toribus
de sua mercede decimæ exi-
guntur

Dubita-
tio.

Hostie
sententia.

Fundm
superio-
ris senten-
tiæ.

Solutio
auctoris

Decime
aliæ pro
nales, a-
lig re-
ales.

Obiect.
cõtra rō-
nem
S. Tho.
Solutio.

A serui-
toribus

nō sunt decimæ exigēdæ nec ab agricolarum famulism si de hoc videret confuetudo.

gatur, nisi mos omni memoria vetustior ad id cogat: nulla apparet equitas. Ac multo minor ab agricolarum famulis, quibus ex decimato aceruo merces soluitur, vt ex D. Tho. in solutione quarti colligitur. Sententia enim Aug. quod ex negotio, & militia soluuntur decimæ, illic forsitan suam retinet vim, vbi prædiales non sunt ad eod vberes ac pingues. Quare in Hispania ea opificum negotiatorumque lucris nullius est vsus soluendi decimas. Vtrum vero agricola ex aceruo ante decimationem operas, & suos sumptus, aut saltem semina excipere possit non video cur dubitetur, neque de hoc ratio permittit confuetudinem valere: ad eod id certum est non licere, vt cauetur c. Non est, & c. Tua nobis, & c. Pastoralis. Quoniam existimandum in presentia est, genus quoddam societatis inter hominem, & Deum. Homo enim semina sua labore, & sumptus ponit: exponitque Deo, confusus periculo. Cum ergo Deus sua benignitate cumulatam frugem conferat, satis est si homo pro suo periculo nouem retentis partibus, decimas Deo reddat.

Ad primū arg.

Ad primo rationē ob id poposcisse, vt personales decimæ non exigenterent, quod singula vnde decim tribus suas habebant prædiorum fontes, quarum decimæ satis erant tribui Leui, quæ forte carebat, eo potissimum quod Leuitæ ab alijs officijs, negotijsque secularibus non arcebantur, ob idque iniquum erat, vt ex similibus artificijs ab alijs corradere. Secus autem in Christiana familia, vt dictum est, ubi neque cūcti possessiones habent, ex quibus decimas soluant, neque clerici implicare se debent mundi negotijs, vt 2. ad Tim. 2. admonet Paulus. Ad 2. respon. male acquisita in duplici esse ordine. Quædam enim sunt quorum acquisitio iniusta est, & iniuriosa: vt furtum, & rapina, ac perinde vsura. Et hec quia in integrum veris dominis restitueda sunt, decimari non possunt. Secus de arborum fructibus, quæ vsuraria pecunia empta fuerint, nam illi, vt libro sexto ostensum est, nulli sunt restitutioni subiecti sicut neque lucra eisdem vsurariæ pecuniz. Alia verò dicuntur malè acquisita, nō quod acquisitio iniuriosa iniustave sit, verum quod turpi causa comparentur. Vt sunt meretricum, histriorum aliorumque

id genus lucra. Et istorum inquit S. Th. decimæ debentur. Loquebatur tantum leuiticum sui temporis, regionisq; morem vbi Aug. sententia ad plenum in vsu erat. Iam verò modo nullibi, quod audeo asserere, persistat decimarum observatio. Ad 3. resp. quod cum decimæ in solem Leuitarum olim pederentur, debebant honestè, & abique sordibus, exigi: ad sordes autem attinet, vt 4. Eth. c. de liberalitate, auster est Arist. minimorum esse hominem exactiorem, non erat Leuitis congruens ex minutis oleis exigere decimas. Sed Pharisæi, qui iustitiam splendorem præ reliquo populo ambiebat de illis etiam decimas persoluebant. Nec verò Redemptor de hoc illos abiuugauit, q; mentham, anethum, & rutam decimaret. Sed q; illa pluris, quàm maiora præcepta aestimabant. Imò quædantenus comendauit, cū subiunxit: Hæc oportet facere, sed alia omittite, vbi non tam præcepto, quam cōsilio eiusmodi decimationem attribuit. Sub lege autem Euangelica immemorabilis consuetudo obseruanda est. Imò vbi ab frugum, vitiq; decimæ malignè prouocarent, exigi de nouo possent hororum decimæ, vt se vera, extra de decimis, c. nō exiguntur. Præsertim de illis hortis, quorū diuenditis oleibus hortulani viuunt. Nā de exiguis priuatis sicuti de minutissimis oleibus non sunt exigēdæ, vt notatur ex c. ex multiplici. extra de decimis. Ad 4. denique respō. quod si granum agricola ante decimationem sublatum est, tunc decimas, nisi culpata sua negligentia furum accideret, non debet. Idem profectò arbitror si vel fruges, vel iam excussus granæ aceruus alluione aliqua in area perierit. Si enim graui sua culpa diu illud reliquit in area profectò nō esset a decimarum debito immunis. Secus, si esset à culpa liber: nam quanto tempore subdito est granum sacerdotibus etiam periclitatur. Postquā verò in horrea conditum est, iam inde do minus est decimarum debitor: quatenusque strage, aut calamitate dispercat. At qui granum aut vinum non decimarum vendit, manifestum est reum teneri soluendi decimam. Quin verò & emptor si sciuerit, nihilominus obligatur ecclesie quousque venditor restituit. Caterum notandum est, quod cum decimæ ex rebus diuino munere partis soluantur, nulli subduntur, aut mercedi, aut tributo: ob idque

idq; agricola, neq; famulorum mercedem neq; regis tributum excipere ab acervo potest, antequam totius decimam exoluat. Et arbitror nomine tributi comprehendere D. Tho. etiam pensionē, quam colonus alieni fundi domino soluit. Itaq; si rigore legis spectes, agricola qui fundum colit, siue proprium, siue alienum, quod ad culturam conduxit, repetitur in integrum de decimis: nisi aliter inter eundē colonū ac fundi dominū fuerit conuētū. Quare si dominus nō soluit, ecclesia cōuenire colonū potest. Hinc superius colligebamus, mercenariū qui ex decimatis mercedē recipit, nullā inde aliam debere decimam. Ac perinde & de fundi domino idem colligendum apparet ex suis pronūciis quos colonus post decimationem ei soluit.

ARTICVLVS III.

Verum decimi solis clericis debeantur.

Primū arg. **P**ost decimarū materiam sequitur de personis quibus iure & morte debentur. Arguitur enim quod non debeantur clericis: cuius contrarium ex superioribus colligitur. Decimæ antiquis Leuitis addebantur, vt ex Num. 18 iam sæpè citatum est: eo quod fortè promissæ terræ carebant in nostrā verò Christiana familia clerici patrimonia nonnunquam habent: & præter decimas oblationes recipiunt & primitias: superfluere ergo illis videntur decimæ. **Secundò:** Si clericis iure decimæ deberentur, fieret inde sæpenumero consequēs soluendi perplexitas. Nam vsu venire potest vt incola vnius paræciæ fundos alterius colat, aut fundos in alia habeat, quos illius paræciani colendos locat. Contigit etiam & pastorem eodem anno in pascuis vnius episcopatus aut paræciæ gregem suum pascere, partim verò in pascuis alterius: vel forsan ipse moratur in vna, & ouile habet in alia. Quare perplexi istiusmodi homines essent cuiusmodi ecclesiæ deberent decimas. Tertio: Cōsuetudo sæpenumero hēt, vt seculares laici decimas in feudum possideant: & nonnullis etiam monachis conferuntur: non ergo solis debentur clericis. In contrarium est, quod, vt Num. 18. legitur solis Leuitis ad iudicabantur: quibus in nostrā succedunt clerici. Ad quæstio, dist.

præmissa duabus conclusionibus respond. Duo namq; in decimis est considerare, nē pē & ius illas petendi, & res ipsas. Prior et go conclusio est. Ius petendi decimas clericis duntaxat merito suo competit. Probatur: ius spirituale solis congruit clericis: vt postea qui spiritualium sunt administratores, ius autem hoc est speciale, secundum illud Pauli, Cū spiritualia seminemus, nihil mirum si carnalia vestra metamus: ergo ius hoc proprium est clericorum. Posterior conclusio. Res ipsæ quæ hoc iure clericis obueniunt, nihil vetat quo minus eorum concessione in ius laicorum demigrent. Probatur: quia res eiusmodi, vt frumentum & vinum non sint spirituales. Hic primum omnium consideratè discernito inter ius petendi & res ipsas. Alioqui falli potest. Enimvero feudatarius, immo verò reges & principes quibus pars decimarum adiudicata est, nō solum decimas possident, verum ius videntur habere petendi atq; adeo cum seculares ipsi sint, ius habere videntur spirituale. Hæc autem fallacia diluitur, si impræsentiarum nomine iuris petendi facultatem prorsus intelligas petendi à paræciani decimas tanquam proprium stipendium pro spirituali officio: hoc enim ius in sola existit ecclesia, eiusque ministris qui spiritualia dispensant. Feudatarius autem non nisi eisdem ecclesiæ nomine easdem peti decimas. Et pariter Rex & secularis princeps ex priuilegio quod concessione eiusdem ecclesiæ. Et habere tale priuilegium, non est habere ius petendi pro proprio spirituali officio, sed rebus frui: vel quia res ipsas ab ecclesia redemerunt: vel aliud ei impendunt obsequium, seu infideles debellandi, seu aliud simile, ob cuius respectum merito tali præmio donati sunt. Caiet. impræsentiarum in sua persistens sententia quæ antea retulimus, nempe solis clericis curā animarum gerentibus deberi decimas, ait ad ius hoc petendi duo simul prærequiri: nempe & altaris ministerium, videlicet sacramentorum administrationem, & præterea spiritualium seminacionem, hoc est, Euangelij prædicationem, quorum vtrumque per se personæ incumbat. Quare alij clerici aliter altari seruietes & monachi quibus accidentariè & non ex proprio munere conuenit prædicare, eodem iure ceu proprio non funguntur. At verò iam su.

Prima conclusio.

Probatio conclusiois.

Postrema conclusio.

Ratio conclusiois.

Caiet. assertio.

Refutatio Caietanus.

Ggg 4 pradi-

prædiximus, non solum decimas ob sacramentorum administrationem deberi, verum & ob alia altaris obsequia: puta cantare, ut canonici & ipsi sacrosancto sacrificio altaris administrare: quod diaconorum munus est, idemque spirituale. Imò & Levitis olim decimæ propter templi ministerium conferebantur: cum neque in ipsis, neque vero tunc in sacerdotibus quidquam esset propriè spirituale: tamen omnino fatendum sit, curatores in munus functionum spiritualium apicem tenere: cuius subinde causa potissimum debentur decimæ. Nihilominus & canonici, & Archidiaconi, atque id genus ceteri, non sunt negandi suo gradu & ordine ius idem participes. Sacerdotes verò mercenarii, qui nulli sunt addicti particulari ecclesie, sicut neque monachi, eodem iure non funguntur, nisi ex privilegio.

Regula ad dignoscendum quæ nam præbendæ sint spirituales quæ vero minime.
Atqui ex hoc documento, & discrimine inter ius petendi & res ipsas eodem iure acquisitas possidendi elicienda est regula, ad perpendendum quamnam sacerdotia ecclesiastica quæ præbendæ sint spirituales. Quod quidem fundamentum est & basis disputationis de simonia quam sumus quæ proxima ingressuri. Illa enim præbendæ quæ spirituali muneri annexa est censetur spiritualis. Munus autem spirituale non solum est sacramentorum administratio animarumque cura, verum & alia nonnulla ecclesie munia. Cuius contrarium iniquis quisnam possit asserere. Alias canonici & alia peregrina sacerdotia ad ecclesiasticum servitium instituta, non essent spiritualia: ac perinde neque simoniæ materia: quod concedere error esset.

Ad primam argumentum.

Ad primum igitur argumentum. Sancti Thomæ respondet, quod Levitis non dabantur decimæ, ut ex illis elemosinas pro reliquo populo facerent: nam aliud decimarum genus in hanc pietatem decretum erat. In nova autem lege decimæ non solum in clericorum victum, sed & in elemosinarum ubertatem pro egenis confectantur: & ideo licet præter decimas alias clerici possessiones habeant, siue patrimoniales, siue quas populi benignitas, & pietas ecclesie contulit, quas Levites non habebant, non ideo decimarum solutio recedat. Verum autem S. Thomæ hoc quod de clericorum elemosinis affirmat, ad iustitiæ rigorem pertinet, ita negligentes ad restitutionem teneantur, an vero ad singulare misericordie officium, libere ministrabitur. Interim tamen non arbitror de rigore iustitiæ loqui, sed de misericordia quam clerici nostri Papæ Levitis obligantur, cum vxoria onera non sustineant, adeo plus illis redundet. Ad secundum respondetur personales decimas illi ecclesie deberi, cuius quisque parochianus est: ut habetur extra, de deci. c. Ad Apostolicam prædicationem, si rerum naturam nude perspicuas, eidem videntur ecclesie deberi, ubi prædicatione iacent. Nihilominus ecclesia in vultu se ad consuetudinem referret: ut patet eod. capite. & ca. Cum sint homines. extra, de decimis. Itaque si agriculor est in vna parochia, colit autem terras alterius, præcipuum inohita consuetudo observari. Nam vna ecclesia potest ius sui allegare. Altera scilicet quod personæ sacramenta dispensantia terra vero, quod in suo territorio prædicatione ceant. Quare multis in locis solent decime dividui. Pari modo, si nobilis cuius quidam vitatus parochiam in colit, fundos in aliquo castro aut pago possideat, quos illic colendos locat, ratio videtur deponere, jure ut plurimum usus habet, ut decime dividantur: ubi autem præscripta consuetudo aliter iussit, sequenda est. Idem D. Tho. de pastore respondet, qui vno tempore greges habet in vna parochia, hinc mali vero in alia, ut pro rata vitæ pendat ecclesie. Et in alicubi in usu, ut ubi factura gregis tolluntur nempe ubi vel tendunt, vel partus edunt, illic sit decimandus. At vero S. Th. contrarium hic videtur sentire: dicens quod quia ea parochia fructus gregis proveniunt, potius ubi sunt pascua, decimandus est, quam ubi colitur. Hæc omnia ad notanda sunt non ad evellendas inueteratas consuetudines, sed ad sciendum, ubi manifesta consuetudo non viget qui nam sint secundum rationem eligendi. Ad tertium denique respondetur, quod sicut res nomine decimæ parochie præceduntur, & quocumque, distrahentia parochie & laici facultatem facere, ut dadas in futurum decimas accipiant, vel ecclesie referantur censu, vel in subventionem pauperum, sicut potest privilegio decime hospitalibus & monasteriis concessuntur. Quibus autem religiosis, inquit D. Tho. cura solent adiungi aia, atque adeo decime decimæ. De hac autem re pro vitæ parochie lucrationes existunt, verum videlicet cognita parochia cum curis aia, monasteriis an non?

nechi
faciend
tia cum
aliam
cura.

nechi nam ex vna parte videntur monachi solertius ac vigilantius posse gregi prospicere: ex altera vero propinquius Evangelio videtur, vt proprius paroccius sit in sua parocia: qui cum suis subditis conuersetur, eos denique consilij, ope, & elemosinarum largitate iuuet: cum tamen monachi non nisi per vicarium rem administrare possint. Et certe hæc ratio apud me semper inualuit. Mirto antiquitatem Benedictinorum ac Cisterciensium, inquam nõ est oblatrandum: sed tamen hæc ætate vix huiusmodi faciendis annexioribus suffragari possem.

ARTICVLVS IIII.

Virum clericum etiam ipsi decimis soluendi sint adstricti.

Post substantiam materiamq; decimarum, atque eorum cognitionem quibus debentur, subsequitur tandem, vt videamus quinam mortuum debeant. Et primum, quod ipsi etiam clerici sint decimarum debitores, arguitur. Ius commune est, vt parochialis ecclesia de cunctis prædijs, que intra suum territorium iacent decimas percipiat. Contingere autem afolet vt clerici possessiones etiam habeant, easdemque vel in sua parocia, vel forte in aliena. Et similiter quod patrimonium vnius ecclesie in alterius territorio situm sit: in huiusmodi ergo casibus clericum, quin & ipsa ecclesia decimas debere videntur.

2. Argu. Secundo arguitur: Religiosi inter clericos nominantur: & tamen decimas ratione prædiorum debent ecclesiis, in quorum sunt territorio: vt patet in cap. dilecti, & c. licet de decim. Tertio: Numero. 1. & Leuitæ precipiuntur summo sacerdoti decimas decimarum soluere: ergo eadem ratione clerici Leuitis succedentes, easdem Pontifici Maximo debent. Quarto: Decimæ non solum, vt dictum est in sustentationem clericorum soluantur, verum & in pauperum subventionem: ergo si clerici a decimarum solutione essent exempti, pariter essent & pauperes. hoc autem falsum est, ergo neque illud est verum. In con. rarium autem est cap. secundum. de deci. vbi ait Paschalis Papa. Nouum genus exactionis, vt clerici a clericis decimas exigunt.

Ad quæstionem duabus conclusionibus respondetur: Vna est, Clerici, in quantum clericum, hoc est, in quantum de decimis, quas pro suo spiritali munere recipiunt, & de ecclesie fundis quorum fructibus clericali iure viuunt, nullas tenentur soluere decimas. Altera, Clerici non quatenus clerici, sed qua ratione seculari iure, vel hæreditario, vel emptionis, vel quouis alio terras possident seculares decimarum sunt debitores, videlicet ex fructibus, qui inde sibi proueniunt. Probantur amba simul conclusiones. Neutiquam idem esse potest fundamentum & ratio quidpiam dandi ac recipiendi. Est enim contra naturam, vt idem sit agendi patiendique principium. Ignis quippe quatenus calefactiuus est, non est calefactibilis; clerici autem propter spirituales functiones habent recipiendi decimas, ac perinde fructus prædiorum, quæ ecclesia possidet, ergo eadem ratione nihil debent decimarum refundere. At vero nihil obstat quominus in eadem persona diuersa sint principia, alterum agendi, alterum vero patiendi. Sicuti aqua quatenus frigida, in frigidat, quatenus materialis, calefit. Pariter ergo in clerico non obstante spiritali principio recipiendi decimas, inueniri potest spiritalis possessio, ex qua eadem debeat. Conclusiones receptissimæ iure sunt, de quibus ideo nihil est dubitandum, nisi quod contra tenorem secundæ conclusionis aliquibus concessa extant priuilegia Cisterciensibus namque & hospitalariis concessit Alexander III. vt de prædijs quæ quomodocunque possiderent, si propriis manibus laboribus illa colerent, decimas non soluerent. Idemque concessit Adrianus, vt patet cap. Ex parte. extra de deci. & intelligebatur, etiã si illa colerent per suos famulos. Quare ceterorum nulli, siue clerici, siue monachi eximuntur, quia illas debeant, etiam si ipsi arua sua colant, nisi simili eximantur priuilegio.

Dum autem terras easdem colonis locat, multominus dubium est quin eiusmodi decimarum sint debitores, vt illic habetur cap. Licet & subsequenti. Ad audientiam. quamuis & super his consulenda sit etiam consuetudo. At vero postquam de personis hic loquitur, quæ ad decimarum pensionem tenentur, quaeritur verum non a modo

1. Conclusio.

2. Conclusio.

Suadetur vtraque conclusio.

Quæstio

Quæstio

Panormit. opinio.

modò Christiani, verum & infideles ad ecclesiasticas decimas teneantur? Ecclesiasticas inquam: quoniam quod in iure natura: quæcunque Resp. veridica Dei cognitione illustrata, teneatur suo more eidem sacrificare Deo, atque ad id muneris magistratus instituire, alia est ratio. tenebantur enim vt ex superioribus colligitur. Sciscitatur hanc autem quæstionem propter nonnullos Imperatorū ac potissimum pp. Panormit. qui super cap. de terris. extra de deci. affirmatiuè quæstionem decidit. Iubetur enim in præfata ca. Iudæi. de illis quas colunt terras decimas persolvere: & e. quæto. de vsuris. perinde coguntur de domibus ac possessionibus, quæ antequam in eorum venirent dominium, eidem oneri subdebantur decimas reddere. Ex his ergo Panormitanus Odoardum sequutus, infert, omnes infideles vbicunque gentium vitam degant, iure compelli posse si factum esset possibile, vt decimas soluerent. Neque verò tantum prædiales, verum & personales. saltem, inquit, tenetur ad id Iudæus, quod Christianos loco suo habitans solueret. Alias, inquit, ecclesia defraudaretur. Immo ait dum ad Christianismum accedunt, posse cogi, vt quas in infidelitate agentes reddere renuerunt, persoluant. At verò siue textus, consulas, siue diuinum ius, siue naturalem rationem, nulla probabilitate, vt cum venia tanti doctoris dixerim, huiusmodi opinio fulcitur. Primum enim de iure nullum est dubium: non solum quod, vt sæpe diximus, ius vetus de quota iudiciali erat, iamque ad eò antiquatum est, verum etiam si in naturali ac morali persistamus. Quoniam decimæ antiquitus solum in stipendium ministrorum templi, quod apud nos pari ratione in alimoniam clericali ordinis ecclesiæ ministrantium iustæ sunt. Itaque nisi ecclesiæ essent, nulla esset ratio illas exigendi. Cum ergo infideles non sint in ecclesiæ gremio, neque illis sacerdotes quidpiam spirituale dispensent, nullum eis ius suppetit, auctore Paulo, petendi ab illis carnalia. Sed ait Panormitanus: Tenentur tamen sacramenta suscipere: & in Christianismum nomina sua dare. Ecce quomodo isti ius tractant diuinum. Enim vero quamuis tota mortalium vniuersitas ad fidem suscipiendam teneatur, tamen quoad usque illam homo proficiatur, neque nostris tenetur legibus, neque

Opinio Panorm. nulla fulcitur probabilitate.

Argu. in Panorm.

nostris prælatis obedire: secundum verbum Pauli: De his qui foris sunt, nihil ad eos. Quemadmodum qui votum religionis emisit, licet perstrictus sit religiosus fieri: tamen quouique fuerit professus, ad pecuniaria religionis mandata non tenetur. Ecquis enim qui ius diuinum calleat, affirmare ausit Turcas eo delinquere quod non consentunt sacramento nostro, eucharistiam non gustant, festa ieiuniorum nostram non seruant? At verbum illud supra citatum, auctores huiusmodi opinionis seducit, quod habetur cap. Tua nobis: & capit. Cum non sit, de decim Deum scilicet in signum vniuersalis dominij sibi decimas re seruasse. Inde enim colligunt quoscumque mortales, cum omnium sit dominus, eadem debere. At vero si talem sensum verbum illud faceret, Pontifices ipsi, aut ecclesia eundem nobis alicubi tradidisset: quod nusquam fecit. Et profecto eodem modo colligeretur vniuersos olim mortales decimas etiam debuisse Leuitis: quod concessu esset absurdum. Sensus ergo legitimus est quòd in signum vniuersalis dominij voluit Deus semper sacrificijs a quæcunque re pub. coli: ac subinde, vt sacerdotes sustentarentur. Sed quia Leuitis Mosæici populi illa congruebat sustentationis moderatio per iudiciali præceptum indixit eidem populo, vt decimam fructuum eis soluerent. Id quod & ecclesia pro suis sacerdotibus, instar illius præcepti, imperauit suis subditis. Quo ergo præcepto eos qui eius fidem nunquam amplexi sunt, non comprehendit. Neque capitulum, de terris: neque capitulum, quanto. quoquo pacto contra facit. Nam illic peculiariter habetur de Iudæis sermo, qui inter Christianos commemorantur, possessionesque habent, quas a Christianis vel emerunt, vel aliter receperunt. Et quamuis sermo ad illas quoque prolataretur terras, quæ nunquàm fuissent Christianorum, quod tamen non factum illè credam, alia est tamen forte ratio de Iudæis qui non alia ratione permittebantur inter nos viuere, quam sic, vt ecclesiam suo territorio non defraudent. Attamen quod infideles terras possidentes, quæ nunquam sub nostro fuere dominio, priuquam sint fidem professi, compellantur decimas soluere: non dubito quia antiquis patribus sacrorum peritis quam alienissimum ab Euangelio fuisse existimatum.

Quocir-

Solutio Panorm.

Repl.

Doc. p. 204.

Arg. Solutio

Solutio S. Th. Repl.

SOTO
de iure
legibus
DIE
13

Quæcirca sub hoc tituli obtentu ab illis quibus fides prædicatur, non video quomodo possint decimæ exigi: utrum verò ratione prædicationis ad concionatorum sustentationem possit aliquid ab illis tributum exigi, ipsi quibus id scire incumbit, videntur, Ego namq; in hoc lib. vt alias dixi, nihil de Occidentalibus Insularis dicere constitui.

Ad primam arg. Vt ergo ad rem redeamus. Primū arg. in capite quæstionis obiectum duas habebat partes. Prior erat de bonis clericorum quæ sæculari titulo possident. Ad quem respondet D. Tho. iuxta tenorem conclusionis secundæ quod tenentur illis modis fructuum decimas pendere, etiam si ipsi sint eisdem ecclesiæ clerici. Huic autem decimæ nonnulli argumentum obuiolantur ex citato c. Nouum genus. de decim. vbi habetur, illos clericos, qui à clericis spiritualium ministeriorum accipiunt decimas, eisdem debere. Cum ergo clerici ab alijs clericis eiusdem ecclesiæ non recipiant ministeria, sed simul omnes populo administrant, non est, quod alij alijs decimas debeant ad hoc autem respondetur, verbum illud non esse exclusiuum. Afferitur, inquam quod clericis (& forsitan vt habet glossa, intel. giur de coniugatis) ob id quod sacramenta suscipiunt, decimarum pensio nisi sint obnoxij. Haud tñ excluditur quin alia ratione, nempe propter terras quas peculiariter possident, maiores etiam clerici eisdem debeant. Vnde, vt ait S. Th. aliud est aliquid habere vt proprium, ratione cuius debentur decimæ, aliud verò habere commune ecclesiasticum, ratione cuius non debentur. Præter hanc autem solutionem altera est quod clericis à clericis eiusdem parochiæ nonnunquam sacramenta percipiunt præter Curatum, qui non nisi à suo vicario illa suscipit, sed nihilominus de suis temporalibus fundis decimas debet. Posterioris membrum eiusdem argumenti ecclesiam tangebatur, quæ prædica forte habet in alia parochiæ. Ad quod contrario modo quam ad priorem partem D. Tho. respondet, nempe eiusmodi ecclesiam nullas de suis possessionibus debere decimas. Et ratio est, q' eo ipso, quod fundus sit ecclesiæ, efficitur ecclesiasticus, hoc est, spirituali muneri, aut ecclesiasticæ fabricæ mancipatus. Quod si quis contra insurgat, per hanc legem vsu usque posse vt

aliqua ecclesiæ omnibus prorsus suis decimis expoliaretur: vt si parochiani sua bona ecclesiis donarent: Placet responsio domini Caietani. quod lex hæc ex eo temperamento, & moderamine condenda est, vt res in tantum detrimentum ecclesiæ non vergat. Quare tunc transire deberent fundi cum suo decimarum onere, exemplum extat c. suggestum. de deci. Nam cum cuiusdam ordini indultum priuilegium esset ne decimas solueret, & tanta illis deinceps fieret prædiorum accessio vt alia parochiæ magnum damnum acciperent, iustum est vt heret super hæc re compositio. Quare in tali casu clericis per accidens decimarent, id est ratione prædiorum. Neque obstat capitulum, Nouum genus quippe quod intelligitur ne clericis à clericis, in quantum clericis, decimas exigant. Ad 2. respondetur, eos religiosos quibus est animarum cura iniuncta, ius habere recipiendi decimas, non autem illa ratione obligationem soluendi. Reliqui verò de iure communi decimas debent prædialibus, nisi villo sint priuilegio exempti, vt supra citatum est ex ca. eo parte. de deci. Ad tertium respondetur quod cum in veteri testamento Leuitæ quibus decimæ decretæ erant, sub sacerdotum obedientia viuerent, & sacerdotibus non nisi primitiæ obuenirent, congruens fuit Dei præceptum, vt decimarum decimam Summo sacerdoti penderent. Quæ vtique nunc ratione Summus Pontifex iusta in gruente necessitate decimam decimarum a clero exigere valet. Imò verò vti nam vniuersalis eademque perpetua toti clero imponeretur: sitamen illa ratione omnis alia occluderetur in perpetuum via & modus alia commentandi iura, aliasque excogitandi artes sustentandi Apostolicam sedem, quibus Ecclesiasticæ leges non possunt non periculosissime arctari. Ad 4. denique respondetur, quod etsi decimæ in subsidium etiam pauperum tribuantur clericis, qui præcepto misericordiæ ad eleemosinas tenentur erogandas, tamen quia eiusmodi eleemosinæ ipsorum dispensatione fieri debent, non perinde atque clerici, à decimis exoluendis pauperes eximuntur.

Solutio Caiet.

Ad 2. ar gum.

Ad 3. ar gum.

Ad 4. ar gum.

Arg. Solutio

Solutio S. Tho. Replica

QVA

QVÆSTIO V.

DE PECCATO SIMONIÆ
in genere.

S. Tho. 2. 2. quæst. 100.

ARTICVLVS I.

*Utrum simonia sit studiosa voluntas emendi
vendendique aliquid spirituale, vel
spirituali annexum.*

ERTIA pars libri presentis
quam post tractatum de sa-
crificiis, alterumque de obla-
tionib. primitiis, ac deci-
mis, polliciti sumus, est de
simonia: de qua disputat

D. Thom. 2. 2. q. 100. Huius ergo tractatus
prima questio, quæ quintū hinc habent lo-
cū, instituitur de simonia in genere: cuius
primus articulus definitionem inuestigat:
nempe utrum simonia sit studiosa voluntas
emendi, aut vendendi aliquid spirituale,
aut spirituali annexum. Et arguitur à par-
te negatiua. Primum de nomine: Vitium
hoc tam in venditione consistit, quam in
emptione spiritualium. Simon autem, vt
Actuum. 18. videre est, nihil vendere vol-
uit, sed tantum Spiritum sanctum emere,
non ergo à Simone satis congruè nomen
deducitur, sed congruentius duceretur à
Balaam, qui, vt legitur. Num. 22. Moabitis
suas locauit operas, vt per donum Dei po-
pulo malediceret, quam Petrus in sua can-
ca. 2. criminis huius reum facit. Et rursus
Iudas Apostolus: vel à Gesi, qui vt legi-
tur. 4. Reg. 5. Naaman, donum sanitatis
precio vendidit, Deberent ergo dici Bala-
amita, aut Gesite, cuius Gesi ad hoc propo-
situm mētio fit. 1. q. 1. can. qui studet. Imò
& Iudas immanius commisit sacrilegium
Christum auctorem omnium spiritualiū
chrismatum vendendo, quam Simon
Magnus Secundò: Multa sunt spiritualia
bona quæ citra simoniæ labem vendi pos-
sunt, vt consilia, vt habetur can. Non licet.
1. 2. q. 3. & pariter artes, & naturales scien-
tiæ, ergo illa non est legitima definitio.
Tertiò: Simonia vt ex registro Geor. 1. q. 1.
can. eos, legitur hæresis est. Tolerabilior e-
nim inquit, est Macedonij impia hære-

sis, quam Simoniaci. Illi enim creatum
& seruum Dei Patris & filij spiritum san-
ctum deliberando facientur: isti verò eun-
dem spiritum sanctum efficiunt seruum
suum Omnis enim dominus quod habet,
si vult, vendit, si seruum, siue aliquid eorū
quæ possidet. Hæresis autem non in vo-
luntate, sed in intellectu est: ergo. In contra-
rium sunt verba can. qui studet. 1. q. 1. qui
studet donum Dei pretio mercari, in la-
cro ordine nulla ratione de cætero rema-
nere, aut reuocari non posse, dubium non
est: a verbo namque studet, deriuatur stu-
diosa voluntas.

Ad quæstionem tribus respondetur cō-
clusionib. prima de nomine: secunda de
materia, ex quibus tertia colligitur de de-
finitione simoniæ. Prima ergo est: No-
men vitij huius à nullo significantius de-
duci potuit quam à Simone illo mago, cū
quo Petro contentio fuit. Primum, quod
Balaam, & Gesi ad historiam veteris testa-
menti attinent, cuius sacramenta non con-
ferebant gratiam vt nostras, atq; adeo non
erant tāto gradu spiritualia. Secundo, quod
illi gratias tantum gratis dadas, vt donum
sanctis, & arcendi per maledictionē ho-
stes, O Moabitæ à Balaam petebant, vendi-
derunt. Simon autem nihil minus quam
ipsum spirituale sanctum emere voluit.
Nō quidē in sua persona, nam talis medi-
tatio in sanctissima esset, sed eius donū, vt
1. q. 3. Can. Saluator, pura gratiā, facientem
eius gratiam quæ spiritualiū donorū eum
mē p. essentiam tenet Tertio, vt ad primū
argm. in deamus, illi in viderent, nihil
ementes. Simon autē emere spiritū sanctū
ambiuit, vt venderet. Sic n. habet historia,
Cū vidisset Simon q. p. impositionem ma-
nus Apostolorum daretur Spiritus sanctus
(dabatur namque tunc visibiliter) obtulit
eis pecuniam dicens: Date mihi hanc potestatem,
vt cuiuscunq; in posuero manus, acci-
piat Spiritum sanctum, nepe pretio, quo ob-
latam posset cū vsuris pecuniā recere, vt
h. eod. can. Saluator. Iudas autē est Chris-
tū auctorem spūalis gratiæ vendiderit
ius, eod. can. qui studuit. Greg. ad hoc propo-
situm meminit: tñ quia ipsum non ve-
didit tanq̄ donum ementibus velle, imò
vt morte perimendum, non est ab illo no-
men huius sacrilegij tractū, sed à Simone
cogitante emere, ac vendere Spm̄ san-
ctum cui oia tribuuntur diuina dona em-
dem

1. Arg.

2. Arg.

3. Arg.

Soto
de iure
Legibus
DIT
13

demque ab apostolis ecclesiæ, secundum Christum fundatoribus; quæ utique ecclesiæ hoc propriè insciuntur crimine. Itaque sicut artes a suis primis inventoribus nomina sortiri consueverunt, sic & simonia ab eo, qui primum eam excogitavit. Secunda conclusio; Res spirituales sunt propria simoniæ materia, sed non cuiusque generis. Vbi animadvertendum est quod spiritus idem est, quod animalium halitus, quæ aspirando, respirandoque viuunt; inde aut per similitudinem significat quemcunque venti flatum. Sed quia ventus, atque spiritus inuisibilia sunt, & ad sensum incorporea, inde translata est nomè ad cuncta significandum quæ corporum expertia sunt; vt Deum, angelos & animam, ac perinde accidentia spiritualia. Quocirca sunt qui impræsentiarum duo spirituum genera distinguunt; alterum eorum quæ deriuantur a spiritu creatio, alterumque eorum quæ ab increato dimanant. At vero quia etiam naturalia ab increato effluunt, in quibus, vt illico patebit ratio simoniæ non constat, accommodatius ad rem fecernas alterum genus spiritualium naturale; cuiusmodi sunt intellectus, acquiræque scientiæ, ac virtutes; alterum vero supernaturale, ut sunt tam gratia gratis data quam gratum faciens, sacramentaque & libi annexa sacerdotia. Quocirca plerique doctorum arbitrantur spiritualia vniuersa tam prioris, quam posterioris generis materiam esse simoniæ. Qui subinde doctores astruunt, vendere scientias, & artes vitium esse simoniæ. Huius opinionis fuit Aluissiod. libro tertio, tractat. 2. r. coruusque suus Alexand. Halens. secunda parte, quæstio. 185. membro 3. & est glos. cap. Non licet. 11. quæst. 3. & ferme doctor canonici iuris; vt est videre agud Syluest. in verb. doctor. & in verbo simonia. D. Tho. Fundam. prioris serietæ.

naturales vendere. Haud quidem per se. vt panem aut pannum stultum. n. hoc esset dicto; cum in nullius potestate sit sua in aliu traducere scientiam veluti rem aliam cor porcam. In quoquo sensu illud legendum est Proa. 7. Quid prodest stulto habere pecunias, cum scientiã emere non possit? Sed loquimur de venditione doctrinæ; hoc est, qd licet pretio docere, sicuti consulere, &c. In primis enim opinio est quæ non caret auctoribus; quorum est Duran. in quarta distinct. 25. quæst. 3. & Palad. libid. quæst. 2. & Adrian quoli. 9. & ex antiquioribus Ar mach lib. o cap 8 & Richar in 4. distinct. 25. Imo & S. Thom. 2. 1. quæst. 100. artic. 3. ad tertium. ab eadem opinione non abhorret, vt infra eodem loco vid. bimus. Sicut quando nullam haberet patronum; ratio ei satis patrocinatur loquimur. n. de scientijs naturalibus. Primum gigitur arguitur. Vitium simoniæ quale sit, ex Euangelio venit vestigandum, at vero Mar. 10. vbi Christus gratiarum dona Apostolis contulit, q plebi cõmunicarent. Infirmos, inquit, curate, mortuos suscite; leprosos mundate, demones eicete, gratis accepistis, gratis date, vbi de naturalibus nihil commemorat. Item Io. 2. vendentes & ementes de templo eiciens, tantum significauit factorum venditionem & cambium esse sacrilegium. Et Acto. 8. in Simone illo. Simoniæ eorum primatè, non damnatur nisi quod spiritum sanctum eiusq; gratias emere voluit. Hoc namque illic appellatur donum Dei; cum ergo nullibi bonorum naturalium metio fuerit habita, non est quod eorum venditio labe simoniæ denotetur.

Secundo arguitur ratione, si scientias & artes naturales vendere non liceret, maxime quia dona sunt spiritus sancti; haud tamen sunt dona per specialem influxum, de quibus 1. ad Corinth. 10. loquitur Paul. Sed per generalem concursum, ergo ex hoc capite damnari non debet huiusmodi venditio. Alias nulla alia bona naturalia fas esset vendere, neque grana. s. neque vinum, neque oleum. Item sequeretur, qd neque docere pro artes mechanicas arte mve scribendi liceret; quod esset concessu absurdum.

Et per hoc respondetur ad argumetum Aluissiodor. Nam licet spiritus sanctus doceat omnem veritatem, aliter tamen supra naturales, ut scripture mysteria; de qua re peculiariter intellexit Christus; vbi

2. Cõcl. Vocabu li spiri tus mul tiplici ter vsur patur.

Duplex geneste rii spiri tualiu.

Aluissio. sente n. t. Alexan. Halens. Glos. Syluest. D. Tho. Fundam. prioris serietæ.

Opinio Duradi. Palada. Adrian. Armac. Richar. D. Tho. Prima rō secūda opi.

Secūda ratio.

Ad arg. Aluissio.

vbi ait, Ipse vos docebit omnia, aliter vero naturales, & certè has vendere non est si monia, quia neque gratis habentibus datur, vt gratis non habentibus communicentur. Tertio arguitur: Si non liceret huiusmodi scientias vendere, fieret cõsequens, vt neque liceret pro labore pretium recipere, quo doctor docendo desudat. Nam quãdo res verè spiritali est, vt sacramenti administratio, neque pro labore licet quidpiam recipere, idem quippe esset recipere pretium pro labore baptizandi, seu ministrandi ordines sacros, & recipere pro ipso opere, quod est administratio sacramenti: labor enim nõ distinguitur ab opere. Quo modo autem sacrorum ministris recipere alimoniam liceat, infra patebit.

Tertia ratio.

Et postremo quando temporale spiritali annexum est, nõ licet pro illa auctius suscipere pretium, quàm sine illo spiritali valeret, non inquam, licet calicem, aut vestes sacras plus vendere, quàm si non essent cõsecratae licet autem, vt manifestum est, pretiosius vendere vnã scientiam, quàm aliam, quamuis minus laboris fuerit ibi impensum. Imo vnus atque idem doctor, quo doctor, etiam si minores fecerit sumptus, minoresque exhauserit labores, pretiosius suas locare operas potest ad docendum. Quare etiam si sine labore posset suã scientiam in alium transfundere, sicut flatum, posset pretium recipere. Illud autem Proverb. 23. nihil contra nos pugnat. Imò quod habetur illic est. Veritatem eme, & noli sapientiam vendere, ac si dixisset, tanti est pretij vt qui non habet, emere illam debeat, & qui habet nunquam vendere, id est nunquam illa priuari. Et gl' illa cap. Non licet aduersatur textui: quippe quo asseritur quod potest aduocatus vendere suum consilium, & patronatus suum patrocinium. Et ibidem tenuit S. Thom. 2. 2. quæstio. 71 vbi videtur reuocasse suam sententiã quã in quarto Alexandrum sequutus asseruerat. Quare impertinens est ad labores recurrere, qui in docendo hauriuntur, At vero de Theologia peculiariter dubitatur, propterea quod videtur priori modo spiritalis, per donum enim Spiritus sancti, panduntur Scripturæ, quæ sunt Theologiæ principia. Attamen neque hanc scientiam pretio de cathedra scholaribus prelegere, simonia est: etiam si citra vllum laborem & expensas fiat: hæc enim acciden-

Quæst. peculiaris de Theologia. Solutio.

taria sunt. Et ratio est, quòd licet fides, & arcanorum reuelatio donum Dei sit, scientia tamen Theologia humano sudore conquiritur. Quocirca quod Hostiã super cap. Nonnullis de magis. nempe Theologo publicum habenti salarium non licere pro extraordinaria lectione quidquam recipere, alioqui simoniam committere: gratis dictum est, & absque vlla ratione. Quid enim quæso refert, salariumne publicum recipias an peculiarem mercedem pro peculiari lectione? Hoc autem est verum quod concionatori, theologiam de fuggello docenti, neutiquam citra simoniã licet predicationis pretium ex cõuentione recipere. Et rō discriminis est: quia Theologia tri modo intellectum etudii, sicuti alia quilibet scientia: predicatio vero per se ad aliorum salutem fit, cõmouendoque iustum animos. Et rō pertinet ad donum prophetiæ quod Paulus ad Cor. 12. inter alia connumerat. Licet autem predicatori sustentationis subsidium sicut ceteris ecclesie ministris recipere. Colligamus ergo, spirituale in definitione simoniæ non accipi pro naturali munere, sed pro supernaturali, hoc est pro gratia & sacramentis, atque alij Spiritus sancti donis, quæ ad æternam nos felicitatem promouent. Appositio autem illa vel spiritali annexum, illa significat, quæ non per se, sed per ordinem ad spiritualia idem contrahunt nomen, vt potest sacerdotia, & præbendæ, quæ sunt sacerdotum stipendia, & ius patronatus, atque alia iura eligendi ecclesiastica supposita. Ex his fit consequens (id quod asserimus sententiam euidentius confirmat) quod dare aliquid spirituale pro doctrina alius scientiæ, quantumlibet sit Theologia, est simonia: vt si episcopus ordines, aut beneficium Doctori conferat, vt ipsum doceat. Conferat enim tunc spirituale pro doctrina, quæ est pecunia æstimabilis. Per hæc rursus dirimitur his alia quam doctores contestari solent, vtrum extra ecclesiam apud infideles contingere possit simonia. A parte. n. affirmatiua existit argumentum quod inter illos est sacerdotium, quo secundum ipsorum iudicium Deum colit, ergo si illud vendunt est simonia. A parte autem negatiua offertur alterum nihil infirmius, quod apud illos nihil est propriè spirituale. Duran. ergo, & Palud. respondent vere illos non committere simonia.

moniam, sed solum quantum ad suam existimationem. Nihilominus cum distinctione est meditatius rindendum: Enimvero ante Christi aduentum extra dubium est, inter patres veteris testamenti verè committi potuisse simoniam. Erat. n. tunc verum donum prophetiæ, quod si venderetur, simonia fuisset: ut patet ex verbis Hieronymi quæ citantur can. Nunquam, 1. q. 1. Item & eorum sacerdotium, quanquam per illud nulla tunc conferetur gratia, spirituale tamen donum erat, ad diuinum pertinens cultum. Quare Ieroboam 1. Regum 13. infimulatur, quod sacerdotes precio crearet. Quin verò & lege naturæ erat sacerdotium, quale fuit Melchisedec: & quidem pro illo seculo legitimum: quod perimæ a precio conferretur, simonia emergeret. Spirituale enim suo modo ceterum, quid Deus & natura quocunque mortaliū statu pro animarum salute ad Dei cultum instituit. Ad verò post Christianam redemptionem nil iam extra ecclesiam superest, quod sit legitime spirituale nisi si fortè sunt, qui inuincibili ignorantia legis nostræ laborant. Illos enim eadem excusat ignorantia, si naturalibus tantum ritibus v. antur. Quocirca extra ecclesiam iam nulla esse potest simonia, nisi secundum humanam existimationem. Tertia demum conclusio est, quæ de definitione promissimus. Probè illa præfixa definitione exprimitur natura simoniæ. Probatur: Definitio illa & obiectum vnde virtutum, vel virtus speciem sortitur, explicat, & pariter obiectum eius & modum: ergo bona est. De obiecto quidem ita constat: subiectum verò iustitiam, ac perinde iniustitiæ, omniumque eius partium est voluntas: ut S. Thom. 1. 2. q. 56. sapiens: et secundum Aristot. docuit. Hoc enim inter virtutes quæ hominem in ordine ad seipsum componunt, atque illas quæ ipsum disponunt in ordine ad alterum: quæ cum voluntas ad proprium personæ bonum per se sit propensa & determinata, respectu illius boni qui nulla virtute indiget præter illas, quæ sunt in potentijs, quæ affectionibus passionibusque turbantur. Enimvero si nulla esset passio neque in irascibili neque in concupiscibili, nulla esset in voluntate, difficultas parendi rationi. Ob idque temperantia in concupiscibili sita est, fortitudo in irascibili: quibus eius-

modi morbi turbidique affectus se datur, ut 2. Eth. auctor est Aristot. At verò quoniam hominis voluntas non sic per se est affecta, & propensa in alienum bonum, sit ut quamuis nulla pariatu sensuales affectiones, virtutibus nihilominus indigeat ad persolucnda proximis debira officia. Sed est tamen contrarium argumentum apud Scotum, in 3. dist. 13. illa potentia est virtutis ac vijij sedes, cuius actione consummatur ratio laudis, & vituperij, seu meriti & demeriti: hæc autem potentia est voluntas, utpote cuius electione tam virtus quam peccatum consummatur: ergo illa est omnium virtutum subiectum. Negamus tamen cum Aristotele priorem præmissam. Hæc enim opinio non S. Thotantum, immo manifestissime est Arist. Eth. Non ergo virtus in ea potentia est, quæ electionem facit, aliàs hæc esset in voluntate: quippe in cuius assensione consistit eius meritum: sed debet potius existere in illa potentia in qua tora consistit difficultas bene eligendi: & certè affectionibus appetitus sensiuui pacatus liberissime fit voluntatis electio: atque hæc ratione virtus est habitus electiuus. Ad propositum ergo cum iustitia sit virtus ad alterum, sit vt in voluntate sedeat: ut Aristotel. 5. Ethicorum docet: atque adeo religio, & similes. Cum ergo simonia vitium sit & iniustitiæ, contra religionem, consequitur vt sit in voluntate: ob idque in definitione dicitur studiosa voluntas. Quod si arguas auaritiæ causam esse simoniæ, utpote quæ iniustitiæ officijs obstitit: auaritia autem est in concupiscibili: Responderetur, non esse renuendum, quin alia vitia sint a quibus simonia impetetur: elicitur tamen ab illo quod est in voluntate. Existit autem alterum argumentum aduersus id quod dicitur, studiosa: Nam cum studio peccare idem sit quod peccare ex malitia tale autem peccatum sit contra Spiritum sanctum, consequens fieret simoniam in vniuersum esse peccatum in Spiritum sanctum: quod nemo concessit vquam. Responderetur id nõ significare, studiosa, quod ex malitia, sed id quod consilio, puta quod non excusatur ignorantia: imò scienter fit, vel ex malitia, vel ex passione: Panormit. autem super cap. Nen. o. de simonia. Hostiensem sequutus addit definitioni, vt opere emptio subsequatur, idemque ait Richar.

Hiero.

Solutio quæstio nis.

Tertia conclu.

Argu. Scori.

Solutio.

Obiectio.

Risio.

Arg. secundum.

Solutio.

Panorm. Hostie.

Richar.

Richar. Richar. sequitur glossam d. c. qui studet, quæ ait cum effectu. Attamen hoc esset nomen ad solam externam simoniam arctare: cum tñ ex æquo cõmune sit et interne. Nam vt infra patebit, peccatum simoniae intus committitur, etiam ad restitutionem obligans. Consultius ergo dicitur, studiosa voluntas, absque adfectione. Sub illis autem verbis emendi & vendendi, cunctos usurarios contractus intelligito: puta permutationem & cambiam præbendarum sine auctoritate Pontificis, atque alia ob quia quæ loco pretij existimantur.

Ad tertium. Ex his ergo quæ dicta sunt primo secundoque capitali argumeto satis factum est. Ad tertium autem quo verbis Greg. arguebatur, simoniam hæresim esse, atque adeo in intellectu existere. S. Tho. duo dat responsa. Prius, quod etsi simoniacus non sit propriè hæreticus, quoniam absque intellectu errore potest præ avaritia in hoc vitium labi: tamen re ipsa & facto profertur videtur dominium Spiritus sancti esse penes homines: qui est hæreticus error. Atque hoc quidè rñsum amplexus est Gratianus in cano. ventum. i. q. 1. Secundo, ac si non satis sibi hoc placeret dicit S. Tho. Simonem Magum præterquam voluit Spiritum sanctum cocernere hæreticum etiam fuisse, in eo quod credidit mundum non fuisse à Deo creatum. Attamen propter hoc simoniaci non dicentur hæretici: quo tamen sero crebro inuruntur in iure. Et ideo forsan dicendum est, quod Simon ille propterea voluit Spiritum sanctum emere, quod credidit esse venalem, & pretio posse ab Apostolis dari: quod quidem à apostolica responsio palam docet, Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donum Dei existimasti, hoc est credidisti, pecunia possideri. A qua porro hæresis tanquam a proprio fonte vitium ipsum nomen contraxit.

ARTICULVS II.

Virum vitium simonia genere suo sit peccatum mortale.

1. Arg. **S**Vpposita definitione simoniae queritur de eius qualitate, an sit mortale crimen. Et arguitur à parte negativa: Inter cuncta spiritualia quæ creata sunt, regnum cœlorum culmen tenet: vt pote quo cetera alia referuntur: ipsum autem vendibile est.

Vnde Greg. Regnum cœlorum tantum valet quantum habes: ergo non est simonia velle emere aliquid spirituale.

Secundo: Si simonia genere suo peccatum esset: sequeretur quod etiam Papa spiritualia vendens eodem vitio cõmacularetur: fertur tamen non posse esse simoniacum: quia princeps non ligatur suis legibus, ff. de legibus, l. Princeps ergo non est genere suo mortale. Tertio: Spiritualia cœbire, videlicet vnum pro alio permutare, vt calicem pro ara: quinimo sacramentum pro sacramento: vt si sacerdos nollet altitius sacerdotis confessionem audire, nisi vicissim audiret ille suam: aut si cathecumenus nollet alterum baptizare nisi cum pacto vt se mutuo baptizarent, non apparet esse simoniam, ergo nec spiritualia vendere. In contrarium autem iunt sacri can. Habetur enim in regeffo Greg. quod Paschalis 2. refert prima, q. 3. Aliare, vel decimas, vel Spiritum sanctum emere, vel vendere, simoniacam hæresim esse nullis fidelium ignoret, & dicitur hæresis ad exoggerandum eius grauitatem, & c. sicut, de simonia. Simoniaca pestis sua magnitudine alios morbos vincit, & ca. proximo. Tanta est labes huius criminis, quod etiam serui aduersus dominos, & quilibet criminosis admittuntur ad accusationem.

Ad quaestionem, vnica eademque capitulis receptissima conclusione respondetur. Simonia est genere suo crimen mortale. Probatur: Emere aut vendere id quod nullo pretio vendibile est, genere suo est mortale crimen: vt sub titulo de usur. dicebamus. Nam cum sit iustitia contrarium, quæ virtus reipublice quam maxime est necessaria, fit sub inde vt etiam sit contrarium charitatis, in quo ratio consistit peccati mortalis. Excelesit tamen vitiositas in simonia ratione contaminat religionem. Probatur autem minor ex triplici loco. Primo ex ratione obiecti, Res enim quomodo supra exposito spiritualis sunt, nullo æstimari possunt terreno pretio: vt pote quod supernaturalia sunt inter quæ est tertena, nulla est proportio. Vnde de diuina sapientia. Proverb. 1. asserunt: Pretiosior est cunctis opibus: & omnia quæ desiderantur, huic non valent comparari. Quod vitique respiciens Petrus ait Mago illi: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quoniam donum Dei existimasti pecunia

Secūda.

pecunia possideri: id est, estimari. Secundò idem ex eo probatur quod est spiritua-
lia per se vanalia essent, nequiquam ta-
men possent à præfctis ecclesiæ vendi: ne-
mo enim iuste rem vendit nisi cuius est
dominus. Si enim œconomus rem pa-
tris familias iniussu illius distraheret, ini-
quus esset: Præfctis autem ecclesiæ non
habeat spiritualium dominum, sed sunt
meri dispensatores, secundum Pauli con-
fessionem. 1. ad Corint. 4. Sic nos existi-
met homo vt ministrus Christi, & dis-
pensatores ministeriorum Dei. Tertiò
idem ex origine confirmatur, qua spi-
ritualia nobis obueniunt. Id enim quod
gratuitò à Deo collatum est, non quidem
in peculiare commodum illius cui con-
fetur, sed in bonum publicum totius ec-
clesiæ, nemo potest iustè vendare: quia
non est suum, sed illorum quibus vendit:
alia autem sunt spiritualia dona Dei. At-
que hoc Christus admonitos curauit. A-
postolos. Matth. 10. vbi ait: Gratis accep-
istis, gratis date. Idque illo verbo denota-
uit, Luc. 12. Quis putas est fidelis dispensa-
tor & prudens? Fidelis scilicet, vt quod
gratis accepit, gratis largiatur: & prudens:
hoc est, qui oculato iudicio merita perfona-
rum discernat, vt pro cuiusque di-
gnitate cuncta dispense. Fit ergo ex his
consequens simoniam, peccatum esse non
solum contra iustitiam, verum & ratione
materiæ, quæ spiritualis est contra reli-
gionem. Ob idque adeò nuncupatur sacri-
legium nam legis est sacrarum rerum. Hic
primum omnium circa conclusionem
hanc cum suis rationibus inuestigandum
occurrit quoniam iure simonia sit prohi-
bita, vtrum diuino tantum, an etiam natu-
rali? Ad quam quidem dubitationem per-
uia est responsio, simoniam spiritualium
donorum supernaturalium, tam naturali
iure quam diuino esse prohibitam. Et qui-
dem ius diuinum in vtroque testamento
manifestum extat. Nam Matth. 10. conu-
meratis eiusmodi donis subdit Christus:
Gratis accepistis, gratis date. Et Ioan. 1. in
infiguram eius, flagello eiecit ementes &
vendentes columbas è templo Columba
namque Spiritum sanctum, eiusque dona
significat. Et Actuum 8. idem patet in hi-
storia quæ Petro aduersus Simonem con-
tigit. Et Num. ero. 22. idem notatur in hi-
storia Balaam, quem cœu donum Dei ven-

dentem obiurgat, tum Petrus, tum etiam
Iudas in sua Canonica. Tamen postea
diuinitus admonitus: non fecit quod
Moabitarum volebant. Et Ieroboam 3. Reg.
13. reus fit quod sacerdotes pecunia crea-
bat: quamuis illi non essent verè sacerdo-
tes. sed Balaam. Et 4. Reg. 5. opprobrio-
etiam datur Giesi quod prodono sanitatis
quidquam receperit. An verò sit etiam
contra ius naturæ dubium idcirco est
quod spiritualia quæ eius sunt materia res
sunt supernaturalis, ad quas naturalis
lex non videtur pertinere: nam hæc ra-
tione præcepta sacramentorum non sunt
naturalia, sed supra. Nihilominus contra-
rium est asserendum. Idque inde primo
probat quod ius omne diuinum euan-
gelico expressum præter partem illam,
quæ ad fidei sacramenta pertinet, nihil
continet, nisi quæ iure naturali necessa-
ria sunt. Atque hæc vna est ratio cur di-
catur lex libertatis, vt lib. 2. q. vlt. adno-
tauimus, art. 1. Cum ergo simoniæ prohi-
bitio ad sacramenta non pertineat, fit
vt in Euangelio non nisi tanquam res na-
turalis sit prohibita. Secundò id rationes
confirmant, quibus peruersitas simoniæ
demonstratur. Nam est spiritualia bona
supernaturalia sunt, tamen quia natu-
ra sua non sunt vanalia, neque Antisti-
tes ecclesiæ domini eorum sunt: sed gra-
tis acceperunt, gratis dare debent: ius
ipsam naturæ eorum venditioni recla-
mat. Et tertiò, nisi iure naturæ prohi-
bita esset, Balaam non peccasset vendens,
neque Res Moabitarum emens quia Gen-
tiles erant: qui non alio quam natu-
rali iure tenebantur. Quin verò ead-
em ratione neque Simon Magnus pec-
casset, quoniam cum in Christianismo
neophytus esset, nisi ius naturæ suum
autem condemnasset, poterat euange-
lici mandati ignorantia excusare. Ad ar-
gumentum ergo in contrarium negatur
consequentia. Materia simoniæ sit talis iu-
re diuino: ergo ipsa non est contra ius na-
turæ. Et est meditanda consequentiæ fal-
lacia. Nam vadeumque res fiat spiri-
tualis, sit subinde, vt non sit vanialis: van-
num autem exponere quod uenale non
est, ius nature uetat. Aliquantulo autem
grauior dubitandi ratio existit, vtrum ali-
qua sit simonia quæ neque diuino iuri
neque naturali contraria sit, sed solum
Soto, de iust. & iure. h h h quia

Prima ratio ad suadendū simoniā esse iure naturæ prohibitam.

Secūda.

Tertia.

Dubita-
tio.

Tertia ratio.

Simonia naturali diuinoque iure prohibita.

- Glossa.** quia humano iure est inhibita. Rationem quippe hanc dubitandi offert nobis glossa in e. ex parte. p. de off. deleg. quae distinguit inter simoniam prohibita, quia mala est, ut est illa quae iure euangelico talis est, atque aliam quae non est mala nisi quia iure positivo prohibita: quae subinde distinctio Doctoribus canonici iuris solennis est: ut est videre apud Siluest. in verbo, simonia. §. 4. **Quin** verò & multis Theologis, Durandus autem in 4. dist. 2. q. 5. quae. 5. duabus rationibus hanc distinctionem refellit, nullam nimirum admittens simoniam contra ius mere positivum. Prior est: Circa illud quod non est per se malum nisi quia prohibuitur, peccare nec contingit nisi peccato inobedientiae: ut dum tibi Praepositus rem aliam indifferentem iusserit, si non pareas, nihil aliud quam inobedientia: si ergo illa est humana prohibitio, ne hoc aut illud vendas, inobedientia erit non peccata, non autem simonia. Posterior eius ratio est, quod simonia est rei spiritualis venditio: ecclesia autem non potest rerum naturas mutare ut facias spirituale quod antea non erat: nam hoc ad solum pertinet ius diuinum. Nihilo secius medio modo inter has opiniones defendendum est. Primum enim contra secundam rationem Durandi certum est posse ecclesiam aliquid facere spirituale quod iure diuino non est. Hoc patet in consecratione ecclesiae, & aza, & in benedictionibus calicum, corporaliū, & ornamentorum. Haec enim iure diuino spiritualia non sunt. Nam quantum ad rei essentiam, consecratio corporis & sanguinis Christi fieri posset etiam si vasa & ornamenta non essent consecrata aut benedicta. Secunda assertio. Nihilominus horum venditio, & emptio, si ratione consecrationis plura vendantur quam res ipsa valet, est simonia contra ius diuinum & naturale. Nam utrunque ius prohibet quod venale non est pretio vendi cum ergo illud sit spirituale: quamuis iure positivo factum sit spirituale, iuri nihilominus diuino & naturali repugnat eius venditio. Et confirmatur: quia qui vendit benedictionem calicis aut aquam benedictam vendit certe id quod gratuito donatur in bonum publicum: est ergo huiusmodi simonia iure diuino prohibita. Secundò ad idem arguitur. Minores ordines non sunt de iure diuino: quin verò neque diaconatus ha-
- beatur olim ut ordo sacerdotum: quod patet ex verbis Innocentij III. in c. à multis de ceterat. & qualiter ord. praes. sed sunt de iure mere positivo, & tamen ista vendere est peccatum simoniae iure diuino prohibita: ergo licet res iure positivo fiat sacra, nihilominus eius venditio est contra ius diuinum. Sicuti nuperimè fallacem esse diximus consequentiam illam, Spiritualia sunt de iure diuino: ergo illa vendere non est contra ius naturae. Ex quo fit, illos doctores qui in huiusmodi rebus consecratis exemplum collocant simoniae de iure mere positivo, paralogizari, inde nimirum inferentes quod materia eius iure positivo sit constituta: veluti, & supra de solennitate voti dicebamus, quae est de iure positivo, & nihilominus obligatio ad perpetuam castitatem, quae ex illo voto solenni resultat, est de iure diuino. Sed interrogando utrum ges, an detur aliqua simonia ad ius mere positivum a tunc? Respondetur aliquando esse. Primum ubi venditur officium ecclesiae annexum quo de se non est spirituale. Hoc patet ex c. Saluator, supra citato v. q. 3. Vbi Urbanus prohibet ne vendatur officium oeconomae ecclesiae, aut sacrificii, aut pro rectoris: citans Concil. Calced. haec autem officia vendere non est contra ius diuinum aut naturale: si quidem persone non sunt aut res per se sacrae. Neque ecclesia facit eas sacras sicut templa, & vasa, & personas, puta sacerdotes consecrationi sacramentorum charistiae dedicata: sed quia sunt sacrorum custodiam deputati. Eiusdem autem simoniae exemplum sunt qui proferant in commutatione praebendarum. Prohibetur, ne quis situm, de re permut. ne sine licentia episcopi, praebendae cum pacto permittantur. Attamen prohibitio haec non est mere positiva, sed significatio diuini iuris. Nam qui attentare praebendas priuati permittunt, nihil faceret. Potest enim quisque suo renuntiare sacerdotio, sed id tamen facere debet in manibus prelati: consensu vero alterum in iure praebendae, ne cuiquam iure potest, nisi solus Pontifex & episcopus: aut prelati quorum est sacerdotis coefferre. Quod autem illic Papa iubet est, ne quis pactum permutationis faciat: quia hoc lae bē sapit simoniae. Attamen si fiat sub conditione, si Papa consenserit nulla est culpa. Illa tamen conditio praetermissa, simonia resultaret. Quocirca si conditio est iura

SOTO
de iure
Legibus
DIT
13

Modera-
tio supe-
rioris af-
feriōis.

ri diuino cōtraria vt si pactum esset super
erogandi pecuniam, vel aliud pretiū pro
maiori præbenda, tunc simonia esset con-
tra ius diuinum, nam talis permutatio mi-
seriam haberet emptionem præbendæ. Si ve-
rò tantum esset contraria iuri positio: vt si
esset pactum soluendæ pensionis absque Pa-
pæ concessione: tunc simonia esset contra
ius positiuum. Enimvero permutare res sa-
cras, & spirituales, præsertim si tales sint iu-
re tantum positio, non est contra ius diui-
num, vt si cambium fiat calicis pro calice,
aut pro sacro vestimento: Quin verò neq;
in his, quæ spiritualia sunt de iure diuino,
vt si sacerdos confessionem alterius sacer-
dotis audire noluerit, nisi alter audiat suā:
licet Richar. secus censeat, de quo statim er-
go cum præbendæ non sint ad eō spiritua-
les, pactum illarum permutandarum non
est contra ius diuinum. Secundo id confir-
matur. Si esset contra ius diuinum, neuti-
quam Papa posset super eadem re dispen-
sare: & tamen Papa eiusmodi permutatio-
nes constitutis pensionibus permittit. Præ-
terea, si huiusmodi venditio perinde esset
prohibita iure diuino atq; venditio sacra-
mentorum non licet de illo pacisci, etiam
adhibita cōditione si Papa cōsenserit: quia
hoc certe in sacramentis non licet, & tamē
talis pactio in precendis cum tali cōditio-
ne non condemnatur. Iam vt rem concluda-
mus, in euangelio nō est prohibita talis cō-
mutatio, sed de solis Spiritus sancti donis
habetur: gratis accepistis, gratis date: nō er-
go huiusmodi pactio est cōtra ius diuinū.
Nihilominus tamen quædam est simonia
spēs de iure positio. Vnde ad primū Du-
ranti argumentum duobus modis respon-
detur. Primò negamus illud suū assertum
q; vbiuis res prohibetur quæ alioqui nō est
mala, transgressio non est aliud peccatum
quam inobedientia. Imò verò ecclesia dū
abstinentiam quadragesimalem indixit, ie-
iunium illud constituit in virtute abstinen-
tiæ: & idē non solum ille contra obedi-
entiam peccaret, qui ieiunium ex contēptu
frangeret, verum & ille contra abstinen-
tiam, qui non ex contēptu, sed præ gula
id faceret. Et puri modo ecclesia potest a-
ctum quempiam in vitio simonia cōstitue-
re. Secundo respondetur, quod officium sa-
cerdotis vendere, aut pactum facere cōmu-
tandi sacerdotia contra ius ecclesiasticum,
non definiuit ecclesia esse propriē simo-

niam sicuti vendere sacerdotia, sed dicitur
simonia, quæ simonia: pena vindicatur.

Per hæc facilis fit argumentorū solutio.
Ad primum quippe respondetur, regnum
cælorum vnum esse expositum: non si vē-
ditionis nomē proprie vsurpes, sed per me-
taphorā, sicut dicitur vim pati: quod enim
proprie non sit vendibile, primum inde pa-
tet, quod cum sit supernaturale, nullo est
pretio æstimabile. Vnd. Pau. ad Ro. 8. Non
sunt indignæ passiones huius temporis ad
futurā gloriam, quæ reuelabitur in nobis.
Et loquitur de operibus filiorum Dei per
gratiam: significans opera nostra ex obie-
cto existimata, non esse regni cælorum pre-
tium: sed quatenus procedunt ex gratia.
Quod autem gratis datur, non venditur.
Tū etiam quod ex nostris obsequijs Deo
nihil accrescit: siquidem bonorum nostro-
rum nō indiget. Vnd. Isaie 52. Gratis ve-
nundati estis, & sine argento redimemini.
Dicitur autem per metaphoram emptio,
iuxta verbum eiusdem Prophetæ, c. 55 vbi
ait: Sapientia ipsa, Sitiētes venite ad aquas
& qui non habetis argentum, properate, &
emite: venite, emite absque argento, & abs-
que vlla commutatione lac, & mel: hoc est
regni cælestis dulcedinem. Metaphora au-
tem in eo consistit, quod operibus iusti re-
gnum cælorum proponitur, tāquam mer-
ces, vt patet in parabola conducētis ope-
rarios in vineam, constitutio denario diur-
no, & in verbo Psalmi: Inclinaui cor meū
ad faciēdas iustificaciones tuas propter re-
tributionem. Ad secundum argumentum
licet inter interpretes Canonici iuris de
Papa litigium sit an possit esse simoniacus,
per illa tamen, quæ dicta sunt per uia fit re-
spōsio. Enimvero de simonia, quæ iure diui-
no, naturalique talis est, nullam esse licet
controuersiam, quin illam possit commit-
tere. Si, inquam, sacramenta pretio ad vini-
straret, donum ve quoduis aliud Spiritus
sancti dispensare, ambigere nemo posset,
quin simoniacus esset. Ageret quippe con-
tra ius diuinum: super quo ipse dispensare
nequit. Neque istiusmodi donorum domi-
nus est, sed merè dispensator. Inimò verò
tanto grauius maiorique scandalo pecca-
ret, quanto eminentiorem locum in eccle-
sia tenet. Vnde Petrus primus Christi vica-
rius hoc sibi crimen à Simone vigilantissi-
me canit. Quin etiam si tēpla, vel vasa, vel
vestimēta sacra pretio consecraret, quam-

Ad pri-
mū arg.

Ad secū-
dū arg.
Papa si-
monia
pōt con-
trahe-
re.

uis talis ritus iure sit positio sanctus, nihilominus, quia eius venalitas est contra ius diuinum, simoniacus esset. Et pari modo, si sacerdotium, aut prebendas venundaret, utpote quorum dispensator est tantum, nequaquam tamen dominus, si autem admittas officium sacrarum, & economi ecclesie vendere, non esse simoniam, nisi de iure positio, quia proprie non sunt persone sacrarum: illud ipse posset citra peccatum pretio conferre, nisi obstarat scandalum: quia potest super suis legibus dispensare. Ex eadem ratione peccatis iuris simoniacis decretis incurrit nequit. Etenim quamquam sacerdotia venditaret, neque excommunicatus esset, neque suspensus quoniam princeps est & quantum ad vim coactivam suis legibus non subditur. Sed hoc tamen super est hic dubium, utrum si sacerdotium cupiam vendere: factio ipso censendus esset super peccatis iuris cum illo dispensare: ut neque teneretur renuntiare prebendam. Quidam enim, ut Pala. distinct. 2. q. 4. affirmant: alij vero, in quibus est Adrianus quolib. 9. negant. Profecto res est, quae me ancipitem tenet. A parte quippe negativa est argumentum Ioannis Andreae in Mercurialibus, quod si episcopus ludum aliquem sub poena excommunicationis in hiberet clericis, licet postea eorum aliquem ad ludum induceret, non ideo dispensaret in lege, nisi illam exprimeret: quia vel posset esse illius oblitus, vel ad malum illum inducere. Rursus quamvis excommunicato osculum pacis potrigat, non ideo illum absoluit. A parte autem affirmativa est argumentum quod non est censendus Papa tam insigniter peccare, ut prebendam cogitaret faceret vendere, quam neque emere ille neque retinere citra excommunicationem, atque adeo citra culpam nequit. Porro ergo huius ambiguitatis, affirmativam hanc partem praevaerem. Nam forsan & episcopus inducens ad id subditum, quod lege sua prohibuit, quicquid Io. And. censet, dispensare creditur perinde ac si praeciperet. Deinde quidquid hoc veritatis habeat, tamen de Papa quando prebendam vendit, cum ipse sit qui dat, omnino videtur habitum alium reddere, ut recipiat.

Papa beneficium alicui vendens censetur cum aliam commutationem comprehendit spiritualis pro temporalis. Quare sicut praeben-

dam numis emere, simonia est, ita & seculari illum fundum pro illa commutare. Quin vero, ut supra diximus, neque prebenda pro prebenda abique facultate Pontificis commutari citra simoniam potest. Tamei ut expositum est, non esset simonia, nisi de iure positio. Quocirca res alias sacras commutare, quia tali iure minime prohibetur nulla est simonia: dummodo solius rei valoris habeatur ratio, neque pro consecratione quidpiam pendatur. Potest inquam calix pro calice commutari: imo tantum vendi, quanti materia, & forma abique consecratione aestimaretur, atque adeo alteri ecclesiae locari. De sacramentis vero Conrad. 4. distinct. 2. q. 3. ait. negat unum pro alio commutari posse: nam licet non sit, inquit, tam illicitum, quam simpliciter illa vendere: est tamen aliqua venditionis effigies, quia unum tunc censetur alterius pretio. At vero profecto non video quidnam venditionis, aut pretij admittatur, si vicaria operae in partum ducantur: Baptizabo te, si me baptizaveris, & si meam reueris audire confessionem, tuam vicium audiam. Et orabo pro te, si mihi vicium par rependeris beneficium.

QVÆSTIO VI.

DE MATERIA SIMONIE.

ARTICVLVS I.

Utrum quandoque liceat pro sacramentis pecuniam seu dare, seu accipere.

Onstituta definitione & rationabili qualitate simoniae, sequitur ut seriatim de eius materie disputemus. Et primo modo de sacramentis arguitur quod liceat nonnunquam illa pretio redimere. Baptismus ianua est sacramentorum: & nihilominus dum iniquus sacerdos iamiam morientem puerum absque pretio baptizare nequit, neque pater manere valeat, consilius videretur pater facere, si pecuniam offerret sacerdoti, quum si animam proliis suae perditum ire sineret ergo licet sacramentum mercari. Secundo, Scilicet

Eucharistia est sacramentorum maximū, pro quo tamen conficiendo, & offerendo licet pecuniam offerre, oblata m que accipere ergo facilius est concedendum alia sacramenta redimi pretio posse. Tertio; Pœnitentia est sacramentum necessitatis, quæ absolutionem ab excommunicatione præ exigit, sed pro absolutione ab excommunicatione in more iudicibus est pecuniam recipere: ergo id non est sacrilegium. Quarto: Conluetudo in causa est, vt quod antea delictum erat, licite fiat. Quæ vti que ratione ait August. plures habere vxores quoniam mos erat, non fuisse crimen: viget autem apud quosdam conluetudo, vt pro consecrandis episcopis, benedicendis; abbatibus, inungendis; sacerdotibus aliquid pro chrismate, & oleo detur accipiatur; ergo illud est licitum. Quinto: ius habet vnusquisque suam redimendi vexationem; sed vti sæpe accidit, vt qui pipiam ab episcopatu, vel alio sacerdotio per iniuriam arceatur: ergo licet ei iusmodi vexatio numis se ab illa iniuria eripere. Sexto: Matrimonium est quoddam sacramentum; sed datur pro matrimonio pecunia, nempe vxoris dos; ergo licet pro sacramento pretium tum dare, tum etiam percipere. Contrarium admonetur canone illo 8. Synodi. i. q. 1. Qui per pecuniam consecrauerit, vel ab alio consecratus est, alienus a sacerdotio fiat.

Iam supra inter spiritalia, quæ materia sunt simonia, atque alia spiritalium genera discriminatum est. Illa namque spiritalia, quæ naturalia sūt, neque nobis gratis vt largimur donantur; simoniae vitio non subternuntur; sed illa prorsus charismata, quæ dono diuinitus suscipimus ad gratiam quoquo pacto spectantia. Hæc autem quadruplici differentia diuiduntur; Quædam quippe sunt spiritalia per esse tiam, vt gratia, quæ ipsissima est vira spiritalis animæ, & charitatis, quæ est habitus quo officia, & opera vite exhibemus. Et hæc nullatenus in quæstionem accersiri possunt, an vendi, emiue queant sunt. n. ul que adeo Dei munera, vt dementia esset cogitare, quenquam posse in alterum illa siue dono, siue pretio transfundere. Secundo ordine sunt spiritalia; quæ hisce velut causa proxime antecedunt. Qualia sunt sacramenta, quæ ceu instrumenta passio-

nis Christi effectricia sunt gratiæ. Tertio gradu spiritalium sunt adus charismatum, quæ gratiæ nuncupantur gratis datæ quales sunt dona prophetiæ, & linguarum; quibus annumerare possumus, & orationem, & religionem. Quarto denique loco accedunt, & spiritalia per annexationem; qualia sunt sacerdotalia, & prebendæ, quæ spiritalium functioni interuiunt. Prætermisso ergo primo membro, de singulis aliorum trium singuli sint hic articuli examinandi. Igitur in hoc primo, qui apud D. Thom. secundus existit, respondetur de sacramentis duabus conclusionibus. Prior; Pro spiritali sacramento gratia pecuniam accipere, crimen est sacrilegium simoniae; usque adeo naturali, diuinoque iuri aduersum, ut nulla possit consuetudine excusari, sane cum nulla eiusmodi iuribus præiudicari possit. Et qui dem pecuniæ nomine iuxta Philosophi documentum 3. Eth. quid quid numo estimatur, intelligitur. Conclusionis probatio manifestissima est. Nā sacramenta noue legis quæ maxime sunt spiritalia, quippe quæ gratiæ, spiritalisque vitæ causa existunt, quæ quidem uirtus præcis illis Mosaycis non inerat, gratia autem, ut nomē ipsum personat, gratis nobis confertur, alioquin auctore Paulo non esset gratia, nemo ergo mortaliū pro eius collatione pretium percipere potest. Etenim præterquæ quæ ius nature inquisitissime uiolaret id uendens, quod neque suū est, neque ullo est pretio estimabile, in Deū esset impietissime iniurius. Porro quod id uideere cogitaret, quod solus ipse altissimi sua benignitate confert. Atque hic primus est simoniae apex, unde, & nomē uaxit. Nā ut supra dicebamus, munus hoc Spiritus sancti conferendum erat, quod malus ille Simon emere excogitabat. Huc accedit causa Leonis, Gratia i. q. 1 & plerique multitudine causæ. Posterior conclusio, Minus is ecclesie stipendia populi alimenta, ad sustentationem accipere nullum est simoniae uitium, neque uerò peccatum ullum. Prior conclusio adeo est clara ut nullū nobis dubium relinquat. Posterior uerò sæpe, & sæpe supra demonstrata est ex uerbis Pauli. Corint. 9. Quibus, & illud accedit. ad Timot. 5. Qui bene sunt presbyteri, duplici honore digni sunt. Vbi Aug. glo. Accipiant, inquit sustentationem necessitatis a populo mercede dispensationis a domi-

1. Conclusio

probatio conclusio

ultima conclusio

ultima conclusio

Soto de Iust. & Iu. H h h 3 no,

no. Permagna ergo sacerdotibus iure pol-
 lent, non vt qualiterunque sed pro sua
 dignitate decenter sustentare. Quod hic
 igitur dubitandum restat, est: Vnum pro
 his quae factis annexa sunt, nempe pro va-
 forum, vsu pro materia, & postimum p
 labo, e ipso possit pretium suscipi, idq; ex
 pacto. Apparet enim nullum inueniri
 re posse pactum, quod non sit simoniacum:
 vt D. Thome. 3. ad secundum argumen-
 to astruere vs. In contrarium aut est vltus
 ab ecclesia permittitur. Consensit enim
 presbyterum de stipendio paciscit, vt Ca-
 pellania feruat, ter. sin hebdomada, aut
 quotidie in tali loco celebrare cogetur.
 Cui quidem mori, & ratio, vt hic ait Ca-
 ius. suffragium. Quia si velle stipendium in
 sustentationem licet, vt secunda conclu-
 sione asserit est, nihil vetat, quo minus id
 procurari, atque in pactum duci possit.
 Nam materia est, quae contractum facit
 simoniacum. Quare cum eadem sit mate-
 ria absque pacto, & cum pacto: nempe te-
 poralis sustentatio, sit vsi absque pacto id
 licet et optare, & accipere qd ad vna neces-
 sarium est, sine quo spualia ministrari no-
 pnt: nullum sit vitium de pretio conueni-
 re. Res est inter doctores potissimum iu-
 ris Canonici, plurimum controuersa; de
 qua Summista in verbo, simonia, varie
 loquuntur, & Adrianus quolib. 9. cum Al-
 tistodorense antiquo Theologo coplues
 allegat iuris peritos in Iniam affirmatiua:
 nempe qd liceat pro labore administratio-
 nis factori, de pretio pacisci: iuxta apo-
 stolicam doctrinam in superioribus allega-
 a. Cui consonare vs can. vlt. r. q. 2. vbi attri-
 tu, qd clerici stipedia accipere pnt, iustis
 laboribus merita. Quin vero, & euageliu,
 vbi ait Christus, dignus est operarius mer-
 cede sua. Et est vulgaris opin. Durand. in
 in 4. dist. 2. c. q. 1. omnino tenuit pro labo-
 re administrandi sacri quidquam recipi pos-
 se. Et Caiet. & hic, & in sua summa, verbo
 simonia, & q. 9. primi quolib. permulta de
 hac dirimenda lite doctet. differit: si mo-
 do res paulo explicatius, & compendio-
 sus colligatur. Placet ergo ad rei intelle-
 ctum, tripartita distinctio inter pretium
 spualium, & stipendium ad sustentatione,
 & mercedem pro locatis operis. Et quide
 de primo vobis o nemini ambigitur: ad e-
 pe. spicuum est pretium pro re spiritali,
 aut ei annexa recipi non posse: veluti su-

pra explicatū est: & b id quod tales res non
 sunt pretio vendibiles. Neq; vero dnoū
 ceterorum membrorum distinctio vique
 adeo est intellectu difficilis vt prima ho-
 re appareat. Marces. n. operi adaquatur, de
 qua Math. 20. Redde operarijs mercede
 suam, stipendium vero sustentationis, li-
 cer tandem referatur ad ministrorum ope-
 ras, tamen proxime non fit, nisi ad neces-
 sariam sustentationem ministri. Et possi-
 mus distinctionem hanc quantum ad
 duo membra hoc exemplo elucidare. Si
 enim quispiam artifex, cuius opera digna
 essent magno pretio, sic cum domino ali-
 quo conuenit: Da mihi victum, & ope-
 ras omnes meas tibi impendam, quanti-
 us fuerit pretij digna: tunc non aestima-
 rentur opere, sed tantum necessaria sus-
 tentatio; Econuerso dum dicit artifex
 pro imagine aut alia fabrica quantum o-
 pificium valet, perit, non aestimat neces-
 sitatem victus, sed valorem operis. Quare
 Augustino nupem me citatus acve distin-
 xit dicens; Sustentationem necessitatis re-
 cipiant a populo: mercedem autem dis-
 sationis, id est aequalem valorem operis, a
 Domino. Igitur quod clerici stipendium
 sustentationis recipere possint, non est du-
 bium. Idq; possunt dupliciter. Primo au-
 thoritate publica ecclesiae: quae quorum
 decimarum taxauit. Ac perinde episcopo-
 rum constitutionibus, sane qui taxare pos-
 sunt quanto stipendio ille dignus sit, qui
 taliter utio ecclesiae mancipant. Secun-
 do modo, priuata libertate. Potest nam-
 que, & ipse sacerdos victus in dignis, cum
 ad seruitium conduceret capellanus, aut
 vicarius, pacisci de stipendio sustentationis,
 secundum loci, temporis, &que dispo-
 sitionem. Hoc autem non ego eadem fa-
 cilitate approbarem, quae a Caetano asse-
 ritur, nempe quod quantum sustentationis
 stipendium superioris auctoritate de-
 cretum est, potest illud sacerdos, siue pauper
 sit, siue locuples percipere. Nam idem sa-
 cerdotium potest diues sacerdos nihilo
 minori iure suscipere, quam egenus. Quae
 do vero eiusmodi stipendium non est le-
 ge constitutum, sed priuata conuentione
 constitutum, tunc, inquit, pauper pacisci
 de illo potest diues: vero dicitur. Quoniam
 cum aliunde sibi sustentatio suppetit, iudi-
 cium est conueniunt facere, non pro susten-
 tatione, sed pro operatum mercede. Hic
 tamen

Dubita-
tio.

Adria-
Altiff.

Durand.

Caieta-
Dittia-
tio.

Soro
 de iure
 Legibus
 DIE
 13

Clerici
 stipendiū
 sustentationis
 recipere possunt.

Potest
 sacerdos
 locare
 opera:
 antequam
 dentem
 non susten-
 tationem
 sequatur.

amen ergo inquam censendi rigorem non facile probarem. Nam si ex rei natura ad sustentationem ministri tali functioni mancipati talis sustentationis moderatio necessaria est, tunc ex natura rei nulla emergit simonia, atque adeo neque ex qualitate sacerdotis cratur. Intentionis namque Deus solus scrutator est. Quod autem tale stipendium sustentationis gratia sit licitum, supra satis lege naturæ, & diuina demonstratum est quamque debeat sacerdotalis ordo decenter sustentari. An uero in mercedem pro labore liceat aliquid etiam recipere, quod fuit iterum distinctionis membrum, hoc est de quo inter doctores ambigitur, & contra uersatur, quamuis non sit tantum dubium, quantum multi auctores putant. Immo per distinctionem adeo omnes conciliantur, ut distingere nequeant. Labores. n. & opere alia sunt antecedentes sacramentum, atque adeo illi accidentes, alia uero concomitantes, immo uero de eius substantia. Priores ergo locari possunt stato precio, posteriores uero minime. Est exempli gratia, in firmis cui à longinquo accersendus est sacerdos, qui eius audiat confessionem, uel Missam celebret, uel rem faciat diuinam. Potest profecto sacerdos pro itineris labore pretium exigere. Alius est labor & operatio sacramento intrinseca, puta Missæ celebratio, aut baptizandi opus, aut quæuis alia sacramenti applicatio. Et pro his laboribus, & operis mansuetum est, nihil præcii posse recipi. Sed de his ait Aug. mercedem dispensationis a Domino recipiat. Perinde. n. esset ac si reciperetur pro grâ sacri. Baptizatio. n. & baptizatus pro eodè reputatur, sicut Missa & celebratio Missæ, ueluti qui domum fabricat, idè pretium pro domo, & pro eius fabrica recipit. Nec potest duo recipere, alterum pro re, alterum pro opere. Cum autem per huiusmodi functionibus adstruitur nihil posse mercedis recipi, non negatur quod pro eorum obligationi præcipi possit. Quæ admodum est pro mutandi officio nihil pretii possis exigere, tamen pro mutandi obligatione non est illicitum. Licet inquam sacerdoti, dum ad seruitium parocchie conducitur, pro obligatione his, aut illis diebus celebrandi, confessionibusque audiendi assistendi, de stipendio conuentum iniere. Cui quidem assertioni astipulatur cap.

significatum, de præbendis. Per hæc & de uasorum usu, atq. ad materia sacramento rum facile uniuersique iudicabit. Nefas enim esset pro usu calicis, aut corporali illum, qui consecrat aliquid depolere præmii, nam usus ille de intrinseca est ratione sacramenti conficiendi, quamuis ut diximus, possit una ecclesia alteri calicem, sicut uendere, ita & locare. Nam locatio illa est accidentia longe antecedens ad sacramentum. Pari modo, si nullum esset oleum in urbe, possit una ecclesia oleum consecratum tantum uendere, quantum si non esset consecratum. Immo & chrisma possit unum mercari in uno loco, & uendere in alio. Nam omnes illi contractus similes sunt actionibus, quas nuper diximus accidenterite antecedere ad sacramentum nisi hoc iniuriam, & contempum rei sacræ fieret, ut pote si consecratio ipsa uenderetur. At tamen sicut neque actio ipsa, quæ est de essentia sacramenti, neque labor qui est illi annexus, uendi potest, ita neque usus materię sacramenti, quæ ad substantiam eius atinet. Hoc est. Sicut neque episcopus pro labore confirmandi, neque sacerdos pro labore, & opere uigendi infirmum, mercedem recipere potest, ita neuter pro usu chrisimatis, aut olei, quod illic consumitur, potest quidquam suscipere. Et quod de actionibus sacrorum dictum est, id pariter & de sacramentalibus sentiendum. Nequit. n. sacerdos pro exorcismis & catechismis, aut per benedictionibus nubentium quidquam percipere præmii, loco mercedis. Ad canonem ergo ultimum 1. q. 2. respondetur, quod loquimur de stipendiis sustentationis, sicuti & uerbum Christi. Quare ait Lucas. Dignus est operarius mercede sua, aut Mattheus, cibo suo. Ex his denique colligitur, quam sit absurdus usus, quamque sacrilegus simoniacum pro ordinu exhibitione pecuniæ, aut munus aliquod exigere, qui quidem per titulares episcopos inuectus est, nam cum proprii, & legitimi, aut non sint residentes, aut celebrare ordines, quod pudentum est, non dignentur, titulares ad id muneris accersunt, & quod absurdius est, non tam iustum eis stipendium pendunt, ut possint illos ab omni exactione prohibere. Est ergo iniquum cogere illos, qui ordinantur, ut non modo candelas, uerum & pecunias offerant. Immo uero arbi. Soto, de Iust. & Iu. H h 4 tror

tror neq; pro literis testimonialibus quid
piani posse exigi.

Ad pri-
mū arg.
S. Iuio
S. Tho.

Ad primum igitur capitale argumen-
tum D. Thom. sic respondet, vt vniuersa
perultrants remedia, nunquam concedat;
licet mercedem pro actione sacramenta
li exhiberet. Ait enim quod sibi baptizan-
dus nondum est rationis vsum ingressus,
& sacrilegus sacerdos nolit absque pretio
baptismum dispensare, perinde censendū
est, ac si nullus adesset sacerdos, atq; adeo
sicuti in casu extremae necessitatis, vbi qui
liber est minister, a quocunq; est eius
tingendus, quim sacerdotis sacrilegio al-
sentiat, quia inuis aqua, quae elementum
est possit ab illo emi. Si autem sit adultus,
neque vllus alius adfuit, quo sacramentū
suscipiat potius est illi absque sacramen-
to de vita migrandum: quam baptismum
emat. Tunc enim baptismus flaminis factus
ei erit ad salutem. Ac verò rem in extre-
mas angustias, non e-
git. Faciamus enim
nequaquam sacerdotem p̄te parvulo, so-
loq; parte eodemq; trunco, & ad bap-
tizandam inepto, suam exprimere co-
ruptam mentem, videlicet nequaquam sa-
cramentum administrare uelle nisi pretiū
sibi pro ipsa sacramentali functione pen-
datur, vtrum fas tunc sit patri, tale illi por-
rigere pretium? Apparet, natio non infir-
ma id persuadere. Vnicuique enim, vt pau-
lo ante dicebamus, licet suam vexationē
redimere, ille autem parens, qui liberi vi-
dē gerit, ingentem patitur iniuriam, &
est auiorem parvulus, quippe cui ius diui-
num, naturaleq; suffragantur & humanū,
vt teneatur ille nequam sacrilegus ipsum
baptizare. Potest ergo pater illam pretio
redimere vexationem. Exemplo nobis il-
la est, qui ad vsuras tempore necessitatis
perit, quod reuera citra culpam facere po-
test. Imò longè efficacius videtur huic pa-
trocinari ratio. Nam cum iura omnia ad
animarum salutem referantur, neq; vllum
aliud misero infanti remedium suppetat,
potius est vexatio illa pretio repellenda,
quam infans a regno celorum in eternum
repellatur. Cum ergo dubia di rationem
hucusque D. Thom. non perstrinxerit, re-
stat nobis ad hoc respondere. Et quidem
Paludanus in 4. dist. 5. sacrilegium omni-
no reputat, e iam in tali casu pretio eme-
re sacramentum ad redimendum vexa-
tionem. Et forte id propter D. Thom. ad-

Dubita-
ti.

Paluda-
solutio.

fruxit, qui in 4. eadem dist. q. 2. probabili-
lius id arbitratur. Quod & ante ipsum
Alex. fuerat opinio 2. par. q. 189. membro
tertio, & Richard. in 4. dist. 52. artic. 3. Et
subdit Paludanus rationem. Nam redi-
mere, inquit vexationem, bifariam vsu ve-
nire potest. Vno modo ab illo, qui obesse
potest prodesse verò non item, altero ve-
rò ab illo qui obesse potest, & prodesse. Et
prioris, inquit, vexationis redemptio lici-
ta est, posterioris verò nequaquam. Exem-
pla eius sunt. Episcopus electus potest ab
illis, qui suam possessionem. & confir-
mationem perturbant, vexationem redime-
re, non tamen a confirmatore. Et ratio di-
uersitatis est, quòd priori casu non venit
in suspicionem qd episcopus autem velit eme-
re, cum illi non possit dare. Posteriori ve-
rò eadem suspicionem respargitur. Et ideo
cum sacerdos prodesse baptizando possit,
nequit ab illo, inquit, vexatio redimi. Le-
pidam autem glossam super cap. Bap-
tizandis. 1. quæst. 1. audi. Postquam enim sit
neutiquam posse in tali casu pretium pro
baptismo pendi, subdit. Ego tamē potius
darem pecuniam, quam pueri sic dimitte-
rem mori, & bene, licet non deberem face-
re. Perpende si non deberet, quomodo be-
ne facere. Igitur Panor. super cap. Cum in
ecclesia extra, de simonia, atque alij quos
Richard. loco citato refert, distinguentes
inter infantem, & aduultum, probe conce-
dunt debere eum, qui parvuli curam ge-
rit, vexationem pretio redimere propter
extremam necessitatem, nos tamen adu-
lto, qui per baptismum flaminis secuzari po-
test. In quorum sententia Caic. subscri-
bit, idq; vt reor, merito. Nam quod prius
extremam patitur necessitatem, in bap-
tismum nemini venire debet. Et enim dice-
re, qd intentio volentis baptizare sufficiat
parvulo, & quòd Deus vicem baptismi
suppleat, non solum temerariū, est nullaq;
ratione fulcitum, immo & peiori nomine
dignum, nam cū nemo alteri mereri pos-
sit gratiam sine ipsius actu, qui recipi-
tus est nulla intentio baptismi censetur
baptismus flaminis, nisi solum propria ip-
sius, qui baptizari cupit, & lex est, sine bap-
tismo aut sanguinis, aut flaminis, aut fla-
minis saluum fieri neminem. Cum ergo
sacerdos in casu nostro tam stricto iure ba-
ptizare hunc parvulum teneatur, ac peria-
de parvulus tam iniquè pauatur

SOTO
de iure
Legibus
DIT
13

Alex.
Hale-
Riba-

Pa-
220.

Solutio
propos-
ta dicitur
causa

Solutio
ad ca-
116.

licite illa uexatio precio redimatur. Neque est simile de electo episcopo respectu confirmatoris, quia neque illi tanta ingruit necessitas ut confusetur, neque, aliter simili iure confirmare cogitur. Quare sic pater pueri pecuniam non eo pendit sine ut beneficium sacramenti emat, sed ut in iuriam propulset. At uero quo res explicatius pateat, urgentius arguitur. Sit ille uel sacerdos, uel alius quispiam infidelis, usque adeo peruersus, ut nolit ante baptizate puerum, quam pater persancte taret pretium largiri, non ad redimendam uexationem, sed emendam sacramentum ipsum, & gratiam sacramentalem, utrum tunc liceat? Et apparet non esse licitum: ne tunc pretium conferens, idem uideatur officere quod Magus ille Simon tentauit. Caetera hic non uel huc annexere, ut liceret pro sacro dare: & q. 9. primi quod non id aperius uideatur denegare, porro cum censetur, tam intrinsece malum esse rem spirituales emere, quam uendere. At profecto ista iudicio meo non sibi inuicem cohererent, nam si sacramentum emere, esset perinde ac mentiri, intrinsece malum, neque ad redimendam licitum uexationem fieres. Quoniam precium ad redimendam uexationem est sacramentum emere tanquam medium ad propulsandam iniuriam, nam etsi suprema intentione in emptionem sacri non feratur, nihilominus illud accipitur tanquam medium, quod ad cauendam uexationem refertur. Veluti qui ad adhibendam uexationem emeret fauorabilem sententiam iniqui iudicis. Et confirmatur hæc ratio, quoniam quantumuis ille mutare cogat, quod pecuniam pro sacramento tribuo, nihilominus salua est mea suprema intentio quod hoc facio ad redimendam uexationem, ubi idque nulla subest in iuramento falsitas. Quapropter nisi mea me fallit inscitia, sententia hæc de redimenda uexatione non aliter defensari potest, quam per distinctionem emendi uendendi: scilicet. Itaque etsi uedere sacrum, & rem quamcumque spirituales, sit peius intrinsece malum, adeo ut neque ad redimendam uexationem, neque ulla excogitabili causa fieri possit licite, pretium tamen pro illo offerre dicendum est, non usque adeo esse intrinsece malum, quin extrema necessitas illud permittat. Cuius aliquale exemplum est in mutatione sub foenore, quod intrinsece

malum est & inreceptione, quam potest excusare necessitas. Neque ullum potest contra argumētum perit a Simone Mago, qui de emptio ne gratia condemnatur. Nam ille id emere uoluit, ut potestatem haberet reuendendi. Quia ratione foedissimam gratia inogauit iniuriam. Qui autem ratione modo dicta precium pro sacro offerre non ea intentione id facit, sed ex ueneratione precepti baptismi, & summa estimatione gratia sine qua creditur neminem saluari posse. In summa, sicut dare precium pro sacramento extra extremam necessitatem non liceret, sic extrema necessitas id esset licitum. Hæc autem omnia eatenus affirmauerim, quatenus ille, qui baptismum uendere perrederit, id ne faciat in religionis contemptum. Nam si effectus hereticus, aut tyrannus, qui in religionis ludibrium simoniacam prauitatem persuadere uellet, illud que pretium tanquam confessionem illius falsitatis exigeret, neuiquam tunc liceret eidem pretio dato conuincere. Nam esset fidem disiteris. Secus si non illa ratione peteret, sed uel propter auaritiam, uel inducens ipse arbitrareretur alterum ad malum. Per hæc de adulto facile iudicium sumitur. Si enim arguas, adulum qui baptizari optat habere ius, ut ab altero baptizetur, atque paruulum, eandemque subinde iniuriam perpeti, atque adeo eandem redimere posse uexationem, negatur omnino posse simile. Quoniam in spiritualium simonia multo est adhibenda maior cautio, quam in temporalium usura. In usura nanque grauis necessitas a recipiendi culpa libera. Sed tamen in spiritualibus propter eorum excellentiam sola extrema necessitas excusat, ne precium offerens consentire aliteris simoniam uideatur: atque adeo ne efficiatur eius particeps: adultus uero non laborat necessitate extrema. Neque uero urget si redas quas forsan illum non habere nisi attritionem, quæ per baptismum fieri posset contritio. Nam sua culpa est si dum uideret aliter non esse nisi sacrilege baptizare, non se mente satis per Dei supplicias ad ipsum uertit. Caue tamen prudens ulla te ex his, quæ dicta sunt suspicio tangat, licet recipiam, quamuis dignissimo, ad suam redimendam uexationem, uel electo ibi, uel Antistiti quidpiam temporale offerre, uel eligatur, esset in aperta simonia

Argu.

Caetera.

Argu. contra Caetera.

Solutio auctoris.

Ad argumētum factum.

Limitatio solutionis. proxime.

Argu. in metum alteri.

Solutio.

Repl. ca.

Solutio.

Ad secundū principale.

Scrupulus.

Ratio.

ut infra patebit quæst. proxima Ad secundum argumentum bene S. Thom. respondet sacerdotem pro Missæ sacrificio non prælium, aut mercedem opere suscipere, sane quod simoniacum esset, sed elemosynam ad sustentationem. Ad illam namque superius præfixam distinctionem respiciendum est inter sustentationē, & mercedem operis pro labore. Sed nunquid fas erit de elemosynæ quantitate ad sustentationem pacisci? Apparet enim, non licere. Quoniam suspicio inde suboriretur, sacerdotem præcio rem diuinam aestimare. Respondetur, si rem nude secundum suam naturam expendamus, non uideatur esse illicitum, quod sacerdos noller celebrare, nisi ubi uictus suppeditaretur, idque ei explicaret, qui pro se petit rem fieri diuinam. Quia utique ratione supra concessimus, posse sacerdotem duas parantias pro uno faciendo sacro suscipere. Attamen de quantitate contendere uix citra scandalum fieri posset propter ratione ad ductam. Quapropter id superest impræsentiarum admonendum de usu quodam inferere incipiente, quod si antiquis patribus innotuisset, a bitior dehortarentur obnixæ, & execrarentur. Fertur namque in nonnullis ecclesiis ab episcopis elemosynam, quæ pro una Missa offerenda est sic taxari, ut sacerdotes sub anathematis censura inhibeant, ne minorem suscipiant. Quod si quis in testamento elemosynas pro certo Missarum numero legauerit, taxata pro singulis elemosyna sub eodem censura hæredes testamentorumque executoris compellunt, ut eandem augeant elemosynam. Quod profecto nescio, quomodo citra scandalum, citraque iuris uiolationem fieri queat. Fateor equidem posse, debereque episcopum plebem instantius admonere, ut pro sua quisque facultate, proque temporum ratione elemosynam Missæ auget, quo se sacerdos sustentare ualere. Sed tamen lege, & plebem perstringere, & plebanos arcere, ne minori præcio celebrare possint, è diametro rationi elemosynæ aduersatur, quæ libera esse debet, & imaginem induit pretii mercedisque pro sacrificii celebratione. Nota uerbum S. Thom. in præfenti quæst. art. 2. inter soluendum secundum argumentum. Illicita enim, inquit, esset ordinatio. Quod si redarguas, Antistitem posse sustentationis stipendium taxare, distinguitur. Et tenim quod id possit pro obligatione, qua se sacerdos stringit ad capellaniam, & ad seruitiū in tempus, uel in perpetuum, fateor, sed tamen taxare pro singulari Missa, quæ non est obligatio, sed simplex actio. Do, ut celebris, idque sub tali censura, ne minus dari, aut recipi possit, profecto ius non uideo, sed scandalum. Ad tertium respondetur, quod in absolute ab excommunicatione pecunia non penditur in pretium rei sacræ, sed in poenam delicti. Ad quartum respondetur, quod ubi præcisa inoleuit consuetudo, ut pro eiusmodi actionibus hierarchicis aliquid retribuatur, cedendum est, illud ceu sustentationis stipendium fuisse introductum. Quia ideo ratio illud nefas non esset percipere. Vbi autem id quasi actionis pretium soluitur, nulla consuetudine ficticium, ut habetur cap. Cum in ecclesiæ, de simonia ubi pro uniuersis huiusmodi actionibus prohibetur quid quam percipi. Nam cum simonia uitium sit contra naturam, nulla in contrarium uim habet consuetudo. Quare huiusmodi moribus atente cauenda est species mali, secundum uerbum Apolloli 1. ad Thesalonic 1. Ab omni specie mala abstinete uos. Ad quintum respondit D. Thom. ante quam unquidpiam turis ad episcopatum, uel ad aliud quoduis sacerdotium uel dignitatem per electionem, uel prouisionem acquiratur, simoniacum esse crimen aduersantium obitaculo pecunia propellere. Sic. n. uiam ubi homo sterneret ad rem ipsam rituale mercandam. Sed postquam ius alicui acquisitum est, licet per pecuniam id iusta impedimenta remouere, ne per si aliqui obita ent, ne electus confirmatorē adiret, aut in possessionem admitteretur. Priorem autem partem sic intelligo, ut quemadmodum libro quarto de impedimento ab executione beneficii dicebamus, illos excipias qui uim inferunt. Si enim gratiam ante electionem, ne dignitatem petentes, te in carcerem obruderet, aut electorū quem libet, ne te eligeret, porro pecunia illam redimere posses iniuriam. Sed si per ambitum, & palpationem, & quam subornationem dicunt, te procuraret excludere. Neque uero, ut supra diximus, confirmatorē, qui te confirmare tenet.

SOTO
de Iure
Legibus
DIE
13

ret pecunia emollire possit: ob id, ut supra dicebamus, quod non solum potest obesse, verum & prodesse. Quapropter largitio illa emptionis speciem exhiberet. Quod in alioqui te impediebat non reperitur. Et forsitan neque ab illo, qui te in possessionem missurus est, vexationem redimere licet: nam possessio aliquid est spirituale, quod tu mercari videris. Quavis de possessione non sit res adeo certa, ac de confirmatione. Circa hæc autem insurgit non subijciendum dubium. Vtrum ad cauendam iniquam electionem, quæ ecclesie nocua est, & perniciofa, liceat pecuniam offerre. Caietanus in illa nona quæstione primi quolibet assensere non formidat, in electione Pontificis maximi si liquido constiterit electionem in indignum inclinare, & ecclesie perniciem, licet oblatio pretio eiusmodi electione cauere: hoc non esset ecclesie vexationem redimere. Sed tamen ad eligendum, inquit, bonum, id non licet. Et quidè usque adeo in priorem sententiam partem arbitror consentiendum, ut etiam posteriorem crediderim esse temperandam. Enim verò tanta perniciosa est, & atrox ecclesie diuexatio, si non eligatur dignus, ac si eligatur indignus, quoniam inter hæc non est medium. Quocirca vbi duo sicut tantum, inter quos nutaret electio, quorum vnus esset dignus, & alter indignus, ut liceret pretio indignum repellere, licet profectò electionem ad dignum inclinare: quia repulso vnus esset alterius electio. Arbitror enim, ut supra dicebam quòd licet huiusmodi spiritualia vendere omnino sit iniuste malum, redimere tamen non vsque adeo, quin exuema necessitas licitum id possit facere. Quapropter vbi multi essent digni, nequaquam liceret pretio ambire vnus electionem. Immo quamuis alij essent alijs digniores, non liceret id in fauorem dignissimi facere: quoniam vbi dignus operatur eligendus, non ingruit extrema necessitas eligendi alium, quæ sola huiusmodi largitionibus simoniam abstergit. Ad sexum denique respondendo reprehendit D. Th. quosdam, qui pro matrimonio affirmant licere pecuniam recipere, ac si non esset sacramentum, gratia collatum. Et fuit opinio Bernardi in apparatu, super capitulo. Cum in ecclesie, de simonia vbi ait quòd quamquam pro be-

nedicionibus nubentium pecuniam recipere non liceat, tamen pro matrimonio non est illicitum: eo quòd est sacramentum sit gratia tamen non confert. In cuius opinionis suspensionem venit apud quosdam magister sententiarum: propterea quòd in quarto dist. 26. non explicat idem sacramentum aliter quam in remedium ex institutum. Sed neque Durandus super eandem dist. eidem opinioni conuenere est veritas. Est tamen ferè plus quàm falsus: ut in ibi Doct. ferè concludunt. Dotalis ergo pecunia vxoris pro matrimonio confertur, non quatenus sacramentum est, instrumentalisque adeo gratia causa: sed quatenus est officii natura, cuius vtique onera sine sumptibus fieri nequeunt.

Magister sententiarum. Durand.

ARTICVLVS II.

Vtsum pro spiritualibus actionibus dare, accipereque pecuniam sit licitum.

Consequenter de alio spiritualium ordine arguitur: nempe quod pro actionibus spiritualibus fas sit pecuniam tum dare, tum etiam accipere. Vnus enim propheta est actus spiritualis, pro quo tamè quondam aliquid offeratur: ut 1. Reg. 9. de Saule legitur: & 3. Reg. 13. de Iosia: ergo non est illicitum. Secundo: Oratio, prædicatio, atque adeò diuinæ laudes, actiones sunt inter spirituales præcipue: sed ad impetrandum orationis suffragia licet numerum beneuolentia viros iustos, præsertim egenos conciliare: iuxta illud Luc. 16. facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Mox, & verbi ministris: puta prædicatoribus spiritualia seminantibus, temporalia, secundum Apostoli constitutionem 1. ad Cor. 9. debentur. Deinde & diuinis celebrantibus laudes, & psalmos, & ecclesiastico ritu processiones, & mortuorum exequias, aliæque id genus facientibus sua quoque stipendia decernuntur: & nonnunquam annui redditus: nulla ergo iniquitas est, pro eiusmodi spiritualibus actionibus stata percipere præmia. Tertiò: Scientia est res quedam spiritualis, cù sit ad docendum facultas, sicuti prælati potest ad corripiendum, suumque dispensandi munus: tamen pro vsu scientiæ mercedem suscipere, nihil habet absurdum: licet enim & Doctori, & Aduocato, & Me-

Primus arg.

Secundus.

Tertius.

dico suas pretio locare, & vendere operas ergo pariter prelatius pro sua spirituali functione recipere potest pretium. Quartus: denique arguitur. Religio status est spiritualis perfectionis: & tamen solent in monasterijs, preterim sanctimonialium, non aliter ad religionem ut gestus admitti, quam si dotes secum afferant: ergo licitum est pro huiusmodi actib. rem aliquam tribuere, tum etiam accipere. Contrarius autem exat canon. Concilij Tolera-
Quartus vndecimi r. q. r. cuius incitum est: Quid inuisibilis gratia consolationi tribuitur nunquam quilibet, vel quibuslibet premissis vendendi debet: dicente Domino: Quod gratis accepistis, gratis date. hęc autem spiritualia, quę recensita sunt, per inuisibilem gratiam tribuuntur: ergo nefas est pretio illa dispensare.

Post sacramenta quibus gratia gratum faciens confertur aliu spiritualis gratum obtinent, ut supra diximus, actiones illę quę ad gratias gratis data spectant: quę videlicet, vel ex eadem gratificante gratia procedunt, vel ad illam adipiscendam animum preparant. De quib. id eisdem duabus conclusionibus, quibus de sacramentis respondetur. Prior est: Non modo licet, verum necessarium est eos, qui huiusmodi actionibus spiritualia charismata administrant, a populo sustentari. Hęc iam supra satis superque demonstrata est. tum naturali ratione, tum etiam & Paulino testimonio 1. ad Corint. 9. vbi ait: Quis militat suis stipendijs vnquam, & de lacte gregis non manducat? Posterior: Vendere, aut emere id, quod in huiusmodi acibus spirituale est, sacrilegium simoniacum existit. Hoc palam est: neq; alia post superiorum intelligentiam probatione indiget. In his ergo ait D. Th. primum omnium cauendum esse, ne intentio emptionis, aut venditionis spiritualium animam occupet: cuius tunc maxime iudicium prodiret si vsque adeo exigeretur premium, ut offerre nolentibus spiritualia ipsa munera subtraherentur, quę exhibenda essent. At vero postquam gratis prius exhibentur, licite, inquit, possunt statuta, consuetaque oblationes a nolentibus, & valentibus soluere auctoritate superioris exigi. Circa conclusiones istas aliquantulo maior se offert dubitandi ratio: an pro laboribus huiusmodi mueri-

Prima conclusio.

Paulus.

Postrema conclusio.

Dubium graue. Rõ dubitandi.

bus annexis liceat aliquid pretij recipere, quam pro administrationibus sacramentum: nam in istis videntur labores, & opera quodammodo esse distincta ab spiritualibus: utpote cantare, siue vocibus, siue organis, aut aliis instrumentis: ite professionaliter ad deducendum funus, aliasque illic celebrare exequias, quę simpliciter ad sepulturam non sunt necessarę. Item studere ad predicandum, ad consulendum, ad visitandum subditos, cognoscendosque eorum causas: qui quidem omnes labores videntur posse mercede locari. Quapropter auctores offendas complures concedentes pro eiusmodi laboribus posse pretium recipi quantum ex natura rei: nisi quia exterius pre se ferunt effigiem mali. At tamen opinio hęc non est satis circumspecta. Nam pacta in istis non sunt solum mala: quia ab ecclesia prohibita: sed quia sunt ex natura sua mala, ideo prohibita. Igitur primum omnium supposita illa tri- fida distinctione superiori quę inter pretium spirituum, quod nunquam licet, subitationemque sacerdotum, & operarum mercedem posita est: notandum restat discrimen inter administrationem sacramentorum, & alias spirituales actiones: nępe quod in sacramentali functione nequaquam carere posse specie simonia, alia soluenda iura & oblationes influere propter decimas, vel illos redditus, qui ad sustentationem instituti sunt: pro aliis vero actionibus secundum ordinem solent alia iustis, mercedis formam habentia: ut pro exequiis mortuorum, pro cantoribus, qui et pro predicatoribus pro processibus atque id genus aliis. Et ratio discrimina est: quod eiusmodi actiones non sunt tam necesseario annexę spiritualibus, haud mirata funeris pompa ad sepulturam est necessaria: neque cantores musici ad rem celebrandam diuinam. In huiusmodi ergo actionibus, quibus misceri a solet temporale quidpiam, discerniculo opus est. Nam quando temporale illud non est ad spirituale necessarium, nulla interuenit simoniae species, si pro mercede ex pacto fiat. Quare cantores & organorum musici abque scrupulo possunt suas locare operas. Est enim officium illud spiritualibus accessorium. Atque huic membro Cajetan. & nonnulli alii adiungunt aduocatum, doctorumque operas de quibus tamca

Soto
de Iure
Legibus
Dicitur
13

hæc illis nos in solutione tertij. Quando vero id quod principaliter queritur, est spirituale, nõ licet pro illo quidquam, mercedis loco percipere: vt pro psalmis ipsis diuinis, pro necessarijs orationibus, & pro mortuorum necessarijs exequiis. Sed tamẽ hæc ad medendum ignorantium consciẽtiis, ad normam conclusionum supra positarum expendenda sunt. Diximus enim secundum D. Thom. quod oblationes di-
 ctis actionibus constitutas, non licet eo rigore exigere, vt non solventibus spiritualia subtrahantur, quæ exhibenda sunt. Exẽpli gratia: si Plebanus nolle mortuum sepelire, nisi iura sibi consueta prius penderentur: quia sepultura necessaria est scandalum daret, speciemque simoniæ præ se ferret. Si autem illi qui funus curant, volunt cum magna pompa suum humare mortuum, non tenetur pastor gratis illud exequi: & ideo licitè potest consueta iura exigere. Sed tamen quia & hæc ordinem etiam spiritualium suo modo attingunt, cauendum est scandalum, saltem antequam officium sepulture officium persoluatur, vt hic admonet D. Thom. Hic autem admonendum meritò duximus, quam sint scandalosa, ac sacrilega extorsiones clericorum aduersus monachorum iura, Christianorũque libertatem. Reperies enim dioceses vbi clerici nolunt eum qui in monasterio sepulchrum optauit, cum pompa illuc ducere: adeo vt nonnunquam neque crucem importent, neque psalmos canere velint, quod profectò religio Christiana abhorret. Nam cum vnicuique liberum sit sepulchrum pro sua deuotione vbi maluerit eligere, non sunt defunctorum voluptates per illas extensiones cohibenda. Postremum hic dubium restat triuiale de canonicis, atque alijs clericis qui ad horas canonicas in ecclesiam non nisi stipendij gratia conuertunt, vtrum simoniæ vitium cõtra hanc. Ad hoc D. Thom. quoli. 8. quæst. sexta, seu art. 11. respondet: quod si stipendium sit finis intentionis celebrandi diuinum officium, simonia committitur: quoniam tunc stipendium habet rationẽ pretij, quo non est licitum vendere reos spirituales, quale est diuinum officium. Si autẽ principalis intentio nõ sit nisi diuinus cultus, temporalis vero fructus sit accessorius, tãquam ad sustentationem necessarius non est simonia. Hæc autẽ solutio nisi sanè in-

telligatur, scrupulis punget humanas conscientias. Videtur. n. hic D. Tho. vt simonia eos condemnare quotquot ad ecclesiã ire pergunt, intuitu nummulariæ distributionis, alias nequaquam iuri, quod profectò durum est creditu. Item, vt supra de receptione puellarum ad velum moniale arguebamus, necessitas rei familiaris impertinens est, vt quod aliqui simonia non esset, eodẽ notetur vitio. Nã simonia in hoc profus consistit, vt spirituale vendatur, siue a paupere, siue a diuite. Quare idem propositum quod locupletem faceret simonia cum, faceret & inopem, quod excusaret locupletem, saltẽ a simonia: quidquid sit de avaritia. Resolutio ergo est, quod ire ad ecclesiam tempore: quo clericus alias non tenetur, tantum distributionum causa: ita vt alias non iret, non est vera simonia, nisi intendet pro re spirituali pretium recipere modo supra exposito. Peccaret ille clericus nihilominus grauiter contra suum ordinem, & institutionem qui nunquam vel raro ecclesiam viseret nisi illa de causa, & qui in genere non haberet præcipuum propositum frequentandi ecclesiam propter diuinum cultum, cuius solius gratia præbendarum iura instituta sunt. Imò verò qui cultum ad temporalem mercedem tanquam ad finem referret, peruersam, sacrilegamque haberet intentionem contra legitimum reum ordinem, qui est, vt beneficium sit propter officium.

Solutio auctoris

Ad primũ arg.

Ad primũ igitur responderetur, quod quædam modum nos pro rebus sacris, ita prius solebant bonis. Prophetis spontanea munera offerre, vt Hierony. super Micheã adnotauit: sicut & de Damiano eius tradit historia. qui pro dono sanitatis vltro nea munuscula penè iannitus accepit. Petere autẽ nefas est: vt patet de Giezi quem Eliseus de postulato à Naaman pretio pro dono sanitatis acriter obiurgauit. Secundum argumentum triforme erat. Ad cuius primum membrũ de elemosinis quæ pauperibus pro eorũ suffragijs preceationumque subsidijs erogantur. Responderetur non esse licitas in pretium eiusmodi subsidij: quod re vera spirituale est: sed donantur in ipsorum pauperum alimoniam. Vtrum vero tertio modo quasi pro localis operis ad orandum liceat de mercede pacisci alijs. forsã haesitaret. quandoquidẽ cantoribus musicis id liceat. At vero hoc affirmare nõ auderem. Est. n. discrim.

Clerico rã sacrilega extorsiones.

Postremũ dubium.

discriminis multum. Quoniam musica (vt diximus) non est ad sacrorum celebrationem necessaria. In oratione vero non distinguuntur labor & opera ab ipso spirituali munere. Immo labor est ipsissimum spirituale officium. De predicationibus autem in dubium euocari non debet vtrum possint pretium pro functione ipsa recipere: esset enim aperta simonia: vt de oratione modo dicebamus. Neque est simile de scientia, qua vendi potest: nam in scientia etiam Theologiae humanitus acquisita, non aestimatur nisi merum subsidium temporale: puta intellectum dirigere, instituire, & illustrare. Munus autem predicationis est non solum intellectum illuminare, sed id facere secundum donum Spiritus sancti, atque ad eod secundum eius gratiam expurgare corda, animosque sursum prouehere, diuinoque amore consolidare, & perficere. De quibus ideò doctorib. intelligitur verbum illud apostolicum ad Ephes. 4. Et ipse dedit quosdam Apostolos, alios pastores & doctores, ad consummationem sanctorum in opus ministerij, in aedificationem corporis Christi. Et ad Rom. 10. Quomodo predicabunt nisi mittantur? Itaque ex duplici capite nequit predicationis functio pretio vendi scilicet & quia spiritualis res est, & quia diuina delegatio: quod ideo officium illorum spiritualium numero comprehenditur, de quibus ait Christus. Gratis accepistis, gratis date. Vnde gloss. super illud Tim. 5. Qui bene psumt presbyteri, &c. Necessitas est accipere vnde viuunt, charitatis est praeberè, non tamen venale est euangelium vt pro his praedicetur. Quocirca vt de oratione nuperrime dicebam, non potest concionator laborem ipsum predicandi & operam quam in sumit proferendo verbum mercede locare: quoniam labor ipse res spiritualis est. Solum ergo potest honestam sustentationem recipere, & pro victu qui ad laborem studij sustentandum necessarius est & pro librorum sumptu. Neque vero simonia cam labem contrahit si quando predicatio non est prorsus necessaria, mauult verbum seminare vbi melius sustentetur: Imò & si illic concionari reuult vbi victum sibi non sperat: suppeditandum, culpam non committit. Est tamen semper cauendum scandalum, idque potissimum monachis. Tertium demum membrum erat de laudibus diuinorum officiorum, tã

pro viuis quam pro defunctis: de quo satis dictum est. Pretium namque nunquam est licitum, sed sustentationis stipendiarumque alia praeterea iura (vt explicimus) quasi mercedem operatum, qua non sunt omnino necessaria, sed ad pompam pertinentes. Sed & verbum nihilominus D. Thom. notandum est. qd non licet pactum facere, neque mentem habere recipiendi pretium emptionis. Vnde illicita esset, inquit negotiorum illa lex, qd processio in funere nullatenus sine certo pretio fieret, quippe qua via pracluderetur ne gratis eiusmodi pompa fieret. Atque adeo speciem habet exactio- nis, quod quidem, vt diximus, multo esset absurdus in celebratione Missarum. Non tamen habet eandem absurditatem affirmatoria, conditionalisue lex. Vt si quis talem obtulerit elemosinam, talis ei pompa, qua non est necessaria exhibetur. Haberet quippe eiusmodi lex speciem gratuita retributionis. Ad tertium argumentum, quia praetorum hierarchias functiones cum doctorum scientia, & aduocatorum consilij conferbat, per distinctionem responderetur, quandoquidem diuersa est ratio. Aristoteles namque ceterique ecclesiastici pfecti virtute potestatis sibi commissi, ratione stipendij ad ipsorum sustentationem constituti, obligantur suas administrare prouincias. Quocirca qui pro vtu eiusdem potestatis aliquid viti recipere, non tam pro operis, quas gratis debent, id intelligitur suscipere quam vendere vsum spiritualis gratiae. Vnde colligit D. Tho. p nulla dispensatione licitum esse esse quippiam accipere, neque pro hoc qd dices suas committant, neq; pro correctione, aut pro eo, qd non corrigant. Nomine autem dispensationis, non solum legis relaxationem intelligas, vt vulgò verbum sonat, sed oem cuius spiritualem administrationem. Presum ergo recipere vt cum aliquo subdito dispensetur, in lege manifestari simonia est: nã pro causa dispensare, ad spiritualem gubernationem attinet: quae per gratiam fit Spiritus sancti. Est enim pastoris officium, de quibus ait Paul. Alios autem constituit pastores, & ideo gratis fieri debet, sicuti correctio, & eruditio. Si autem absque causa fit, iniqua est, atque eo longè deterior, quòd pretio venditur. Neque veto vilius est pastorum tam mentis inops, a minime vsque ad maximũ, qui hoc non intelligat. Sed

Prædicationis
functio
ex duplici
capite
nequit pro
viti vendi.

Soto
de Iustitia
Legibus
D. II
13

Sed exactioes illas que in dispensationibus sunt, nescio quo alio furo incruentant. Appellat enim compositiones, & quasi commutationes legis: ut qui à legis vel voti onere excipitur, alterum subeat ipsi videant. At verò pretio cum subito pacisci vel non corripitur, magis esset nefandum facinus, puta cum licentia illi fieret impunè delinquendi. Addit autem D. Tho. licere prelati dum subditos visitant, statas procuraciones percipere: non quidem tanquàm correctionis pretio, quæ proculdubio spiritalis res est sed quasi debitum stipendiū.

In quo quidem verbo duo ipse mihi obferuo. Prus, quod re vera visitationum stipendia ob id censentur licita, quod prelati stipendia per se ipsos visitare deberent greges suos, sic licet ut vulum pecoris agnoscere possent, & votè peccati adiuuare secundum verbum Christi: Ego sum pastor bonus, & cognosco oves meas, & cognoscunt me meæ: nam alios mittunt per re, qui dum axat mercedem corradant, nulli se ipsos la mē, cede digoum Posterior, quod hic visitant obseruauit, est quod cum eum modi stipendia sustentationis gratia fuerint condē non stituta, illic præcisē videntur purissima con-

habent scientia exigi posse, vbi episcopatus non cōgruā sint nimium pingues. nam vbi decime assistentia abundant, profectio non est vique adeo rationem. Ad secundum membrum argumenti, quod ad scientiam pertinebat, bimembri D. Thom. responsum reddidit. Qui enim inquit officium non suscipit ratione cuius sibi incumbat alios docere, licet potest pretium suæ doctrinæ percipere, non quasi vendit aut scientiam vendens, sed quasi operas suas locans. Cui autem ex officio illud incumberet, si aliquid pretij reciperet, intelligeretur, inquit, veritatem vendere: & ideo grauiter peccaret. Locus hic D. Tho. contra nos stare cupiam forsitan videbitur qui questione precedentis, contra quam multo cententi monstrare nitēbamur licet posse scientias, artesque acquisitas pretio doceri. At si quidem non licere ei recipere pretium pro veritate aut scientia, sed quasi operas suas locans. At verò potius nobis fauet tantum abest, ut sit contrarius.

In primis enim veritas doctrinam non omnino censet spirituale, aliis neque operas locare licet: ut de sacramentis, & prædicationibus: & orationibus dictum est, sed tantum sustentationem recipere. Et tamen doctor etiam diuissimo licet opere

ras ad iustum locare. At qui vbi scientia est excellentiori: & qui docet, peritior & luculentior, carius eandem aestimare. Item et si pro veritate dicenda nihil perij liceat recipere (ut lib. 5. q. 8. de teste diximus) eo quod cum mentiri nefas sit, nemini licet nisi verum fieri aut docere. Tamen pro eadem veritate ex suis principijs eruenda, ac subinde differenda, elucidanda, prælegandaque & releganda, non dubium quin liceat pretium recipere. Quinetiam (ut supra diximus) etiam si sine vilo labore id fieri posset, liceret illud vendere. Sicut si quis alium doceret scribere aut pingere: quia illud non est spirituale, de quo loquimur, scilicet quod gratis accepimus, ut gratis demus, sed tantum ratione subiecti. Imò uerò neque Theologia sic est spiritualis: quoniam et si scripturatum fides donū sit gratias datum, atque etiam scientia Apollolis ad prædicandum infusa, quam ideo vendere illis nefas fuisse: tamen illam quam in scholis discimus, humanitus acquirimus. Idem & de aduocatorum consilio censendum: vbi certè nihil spiritualitatis vitatur, etiam si diuissimo pretio illud perhibeat in causis agendis. Imò quamuis pauperibus pretium extorqueat, nullam committit simoniam, tamen præceptum misericordie violat. Secus de correctione fraterna & consilio ad leuandum maiorem afflicti hominis: talis enim officia, porro quæ per se ad salutem animi referuntur spiritualia quidem sunt, & ideo gratis impendenda. Secundum item verbum D. Tho. scilicet quod qui ex officio docere tenetur, non potest pretium recipere. Hostien. super cap. Quia nonnullis de magistro vsque protendi, ut sentiat nemini qui publico stipendio prælegit, fas esse peculiarem aliam mercedem exigere: hoc autem gratis dictum est. Nihil enim verat quominus qui non teneretur nisi vnam facere lectionem, pro alia precium recipiat. Sed quod D. Tho. ait exemplo ipse protinus pandit secundum tenorem dicti cap. quia nonnullis nempe quod ubi ecclesia habet canonicatum aut certum stipendium decretum pro cathedra, ille qui illam regit, gratis docere obligetur pauperes. Neque tamen contrarietatis ulla ideo simoniae labe denotatur sed, qui pro facultate quam facit doctori ad legendum præcium, exigit, à beneficio Ecclesiastico iubetur esse alienus. Ad

quar-

quartum argumentū de religionis ingre-
 su, tripartita est responsio. Primum. n. con-
 stitutum est, pro ingressu, hoc est pro
 professione, neutiquam fas esse pre-
 tiū aut exigere, aut offerre. Porro quod re-
 ligionis cultus res sit spiritualis, ad quam
 ideo praelatus volentes gratis gratenterq;
 recipere debet, vt pote quod illud sit insti-
 tutum beneficium diuinum. Tex. n. extāt
 in can. Quāpio. 1. q. 2. & in c. de regulatib.
 & c. quoniam, de simonia. in declarantes.
 Ita q; spiritualitas per quam in ingressu re-
 ligionis attenditur simonia, non est inde
 perpēdenda q; religiosi aliqui ex decimis
 viuunt & bonis ecclesiasticis: possunt. n. de
 cimā titulis secularibus applicari, putā re-
 gibus aut ducibus ad propugnādam eccle-
 siam: prāterquā quod sunt religiosi nullis
 talibus fruētes decimis aut spiritualibus
 oblationib. Sed ratio spiritualitatis in hoc
 consistit, quod professio ipsa & religio in-
 stitutio Christi est, vt volentes eum sequi,
 gratis, admittatur. Secundum assertum est,
 quod vbi monasterium est tenue, nec ad
 tantum numerum nutriendum sufficiens,
 nulla est simonia aliquid pro victu & vesti-
 tu, recipere. Exemplum qualecunq; possu-
 mus in matrimonio ponere. Pro illo nam
 que quatenus est sacramentum nil potest
 vir ab vxore recipere: potest tū id admitte-
 re ad sustinenda eius onera. Ex hoc tertio
 fit consequens, neq; esse simoniā, si illa iter
 moniales libentius suscipiatur, quæ ex sua
 deuotione largas elemosinas monasterio
 fuerit elargita. Sicut & econuerso licitum
 monialibus temporalia impendendo bene-
 ficia, seculares ad deuotionem allicere,
 vt sanctimonialem habitum induant: ta-
 meti non possint pretium dare vt tale ca-
 pellant religionis institutum. Circa secun-
 dam conclusionē dubia exurgunt exigua;
 Primum vtrum quando monasterium est
 locuples, vt possit personas quæ recipiun-
 tur alere simoniacum sit pretium exigere.
 Argu. Extāt enim à parte affirmatiua argumen-
 tum, quod cum non alia ratione eiusmodi
 exactio iusta sit quam propter monialiū
 alimentum, vbi illud aliunde suppetit, ap-
 pareat pretium pro ingressu religionis exi-
 gi. Quod quidem argumentum Docto. fe-
 re canonici iuris, vt est videre apud Sylu.
 verbo simonia. §. 15. in eandem affirmati-
 uam sententiam cogit. Responderet nihil
 ominus, opulētiam monasterij nihil pror-

sus facere, vt quæ in paupere non erit si-
 monia, sit in diuite. Et ratio est patentissi-
 ma: nam simonia ex obiecto speciem sortit-
 tur: nempe quia spirituale venditur, puta
 professio ipsa & locus in religione. Si autē
 illud cauetur, & pecunia non nisi pro victu
 recipitur, etiam si monasterium illo subfi-
 dio nullatenus egeat, poterit quidem esse
 peccatum auaritiæ, non tamen simoniæ.
 Sed hoc tantum fatendum est, quod præ-
 mitur simonia: nam si victus est abundans
 præsumitur pecuniam recipi pro ingressu
 vt probè illic conuincit Syl. Quocirca mo-
 nasteria ditissima, quæ pauperes recipere
 absque pretio ienuunt, eodemque ingenti
 profectio citra scandalum facere id non
 possunt: tunc maxime, quando videntur
 pecuniam recipere, non pro sustentatione
 sed alijs de causis: nempe quia puella non
 est tam bono sanguine orta, aut alia nota
 infamia aut deformitate. Hac enim pre-
 tio in conuentu aestimare, vix à simoniæ
 macula elui potest: atq; hoc demum, si con-
 uentus vt suam amplitudinem, & magni-
 centiam clariorem reddat, auctiora exi-
 gunt pretia.

QVÆSTIO VII.

DE SIMONIA IN SACERDO-
 tibus ac dignitatibus conquirendis.

S. Tho. 2. 2. quæst. 100. art. 4.

ARTICVLVS I.

*Vtrum pro sacerdotijs atque alijs præben-
 dis qua spiritualibus sunt annexa licet
 pretium percipere.*

Quænam de rebus spiritua-
 libus pura sacramētū deq;
 alijs spiritualibus actionib.
 disputatum est, subsequen-
 tur vt rationē simoniæ cir-
 ca sacerdotalia, præbendāq; ac dignitates,
 quæ eisdem functionibus mancipantur, ex-
 aminemus. Apparet enim istorum mer-
 catum, nulla sordescet e simoniæ macula:
 quoniam si hæc emere aut vendere, simo-
 niacum esset, eo vel maxime quod sunt
 spiritualibus actionibus coniuncta: sed hæc
 ratione nullam rem temporalium liceret
 vendere: quia cum omnia temporalia mundi
 fuerint

Primū
 dubiū.

Argu.

Solutio

Secundū

Tertū

Distin-

ctio.

Con-

clusio.

ſuerint propter ſpiritualia condita, cuncta cenſentur ſpiritualibus annexa. Secūdo: Sacrorum vaſa, ſacraque; veſtes inter ea, que ſpiritualibus connectuntur, cōtinentur: calicem autem ad occurrendum Eccleſiæ neceſſitati vendere licet, & ſacras veſtes: ergo liceret etiam Pontifici Maximo, ubi Eccleſia graui premitur neceſſitate, epiſcopatum, aut quodvis aliud ſacerdotium, pretio conferre, dum modo conferretur digno. Tertio arguitur: Inter ſpiritualibus annexa aſcribuntur ius ſepulcræ, ius patronatus, & ſecundum antiquos, ius etiam primogenituræ: quo quod tunc ius ſacerdotale erat illi coniuñctum. Sed Abraham emittit ab Ephron ſpeluncam duplicem in ſepulcrum, vt Genef. 23. memoriæ proditum eſt: & Iacob à fratre ſuo miſera lenticula ius emittit primogenituræ, vt eodem libro cap. 25. legitur. Ius præterea patronatus tranſit cum re vendita, & inſeſum conſequitur. Item decime quibusdam ſunt reſcriptis ac militibus conceſſe, à quibus turſum, & redimi poſſunt. De inde, & prælati præbendam ſi uictus, quos alij conſerunt, in tempus retinent, vt Papa medietatem annatis: etiam ſi præbeate ſpiritualibus ſint annexæ, ergo ſacerdotiorum mercatus in vitium ſimonie miniſtræ impingit. In contrarium autem facit cano. Palchalis Pontif. ſum. 2. q. 3. ca. ſi quis obiecerit, Cuius verba ſunt; Quiſquis eorum vendiderit alterum, ſine quo neque alterum prouenit, neutrum inuenditum derelinquit. Nullus ergo emat Eccleſiam, vel præbendam, vel aliquid eccleſiaſticum: vt pote ſine quo ſpiritualis actio non prouenit. Hęc ibi.

Ad quæſtionem ſuppoſita diſtinctione duabus concluſionibus reſpondetur. Biſariam enim accidit temporale quidpiam ſpiritualibus eſſe annexum. Vno quidem modo, tamquam id, quod ab ſpirituali dependet: ſicut i ſacerdotia habere Eccleſiaſtica, quæ cum clericali officio coniuñctum eſt: de quo utiq; annexioris genere ſtatuitur prior concluſio. Neuiquam id, quod hoc pacto ſpiritualibus annexitur eſt pretio vendibile, imò eius modi venditio eſſet ſimoniacæ. Et ratio eſt clara iuxta tenorem citati canonis. Nā cū eiusmodi pale ſine ſpirituali non tranſeat, cū illud venditur, ſpirituale con-

iunctim venditur. Alio uero modo id, quod temporale, & ſpiritualibus eſt coniuñctum, in quantum ad huiusmodi ſpiritualia ordinem habent, cuiusmodi eſt ius patronatus, vt pote cuius munus eſt clericos ad Eccleſiaſtica ſacerdotia præſentare. Et vaſa veſtimenta que ſacrorum uſui deſtinata, de quibus poſterior adhibetur concluſio. Illa, que hoc pacto ad ſpiritualia referuntur, nullæ ſt ſimoniacæ vendere, dum modo non quatenus ſacra ſunt, vendantur, ſed quatenus res quedam. Probatur contrario modo, nam cū temporalia hęc nihil ſpirituale ſupponant, tranſire in alterius dñum poſſunt, qui nihil habeat ſpūalitatis, ut ſi quis ſeculariū villam emat, cui ius patronatus annexum eſt. Et ſi calix in maſſam argenti reſundatur, & formam perdat, pot in alterius tranſire dominiū, qui ex eadem maſſa pot proſanam uas fabricare. Circa priorem cōcluſionem dubium emegit, tum quod ſub obſcura eſt eius ratio, tum etiam quod nec fatiſ uſ ſolida. Quare ad luculentiorē eius explicationem inquiritur, quo iure emptio uenditioque; præbendam, ſeu ſimoniacæ ſit uentia, utrum ſolū Eccleſiaſtico, an uerò diuino. Nam etſi q. 5. de ſimoniacæ in gñe ſimilem quōnem diſputauerimus, ubi uenditionem ſacraliū actionum deſiſum eſt iure diuino eſſe ſimoniacam, nihilominus de præbendam, dignitatumque; mercatu non eſt tam compertum. Apparet quippe huiusmodi ſimoniam ſolo humano, & pōtificio interdici, nā ſacerdotia hęc nihil aliud ſunt quæ decimarum fructus, que quidem res ſunt merè temporalis, ergo non obſtate quæ ſint ſpiritualibus annexa, pnt ab illa ſpūalitate ſe, moueri, & uēdi, ſicut calicis materia, diſimodo conſecratio non uēdatur, uendibilis eſt, Mox, etſi decimarum ſubſtantia iure diuino ſit ſpiritualibus functionibus addicta, quoniam nihilominus, ut ſupra moſtatum eſt, iure humano eſt cōſtituta, potit ergo Papa ſi ſacerdoti ualeat cōm ius medietatis uendere, altera que; Eccleſiaſticæ relinquere. De hac quere interpretet Caieta. can. iuris diuerſas diſſecatur, quæ Cai. Prima quolib. 1. q. 9. ad tres reſoluit. Prima n. ea de q; extrema eſt, hñ ōi ſimoniacæ ſunt. Gloſſa ſum eſſet de iure humano, quoniam hanc bñt ex glo. in c. ex parte de c. ſi. de leg. 1. quæ il l. Putio. lic. Ant. de But. & Cardinalis c. 1. de ſim. Cardi. Soto de Juſt. & Iu. Iii com-

Postre-

ma con-

cluſio.

Proba-

tio.

Dubiū.

Caieta.

can. iuris

diuerſas

diſſecatur,

quæ Cai.

Prima

quolib. 1. q. 9.

ad tres reſoluit.

Prima n. ea

de q; extrema

eſt, hñ ōi ſim-

oniacæ ſunt.

Gloſſa ſum

eſſet de iure

humano, quoniam

hanc bñt

ex glo. in c. ex

parte de c. ſi.

de leg. 1. quæ il

Putio.

lic. Ant. de But.

& Cardinalis c.

1. de ſim.

Cardi.

Soto de Juſt. &

Iu. Iii com-

Prin-

argua.

Ad fe-
cundum
yguam.

fructus, sed ius spirituale. At posterius au-
tem de decimarum quota, quæ solo Ecce-
siastico iure videtur cõstituta, videtur, &
est notanda solutio, quod eiusmodi pon-
tificia sancto non est perse alia distincta
a diuino iure, præcipitur decimarum
substantia, sed est ipsius determinatio,
& moderatio. Quæadmodum ecclesiasti-
ca præcepta de celebrandis his, illive fe-
stis, & de annuali cõfessione, nihil aliud
sunt quam determinationes diuini iuris.
Et iõ non solum vendere ius decimarum,
in totum cum titulo clericali, verum &
quo ad partem, est simonia contra ius di-
uinum. At vero non negamus, quin ali-
qua sit simonia de iure positio, nempe
quæ non est prohibita, quæ mala, sed mala
quia prohibite, ut habet eadem glossa, pu-
ta quando præbenda non est annexa cle-
ricali muneris sed aliis officiis, utpote ho-
spitalium seruitio, aut faciorum editui. Ec-
clesiæ ue cõconomio, ut q. 5. art. 4. decla-
rauimus, nam eiusmodi munera, & offi-
cia non sunt proprie spiritualia, sed sola
pontificia lege eorum venditio est inhi-
bita, ut patet ca. Saluator 1. q. 3. de præ-
bendis autem, quas Præstameras uocant
audio aliquos hæsitare, an sint mere spi-
rituales. Haud tñ est cur in litem eue-
rit, quoniam non sunt ut pensiones, quæ
sine titulo conferuntur, immo habent
uerum titulum. Et cum ille non sit secula-
ri, sequitur quod sit clericalis, ac per in-
de spiritualis. Quod enim autem sola
ratione studii esse subiectus a communi
decimarum conuulo, non habet in iure
fundamentum, neq. huius ueritas li-
quet, sed a quibusdam confingitur. Qua-
re in re dubia standum est iuri decima-
rum communi, uidelicet ut eiusmodi ti-
tulus spiritualis sit. Quare ambigere
non possum quin eiusmodi titulus obli-
get ad petolendum diuinum officium,
atque adeo emptio & venditio ipsius si-
moniam proculdubio geminat. Secus
de aliis titulis secularibus, quale habent
seculare principes, & reges ad decimas,
ut statim artic. sequenti patebit In calce
demum quæstionis commendandum
memoria est, tunc dumtaxat simoniam
pullulare, cum quippiam quasi pretium
confertur. Nam ut bene ait Caiet. in
Summa, in uerbo simonia, cum multis
rationibus, ac modis quidpiam consue-

Præben-
de, quas
Præsta-
me: as
dicunt,
spuales
sunt, &
obligat
ad petol-
endum
diuinum

uerit temporale, dum spirituale recipi-
tur, retribuit scilicet, uel per modum su-
slenationis. Ecclesiasticorum ministro-
rum, quam supra diximus esse necessa-
rium, uel per modum liberalis honesta-
tis ad gratiam, uel referenda in eundem,
uel forte quasi ex lege oblaudabilem con-
suetudinem, atque aliis præterea modis
nullus simoniam procreat, nisi quidpiam
per modum preuis rependatur. Neque
uicuetia eum, qui spirituale confert,
quidquam retributionis quoniam aliorum
modorum expectans, simoniacus fit Im-
mo uero est antequam illud cõferat, illud
postulet, quod ex laudabili, & firmata con-
suetudine ei debetur, ut litem caueat,
quam consuetudine ei debetur, ut litem
caueat, quam post ad recuperandum ti-
met, nullam contrahit simonia labem. Po-
strema denique dubitatio, sit, ut um salte
ad redimendam uexationem liceat tem-
porale pro præbenda largiri. Arguitur. u.
a parte affirmatiua ex superiori decisio-
ne, quæ asseritum est, nullam esse simo-
niam ad redimendam uexationem pro
baptizando paruulo iamiam animam ex
halaturo pretium porigere. Cum enim
sacramentum maiorem habeat spiritua-
litas rationem, quam præbenda, uide-
tur ut pro ipsa sit etiam licitum Respon-
detur nihilominus sub distinctione, ue-
xationem redimere duob. modis uenire
potest. Vno modo, ut diximus, cum
quis puim, aut fraudem impeditur præ-
bendam petere, ut si quis te ui detineret,
ne ad competendum canoniciu pergeres,
aut si timeres aliquem falsa de te sparsu-
rum, ut tuam electionem impediret, &
hoc licitum est pretio redimere, quando
quidem quicumque idoneus tale habet
quæsitum ius alios modo. si quia putaret
pre alius candidatis dignitate pollere, &
ideo putaret iniuriã ab electoribus pati
contra suu honore si nõ eligeretur. & idcir-
co electorib. alio intercuriori pretiu por-
rigeret. Et hoc proculdubio non licet, nã
est quilibet ius hæat petendi, nõ tñ par ius
habet ut eligatur, sed hoc debet manere
in libero arbitrio eligentium. Quare ca-
ueat prudentissimus quisque hoc sibi pal-
liamẽtum preterere, esse enim uera em-
ptio spiritualis Secus autem de baptismo
in extrema necessitate, in quo casu paru-
lus ius habeat, ut baptizet propter sacra-
Soto, de Iust. & Iur. Tii. 2. menti

Dubita-
tio.

Solutio.

HA
TAN
2

menti necessi. Item Quod quidem acqui-
situm in ius respectu præcedere nemo habet
pæter quam quod non in falsis, dum
de propria idoneitate iudicat. Neq. polli-
ceri licet e pensionem super futuram præ-
bendam, et si exprimeret de consensu Pa-
pæ: non enim hoc esset temporali spiri-
tuali cœmere. Secus in permutationi-
bus aut resignationibus. Possum siquide
ego permitte pensionem super benefi-
cium, quod in meum fauorem resignas,
ut statim articulo sequenti patebit.

Ad pri-
mū ar.

Primi capitalis argumēto dilatio sub-
obscura apud D. Tho. apparet, cōcedit nā
que temporales oēs possessiones spiritua-
libus, sicut sint annecti, nā ut corpus pro-
pter animā, ita temporalia propter spiri-
tualia cōdita sunt. Colligit aut inde uen-
di posse, non tamen eorum ordinem, quē
habent ad spiritualia. Quod est dicere, Si
cui quisque secularium sua uendere po-
test, quia illa non uendit, quatenus ad spi-
ritualia referuntur, sed quatenus in usum
humanum assumuntur, ita & sacerdotes
fructus suarum decimarū uendere possunt,
ordinem tamen ad spiritualia, pūte ius
decimas percipiendi, quatenus clericali
functioni nā ipsantur, uendere, simonia
est. Pari modo respondetur ad secundum
uasa sacra, quatenus res materiales sunt,
uendi posse, cōsecrationem uero nequa-
quam. Si autem uendantur in profanos
usus, pro Ecclesia uel pauperum necessi-
tate, tunc aut infringi, aut effundi de-
bent, ut desinant esse sacra. Si autem
una Ecclesia uendat alteri ad sacrum
usum, potest quidem sine fractione, di-
modo nihil pro cōsecratione recipiat, et
idem est de uestimentis. Et eam per di-
lacerationem possunt perdere formam,
& tunc uendi, etiā in usus seculares. Ter-
tium uero argumentum plura habet mē-
bra. Primum de spelunca Abraham, quam
emit in sepulcrum ad Ephron. Ad quod
bisariam D. Tho. respondit. Primo, quod
forsan terra illa nondum erat in sepul-
crum dedicata, quare neque ulla fuit si-
monie culpa, illam emere, sicuti neque ulla
est, solum emere profanum, ubi cœmete-
rium extruatur. Præfert tamen solutio-
nem alteram, nepe quod cū etiam apud
gentiles officium sepulture religio esset,
& Ephron speluncam, quæ in sepulcrum
destinata erat, pretio uendere iuste debet,

Ad se-
cūdam
argum.

Ad ter-
tium ar.
S. Tho.

simonica contagione infectus fuit. Nō
autem iustus Abraham, ut qui non loca
debat, nisi terram emere communē, aut
uexationem redimere. Quāuis neq. E-
phron apparet nisi gratis obulisse, eam,
neq. uero Abraham nisi pretium gratis
retulisse, quanto terra estimaretur. Vbi
id quod q. 5. dicebamus, annotandum est
nepe apud infideles quādātenus illis se-
culis rationem rei spiritualis uiguisse, ac
perinde simonia notam. At uero cum
non esset tunc talis temporum consecra-
tio, qualis est modo, dubium restat, utri
apud nos loca cœmeterii sepeliendis mor-
tuis pretio uendere, sit simonia. Apparet
enim id iure prohiberi, c. Abolende de
sepul. & c. qui in ecclesia de simonia. Et ra-
tionem id ipsum confirmatur, nam ius se-
peliendi mortuos ad religionem atti-
ner, si ergo illa de causa gentilibus uo-
fas erat sepulchra uendere, maiori ratio-
ne erit & nobis, ut qui cœmeteria conse-
crant, aut benedicimus. Immo apparet
esse simoniam de iure diuino, & natura-
li, nam eodem iure religio uirtus est. Ni-
hilominus respondetur per hanc distin-
ctionem. Ut officium sepeliendi mor-
tuos quantum ad id, quod necessitas ha-
ber, nequit citra simonia labem uendi,
ut supra propter hanc modo factum ra-
tionem constitutum est, ita & pro loco
necessario in cœmeterio pretium exigi-
re simonia esset, utpote si clerici nullū
cofacto uellent mortuum humare, nā
pro terra aliquid penderetur, nam profi-
cto eadem est ratio officii sepeliendi, &
necessarii soli, quandoquidem religio
Christiana est, ut cadauera in cœmeterio
recondantur. Et hoc est, quod ait S. Tho.
etiam apud gentes fuisse simoniacum.
At uero si quis honorationem locum in
Ecclesia, ceu pompam non necessariam
affectat, non profus simonia condonan-
dum est, si aliqui pro illo loco ad Ecclesie
fabricam exigantur, sicuti de superfluis
pompis supra diximus. Vnde ubi talis
generis consuetudo, quæ iam est p lege re-
cepta, circa scādalum potest taxari uisus
postulari. Quare sententia Hosti super c.
Audiuimus de simonia negantis licitum esse
se huiusmodi pactum, non est necessaria.
Quoniam re uera, si nihil pro cōsecratio-
ne, aut benedictione loci recipiatur, sed
uendatur terra, sicut materia calices, nihil
illic

SOTO
de iure
Legibus
DIE
13

illuc spirituale venditur, sed humanus tem-
poralique honor: dummodo scandalum
cauetur. Quæmodum & loca in Ec-
clesia honoris gratia ad sedendum certis
profapsi destinata esse conuenerunt.
Quamuis distindendum non sit, quin isti ho-
noris tituli in locis sacris nimium affectari
deformem habeant vanitatem. Ad capi-
tula, verò citata respondetur, nihil aliud
prohibere, quam ne id vendatur, quod est
de necessitate sepultura compulso, scilicet
pacto, vt non sepeliatur, qui terram non
emerit. Ad historiam autem Iacob re-
spondetur, nequaquam simoniam com-
mississe pro eo quod diuinitus indultum il-
li fuerat ius primogeniture, atque adeo sa-
cerdotij secundum illud Malach. 2. Iacob
dilexit, Esau autem odio habuit. Esau ve-
rò, cui idem mysterium celatum erat, pec-
cauit vendens secundum Apostolum ad
Hebræ. 12. Ne quis fornicator, aut prophæ-
nus, vt Esau qui propter vnam escam uen-
didit primitiua. Haud tamen responsio
hæc omnem lectori dubietatem eximit.
Primum enim non constat tale mysteriū,
quod: Esau operum erat, apertum fuisse
Iacob. Mox etiam si ei fuisset notum, non
ideo eluitur à culpa, tum propter inhu-
manitatem reuerti fratri porri-
gere pulmentum, tum quod Esau ad pec-
candum induxerit, cum ipse non esset ad
modum vltararij paratus vendere. Immo
cum iure naturæ bona fide possideret pri-
mogenituram, nullatenus vexabat Iacob,
quare non est excusatio legitima dicere, re-
demisse suam vexationem. Ad horum pri-
mum respondetur, ex textu sacro colligi
Rebecca innotuisse mysterium, aut nutu
patris, aut alio diuino modo. Alias nun-
quam id persuasisset nato suo minori di-
cens: Super me sit filij ista maledictio. Qua
ratione & Iacob idipsū intellexit. Et ideo
iure suo vsus est: Dicens enim, vende mi-
hi, idem intellexit quod, da quod meum
est. Nec tenebatur mysterium fratri suo re-
uelare, quia tunc ille fratrem suasioni non
acquieuisset. Quocirca licet nō esset idem
Esau paratus vendere non idcirco cen-
setur Iacob eum induxisse: nam qui iure suo
vitur, neminem inducit. Quare cum al-
ter possideret alienum bene dicitur ipsam
Iacob vexasse postquam alia nō pateret ei
via recuperandi quod suum erat, & peten-
de Iacob redemit vexationem suā, præter

quam quod Esau non necessitate, sed gula
affectabat lenticulam, quia ratione Iacob
ab inhumanitate defenditur. De iure au-
tem patronatus, vt extra, eodem titul. patet
perinde ac de re spiritali censendum est,
ita vt simonia si illud per se pretio vende-
re, sed transit cum villa, aut castro, cui est
annexum. Quocirca qui villam vendit,
neutiquam propter ius patronatus potest
auctius pretium exigere.
Circā aliud membrum de decimis pri-
mo notandum est duo in ipsis considerari,
nempe fructus ac proventus, quæ res sunt
merè temporales, & ideo vt dictum est
vendi, possunt, ut patet de publicanis, qui
constituto pretio eosdem fructus mercan-
tur. Et hoc est inquit D. Thom. quod Pa-
pa concessit secularibus dominis, ac princi-
pibus. Quæ ratione regi nostro concessio
sunt terræ in bellorum subsidium contra
infideles. Secundò notandum considera-
tè est, ius spirituale illas petendi, & hoc la-
cis indulgeri non posse, quoniam est ius
sacerdotiale.
Contra hoc autem est argumentum, qd
Rex, & quicumque secularium habent hu-
iusmodi decimas, quales sunt, qui templa-
riorum bona possident, idem ius habent
eas petendi, quod clerici ipsi, nam Rex
ex communi decimarum cumulo tertias
capit, & alij Domini rotas decimas perin-
de atque episcopi. Immo ipsi sunt, qui pa-
tronatus suam consignatam sortem tribuunt.
Ad hoc bifariam responderi potest. Pri-
mò quod recipiunt nomine Papæ. Secun-
dò, ad rem accommodatus, quod Papa
cum decimarum partem principibus ad-
iudicat, illas sub seculari titulo, puta defen-
dendi Ecclesiam, constituit. Et ideo prin-
cipes ius quidem habent petendi, non ta-
men spirituale, quod tantum D. Thom. ne-
gat posse concedi laicis; sed iusulare,
quod ipsi possunt alijs vendere, & cum alia
secularia bona quomodocunque distraho-
re, & alienare.
Ad vltimam denique particulam respõ-
sionis perpendenda est solutio D. Thomas
videlicet quod si Papa ante benefici-
um collationem ordinauerit particulam
pro sua iusta sustentatione, aut pro
alijs pijs vsibus adimendam, rectè id qui-
dem potest. Sed nota, ordinauerit, id est
communi, & æqua lege sancierit, pro
caussa iusta; nam profectò si pro libito
Soto, de Iust. & iu. Iii 3 absq;

Iacob emedo primo-genitu- ra ab E- sau, si monia nō com- mitit.

Prima obiectio Secūda.

Ad pri- mā obie- ctionē.

Ius pa- tronat^o vendere simonia est.

Decima rii pue- tus uen- di pfit.

Argu.

Solutio.

D.Tho.

absque lege id fecerit, suspectum est. Et hac ratione lege in Hispania recepta, & in alijs nonnullis prouincijs constitutum est, vt annatis, hoc est à tempore quo quis obtinet sacerdotium, dimidiatos fructus illius anni soluat. Et posset, si necessitas ingrueret, vt supra diximus, decimas decimarum sibi retinere, si modò illa ratione reliquæ omnes exactiones, & compositiones extinguerentur. Sed id maximè notandum, quod D. Thom. subdit: si uerò enim inquit, ab eo, qui beneficium confert, præter positam antea legem requirat, aliquid sibi exhiberi de fructibus illius beneficii, idem est, ac si aliquid munus ab eo exigeret: & ideo non caret vitio simoniæ. Quam quidem sententiam ego mihi plurimum obseruo in confirmationem nostræ, quam lib. 3. de pensionibus declarauimus. Quemadmodum enim non potest pro se Papa pensiones iniungere, ita neque pro alijs: nisi tanquam stipendium pro officio, & obsequio seu spirituali, seu seculari: quod Ecclesiæ est commodum. Quòd si quis contrarius sic arguat: Quid quid alteri concessione Papæ confertur potest, sibi ipse valet applicare: quandoquidem ipse est bonorum Ecclesiæ dispensator: potest autem commutans, aut renuntians eius auctoritate pensionem sibi retinere: ergo eandem potest sibi & Papa ad iudicare. Respondetur fallaciam in argumento latere: nam & si auctoritate pontificis commutanti ac renuntianti concedatur pensio, non est tamen eadem causa in ipso pontifice, vt sibi retineat, quandoquidem ipse non est præbendæ dominus, uel ille, qui commutat, aut renuntiat, sed duntaxat dispensatur: qui ideo debet suam pro iusta causa interponere auctoritatem.

ARTICVLVS II.

Utrum præbendarum permutatio absque simonia fieri possit.

PRæbendarum permutatio earum uenditioni affinis est: & ideo quaeritur an absque simonia fieri possit. Arguitur enim à parte negatiua. Primum ex glossa supra citata, cap. ex parte, prima, de officio delegati. ubi habetur, quòd si quis ingratiam alicuius sacerdotium renuntiaue-

rit, alias non renunciaturus, simonia committitur contra ius humanum. Cum ergo vniuersæ commutationes illo pacto fiant, simoniam redolent.

Secundò arguitur: si eiusmodi permutaciones iure essent permittæ, sequeretur, quòd liceret dum exilior propinquiori commutatur, tantum retinere pensionem super pinguiori, quanto excessu alteram superat. Id autem falsum esse sic monstratur: quòd tunc pariter sequeretur, si una nullos haberet fructus, sed tantum personale titulum, altera uerò fructibus abundaret, posse quantitate pecunia refusa quæ sunt fructus illius diuitis fieri permutacionem: nam quòd de parte permittitur, non est cur de toto interdicitur, & tamen contractus iste emptio uidetur esse peccata.

Tertio potissimum arguitur: si tales permutaciones iuri essent conformes consequens inde fieret, vt eiusmodi pensiones possent numerata pecunia estimari, & redimi: vt annua pensio ducatorum 10. 80. aut 100. numeratis redimeretur. Conclusio tamen si vera est, aditum vendendis sacerdotijs patefacit. In contrarium est e. quaesitum, de rerum permut. ubi solum uentantur permutaciones cum pacto, sine licentia episcopi: conceditur tamen episcopo facultas eandem faciendi: quòd quidem non concederetur, si simonia esset.

Ad quaestionem iuxta argumentorum numerum tribus conclusionibus respondetur. Prima: Resignatio præbendæ in manus legitimi Annistitis in fauorem alterius designatæ personæ, & non alias, si non aliud interueniat pactum, siue fiat per modum permutacionis, siue per modum simplicis renuociationis, nullam habet rationem simoniæ: neque iure diuino, neque iure humano. Conclusio hæc supra a nobis contra citatam glossam asserta est. Quòd si glossam sub glossa ueris, quòd id tentat, quando renunciatio aut commutatio fit sine licentia Papæ, aut prælati, inanis tunc esset: vt quaestio 5. diximus: nam cum nemo possit præbendam dimittere, nisi in manibus prælati, cuius est beneficia conferre, neque auctoritate priuata alteri ad iudicare, illa non esset simonia, nisi fortè mentalis: quia nihil fieret. Quòd autem cum illa condicione renuntiare, nulla sit simonia, patet manifestè.

Obie-
ctio:

SOTO
de Iure
Legibus
DIE
13

nifestè: quoniam cum prælaro sacerdotio
rum collatio incumbat, nullo prohibetur
iure in eius arbitrio ponere, si voluerit con
ferre Petro, quod si noluerit, aliter ille, qui
iure possidet, non renuntiat.

2. Con-
clusio. Secunda conclusio: Commutare præben-
das, cum pacto, nisi in pacto ponatur,
cum cōsensu Pontificis, simonia est, vt verbi
gratia, si duo de commutatione pacificā
tur, & qui minorem præbendam habet, al-
teri polliceatur pensionem, Papæ autem
non referant nisi simplicem commutatio-
nem, neque ipse eandem pensionem con-
cedat, simonia est aperitissima, & tamen
apud idiotas frequentissima. Et pariter si
quis non per viam permutationis, sed sim-
pliciter renuntiat in fauorem alterius, nō
reuelando Prælaro pensionis pactū, quod
inter eos interuenit. Est autem simonia de
iure positio, nam commutare præbendas
reverta pensione, non est iure diuino pro-
hibitum, sed pontificio, vt patet in cap. ad
quæstiones. de reum permuta. Sed licet
nequit nisi consentiente prælaro, vt illic
patet, & c. citato. Quæstio. Quare dum Pa-
pa non concedit pensionem illam, reputa-
tur vt pretium commutationis. Ac perinde
profecto crediderim, talem collatio-
nem, etiam si à Papa, pactum ignorante
fiat, non teneri. Quod si pactum scētra ius
diuinum intercesserit, scilicet vt quis pro
tali renuntiatione pecuniam numeret, tūc
nec Papa dispensare absque culpa possit,
vt tali modo fieret renuntiatio: Quare qui
illo modo præbendam obtinuit, inhabi-
lis fiet ad possidendum, nisi postea fa-
cto pro infecto habito, Papa, qui solus po-
test, cum idoneum redderet, & habilem.
Adde, pensiones, vt habet mos Romanus,
nullum prælatum Papa inferiorem consti-
tuere valere, neque in permutationibus,
neque in simplicibus renuntiationibus.

Nullus
platus
Papa in
ferior
pensio-
nes con-
stituere
valet.
Quod autem eiusmodi pensionum pacta
in commutationibus assensu eiusdem Pon-
tificis fieri possint expresse habetur. c. cita-
to, ad quæstiones. Est tamen excessus Chri-
stiano cauendus. Audio namque in huius-
modi commutationibus non solum fructuum
quantitatem æstimari, verum &
per se etiam honorem, & dignitatem sacer-
dotij, vt cum archidiaconatus, aut decana-
tus illustris ecclesiæ pro simplici præben-
da permutatur, etiam si fructus pares fue-
rint, alia in super pensio pro dignitate exi-

gitur, quod quomodo fieri possit, non vi-
deo, quippe cum dignitas res spiritualis sit
& in dicto cap. proxime citato, expresse ca-
ueatur, ne misceatur permutatio dignita-
tum cum compensatione fructuum, sed
per se simpliciter sacerdotium pro sacerdo-
tio, & dignitas pro dignitate permuetur
absque aliqua refusione pecuniæ, & scorsū
fructus pauperiores ad diuorum æqualita-
tem compēctur. Præterea, & fructus om-
nes pro pensione statueri, præcipue in sa-
cerdotijs habentibus annexum seruitium,
atque omnium potissimum in curatis, nec-
scio quis probet: non solum quod iure cau-
tum sit, ne pensio tertiam fructuum par-
tem exuperet, verum quod diuini iuri, &
naturali aduersetur, vt quis tertio sit abs-
que vilo stipendio addictus. Quare pro mi-
nori absurdo duco, vt quis duo sacerdotia
cum animarum cura retineat, quàm vt al-
terum, retentis fructibus, relinquat. Nam
qui duo habet, potest alternatim ambo vi-
sitare & eleemosynas suis parocianis dis-
perseri, qui verò fructibus beneficium ex-
pilat, in causa est, vt quam titulum habet,
neque curam possit gerere animarum, ne-
que eleemosynas facere. Nam cum cogatur
victum aliunde queritare, quo modo
functioni sue adesse potest? De tertio mem-
bro quæstionis, quod argumento tertio ta-
ctum est, puta de redemptione pensionum
varie a doctoribus opinatur. Caiet. namq;
in opusculo 16. responsionum. q. 10. in vni-
uersum affirmat perpetuas pensiones nu-
merata pecunia redimi posse, alij verò re-
centiores, quorum est Ioan. Maior in quar-
to, distinctio. 24. q. 5. in uniuersum negant.
Varietas autem hæc ex fundamentorum
diuersitate suboritur. Caiet. enim censet
pensionem esse rem merè temporalem, so-
los scilicet fructus respicientem. Alij verò
censent, ius pensionum esse clericale, ac pe-
rinde spirituale. Inter has ergo opiniones
statuitur tertia conclusio. Pensiones fun-
ctionibus spiritualibus adiudicate, neuti-
quam redimi pretio possunt. Secus autem
illæ, quæ sub seculari titulo concedun-
tur. Vtraque pars non tam probatione, quàm
solo exemplo indiget. Enimverò si priscū
pensionum morem spectes, nunquam cō-
cedebantur, nisi spiritualibus functioni-
bus annexæ. Non sufficiebat, verbi gratia
episcopus vniuersam diocesim visitare, &
gubernare, accerserat sibi auxilia rem, qui

Quæst.

Maior.

3. Con-
clusio. Expla-
nat com-
clusio.

sibi esset adiumento, cui ideo certam pensionem in suis fructibus consignabat. Atque huiusmodi pensiones, sicuti modo in more sunt, ut vendi non possunt, ita neque redimi. Habent enim praeendarum essentiam, quae spiritualibus annectuntur. Et fortasse idem est ferendum iudicium de pensione, quae daretur seni, ac bene merito episcopo, aut presbytero propter exhaustos labores, si quoniam iures eum ad seruiendum deficiunt, renuntiare vellet sacerdotium suum. Hoc enim libro 3. legitimum sumus arbitrati pensionum genus videtur. enim huiusmodi pensio clericali iuri annexa. Aliae vero sunt pensiones, quas iam diximus titulis secularibus applicatas, puta principibus, ac militibus, & has non est dubium posse redimi, quandoquidem, ut dictum est, vendi possunt. Si enim militi constituatur pensio super episcopatum, potest eam episcopus redimere. Sed aliae sunt, quae non nihil habent dubietatis, ut pote, quae in commutationibus, aut simplicibus renuntiatio nibus interueniunt: Renuncio in tuum fauorem meum beneficium, retenta certa pensione. Videtur enim hoc genus pensio esse merè temporalis, nam ut lib. 3. diximus, ad nullum officium ecclesiasticum talis pensionarius tenetur. nec titulum habet, sed solum ius à possessore petendi fructus. De his ergo inquit Caiet. quod si vnico contractu vtrunque conficias, constituas, scilicet pensionem decem ducatorum, octoginta redimendam, simoniae est contractus. Si vero diuisim post constitutam pensionem illam velis redimere, nullum tibi ius obstat. Et primò de commutationibus citatum capitulum: Ad quaestiones, de rerum permutatione, incautum lectorem fallere possit. Illic namque nulla habetur mentio pensionis, sed hoc solum quod quando aequales sunt praeendarum fructus, potest illi, qui maiorem habebat, pecuniarum quantitas refundi: vbi apparet, quod possit pecunia praesens tota numerari, & per consequens pensio vnico contractu constitui, & redimi. Immo sine pensionis nominatione, si tua valet centum, mea nonaginta, numero tibi pro tuis decem, simul octoginta, videtur illic contractus probari. Quod profecto non est concedendum, alias liceret & praebendam caetero. Ut si ego nullam haberem praebendam, possem octoginta ducatis emere tuam, quae valet de-

cem. Textus ergo intelligendus est de quantitate pecuniae, quae habet rationem annuae pensionis. At verò quod illa possit redimi, videtur ex dicto textu colligi. Nam habetur & iubetur seorsum fieri permutationem praebendarum simpliciter, & postea requirari fructus. Quare iam illa pensio videtur dari sine clericali iure, & ideo forsitan illa redimi potest. Tametsi ingenue fateor non posse me discrimen illud percipere domini Caieta. inter duos seorsum contractus & vnum. Nam si constitutam pensionem ob id redimere possum, quod est res sine titulo ecclesiastico, nescio quando constituitur, postquam tunc extrahatur ab eodem ecclesiastico titulo, cur non possit simul de redemptione pacisci. Sed ne tantam largiamur licentiam, dicendum quod talis contractus habet vehementem suspicionem emptionis, & venditionis. Quare non potest non scandalum dare. De alijs pensionibus, quae in vtro modo sit scilicet quae pro habito sine aliquo titulo conceduntur, illi, qui licitas existimant, respondeant. Ego namque, ut lib. 3. dicebam, de iudicare ius illud nequeo, ut possit pensio poni, nisi pro titulo aliquo ecclesiastico, vel seculari, aut pro commutatione, aut diu in lire dubium ditimialiter non potest. Per haec ergo argumenta, quae in fronte quaestiones propolita sunt, soluta restant, praeter secundum quod in gratiani Caiet. adiecimus. Concedit namque in commutationibus licitam esse compensationem excessus maioris praebendae, dum modo altera fructus habeat, haec autem ambigua, quando altera nullos habet fructus, propterea quod talis commutatio quandam habet emptionis imaginem, At vero non est cur dicitur iterum, quin talis commutatio, perinde atque altera, licita sit, ideo nihil absurdi argumentum concluderet.

ARTICVLVS III

Utrum liceat spiritualia pro muneribus offerri, quod est, vel à lingua, vel ab alio quouis obsequio.

Quamuis constitutum fuerit, spiritualia non esse pretio estimanda, apparet

Capitulum ad quaestiones exponitur.

Soro
de iure
Legibus
DIE
13

Limitatio superioris dicitur. pauper non fit dignus, nulla tamen fit meritum iactura. Et ideo quamquam eadem dignitas ignoretur, nihilominus spontanea est misericordia. Hoc in quotidianis elemosinis astruxerim, nam si insignis impostor eximiam, uel sanctitatem, uel necessitatem effugeret, ut graue aris pondus exprimeret, crediderint talem pessimum ad restitutionem teneri, nam tunc ingens elemosina illa non esset censenda spontanea, sed per fraudem extorta. Soluta ergo restant argumenta in contrarium. Conceditur. n. talem hypocritam deceptorum esse, & quodammodo falso titulo, qui in eo scit corrasisse elemosinas, sed negatur nihilominus propter rationes dictas, dominum non acquisiuisse, quoniam ultro nec in illum translatus est. Neque simile est, quando una persona pro altera supponitur. Si. n. quis mihi diceret esse Petrum, cui ideo tribuerem, quod non nisi Petro lagirer, si non est Petrus, non tenet datio, sicut non teneret matrimonium. Error autem in moribus, aut in bonis fortunae non habet eandem efficaciam ad elidendum contractum.

QVAESTIO VIII.

DE RESTITUTIONE SIMONIAE, & poena simoniaci.

ARTICVLVS I.

Vtrum quicquid per simoniam, uel datur, uel recipitur, sit restitutioni obnoxium.

Postrema demum quaestio de simonia, ut restitutionem, ac reliquas penas exploret oportet. Apparet namque non esse necessarium, ut quisquis per simoniam praesentia aliqua aut dignitate potitur, debeat illam relinquere. Sunt. n. spiritualia quaedam, quae semel obtenta abijci nequeunt, ut characteres, qui per sacramentalis consecrationes imprimuntur, ergo illi licet simoniace acquirantur, non sunt restituendi. Secundo: Contingit episcopum simoniace esse promotum, cuius subinde poena est suspensio, & tamen ipsum subdito sub anathemate inbere, ut a se ordines suscipiat, qui ideo videtur ad

obedientiam obligari, nemo tamen ab eo, qui potestatem non habet conferendi inuenta re debet recipere, ergo episcopus per debitum simoniace ab illa episcopali potestate non suspenditur. Tertio: Nemo pro illo delicto puniendus uent, quod se neque sciente, neque uolente factum est, siquidem poena soli uoluntario delicto debetur. Contingit autem non nunquam, ut quis spirituale quidpiam accipiat alijs clam ipsum id procurantibus, ergo non est quod ille debeat collatione sibi facta priuari. Quarto: Nemo pro sua culpa debet commodum reportare: vsu in uentre affolet, ut si simoniacus id, quod sic acquisiuit resignaret, in rem eorum cedere, qui fuerunt simoniace participes, ut potest quomodo praesens aut totum collegium, cui facienda est restitutio, in simoniam consentiat. Ergo tali euentu nulla est restitutio facienda. Quinto: Dum quis per simoniam ad solemne uotum religionis admittitur, non potest ab eodem se uoto religere, ergo ab eius restitutione, quod per simoniam adeptus est, absoluitur. Sexto: Extremior poena in hoc seculo non debet pro intimo cordis motu infligi, quippe qui soli Deo patet. Accidit autem simonia non solum foris in opere, uerum & inus corde, qua ratione, ut supra paruit, uoluntate definitur, ergo eiusmodi simonia nulli est restitutioni obnoxia. Septimo: arguitur. Multo plus est ad aliorum promotionem, quam in susceptis permanere. Quandoque autem cum simoniace si dispensatione ut, ab sublimiora euectur, ergo non semper debent susceptus ordines. In contrarium est sententia illa canonis, si quis episcopus. i. q. i. Qui ordinatus est nemo ex ordinatione, uel promotione, quae est per negotiationem facta proficiat, sed sit alienus a dignitate, uel sollicitudine, quam per simoniam acquisiuit. Ad quaestionem unica conclusione respondeatur. Quicquid per simoniam acquisitum est, siue pecuniario prius, siue munere alieno perinde ualente, restitutioni subiectum est, uel licet, neque qui spirituale emit, retinere illud potest, neque praesens ille, qui uendit. Probatur conclusio, primo id retinere potest, quod contra uoluntatem Domini acquisiuit, ut si dispensator res heri sui distraheret, neque ipse possit retinere prius, neque res emptores retinere.

1. Argu. Gregor. nihilominus pro alijs muneribus posse cõferri. At quippe in regeſto Gregorius eccleſiaſticiſ vilitatibus deſeruietes, eccleſiaſtica dignum eſt remuneratiõne gaudere. Eccleſiaſticiſ autem vilitatibus deſeruire, eſt munus ab obſequio: ergo licite pro eiufmodi munere rependuntur eccleſiaſtica ſacerdotia.

Argu. 2. Secundo: Tam ſordidum & carnale eſt inuita confanguinitatis beneficium conferre, quam ſi pro ſuſcepto munere, & obſequio daretur: illud autem non apparet eoſque ſordidum, ſi ſit ſimonia cum: ergo neque hoc ſecundum.

Argu. 3. Tertio: Quod precibus conceditur, gratis fieri videtur, ac perinde a ſimonia eſt alienum: ut pote quam ſola uenditiõ, emptioque conſtituit.

Argu. 4. Quarto: Hypocriſis ſpiritualia opera foris exhibent, ut per manus lingue laudem occupentur humanam, neque tamen eiufmodi hypocriſis ſimoniae tribuitur: ergo munus a lingua ſimoniae non parit. In contrarium eſt verbum Urbani Papæ canone: Saluator: quæſtio tertia. Quiſquis res eccleſiaſticas non ad quod inſtitutz ſunt ſed ad propria lucra munere lingue, uel obſequij, uel pecunie largitur, uel adipiſcitur ſimoniaeus eſt.

1. Concluſio. Ad quæſtionem duabus concluſionibus reſpondetur. Prior: Simonia perinde comittitur, ſi res ſpiritualis pro aliquo temporali munere, uel obſequio, ſeu exhibitio, ſeu exhibendo tribuatur, ac ſi pro pecunia quis eam uel numerata, uel promiſſa largiatur. Probatio eſt clara: quoniam nomini pecunie vniuerſa ſupponuntur quæ pecuniæ ſtimari poſſunt. Manifeſtum autem eſt, eiufmodi obſequia quippe quæ ad commodum aliquod referuntur, pretio penſari poſſe: nam & numero operarij miniſtri conducuntur. Poſterior concluſio.

Probõ. Sicuti ſaccepta pecunia, aut alio quouis munere ſimonia contrahitur, ita & per munus a lingua. Exempli gratia. Si quis epifcopus precibus ad temporalem vilitatem captandam inflexus ſacerdotium conferat, ea ſcilicet intentione, ut factorem capiet, ex quo ſibi aliqua poſſit ratione collationis prouenire utilitas. Probatur eadem ratione, quia hoc etiam eſt pecunia æſtimabile. Circa iſtas concluſiones poſt illa, quæ de uſura decifa ſunt, nihil ferme adnotandum reſtat; nam prope mo-

Postrema concluſio. dum quod uſura eſt in temporalibus, id in ſpiritualibus eſt ſimonia. Quare ſicuti munus dare pro aliquo munere uſura eſt, ita & ſacerdotium pro eodem munere largiri eſt ſimonia. Neque uero reſert munus alijs genere ſuo honeſtum ſit necne. Si quis enim propter turpem familiaritatem cum mulierecula fratri eius, aut alteri, quali in pretium ſacerdotium penderet, ſimonia eſſet; & qui reciperet, reſignate teneretur. Secus ſi ob amicitiam, licet turpiter contractam, gratis illud conferret. Adde quod etiam ſi non ille, qui ſacerdotium recipit, ſed alius, quantumuis ipſo necleio, pretium pro ipſo obtulerit, ſimonia emergit, ut patet cap. Nobis, de ſimonia. Quapropter cum primum ipſe reſcuerit, tenetur ſacerdotium renunciare, quia collatio nulla fuit.

Quæſtis autem eadem ratione ſi quis p-bendam ambit, non epifcopo, ſed alijs interuenientibus, qui ipſam ei procurent, elargitur, vitium talis ſit ſimonia, ut teneatur prebenſam deſerere. Apparet enim ex una parte non eſſe rationem parem. Nam ſi epifcopus nihil preci, recipit, neque preces pecunia æſtimabiles, ut in ſolutione tertij declarabitur, gratis ſane conferret, ac ſubinde collatio tenet. Ex altera uero apparet eandem eſſe rationem, nam ut quæſtione ſequenti expheatur ſumus, diuino naturalique iure non ſolum datio ſpiritualium, pro pretio prohibita eſt, uerum & receptio. In caſu autem præſenti licet epifcopus gratis ſecundum ſuam opinionem conferat, nihilominus alter non gratis recipiet, ſed pretio. Et eſt tanti apud me uigoris hæc ſecunda ratio, ut ei libentius quam priori aſſenſum præbuerim. Si quæ autem alia dubioſa emergere hinc poſſunt, propoſitis argumentis attinguntur.

Ad primum igitur reſpondetur, ſententiam Gregorij huic tantum pertinere, quod ſi clericus uel eccleſiæ, uel prælato honeſtum impenderet obſequium ad eccleſiæ commodum, uel aliud ſpirituale negotium conducens, eo ipſo idoneus ſit cui ſacerdotium conferatur, ſicut reſpectu aliarum uirtutum conferri poteſt. Obſequium autem & munus, quod iure condemnatur, illud eſt proxius, quod ad carnalia referitur, puta ſi quis ſeruit prælato, aut ſuis agnatis, uel amicis ad temporale commodum ut ſacerdotium, tãquam

merces

Sacerdotium largiri pro mouere etiã turpi ſimonia eſt.

Quæſ.

Solutio.

Ad primũ arg.

merces eiusdem obsequii rependatur. Quod si circa addiderim, quod episcopus, qui iustam mercedem merces temporalem suis famulis persoluit, nihil absurdi facit si gratos habeat, atque adeo erga eos gratiosum animum gerens, dum idonei sint, etiam in præbendarum collatione se illis beneficium exhibea: quia tunc illud obsequium non reducit ad temporale commodum, sed ad gratiam, quam famuli possunt per idonea, gratæque obsequia cum hero sibi conciliare. Quare seruire Antistiti propter ecclesiasticum sacerdotium, non est in uniuersum culpabile, nisi quando illud quodam modo ad emptionem reducit, scilicet cum spectatur tanquam pretium obsequii. Nam ut articulo primo dictum est, cum multifariam quidpiam alteri conferri possit, scilicet per modum liberalis uel doni, uel obsequii, & per modum reuerentiæ & honestatis, uel quasi debitum ex laudabili consuetudine, nihil istorum uitium simoniæ paritur, sed sola ratio pretii aut mercedis.

Ad secū
dū arg.
D.Tho.

Ad secundum respondet D. Thom. negando eandem esse rationem de consanguinitate, quæ de aliis carnalib. obsequiis: nam hæc quandam habent rationem pecuniarii pretii, quæ non inest in consanguinitate. Quare qui aliqui gratis suis consanguineis sacerdotium confert, etsi id tali respectu faciat, erit quidem culpata collatio: haud tamen simoniaca. Secus si in altero sacerdotium collocaret ea de causa, ut suis consanguineis beneficium remuneraret. Huic autem sententiæ non desunt, qui

Altiſſi.

contradiciant. Enim uero Altiſſodorenſis antiquus auctor 3. part. tract. 2. 1. quendam refert Parisiensem cantorem collationem sacerdotii rationem consanguinitatis uitio simoniæ tribuentem, licet ipse eadem opinioni non subscripserit. Sequuntur autem eam Durand. & Bonau. in 4. distinct.

Duran.

Bonau.

Adrian.

Rō præ

teritiæ

opinio

nis.

25. & Adrian. Quin uero & inibi D. Tho. in eandem opin. inflexit. In cuius gratiam arguere sic possumus. Beneficia debent gratis conferri: qui autem personam consanguinitatis respectat, non dat proſus gratis. Nam ut lib. 3. diximus, acceptio est personarum. Quin uero consanguinitas pretio uidetur æstimabilis. Quis enim non super aurum æstimet, consanguineum illi ſtri esse proſapia ortum. Quæſtio ergo hæc quia ſerupulorum nutritrix est, ſubiectis proſitionibus eliquidatur. Prma est: Eſſi

conferre beneficium consanguineo indigno crimen sit genere suo mortale: digno autem propter consanguinitatem, peccatum etiam nonnullum, neutrum tamen est simonia. Prima pars lib. 3. satis probata est, nam est peccatum iniustitiæ contra fidem episcopalis officii. Mog. & secunda etiam nota. Quoniam cum sacerdotia pro illis, qui dignè seruiant sint instituta, si conferuntur alio respectu, acceptio est personarum. Haud tamen erit mortalis si digno fiat collatio, sed tatum uenialis, eo quod nulla uolatur iustitia. Tertiam autem partem bene asserit D. Tho. nam ubi non est spiritualis uenditio, nulla est simonia, illic autem, nullum interuenit pretium. In quod a simili uſuræ deducitur. Quod enim in temporalibus uſura est, id in ſpiritualibus, ut dicere ſolemus, est simonia. Et tamen mutuum dare consanguineo, & tali respectu, nulla est uſura. Accedit, quod in c. Saluator ubi Urbanus simoniæ cauſas enumerat, nulla consanguinitatis mentionem fecit. Idque inde præterea confirmatur, quod propter talem personarum acceptioem nemo incurrit penas iuris in simoniacos decretas. Propter argm. ergo proximè factum dist. nguitur, quod qui dat consanguineo, non det gratis. Si enim intelligitur, non dat simpliciter ea ratione, qua debet, uerum etiam intelligitur pro pretio, id negamus, nam est præclara consanguinitas: super aurum æstimetur, ut sapiens, de ſapientia inquit, nullo est tamen ſoto uedibilis, ſicuti poſſeſſores, & miniſtrorum opere. Secunda propoſitio. Conſerre ſacerdotium conſanguineo digno ratione dignitatis ac probitatis, tantum abest a ratione ſimoniæ, ut ſit etiam laudabile, quoniam conſanguinitas de genere bonorum est, ueluti amicitia. Et ideo illius de cauſa nemo fit deterior, q̄ alius dignus est. Immo cæteris paribus ſi ſcandalum cauſatur, ille præferendus est ueluti cæteri hoſti amici. Vltima propoſitio. Antistites qui in propoſito habent, aut uniuersa ſacerdotia, aut cuncta que pinguiora ſunt in conſanguineos, & affines profundere, etiam ſi adiunctam habeant intentionem non conferendi niſi dignis, non habent conſcientiam uitam, immo uix poſſunt a mortali macula elui. Primum quod hoc pacto effecti ſunt, facile a ſuo affectu decipiuntur, ut eos pro dignis ducant, qui uerè non ſunt. Mox quod non poſſunt non ſcandalum

dalum dare. Deinde quod alijs, qui digni sunt, & forsitan digniores, non parum iniuria irrogant. Quin uero illis occasionem offerunt: ne cum favore & præmio sint destituti segniores sint ad literatum studia, atque ad probitatis studia exercenda. Quare bene inter alias iniquitates veterum sacerdotum; ac iudicum deplorabat Michæas, cap. 3. quod edificaret Sion in sanguinibus, & Hierusalem in iniquitate. Ad tertium plura D. Thom. respondit nempe tria. Primum est, quod qui in collatione sacerdotis munus principaliter à lingua intendit, puta vel laudem aucupari, ac perinde humanum fauorem, vel preces, aut ex quibus idem fauor humanus acquiritur, aut contraria inuidia vel odium cauetur, simoniacam labem contrahit. Quod si contra quis arguat. Qui dat propter laudes, aut precibus victus, gratis dat: quare neque pœnas incurrit iuris, perspecte poteret verba. Non enim D. Thom. laudis intentionem, etiam si sit principalis, nec præcû causam simoniæ simpliciter tribuit: sed quando per hæc aliquod emolumentum temporale pretio æstimabile contenditur: vt si episcopus sacerdotium regis famulo, aut eius precibus ductus cõferat, qui se apud regem laudibus effert, quod hamo pinguiorem ecclesiam possit expiscari. Immo verò neque tunc est simonia, nisi quando id principaliter intenditur, cuius indicium est, quando collatio fit indigno: nam cum tunc principalis intentio non sit idoneitatis personæ, conuincitur esse emolumentum temporale. Quare criminatur tunc iniustitiæ, & infidelitatis ad hæret in super simonia. Atque adeo recipiens præbendam, tenetur eam relinquere, nisi denuo integretur prouisio. Quando uero nõ nisi simpliciter laudes Anistiles affectat, aut per preces amicitiam & gratiam, tunc nulla est simonia. Imò verò quando quis confert digno, præcipue propter dignitatem, licet sinister oculus non modo humanam laudem, & fauorem spectet, verum & ad tale emolumentum & lucrum, simonia non inficitur. Quod si Innocentiũ consulas super cap. Tuam. de ætate & qualitate. d. similia suo more docet. Cui & Caietan. in sua Summa, verbo, simonia ascriptur. Secundum igitur assertum est, quod dum preces pro digno porriguntur, tunc collatio non est ex genere suo simo-

niaca, quandoquidem legitima subest tam præcûdi, quam contemendi causa. Potest nihilominus illuc irreperere simonia mentalis, si collatio non propter dignitatem fiat, sed præcipue propter fauorem & emolumentum pretio, vt dictum est æstimabile. At quia in sermone de precibus & fauore incidimus, altera nos occupat dubitatio: Vtrum collatio metu extorta sit simoniaca, ita vt qui beneficium tale recepit. resignare ipsum teneatur, idem enim præfatus cantor Parisiensis, referente eodem Altiliodorensi, tenet. Quoniam metus, inquit, pecunia est redimibilis. At verò eodẽ modo, quo de sanguinitate & amicitia, respondetur, videlicet quod et si metu conferre indigno peccatum sit genere suo mortale, digno verò, nonnulla etiam culpa, quia collatio non fit legitime sine, neutrum tamen est simonia, quoniã dare metus causa, non est dare pretio. Nam etsi quis pretium daret ad propellendum metum, nihilominus qui metuit, nil recipit. Immo verò nec sacramenta conferre propter metum, vilo condemnatur iure, vt si quis metu confessionem audiret. Nec verò vulgo talis episcopus haberetur simoniacus. Sed tamen quando ille metus incuteretur, qui esset modo exposito pretio æstimabilis, tunc esset simonia: vt si rex vel eius aulicus comminaretur episcopo, quod nisi sacerdotium tali personæ conferret, de gratia regis excideret, neque ad aliam esset ascensus sedem. Qui enim tali metu sacerdotium conferret, id ad venandum episcopatum faceret, ac perinde simoniacus esset. Secus, si metus ei incuteretur amittendi vitam, aut temporalia bona, quæ possidet, nam tunc metuens nullum habet respectum lucri. At quoniam dictum est ob metum indigno conferre, peccatum esse genere suo mortale, non quidem simonia, sed iniustitiæ & infidelitatis, postremus superest scrupulus: Vtrum nullus metus talem culpam excuset? Respondetur tamen nullum esse in tali re excusantem metum: nam cum & diuinus, & naturalis id veter, atque adeo facinus sit intrinsecè malum, potius gladio succumbendum est, quam illud patradum, Tertium dictum D. Thom. est Quæquã pro se rogare ab obtinendum sacerdotium, cura animarum cura subiungitur, præsumptuosum est, ac proinde per suas ip-

Dubitatio.

Solutio.

Scrupulus.

Risio.

Tertium assertum.

Secunda.

se preces indignis redditur atq; adeo peccat pro indigno rogans. Si autem sacerdotium absque tali sit cura, ipse autem vitæ sustentatione, indigeat, circa simoniam potest id petere. Ratio prioris membri est, quod dignitatem, quæ ad animarum curam requiritur, si quis in se non agnoscit, iniuste appetit, si verò habere se crederit, insolentia turget, id quod libro sequenti clarius patebit. Secus autem de alijs, simplicibus sacerdotijs. Hæc veruntamen sententia, D. Thom. nil mirum si nimium appareat rigida. Enimvero fide sola episcopali cura illa fuisset prolata, maximam haberet probabilitatem, ut libro sequenti sumus: Exigit enim episcopalis professio in eo culmine perfectionem, ut possit episcopus ceteros perficere, ut Dionysius ait in libro Ecclesiastica Hierarchia. Et ideo vix non solum procuratio, verum appetitus potest esse sine culpa: aut iniuriæ, si appetens non se agnoscat idoneum, aut præsumptionis, si id facile credit. Cura autem animarum in paræcias ecclesiarum non tam excelsum expostulat perfectionis gradum. Et ideo non apparet tanta præsumptio, si quis se dignum existimet. Secundo ad id arguitur. Potest esse iustitia raritas, qui ad paræcias regendas sunt idonei, tantaque ecclesiarum necessitas, ut viro, cuius egregia in populo habetur estimatio, tam doctrinæ quam vite, non modo non sit præsumptio, verum etiam sit charitatis virtus se ad id minus offerre. Tertio potest etiam contingere tanta in paræcijs corruptio, ut dignis posthabitis, ecclesias omnes indignis committant, quo certe casu non esset aliud quam officium charitatis ad occurrendum tali pesti illi n. qui communi vixi opinionione idoneus habetur, & qui in se nullum crimen agnoscit prodire, ut per sui ipsius electionem alij impediantur. Nam quamvis nemini de se credere liceat, nec leve aliquod peccatum habere possunt, nihilominus multi iustam habere probabilitatem suæ dignitatis, atque adeo ardore charitatis labore fuisse, qui administrationis ecclesiæ sunt necessarii, ac perinde cum ista diceret, Ecce ego, mitte me. Accedit & c. tua nos de simoni. quod pro se rogantem, ut in canonicam eligeretur, rerum non facti simoniaci, De hoc autem latius libro sequenti in tractatu eporum. Interim autem

de paræcias presbyteris sic est sententia D. Tho. moderanda. Primum non ait, ut de episcopo dictum est, quod appetere talia sacerdotia, sit præsumptuosum, sed pro se rogare, quod certe vix potest carere scandalo, sed id et sentit, si res per se consideretur, neque si prouiores sacerdotiorum diuinam legem ad vngue obseruent, digniores semper ante ferendo. Item in prouincia bene instituta, in qua viri non deunt idonei. Tunc enim rogare pro se quemquam præsumptuosum esset, & scandalo proximum: quia tale iudicium non tam publica necessitas quam privata voluntas ad id adducere videtur. Imò verò non dicit S. Th. h. m. o. præsumptionem semper esse mortale delictum, quoniam potest esse leuius. Ad quartum respondetur sicut Diuum eundem, quod hypocrita non confert spirituale pro temporalem laudem, sed solum seipsam talem demonstrat. Quare per talem simulationem potius furit uti iuripit laudem humanam, quam emat, quapropter illa non est simonia. Huic autem rationi affine est disputare, utrum quod per hypocritam, aut aliam simulationem aliquid acquirat, teneatur illud restituere? Vt si quis nequa simulata sanctitate, aut diues efficta paupertate, elemosinas, aut beneficia acquirat, vtrum teneat ea, quæ sic acquisiuit, suis dominis restituere? Fuit enim assertio antiqui Alexandri & Aristoteli, illius quidem 4 parte, q. 26. Alibi membro 3. huius verò lib. 4. cap. De restitutione. In quorum sententiam se conuulit Adrianus eodem lib. in titu. De restitu. Adrian. Et fundamentum istorum est, quod Funda. hypocrita fraude seducit populum, atque adeo quod quid sibi illa vafritie acquirat, falso titulo adipiscitur, ob idque nullam sortitur diuinum. Perinde ac si ego Petro pecuniam deberem, cuius pecuniam mentitus Paulus illam à me extorqueret. Nec omnino opinio hæc quibuspiam probabilitate carere videtur, tamen si nimium sit acerba. Arguunt autem contra se ipsi hoc pacto: Si episcopus oculo criminoso, aut alteri alias indigno, quem crederet esse legitime idoneum, beneficium conferret, collatio teneatur quamuis falsus titulus in causa eius fuisset, ergo eodem pacto dominum in acquirentem hypocrita. Respondet Alexander ante cedente confesso. inficiendo consequentiam. Quoniam qui in idoneus est sacerdotio, non fingit probitatem illo sine sicuti hypocrita. Quapropter hypocrita fur est & lauo.

Ratio alferio nis.

1. Rō in D. Tho.

2. Ratio

3. Ratio

Modo- ratio sē- tētia S. Thom.

Soto
de Iure
Legibus
DIE
13

Repl
ca cor
solutio
gna.

Adm
tam in
Quæ

Alexa
tiffiodorēsis, illius quidem 4 parte, q. 26. Alibi
membro 3. huius verò lib. 4. cap. De restitu.
tione. In quorum sententiam se conuulit
Adrianus eodem lib. in titu. De restitu. Adrian.
Et fundamentum istorum est, quod Funda.
hypocrita fraude seducit populum, atque
adeo quod quid sibi illa vafritie acquirat, falso
titulo adipiscitur, ob idque nullam sortitur
diuinum. Perinde ac si ego Petro pecu
niam deberem, cuius pecuniam mentitus
Paulus illam à me extorqueret. Nec omnino
opinio hæc quibuspiam probabilitate
carere videtur, tamen si nimium sit acerba.

Arg
conu
p
tenen
opta.

Saluo
Alexa

atro. Alter vero etiam ecclesiam ingrediens indignus sit, ingressum tamen legitimum habet. Ex hac tamen illarum solutione duo sequuntur. Primum contra ipsos, quod non omnis hypocrita tenetur ad restitutionem eorum, quæ talium intuitu illi erogantur, sed ille præcise, qui intentione & causa illius lucri hypocrita sit, nam par esse debet ratio illius atque alterius, qui sacerdotium suscipit. Quocirca ex eorum solutione sequitur secundo. Quod si quis sanctitatem, quæ caret, ea intentione simulat, ut ab episcopo sacerdotium accipatur, simoniam simpliciter committat, restitutioni obnoxiam, quod re vera non esset asserit fecerunt. Alias multi essent, qui mala fide prebendas possiderent, adeo multi curati, quin vero episcopi, qui vere non essent tales, quod qui concederet multas ecclesiasticas functiones suspectas redderet, atque invalidas. Igitur prædicta opinio si quæ veritatis habet, sit est moderaminibus temperanda. Primum de culpa nemo dubitat, quin sit gravis, tali visco inescare populum ad exitum quandam eius substantiam. Sed quantum ad restitutionem animaduerendum est, aliud esse quidquam alteri porrigere sub conditione, hoc est, si sit talis, qualis apparet. Aliud vero absolute donare, etiam motuum sit illa qualitas, quæ apparet. Collationes autem sacerdotiorum, dignitatumque ecclesiasticarum ambigere non licet, quin absolute fiant, & abque ulla profus conditione perinde atque sacramentorum dispensationes. Alioquin nihil esset in ecclesia firmum neque solidum. Quare qui aliter hæc munera dispensare cogitaret non id faceret, quod ecclesia intendit. Quo fit ut etiam si qui ad ecclesiam assumitur illa intentione mendosam sanctitatem vendit asserat, nihilominus collatio teneat. Et gravis post ademptionem dignitatis, aut cuiuslibet sacerdotij quis vitam suam corruptis motibus contaminet, nihilominus vere possidet, neque ad restitutionem tenetur fructuum. Per hæc ergo ferme de elemosinis iudicandum est. Enim vero si qui elemosinam aut hypocrite aut diuiti personæ pauperi largitur, sub tali conditione ad faceret si verè est, quod apparet, certum est non transferre dominium, illa non assistente conditione. At verò non illo pacto conferri censetur, sed absolute donan-

tur, tamen si motuum sit falsum, & ideo re vera credendum est transferri earum dominium etiam si in hypocritas, & falsos pauperes conferantur. Quod autem absolute donentur inde apparet, quod homines propter Deum elemosinas largiantur, imò quodammodo Christo ipsi in pauperibus. Nam quod vni inquit ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Et ideo non debet tam exacta fieri inquisitio dignitatis personæ ad porrigendum stipendium. Et confirmatur, nam ut Adrianus ipse concedit, quando causa finalis est vera, licet motuum sit falsa, translatio dominij non impeditur, ut patet in alijs negotijs. Si enim quis famulum quem putat esse bonum, conducatur, licet non sit talis, nihilominus acquirit mercedis dominij dummodo seruiat, quæ fuit causam finalis, quamvis non tam bene seruiat, ut heus putabat. Elemosinarum autem finalis causa est charitas Dei, qui solem suum oriri facit super bonos & malos, ergo licet motuum sit falsum, licet personæ dignitas, non impeditur dominium. Alias quæcumque mendacium diceret pauper, submitteretur restitutionis iugo. Et potestremo ex alio istorum asserito arguitur. Si hypocrita, & mentitus pauper tenetur restituere, quæritur cui faciendæ sit restitutio. Respondet Alexand. non illis, qui elemosinas porrexerunt, quippe qui propter Deum earum a se dominium alienarunt, sed faciendæ est Reip. vel alijs pauperibus, quibus fuissent forte collatæ. Sed contra arguitur. Si quis elemosinas largiri sinit, a se dominium abdicat, sicut in ipsos transfusetur, quibus tribuerunt, nam in Deum non transfusetur nisi in isto, quibus eius causa donantur. Porro ergo opinio illa non est necessaria. Quod si nos rursus urgeas Ille elemosinas porrigentes non sponte fecerunt, & voluntarie, quæ quidem ignorantia fuit in causa, quæ secundum Arist. facit inuoluntarium. Quare D. Tho. ait hypocrita furtiue surripere laudes, inuoluntaria autem donatio non valet. Negatur prior præmissa, non enim omnis ignorantia facit inuoluntarium, quando non ignoratur potissima causa operis. Sciunt autem omnes misericordiam officium esse charitatis, quod non indiget tanta exole ratione meritorum personæ, quoniam licet pauper

Repli-
ca contra
solucio-
nem.

Ad quæ-
tam in
Quæ

Alexan-
dri.

drian-
anda
paupe-
rum

Argu-
entia
paupe-
rum

solucio-
nem

Qui si
mulata
pauper-
tate ele-
mosinam
extorquet
ad resti-
torem non
tenetur.
Confirma-
tio præ-
teritæ et
tertio-
nis.

Ratio
altera
ad idem.

Limitatio superioris dicitur. pauper non fit dignus, nulla tamen fit meritum iactura. Et ideo quantum eadem dignitas ignoretur, nihilominus spontanea est misericordia. Hoc in quotidianis elemosinis astruxerim, nam si insignis impostor eximiam, uel sanctitatem, uel necessitatem effugeret, ut graue aris pondus exprimeret, crediderint talem pessimum ad restitutionem teneri, nam tunc ingens elemosina illa non esset censenda spontanea, sed per fraudem extorta. Soluta ergo restant argumenta in contrarium. Conceditur. n. talem hypocritam deceptorum esse, & quodammodo falso titulo, qui in eo scit corrasisse elemosinas, sed negatur nihilominus propter rationes dictas, dominum non acquisiuisse, quoniam ultro nec in illum translatus est. Neque simile est, quando una persona pro altera supponitur. Si. n. quis mihi diceret esse Petrum, cui ideo tribuerem, quod non nisi Petro lagirer, si non est Petrus, non tenet datio, sicut non teneret matrimonium. Error autem in moribus, aut in bonis fortunae non habet eandem efficaciam ad elidendum contractum.

QVAESTIO VIII.

DE RESTITUTIONE SIMONIAE, & poena simoniaci.

ARTICVLVS I.

Vtrum quicquid per simoniam, uel datur, uel recipitur, sit restitutioni obnoxium.

Postrema demum quaestio de simonia, ut restitutionem, ac reliquas penas exploret oportet. Apparet namque non esse necessarium, ut quisquis per simoniam praesentia aliqua aut dignitate potitur, debeat illam relinquere. Sunt. n. spiritualia quaedam, quae semel obtenta abijci nequeunt, ut characteres, qui per sacramentalis consecrationes imprimuntur, ergo illi licet simoniace acquirantur, non sunt restituendi. Secundo: Contingit episcopum simoniace esse promotum, cuius subinde poena est suspensio, & tamen ipsum subdito sub anathemate inbere, ut a se ordines suscipiat, qui ideo videtur ad

obedientiam obligari, nemo tamen ab eo, qui potestatem non habet conferendi inuenta re debet recipere, ergo episcopus per debitum simoniace ab illa episcopali potestate non suspenditur. Tertio: Nemo pro illo delicto puniendus uenit, quod se neque sciente, neque uolente factum est, siquidem poena soli uoluntario delicto debetur. Contingit autem non nunquam, ut quis spirituale quidpiam accipiat alijs clam ipsum id procurantibus, ergo non est quod ille debeat collatione sibi facta priuari. Quarto: Nemo pro sua culpa debet commodum reponere: vsu in uentre affolet, ut si simoniacus id, quod sic acquisiuit resignaret, in rem eorum cedere, qui fuerunt simoniace participes, ut potest quomodo praesens aut totum collegium, cui facienda est restitutio, in simoniam consentiat. Ergo tali euentu nulla est restitutio facienda. Quinto: Dum quis per simoniam ad solemne uotum religionis admittitur, non potest ab eodem se uoto religere, ergo ab eius restitutione, quod per simoniam adeptus est, absoluitur. Sexto: Extremior poena in hoc seculo non debet pro intimo cordis motu infligi, quippe qui soli Deo patet. Accidit autem simonia non solum foris in opere, uerum & inus corde, qua ratione, ut supra paruit, uoluntate definitur, ergo eiusmodi simonia nulli est restitutioni obnoxia. Septimo: arguitur. Multo plus est ad aliorum promotionem, quam in susceptis permanere. Quandoque autem cum simoniace si dispensatione ut, ab sublimiora euectur, ergo non semper debent susceptus ordines. In contrarium est sententia illa canonis, si quis episcopus. i. q. i. Qui ordinatus est nemo ex ordinatione, uel promotione, quae est per negotiationem facta proficiat, sed sit alienus a dignitate, uel sollicitudine, quam per simoniam acquisiuit. Ad quaestionem unica conclusione respondeatur. Quicquid per simoniam acquisitum est, siue pecuniario prius, siue munere alieno perinde ualente, restitutioni subiectum est, uel licet, neque qui spirituale emit, retinere illud potest, neque pretium ille, qui uendit. Probatur conclusio, primo id retinere potest, quod contra uoluntatem Domini acquisiuit, ut si dispensator res heri sui distraheret, neque ipse possit retinere prius, neque res emptores retinere.

Domus autē, cuius dispensatores sunt ecclesiarū præfati: lege cauti, ne spiritalia: quæ gratis ipsis in commune bonum collata sunt pretio distribuere, secundū illud Mat. 10. Gratis accepistis gratis date. Ergo si pretio eodem spiritalia dispensantur, neque venditor pretium, neque emptor spiritalia retinere potest. Circa hanc conclusionem, cum eius, quæ S. Th. est probatio, primum dubium est, quo iure vigorem habeat veritatis, diuisione & naturali, an vero solo pontificio. De hoc nanque nulla extat dubitatio, totum enim canonicum ius id concludit ut patet canone citato. Si quis episcopus, vbi qui dignitatem per simoniam emit, ab eadem iubetur esse alienus: & can. presbyterum. ea. cau. & q. quam per pecuniā ecclesiam obtinuerit, priuari ea iubetur. Et vice versa, c. de hoc. de simonia. Reges qui pretium, vt in electionem consentirent acceperint, idem pretium restituere coguntur. Et in Extrava. Marini V. quæ extat inter acta concilij Constantiensis, sessione 43. sancitum est, ut electiones, postulationes, & quauis prouisiones simoniacæ nullæ sint in ipso iure. Vnde fit, ut neque præbendæ, neque pretium pro ipsis pensionum retineri valeat. id quod & Paulus II. in sua extrava. cum detestabile constantissimum esse voluit. Preter quā quod eiusmodi simoniaci prælati perpetuæ damnationi perpetue adiguntur, & excommunicati ab ordinis officijs suspenduntur: vt patet ibidem & can. Si quis dator, & can. Si quis episcopus l. q. 3. Quin vero mediatores, & intercurrentes, ac procuratores omnes excommunicantur ibidem. Vtrum vero iure etiam naturali, ac perinde diuino vtraque restitutio, scilicet tam præbendæ, quam pretij sit iusta, ambigitur. Et quidem quod qui sacerdotium vendidit, ad pretij restitutionem tenetur, manifeste ex naturali, diuinoque iure colligitur. Nam cum spirituale non sit natura sua vendibile, sed gratis dari iustum, vt per verbum Christi proxime citatum constat, palam est, iniuste recipi, sicuti de usuraria pecunia supra mensuratum est. Quod autem ille q. præbendam vel quidpiam spirituale pretio recipit, teneatur diuino naturalive iure illud relinquere, nulla videtur ratio conuincere: nam ut in exemplo conclusionis persistamus, bi-

fariam, dispensator potest res domini cōtia eius voluntatem alienare. Vno modo, quia dominus nullatenus id præcipit, & tunc iure naturæ ille, cui hæc traditur, nõ acquirit dominium. Alio modo, qui hærus præcipit, ut gratis debetur: verbi gratia, pauperibus distribuatur frumentum. Et tunc etsi dispensator id pauperibus diuendens teneatur pretium reddere: tamõ pauperes, q. gratis erant accepturi, etsi qd. piam pretij, rependant, nullatenus tenentur res ipsas restituere. Pari mō. Dominus præcepit dispensatoribus suis spūalia gratis distribuere: ergo qui idonei erant, et si emerint, non tenentur id quod emerunt, restituere iure diuino, neq. naturali, sed ratione ecclesiastici iuri cassantis huiusmodi prouisiones. Id quod exemplo usuræ confirmatur. Et enim quauis qui dat ad usuram, restituere sit obligatus, qui tamen pro mutuo usuram soluit, nõ tenetur. His rationibus probabile forte quibusdā fiat in iure diuino, & naturali non fundari, ut emptor spiritalium teneatur illa restituere. At vero secus res habet, nam in primis D. Tho. & doctores ex illo diuino iure, Gratis accepistis, gratis dare, inferunt, spiritalia empta esse resignanda, immo non Doctores modo, verum & iura ipsa. Demonstratur ergo non modo pretij, verum & spiritalium restitutionem fundamentum a iure diuino ducere, licet parum differenter. Spirituale non solum vendere, verum & ipsum emere, est simoniacæ, ergo in iure naturæ eius fundatur restitutio, probatur antecedens. Spirituale est mera gratia Dei, gratia autem non modo gratia esse desinit, quia non gratis datur, sed quia non gratis recipitur, ut probe Leo Papa adnotauit in ca. Gratia. l. quæst. 1. ubi ait. Gratia si non gratis datur, vel recipitur, gra non est. Et Urbanus c. Saluator, l. q. 3. dicit. Qui Dei dona, q. gratias accipiuntur, ut gratis dentur pp. tua locra uendit, vel emit cum si mo ne donū Dei possideri pecunia existimat. Immo Si q. in hoc prius, q. spirituale emere uoluit contra spiritus sancti gratiā atq. adeo contra ius diuinū peccauit, licet postea eadē gratiā uedere cogitaret. Neq. solum gratia emptio diuino iuri aduersatur, uerū & cōtra ipsam est res naturalis, nā gratia non pretio, sed gratis possideri debet. Itaq. & si Christus un. dixerit.

Gratis

Dubiu.

Paul. 2.

Qui factus uenit, diuino ac naturali iure tenetur restituere pretium.

Emens spūalia iure diuino. Ratione facti.

Gratis accepistis gratis date, in eo tamen quod dixit gratis date, intellexit quod omnes gratis debent accipere. Vnde non minus iniuriam infert, qui emit, quam qui vendit: nam vult Deus gratiam suam sibi soli debere: & qui emit proficitur, se non a Deo ipso sed a venditore recipere. Quo circa non solum vendere, verum & emere, quia est contra diuinam gratiam, peccatum est, vt supra diximus, contra religionem. Atque in hoc simonia ab usura differt. Usura enim solum prohibetur in bonum proximi: puta ad cauendum iustitiam, ne pretium pro eo quod non est vendibile, recipiatur: quare usura solum ex parte accipientis, & non ex parte dantis est iniustitia. In simonia vero ex utraque parte peccatur contra religionem, & contra Dei iustitiam quippe, qui non tantum dispensationibus suis iussit gratis illa donare, verum etiam cunctis inhiuit, ne aliter quam gratis illa reciperent, vtilitate ratione confiterentur a solo se Deo suscipere. Et per hoc liquet eorum argumentorum solutiones, quae proxime faciebamus. Igitur si spiritalia emere simonia est contra ius diuinum & naturale: nempe contra rationem gratis, & ideo ibidem iactum est restitutionis spiritalium fundamentum, Diximus iactum fundamentum: quoniam modo id solum constitutum, quod tam emptio quam venditio sit iure naturali, ac diuino simonia: an vero eodem iure impediatur translatio tam per abendam, quam dominij pretij, vt restitutio ipsa perinde atque in usura sit de iure diuino, in responsione sexti argumenti inter enarrandum ca. mandato de simonia, dilucidabitur. Post haec ad penultimam conclusionis intelligentiam recollenda est sicubi vsura, ita simonia celebris distinctio in realem, & mentalem. Simonia realis est illa, quae pacto fit vel expresso vel tacito, hoc est nullo significato. Quamuis nisi postea te uera sequatur executio pacti, hoc est, si non soluatnr constitutum pretium tunc venditor ad nullam in conscientia restitutionem teneatur, vt de vsurario etiam diximus, quoad quidem nihil recipit. Vtrum vero qui praebendam recipit, teneatur illam resignare, statim examinabitur. Simonia uero mentalis est internum propositum & intentio dandi, aut recipiendi in spiri-

tuale pro temporali ad cuius percipiendam intellectum ad id recurrit, quod libro 6. de usura mentali diximus. Est enim lubrica fallaxque illa regula, quod principaliter intendatur pretium, aut minus principaliter: sed est philosophico more ex obiecto mens perpendenda, nimirum vtilitate praecise mentalis simonia censetur, cuius obiectum est simonia realis scilicet intentio dandi recipiendi spiritalia pro pretio temporali. Vnde si quis episcopo ex sua liberalitate ad conciliandum eius amicitiam seruit, & certus sit neque se recipiturum neque episcopum largiturum pro seruitio, sed speret, quod si eius amicus forte id gratis dabit, cuius ipse est dignus, nulla est mentalis simonia, quia obiectum ipsum scilicet, dare ratione amicitiae, nulla est simonia realis. Neque si cogitet dare aliquid liberali, honestaque datione, quasi gratias referens, aut quasi aliquid ex laudabili consuetudine debitum. Neque vice versa si episcopus taliter intendat recipere. Colligit autem Caetan. in sua Summa, trinam simoniae speciem. Prima consistit in sola intentione, absque vilo opere, nempe cum quis mente decreuit spirituale vendere, aut emere, quam quidem certissimum est non esse poenis iuris obiectum, cum ecclesia de illis non indicet. Secunda vero est de qua Doctores loquuntur, dum quis foris munerata offert intentione praua, sed late, dum scilicet celat, qua intentione id facit. Et dum praesertim corrupta etiam retentionem quam occultat, spirituale confert. Tertia inquit quando pactum interuenit, sed non mandatur executioni. Immo antequam collatio fiat, vtriusque a praecedenti conuentione desistitur. Haec autem non tam mentalis dicenda est, quam relictis nondum perfecta propter quam licet peccatum sit graue, nemo poenas iuris incurrit. Dubium hinc autem non dissimulandum exurgit. Vtrum si cui contingit simonia mentalis absque reali, ita vice versa contingeret realis posset absque mentali. Est verbi gratia, deceptor quispiam atque impostor, qui pretium episcopo pro sacerdotio pollicetur idque instrumento confirmat, absque ulla intentione implendi intentione. Apparet tunc ex vna parte simonia oriri: quando quidem si hoc innotuisset ecclesiae, poenis ille iuris adige-

Distin-
ctio si-
monia.

Soto
de Iure
Legibus
Dicit
13

Solutio adigeretur, expoliareturq; sacerdotio. Ex altera verò nulla videtur simonia: ut pote cum externa operatio ex intentione sit pensanda, à qua speciem sortitur. Dicendum ergo re vera non esse simoniam neque in foro conscientie præbenda donatum teneri eam relinquere: ut Caieta ait q. 10. primo quolibet. Ecclesia tñ certior rei facta, quia de exterioribus iudicat, legitima præsumptione eū condemnaret. His denique prælibatis, conclusio in primis restitutionem imperans omnem complectitur realem simoniam, ubi pretium vere solutum est. Vbi autè pactū præcessit, sed non sequutum est pretium, iam dictum est venditorem ad nihil teneri, sed solum ad delicti poenitentiam. Vtrum verò emptor teneatur sacerdotium demittere distinguendum est. Si n. ante collationem explicat se pretium non daturum: non dubium, quin collatio si fiat, teneat: neque opus est dispensatione habilem eum reddente ad suscipiendum. Et vsque ad hanc veritatem intelligendum est veridicum illud dictum, cuius modo meminimus. Quòd si pactum nõ mandetur executioni non incurritur in poenas iuris. Si verò sub tali pacto collatio fiat nullatenus hæsitari debet, quin collatio nulla sit, quòd propterea tam asseueranter affirmamus, q. video nõ ullos de hoc deceptos. Et in primis assertio fuit S. Tho. in art. præceden. na ob id conclusò expressit q. si aliquis det se spiritualem pro aliquo temporali obsequio exhibito, vel exhibendo, simonia est. Est ratio est manifesta: nõ illic est expressa emptio, & venditio. Qui enim creditur vendis, verè vendit. Adde, q. collatio nõ dependet ex futuro contingenti, sed supposito pacto, protinus absolute fit. Quare iam indet est simonia, quid quid postea subsequatur: vi delicti siue pretium soluatur, siue secus. Alias nunquam sub pollicitatione committi posset vsura: quòd est falsum. Neq. refert, pactū scripto, & cum iuris solennitate fuerit celebratum, an solo verbo inter duos absq. arbitris; dñmodo fidetia impignores, pollicens se daturū pro præbenda: quòd quidem inde exoritur civilis obligatio, que in alia materia firma esset, & valida: secus, si nõ interueniat talis obligatio: sed aliqua spes fiat alicuius referendæ gratiæ de honestate. De simo-

nia verò mentali obligetne ad restitutionem, in responsione sexti dicendum est. In erim ergo de reali dicere cõsequitur, cui, quomodoque sit restitutio faciendæ. Et prius quidem de pretio: mox de præbenda, aut re alia spirituali suscepta. Et quidem quando ante rei spiritualis collationem præcedens pactum dissoluitur, etiam si pretium fuerit solutum, nullum est dubium, quin restitutio eidem sit faciendæ, qui pretium largitus est: siquidem, ut modo dicebamus, ob illam simoniam nemo fit reus poenarum iuris. Confessio est Caietani in sua Summa. At verò si simonia executioni mandata sit, scilicet, collatio tam pretij, quam præbendæ facta, tunc est dubium. Omnes enim in hoc consentire videntur, etiam D. Tho. in solutione quartij; quòd restitutio pretij sit faciendæ vel ecclesiæ, in qua simonia confecta est, aut pauperibus. August. enim, ut habetur cap. Non sanè. 14. quæst. 5. restitutionem male acquiritorum pauperibus adiudicat. cap. verò de hoc, & c. audiuimus de simonia, eiusmodi pretia moniaca ecclesijs restitui iusta legimus.

Caieta

Dubiū S. Tho.

August.

Dubiò Idemq; expressè Cæsar imperator in Authentico de sanctissimis episcopo. Attamen si res penitus incipiat, distinguendum est. Etenim post condemnationem, extra controuersiam faciendam esse constat restitutionem ecclesiæ vel pauperibus, aut quemadmodum Papa iusserit; qm̄ & qui dedit, ob crimen, mulctatur are, quòd dedit, & recipit, dominum non acquirit. Veruntamen dum crimen non est delatum, sed in foro conscientie latet, persuadere aliud mihi non possum, quam quòd restitutio pretij faciendæ sit eidem, quid dedit. Et ratio est, quòd lex poenalis, ut libro 1. disputauimus, ante condemnationem reum non ligat, ut ipse teneatur exequutorem esse sui supplicij, aut mulctæ. Cum ergo ille præbendæ emptor ob crimen veniat suo pretio mulctandus, fit, ut ante condemnationem de crimen non amiserit vel dominium, vel possessionem, ut illic declarauimus; ac proinde cum dominium translatum non fuerit in recipientem, fit ut suo sit domino redhibendum. Neque quidquam refert iure diuino, & naturali, an solo ecclesiastico impediatur translatio dominij. Posset enim forsan im-

Simoni-

nicius

post cõ-

demna-

tionem, re

stituere

dēt ec-

clesiæ,

vel pau-

peribus

alias ei

q. dedit

Rõ pro

ximæ a

seruò is

Quãdo ante rei spiritualis collationem præcedens pactum dissoluitur, restitutio accepti preij faciendæ est, qui soluit.

Soto de Iust. & Iur. K k k præ.

prebendarum quisquam comminiscit in al-
 lationem prebendarum non prohibitam diuino
 iure, aut naturali: nam licet Dñs noster
 iusserit gratis spiritualia conferri: nihilominus
 quia prebenda res est estimabili-
 lis pecunia, quamquam vendere peccat-
 um sit, nihilominus iure naturali acquiritur
 pretij dñij pariter, sicut prebenda:
 sed quia ecclesia annullauit, cassauitq; ta-
 les contractus, ut patet iuribus supra ci-
 tatis proclamantibus esse nullos, potuit
 ipso facto pretium applicari pauperibus
 huiusmodi autem commentum bifari-
 am, ut eor, peccati. Primum. n. arbit-
 rior iure diuino, & naturali dominium
 pretij non transmittit. Nam cum Deus
 gratis dare iusserit pretium, pro te non
 vendibili datur, qui quid sit de collatio-
 ne prebendarum Secundo, et si talis annulla-
 tio contractus ex solo statuto ecclesie or-
 tum habuisset, non potuit eadem sancta
 ecclesia simoniacum empioem in dicta
 causa in penam adigere, quosque effect
 de crimine condemnatus. Ex his ergo se-
 quitur, qd qui tale pretium recipit, perinde
 atque viuaris debet absque villa mo-
 ra, nullaq; expectata iudicis sententia restituere
 illud iudicium alienum, cuius dominium
 non habet dummodo cautionem capiat,
 ne postea cum filius rescuerit, cogatur
 iterato soluere: quamuis ille, qui dedit,
 repetitio iure non permittitur, quando-
 quidem re cognita pretio imulcabitur.
 De restititione autem prebendarum longe diuer-
 sa est ratio: etenim si collatio facta est, re-
 stitui immediate priori possessori non
 potest: quia dum prebenda secundum sua esti-
 mationem Petro contulit, Paulo simpli-
 citer abstulit. Quare neuter eius dñs est,
 videlicet neque Paulus quia illi fuit ad-
 emptat: neque Petrus, quia ratione simoniae
 id idoneus factus est recipiendi. Quo cir-
 ca paulo restitui aliter non potest, nisi re-
 signatione in arbitrio plati facta, qui red-
 dat: praua tamen dispensatione super
 irregularitate per simoniam contracta.
 Quamuis reiecta Papae simonia, qui solos
 simoniacos habiles reddere valet, nihil
 obstat, quo minus Petro denuo prohi-
 deatur. Sed est advertendum quod quam-
 uis simoniacus solo iure potestatis irregu-
 laris sit, atque inhabilis ad recipiendum sa-
 cerdotium, vel se spirituale, atq; ad eodē
 in re impediatur translatio dñij, ut art. p.

ximo apertius fiet: nihilominus ius illud
 cogit, ut nulla expectata sententia restituere
 cogat prebendam: ut pote cuius non est le-
 gitimus possessor. De fructibus autem per-
 cepus, in solutionibus 3. & 4. dicendum.
 Ad primum igitur argumentum multa
 D. Thom. respondet. Primum, quod est
 qui sacro ordine simoniace inicitur, cha-
 racterem propter sacramenti efficaciam
 suscipit; haud tamen sacramentali gra-
 tia propter obicem simoniace suspenditur.
 Secundo subdit, quod ab ordinis execu-
 tione suspenditur, ob id quod quasi surro-
 contra dñi voluntatem characterem sus-
 cepit. Vbi id quod antea diximus, recolen-
 dum est: nempe qd non solum dare, ve-
 rum & recipere spirituale pretium, delictum
 sit simoniae. Tertio addit, suspensionem
 ordinis eo protendi, non modo suspē-
 sis non liceat ordinis munere fungi, ve-
 rum neque alijs fas sit eis in tali execu-
 tione communicare, siue delictum publi-
 cum fuerit, siue occultum. Itaque dum
 quis pretio quantumuis occulto, hoc est
 nondum in ius foras delato, sacerdotale
 ordinem suscipit, neq; celebrare potest,
 neq; alij, qui id sciverint, eius celebra-
 tioni interesse. Quarto, subiungit talium
 simoniacum repetere non posse pretium.
 Intellego hoc aut in publico foro, ut nu-
 perime dicebam: nam priuatum ante
 condemnationem a bitror eidem esse re-
 stituendum. Quinto denique concludit,
 quod simoniacus inde factus, quod ordi-
 nem simoniace contulit, aut prebendam
 vel dedit, vel recepit, vel mediator fuit,
 si delictum sit publicum, priuatum illi
 foro, iure suspenditur: & quo ad se, &
 quo ad alios: si vero secretum, iuncta du-
 taxat est suspensus quo ad se. Notanda
 ergo hic est dñia, qd in collatione benefi-
 ciorum, nec dans nec recipiens qd deli-
 ctum est occultum, est suspensus quo ad
 alios, sed in quo ad se. In collatione au-
 tem ordinum licet conferens eadem il-
 beretur lege, sicut crimine occulto, non sit
 suspensus nisi quo ad se: recipiens in eadē
 si sit occultum, ut oque modo est suspen-
 sus. Sententia est antiqua, quam Pa nor. super
 captiua de simonia comprobat. Et arbi-
 tror eam esse rationem, quod cum in lu-
 sciipiendo radix ipsa infecta fuerit, non so-
 lum ipsum ab executione voluerunt iura
 arceri, verum, & quoscuque priuatum
 id scien.

Soto
de Iure
Legibus
Dicit
13

De re-
stitutio-
ne pra-
bendarum.

Pater.
Ratio
afferri.

id scientes, quamvis crimen occultum ei
 fet, hoc est non in publicum iudicium
 pertractum Dator uero si legitime erat
 ordinatus, satis duxerunt, ut ipse abstine
 ret, reliqui uero non tenebantur eum cui
 tare. Nisi publicus esset condemnatus.
 De istis suspensionibus extant iura in Ex
 trauegan. Mai. sup. citata, Sacro. quæ est
 in concil. Constantien. & in extrauegan.
 damnabile eiusdem Marti. & Eugenii
 & in alia. Cum deestabile. Illa autem
 quæ de aliorum communicatione cum si
 moniacis hic recensentur, ad seculum
 D. Tho. referenda sunt, nam postea ad
 consulendum timoratis conscientis de
 cret. est in concilio Constant. ut nemo ex
 communicatum uitare teneatur, nisi no
 minatum. uel eum qui fuerit publicus
 clericorum percussor. Nec satis est, quod
 sit nominatur generali nomine criminis,
 puta simoniacus, aut hereticus, sed requi
 ritur, quod sit de proprio nomine expres
 sus. Alias non esset delicatis conscientis
 tatis succursus. Quare cum omnis
 excommunicatio suspensionem secum
 afferat, sit, ut etia suspensio antequam
 publica sententia nominati sint, possint
 legitimi subditi sacramenta suscipere,
 etiam absolutionis. Immo uero subditi
 suum ius petente parcius potest sine
 culpa illi sacramentum ministrare,
 quia hoc totum in fauorem subditi in
 dultum est, dummodo tamen non celebret
 id quod peccator contra immane sacrile
 gium crimen facere non potest. Ad secun
 dum pari modo respondetur, quod ab epi
 scopo simoniace promotio non solum pro
 pter præceptum, uerum & propter eius ex
 communicationem nemo debet ordines
 suscipere absque dispensatione. Idque ut
 D. Thom. ait casu etia quo subditi pro
 bare crimen non possit. Alias recipiens
 particeps paret cum illo in crimine. Hoc au
 tem simili modo, quo proxime diceba
 mus uenit intelligendum: loquebatur. n.
 secundum leges sui seculi. Ia quippe nunc
 nisi talis episcopus nominatum sit excō
 municatus, potest subditi iuxta dictū de
 cretū ab ipso petere sacramenta, si tñ ei
 sit necessarii. Neq. uero episcopus tñ ad
 ministras d. elinquit. Secus, si sua se spōte
 ingereret, ut si subditi non petente præ
 cepto cum ad recipiendum uirgeret, aut si
 extraneos ordinaret. Quare tunc subdi

tus non teneatur ei parere. Ab episcopi
 autem cōmunionem, qui aliter quam per
 sui promotionem simoniacus est, nisi cri
 men esset iuridice publicatum, neque se
 cundum iura antiqua ullus tenebatur ab
 stinere. Ad tertium respondetur, bifa
 riam quemquā ueluti de usurario & fure
 dictum est, ad restitutionem teneri. Vno
 modo ratione acceptiois, quando scilicet
 peccauit accipiendo. Altero uero,
 ratione rei acceptæ, quando uidelicet
 rem possidet, quæ non est sua. Igitur
 dum qui sciens, & prudens, sua spōte uel
 ordines, uel ordinibus adiunctas præ
 bendas suscipit, tenetur tunc ratione ac
 ceptionis. Quapropter non solum iis pri
 uatur qui accepit, nempe ordinis execu
 tionem & beneficio cum perceptis fructi
 bus, uerum & alios quos forte non per
 cepit potuisset tamen alius legitime pos
 sessor precipere, restituere tenetur, quia
 omnium damna per iniuriam, dedit, de
 ductis tamen expensis causa fructum fa
 ctis, est quos in ecclesiæ utilitatem legi
 time, ut tenebatur, fecit. Quando uero le
 nesciente neque uolente per simoniam
 promotus est, tunc quidem solum tene
 tur ratione rei acceptæ, & ideo cum pri
 mum rescuerit, ab ordinis executione
 suspensus esse debet, sed tamen eos tan
 tum fructus restituere, quibus factus est
 citior. haud tñ eos in super, quos suis usi
 bus bona fide insumpsit. Si uero ille, qui
 pecuniam eius nomine obtulit, in frau
 de id fecit, atque actu, ut postea ipse ex
 poliaratur, tunc nisi ipse consenserit, nul
 latenus expoliandus est. Ad quartum
 respondet D. Tho. quod tam pecunia, uel
 possessio, hoc est prælato impensa, quam
 etiam fructus simoniace percepti, sunt ec
 clesiæ restituendi etiam dum prælatus, uel
 aliquis collegii in simoniam cōsensit. Si
 autem totum collegium fuerit eodem cō
 tractu infectum, tunc per facultatem præ
 lati facienda est restitutio, uel alteri eccle
 siæ, uel pauperibus. Et quidem id quod de
 fructibus asserit, ad uerbum uerissimum est
 secundum antiqua iura, tamen si iam nunc
 mos habet. Romanus, ut Papæ obtingat,
 ad suos sustinendos apostolicos sumptus.
 Quare cum illo fieri super eos potest cō
 positio, ab illoq. obtineri remissio. Quod
 autem de simonia pretio addit, intelligē
 dum arbitror eo modo, quo supra a nobis
 Soto, de Iust. & Iu. k k k 2 67.

Ad terti
 um.

Ad quart
 um.
 Mens S.
 Thom.

Marti.
 Eugen.
 Conci.
 Constā
 uentis.

Ad secū
 dum.

expositum est, nempe postquam quis fuerit criminis condemnatus, nam res est occulta, existimo ei, qui dedit rehibendum. In solutione ead. quintum enarrat D. Tho. decretum Lateranensis concilii sub Innocentio III. quod proxime eius tempora celebratum est, referitq; c. qm. de simonia ubi qui ad religionis professionem simoniace sunt recepti, nisi restitutionis gratia (ut supra explicatum est) non quidem solennis non obligatione liberantur qui nequiverant: sed tamen de suo monasterio repulsi ad perpetuam penitentiam in arctiori regula subeundam addicuntur. Quod autem subsequitur, nihil ad presentia tempora attinet, sed ad illos qui ante eiusmodi decretum fuerant delinquentes, qui scilicet tantum in aliis conventibus eiusdem ordinis commorari.

Ad sextum. Sextum deniq; argumentum, quod impræsentiarum longe plus ambiguitatis affert, ad explorandam naturam mentalis simoniæ adhibendum est, obliget ne ad restitutionem, dum foras opere non prodit. Et quidem si qui præbendam recipit, nullam re uera tribuit pretium, tunc collator, et si pretium ex pacto sperasset, ad nihil teneretur, ut de usurario diximus. Sed dubium est de illo qui præbendam suscepit, si circa pactum credidit se eadem per simoniam recipere, uidelicet uel quia collatorem spe preui electum arbitratu eadem contulisse, uel quia munera præmiserat praua intentione, quæ etiã prælatus nihil sanior receperat, tunc inquam dubium est, neque parum molestum utrum teneatur resignare præbendam, & pariter prælatus quidquid receperat restituere. Nam si leges usurarias confulas, dñi usura riuus mēte cōcipit id quod ab altero sibi ultra sortē porrigitur, non gratis, sed rōne mutui poni igit, ad restitutionem teneatur. Tamen in contrarium existit rex ut multis apparet, expressus in cap. mandato. quod ultimum est tituli de simonia. Vbi habetur, quod quando sic inter duos cōtingit, ut alter ab altero spirituale quidpiam, scilicet locum in monasterio, alter uero, scilicet cōuenus, temporale recipit, utrinque tamen corrupto affectu, uidelicet q̄a uterque apud se credit id sibi simoniace collatum, in morte uterque eadē intentione largieba-

tur dum modo nullum exterius interuenit pactum, nullaque expressio contrariæ mentis, nec ad restitutionem, ut plei que reatur, obligatur, sed satis, utriusque est per solam penitentiam suo factis facere creatori. Hoc ergo c. quatenus aliter sentire uideatur, quam de usura definitum est, prægrande Doctoribus facessit negotium ad explicandum. Vnde Hostien super eo. c. distinguens, ait, ea que per simoniam contra ius diuinum acquiruntur, necessaria esse que restituantur, que uero per simoniam de iure positio, hoc est malam, quia prohibitam, esse a restitutione libera. De quibus, inquit, Papa illic loquebatur. Contentit Henricus Gaudens quoli. 6. q. 26. in quibus in d. sermonem haberi non de illo, qui pro ingressu religionis pecuniam contulerat sed de illis monachis, qui honorifica loca coemerant, puta Abbati propinqua. Attamē si legitimum significatum introspicias, locus in monasterio pro eodem usurpatur, quod est admisso ad religionem. Quare illic proculdubio de simonia contra nos diuinis inuitus est sermo. Vnde statim subiicitur mentio resignationis spirituales. Quocirca Panormitan. illic credens nullum simonia mentalis genus ad restitutionem obligare, etiam si munus sinistra intentione, & detur, & recipiatur, hoc discriminis inter usuram & simoniam comministratur, quod in odium usurariorum iusta est restitutio usura mentalis, ne scilicet illo palliamento crimen obtegeretur, non autem restitutio simoniæ. At uero maiorem sane deberet simonia inuidiam parere, quam usura, utpote quæ utulendot est. Addit ergo secundo, quod forsan d. c. est intelligendum, quando principalis intentio non est simoniaca. Verumtamen neque hæc ualet solutio, quia in usura, ut suo loco declarauimus, quatenus intentione recipiatur aliquid ultra sortē pro usu pecuniæ, est usura. Ioannes Andreas super dicto capitulo aliud minoris probabilitatis affert discrimen, nempe, quod in usura sola mēs usurarii est deprauata, exigentis aliquid ultra sortem, non autem alterius soluentis, & ideo iubetur ei fieri restitutio. In simonia uero utriusque animus est corruptus Nam tamen quæ ueluti spirituale prohibetur, &

Respon- **Refuta-** **Ratio i** **Calet.** **Serētia** **auctoris**
 tes æteris paribus melior est conditio
 possideris, vt vterque permittatur id pos-
 sidere, quod recepit. Preterquam, inquit,
 q̄ per vlturam magis vulneratur charitas
 Sed tamen quod hæc confecta interpreta-
 tio minus fit ad rem accommoda, inde
 patet, quod deprauata mens nemini
 debet suffragari. Quare multo minus si-
 moniacus deberet dominium acquirere,
 quam vlturarius. Nam alias etiam si pa-
 ctum interuenisset, deberet vterque do-
 minium acquirere. Calet. ergo longè a-
 lia via procedit. Ait inquam, secus habe-
 re simoniam, quam vlturam: nam vltu-
 ram, inquit, qui soluit, inuitus dat. Qua-
 re alter neutquam dominium acquirit.
 In simonia verò vterque dat vitroneus:
 nam cum prebenda suapte natura æsti-
 mabilis, vt ei videtur, fit pretio lubenter
 eam recipiens pretium soluit: quare nisi
 ecclesia prohiberet translationem domi-
 nij, teneret vtrinque datio: & quia citra
 pactum non impedit, vterque euadit do-
 minus. Sed neque ista solutio hærenti
 animo satisfacit: nam perinde simonia-
 eus inuitus videtur conferre pretium,
 atque ille, qui accipit ad vlturas: siquidem
 mallet gratis accipere, vt iure diuino al-
 ter tenebatur conferre. Innumere deni-
 que sunt expositiones alie huius textus,
 quod iudicium magis eius obscuritatis
 est. Igitur vt rem quam maximè ego pos-
 sum, perspicue explicare pergam, totum
 dubium ex illo pender, quod ex præce-
 dentibus huc reposuimus enodandum,
 nempe: vtum restitutio tam pretij simo-
 niaci, quam rei spiritualis, sit de iure di-
 uino, & naturali. Et primum omnium
 hoc confessissimum sit, quod vt inque cõ-
 tra ius diuinum committitur simonia:
 scilicet tam ex parte euentis, quam ex
 parte vendentis. Qua ratione, vt supra
 exposuimus, simonia differt ab vltura,
 quoniam non solum uendens, verum, &
 emens adue, sicut nature gratia spiri-
 tualium, scilicet que gratis debent non
 solum dari, sed etiam itaquam Dei donũ
 recipi. Secundo, & hoc compertissimũ est,
 quod restitutio ex utraque parte in simo-
 nia hæctenus est de iure diuino, qđ in ta-
 li diuina prohibitione uendendi, & emẽ-
 di fundatur: sed hoc est, quod apud nemi-
 nem disputatum reperio, cũ ab omnibus
 diuis capitiuli interpretib? examinari de-

beret, uidelicet, utrum iure diuino sit im-
 pedita translatio tam rei spiritualis pre-
 tio receptæ, quam dñij eiusdem pretij.
 Nam si iure diuino simoniacus inhabi-
 lis sit ad recipiendum, tunc ecclesia nul-
 latenus facere potuit, ut simoniacus men-
 talis, puta credens aliquid sibi datum in
 pretium, dominium acquireret. Si au-
 tem translatio eiusdem domonij solo iu-
 re ecclesiastico est impedita, potuit qui-
 dem ecclesia illud impedire interuenien-
 te pacto, permittere autem, ubi nullum
 intercederet. Et quidem Calet. hanc se-
 cundam viam est ingressus. Arbitratur
 n. quod etsi spiritualia iubeantur gratis
 dari, & recipi, nihilominus ex natura sua
 esse precio æstimabilia. Quare qui pre-
 cium sua sponte pro illis confert, licet
 peccet quidem contra diuinam prohibi-
 tionem: nihilominus dominium trans-
 fert, nisi ubi translationem ecclesia impe-
 diuerit. Et fateor in hoc modo planã fi-
 ri textus intelligentiam. Porrò uerò ex al-
 tera parte suadere contendam (nescio an
 persuadere poterò) translationem domi-
 nij, saltè pretij iure diuino impediti: nã
 de re spirituali empta nõ est tanta persua-
 sio. Et quo a prohibitione ipsa diuina au-
 spicemur, Christus dicens: Gratis accipi-
 stis, gratis date: omne ius sublatũ uoluit
 aliquid recipiendi pro spirituali. Si au-
 tem nullum reliquit ius recipiendi, fit ut
 precium recipiens, nullatenus, Deo ue-
 rante, efficiatur dominus, sanè cum nisi
 aliquo iure, nemo rei dominus constitui
 ualeat. Secundo: Qui mutuum dat pro-
 pterea tenetur usuras restituere, q̄ gra-
 tis mutare debet. Tenetur autem pra-
 latus diuino iure diuino eodem pacto spi-
 ritualia conferre: ergo eodem inhabilis
 fit, ut dominus fiat. Quod si dixeris non
 ob id usurarium teneri, sed quia seorsum
 vltum pecunie uendit, qui nullius per se
 est pretij. Pariter arguitur de spirituali
 re, nam neque hæc quidem, ut omnes fa-
 tentur, est pecunia æstimabilis. Quod si
 respondeas, ex natura sua esse æstimabi-
 lem, saltem ubi est fructifera sacerdoti-
 um; coarguitur nihilominus hæc non
 esse uedibilia. Nã dũ quis pro aliquo ma-
 gistratu administrado publicum suscipit
 stipendium, ea lege, ut gratis illum admi-
 nistret, si quid ultra pretij recipiat, nõ fit
 dñs, sed ad restitutionem tenetur. Prelati
 Soto de Iust. & Iu. k k k 3 a-

Calet

Rõ pã
ma i Ga
ictan

Secundã

3. Rã

Pre. iu autem ecclesiastici sunt huiusmodi: ergo
 si quis eorum pro collatione spiritualium
 collatione spiritualium
 is iure quidquam recipiat, iure diuino reddere
 diuino perlingantur: eo possimum, q; neque
 restituere Papa, neque Anistitum vllus, dominus
 est spiritualium, sed merus dispensator
 rerum domini sui: qui gratis id facere cu
 ctis iussit. Quare nec tanquam domini,
 nec tanquam dispensatores dominium
 pretij acquirunt. Accedit huc p;terea
 vrgens admodum argumentum q; si so
 lo iure pontificio prohibita esset transla
 tio domini in simonia, sequeretur, quod
 si quis pro administratione sacramento
 rum, p;ter sacros ordines, reposceret,
 verè perciperet dominium. Nam iure
 pontificio eiusmodi translatio solum le
 gitur prohibita, vt ait in p;sentis artic.
 D. Thom. in ordinum, & beneficiorum
 collatione, & ingressu religionis: in qui
 bus pro nullis habentur contractus, vt su
 pra dictum est. Profecto ergo quam ma
 xima probabilitate pollet, vt in hoc etiã
 sensu iure diuino sit: ita in simonia resti
 tutio iusta, id quod antiqui semper cre
 diderunt vt Henr. Gaudensis, quolib. 6.
 q. 26. & Armacha. lib. 10. c. 23. quibus, &
 quolib. 9. art. 3. Adrianus ad harescit. Im
 mo, & S. Thom. idem hic videtur senti
 re: siquidem obligationem restituendi in
 simonia non aliunde deducit, quam ex
 verbo Christi; Gratis accepistis, gratis
 date. Quamuis Caiet. hic in sua Summ.
 verb. simonia, & illic Sylue S. 2. Panor.
 supra citatum sequitur, contrarium cen
 seant. Dixerim autem non tantam esse
 persuasionem de acquisitione simonica
 rei spiritualis, quod nulla sit iure diuino;
 tum q; licet dans pretium peccet contra
 naturam gratiæ; tamen dum id sua dat
 sponte, non videtur inhabilis subio de fie
 ri ad recipiendum; tum p;sertim, q; si
 iure diuino nulla esset, nullatenus posset
 Papa super eo dispensare; & tamen com
 munis est omnium consensus, q; si alicui
 simoniacè cõferat beneficium, licet vter
 que p;ssimè faciat; collatio tñ teneat, vt
 artic. prox. disputabitur. Tenendo ergo,
 vt quã longissimè certius cenfeo, iure
 diuino iustam esse in simonia restitucio
 nem. Restat ad allegatum capitulũ respõ
 dere; quod non est facile. Alijs ergo p;æ
 termittis solutionibus due sunt, quæ alicui
 nus momentũ haberi possunt. Vna, q; si

qui tanquam pretium aliquid obulit p;e
 lato, sed tamen nullo expresse pacto do
 minium in ipsum non transfulerit; tunc
 quia restitucio non illi facienda est, sed
 ecclesiæ, potuit Pontifex illum eidem
 prelato indulgere, atque adeo ipsum è
 vinculo liberare. At verò mihi nullatenus
 fit probabile, posse ecclesiã con
 demnare quenquam ad pœnam ante cõ
 demnationem de crimine; & ideo neque
 illum qui pretium dedit, priuare suo iure
 potuit, quandiu eius lateret crimen. Ob
 idq; probè ait Adrianus loco citato, quo
 libet 9. Papam non posse restitutionem
 cuiquam remittere, quã faciendã est par
 ti, quã dedit, sed illam, quã faciendã est
 ecclesiæ. Quamuis, & hoc non profus
 improbabiliter potest ad textum applica
 ri; nam illi monachi mentales simoniaci
 cum dispensationem peterent, delictum
 suum prodebant. Quocirca iam ecclesiã
 poterat eos, qui dederant, eodem pretio
 multare, tribuereq; ecclesiæ, atque adeo
 restitutionem ei remittere, qui posside
 bat. At tamen ob id solutio hæc non om
 nino quadrat textui, q; illic Papa nullum solum
 indulgentiæ beneficium apparet cõferri quã re,
 sed profus id respondere, quod est de curpa
 iure. Alia ergo est solutio Adriani loco citat.
 tato, quæ profecto attentè p;specta, vt
 meum fert iudicium, perplacabit. An si
 quidem illic Pontificem nullatenus de
 cernere in simonia mentali non esse
 necessariam resignationem spirituum;
 aut temporalium restitutionem; imo
 contrarium docet, sed lectio quæ pun
 ctum, & commã ineptè collocat, erro
 rem generat. Vulgò nanque post narra
 tionem casus, responsum in duo diuisi
 tur, videlicet, vt post verbum, extendi
 fiat rubrica, & inde, quasi noua clausula
 sit, legatur. Et ad resignationem spiritua
 lium, & temporalium, quæ nullo pacto
 sed affectu animi p;cedente, in quo ca
 su delinquentibus sufficit per solam p;ni
 tentiam suo satisfacere creatori; eos pro
 simonia huiusmodi non teneri. Ita ut hoc
 ultimum verbum referatur ad p;ceden
 tia, scilicet non teneri ad resignationem
 temporalium, & spiritualium. Quod pro
 fecto Papa non apparet sensisse, qui erat ter legi
 Gregorius Nonus: Nam Gregorius pri
 mus, ut patet canone. Si quis neque i. q. i. tus re
 cõtrarium statuisse videtur, ubi admonetur
 quod

Soto
 de Iure
 Legibus,
 DIT
 13

Hem. Gaud.
 Armach.
 Adrian.
 S. Tho.
 Caiet.
 Sylue.
 Panor.

quod si qui fraudulentò munusculo eccle-
 siasticam dignitatem acceperit, tenetur
 illam sub pena damnationis resignare.
 Fraudulentam enim munusculum planè
 significat illud, quod fraudulenta mente
 absq; pacto expresso supponitur, nam v-
 bi conuentio interuenit, non est fraus,
 sed aperta iniquitas. Igitur non est credi-
 bile Grego. nonum contrarium voluisse
 docere. Igitur: Vt rectè text. legamur præ-
 mittendus est casus capituli. Quidam en-
 nim dato praua intentione pretio absq;
 pacto recepti sunt ad religionem, & for-
 san dederant monasterio aliquam præ-
 bendam, & insuper aliquod temporale.
 Postmodum verò compuncti Romam
 miserunt, vt cum illis fieret dispensatio.
 Papa vere misit mandatum, vt eadem fie-
 ret. Sed tamen dubitauit postea eius Ab-
 bas de extensione mandati quantum ad
 duo, nempe vtrum extendere facultas
 vsque ab abbates, vt ipse posset cum illis
 dispensare, item vtrum extendere etiam
 ad dispensandum super resignationibus,
 ne ex alterutra parte fierent, vt scilicet
 conuentus resignare non tenetur, sed om-
 nia posset retinere, quæ monachi contu-
 lerant. Respondet ergo ad vtrumq; Ponti-
 fex affirmatiuè, dicens; Mandato nostro
 recepto, vt cum monachis, qui per simo-
 niam dato aliquo (scilicet munere tam
 temporali, quam spirituali) locum in mo-
 nasterio sunt adepti secundum constitu-
 tionem generalis Concilij (videlicet
 Constantiensis, vt habetur cap. quonia,
 paulò ant eiu eod. tit. relato, & infra.) Se-
 quitur responsio. Consultationis tux
 breuiter respondentes, dicimus, manda-
 tum apostolicum (id est facultatem dis-
 pensandi) ad abbates extendi (vt scili-
 cet ipsi valeant dispensare) & ad resi-
 gnationem spiritualium, & temporalium.
 Itaque verbum. Extendi fertur, in hoc
 quod sequitur, sed interlita rubrica rem
 obscurauit peruertitq. subinde lectione,
 vt intelligeretur non teneri ad resignatio-
 nes. Debes ergo sic legere. Extendi ad ab-
 bates, vt ipsi possint dispensare extendi-
 que ad resignationes tam temporalium,
 quam spiritualium si modo nullum in-
 teruenit pactum, nempe vt abbas possit
 dispensare, ne resignatio tam tempora-
 lium, quam spiritualium, quæ alias ne-
 cessaria erat, non fiat. Addit uero, quæ

vtrinque taliter acquiruntur, vt pote
 quod dispensetur, ne vel monasterium
 restituat quæ perceperat, neque vero mo-
 nachi inde abire cogantur, id quod alio
 qui iuxta tenorem dicti concilij facere te-
 nebantur, & transire ad alium monast-
 rium. At ergo Papa, quod in illo casu,
 id est, facta dispensatione delinquenti-
 bus sufficit per solam poenitentiam suo
 satisfacere creatori. Verbum ergo, So-
 lam, non excludit quin ex natura simo-
 nia facienda esset tam resignatio spiritua-
 lium, quam restitutio temporalium. Im-
 mo cum dicat mandatum dispensandi,
 ad id extendi palam docet super his di-
 spensationem fuisse necessarium, sed ex-
 cludit illa, quæ dicto consilio iubentur,
 scilicet ne exeant monachi a monaste-
 rio, sed maneant in suo loco cum sola pe-
 nitentia. Profecto apud me perquam
 abunde, uideatur responsio hæc capituli
 vim explicare, atque adeo cum commu-
 nis opinio, quod simonia mentalis non
 obliget ad restitutionem in eodem solo
 cap. fundetur non est cur ei adhibeatur
 fides. At Sanctus Thom. est, cui respon-
 dendum superest, quippe qui in presen-
 ti solutione ait sufficere simoniaci men-
 tali de mala intentione poenitere. Cui
 igitur responderetur non loqui de simonia
 mentali, vt communis opinio intelligit
 dicium capit. mandato. alias cum inter
 pontificia decreta iam tunc extaret, ip-
 sum citasset; sed vocat simoniacum men-
 talem eum, qui intendit pretio dare, aut
 accipere rem spiritualem tamen verè
 non dat. Colligamus ergo id quod sen-
 timus, si prælati aliquid pro collatione
 rei spiritualis receperit, etiam sine pa-
 cto, credens illud in pretium sibi dari,
 profecto non magis dominum, quam
 usurarius acquirat, atque adeo restituere
 tenetur eidem, qui dedit, si tamen po-
 stea rescuerit, id non sibi datum in pre-
 tium retinere potest. Atqui si quando
 confert beneficium, scit in pretium sibi
 munera esse impensa, non tenet colla-
 tio. Si autem quando contuli, non cre-
 debat sibi dari in pretium collatio ex par-
 te sua tenet, sed tamen si postea scriue-
 rit ceu pretium sibi data, restituere ten-
 netur, & collatio constat ob inhabilita-
 tem ementis fuisse inualida. Et profecto
 quousque me uel ecclesia, vel sapientes
 Soto, de Iust. & Iu. K k k 4 aliud

Obiectio.

Ex Sancto Thom.

Solutio.

aliud docuerim, egomet mihi aliud per-
suadere nequeo.

ARTICVLVS II.

Vtrum summus Pontifex possit super pe-
nis simoniae dispensare.

1. Argu.

Secm.

Retu.

1. Con-
clusio.
Proba-
tio.

Postremo denique quaeritur, vtrum
penae simoniae sint per pontifices di-
spensabiles? Et arguitur negatiue: Quid-
quid Papa potest in tota familia Christia-
na, potest antistitum quicumq; in sua die-
cesis nullus autem ipsorum dispensare su-
per eiusmodi poenis valeat: ergo neq; Pa-
pa. Secundò: Vna, potissima q. poena, vt
art. proximo diserebamus, est spiritua-
lium resignatio, temporaliumq; restitui-
tio. Super hoc autem dispensare nullus vi-
detur mortalium posse, cum eiusmodi re-
stitutio iure appareat diuino imperata.
Accedit tertio. Quòd si talis esset in Pa-
pa facultas, inde peruius pateret aditus
ad simoniarum barathrum: nam & Pa-
pa secum ipse dispensaret, vt dum veller,
sacerdotia venditaret, quorum nihilomi-
nus collationes teneretur. In contrarium
est tex. in c. mādato, proxime, expositum,
de simonia, vbi Papa facultatem indul-
sit dispensandi super simoniam. Id quod ce-
leberrimo vsu confirmatur.

Ad quaestionem duabus conclusioni-
bus respondetur, Vna: poena vitio simo-
niae decretae, sunt numero quatuor, aut
quinque. Prima, si verè poena dici potest,
est spiritualium resignatio, temporaliumq;
restitutio. Hoc patet cap. supra citatis, si
quis episcopus, & c. presbyterum, i. q. 1.
c. de hoc. & cap. audiuimus, de simonia.
Et in Extrauagantibus Martini, Eugenij,
& Paul. 2. cum detestabile, quibus contra-
ctus simoniacus habetur, vt nullus: siue
delectatio ea sit diuini iuris, vt arbitror,
siue ecclesiastica sanctio. Vbi autem con-
tractus est, nullus inde pròtinus restitui-
tionis vinculum exurgit. Quare non pro-
prie censenda est poena, sed naturalis obli-
gatio, vt quisque alienum relinquat.
Quamobrem nulla est, (vt supra dixi-
mus) expectanda sententia. Secunda pe-
na, est papalis excommunicatio, ut ei-
dem Extrauagantibus patet, & can. repe-
riuntur. i. quæst. 1. quæ quidem (vt lib. 1.
expositum reliquimus) ipso facto incurri-

tur per sententiam ipsam iuris, eiusdem-
que admonitionem. Tertia est suspensio
ab ordinum functione qui per simoniam
recipiuntur, ut patet eod. c. si quis episco-
pus, & reperitur, & in eisdem Extra-
uagantibus Martini, & Eugenij. Ac qui
excommunicationis poena communis est
etiam mediocribus, ut inibi patet. Ita-
que illi qui suo negotio causam præbet,
vt alij simoniace contrahant, sunt ipso fa-
cto excommunicati. Quin verò & quot-
quot certa scientia testes essent simoniae,
iure antiquo tenebantur sub anathema-
tis poena reuelare, neque antequam reue-
larent, absolui poterant, vt in Extrauag.
Martini, legitur. Sed tamen, vt in verb. si-
monia. §. 19. Syluest. admonuit, de illis
tantum intelligebatur, qui presentes es-
sent in Curia Romana. Imò verò neque
illo modo temperata lex vim nunc, in-
quit, habet ullam, quoniam est peritum
iam abrogata. Poena autem irregularita-
tis non est sub hoc termino iure expres-
sa, neque in Extrauaganti, cum detesta-
bile. vbi omnes poenæ censentur, expres-
sunt. Nihilominus suspensio ab officio
illius, qui ordines simoniace suscepit,
contulit, quodam genus irregularitatis
est. Præterea cum simoniaci omnes sint
excommunicati, si postea celebrent, iure
lege communi excommunicationis man-
ent irregulares. Imò verò quantum
non celebrent, quandiu excommuni-
cati sunt, nequeunt ad alios ordines pro-
moueri, quæ est tali irregularitas. Quæ
D. Thom. artic. 6. in responsione septi-
mi, maximam dispensationem, quæ cum
simoniaco fieri potest, arbitratur, ut in
eadem ecclesia maiores ordines conse-
quatur, ubi denotat simoniacos esse in-
regulares. Postrema denique poena est
infamia, ut habetur 15. quæst. 3. can. Sand.
& de accusationibus. ca. inquisitiones.
Posterior conclusio: Cum eo, qui simo-
niae labe infectus est, summus Pontifex
idemque solus dispensare valeat. Prior
pars inde patet, quòd cum plenissimam
habeat potestatem remittendi peccata,
vt eorum quascunque poenas valeat pro
caussa remittere, alias Christiana fami-
lia remedio esset orbata. Accedit quòd
poena, quæ verè sunt poenæ, videlicet
una excepta restitutione, omnes
sunt ecclesiastico iure decretae, in quod

Soto
de Iure
Legibus
DII
13

ipse plenissima fungitur potestate. Posterior vero conclusio pars non est usque adeo certa, immo D. Tho. loco proxime citatio, artic. 6. distinct. 6. secus censet. Ait qui ppe solum Papam cum eo, qui scienter est simoniace beneficiatus, dispensare posse, in reliquis vero casibus posse etiam episcopum. Quin uero ordinaria potestate episcopus ualet a quouis commisso crimine absolueret, nisi Papa id sibi referuans eius conceret potestatem. Quo circa ut communis habet Doctorum sententia, quo Syluester refert. uerb. dispensatio. §. 14. contra canonem Papæ, aut concilii episcopus dispensare non potest. Cum ergo simoniace ppe omnes sint conciliorum aut summorum Pontificum decreta constituta, uel iam habet, uel solas Papa uel concilium dispenset, saltem in simonia ordinis, aut collati beneficii scienter acquisiti, non est dubitum quin soli Papæ hoc sit referuatum, ut habetur in Extrauag. cum deestabil. Pauli. & idem arduum est ad ingressu religionis, ut patet in d. cap. Mandato ubi constat ad solum Papam de hac re fuisse recursum, & Martinus V. in sua Extrauag. etiam receptionem monasterii simoniacam anathematis mucrone iugulat, cuius idem absolutio ad solum attinet Papam. Sin uero in susceptione aut institutione aliorum sacramentorum quidpiam simoniace aut detur, aut recipiatur, Sanct. Thom. posse referret episcopum dispensare. At tamen recentior Extrauagans, cum deestabil. omnem prorsum simoniam ferit excommunicatione sibi soli referuat. Ait enim, qui quomodo libet dando uel recipiendo simoniam commiserit, aut quod illa fiat, mediatores extiterint, seu procurauerint, sententiam excommunicationis incurrant a qua nisi a Romano Pontifice absoluti non possunt, nisi in articulo mortis. Cui ergo ait quomodo libet, nullius prorsus simoniaci conscientiam pacare audeat, an equam summum Pontificem, uel eius uicarium adiuerit. Sunt autem gradus dispensationis gradus, super simonia quoadam consueti, numero quatuor spensato recenset. Erant enim parua dispensatio super simonia magna, & maxima: Parua quia quidam, ut ad laicorum communi-

nam simoniace admitteretur. Magna, ut post poenitentiam in alia ecclesia in suo ordine remaneret. Maior uero, ut remaneret, in eadem ecclesia, sed in minoribus ordinibus: Sed maxima, ut in eadem etiam permaneret, atque ad maiores ordines posset promoueri: nusquam tamen usque ad præfectus dignitatem. Hæc enim olim nunquam concedebatur. Quin uero, ut illic ait idem sanctus doctor nullum de dispensatione uerbum audiebatur, prius quam tum temporaliu, tum etiam spiritualium restitutio fieret. Nunc uero temporis super his omnibus facile dispensatur.

Ad primum igitur argumentum respondetur. Quidquid episcopi ordinario iure possunt, Papa nihilominus merito huiusmodi dispensationes & absolutiones ad seipsum in odium simonie aduocauit, ne si dicecesani eadem omnes potestate fungerentur, hiatus simonie propter dispensandi facultatem patentior fieret.

Ad secundum respondetur, dispensationem super simonia bifariam considerari posse. Vno modo post factum. Altero uero ut fiat. Et quidem post factum nullatenus controuertitur, quin possit Papa super omnibus poenis dispensare, simoniacumque in pristinum restituere honorem & locum. Atque adeo non solum de fructibus uerum & de pretio simoniaco arbitratu suo disponere. Nam postquam crimen in finem est forum delatum, restitutio non est faciendâ, qui dedit, sed cui Papa constituerit. Posteriori autem modo neutriquam sic Papa dispensare potest, ut quis rem spiritualem pretio emat, quin talis emptio, & uenditio sacrilegium sit & immane scelus, quandoquidem iure sit diuino, & naturali interdicta, siue cum alio, siue secum dispensare aufit. Immo quotiescunque spiritualia pretio uendunt, tam ipse quam emens eodem complicaretur simonia execrabili uitio. Potest tamen dispensare super excommunicatione & infamia, atque aliis ecclesiasticis poenis, ut scilicet circa earum reatu possit contractus simoniace celebrari. At uero de restitutione dubium restat, utrum scilicet si uel ipso uel alio pretium recipiente spirituale cõferret, eatenus dispensetur.

Ratio conclusionis. Exco-catio-omnisi moniaci, Papæ referuat iure nouo.

Ad primū arg.

Ad secundum ar.

Dubia.

spensatio ualeret, ut collatio teneret, & pretium maneret a restitutione liberum. Et re uera nescio an antiqui patres id cōfiterentur. Nam S. Thom. non aliter dispensationem admittit, quam p̄m̄ ista resignatione spiritualium, temporalium que restitutione. Quamuis dici posset nō esse locutum nisi de legitima dispensatione. Dicendum ergo, quod si ea sententia uera sit, quod iure diuino sit simoniacus inhabilis ad recipiendum præbendam, non est in Pontificis facultate illam collationem asserere ualidam. Et id eo qui antecedens crediderit, eum necesse est id, quod sequitur, confiteri. Et fateor quod, nisi communis opinio reclamaret, sic dicerē. Nihilominus admittimus, ut supra hæsitantes insinuauimus collationem illam pretio emptam, a quo adeo iniquam, non uique adeo iure diuino impediri, quin teneat, esset tamen in signiter iniquus, ut absit impietas uerbo Pontifex ille q̄ tale pateret scelus. Quod si uideret, ambigere nequeo quin pretium semper restituere teneretur: quandoquidem (ut sæpenter dico) illius translatio domini, iure diuino est nulla: Hinc ergo gradus fit ad solutionem tertii. Concedendum enim est huiusmodi facultatem dispensandi, ut sacerdotiorum collatio simoniaca firma sit, suapte natura precipitiū esse ad simoniacum barratum. Est tamē hoc Deo fidendum quod nunquam uel quam rarissime in tā ablutum sacrilegium suum vicarium collabi permittit. Vt uero eo ipso quod Papa secum dispense ut sacerdotium uendat, pariter cum emptor dispense, ut percipiat, non dico quantum ad culpam, quia non potest, sed ut uerus sit possessio. Tam

q. s. affirmatiuum cum Palu d. contra R. dian. responsum reliquimus. Cetero hic eidem sententiæ prius refragatur. licet postea uideatur suffragari. Nam re uera ratio, quam contra pontificum obmolitur, non est præcipui momenti. Arguit enim quod cum illa Papæ uenditio non sit expressa dispensatio, non est præsumenda nisi recta id ratio persuadear, quæ quidem potius suadeat oppositum, quoniam ex tali præsumptione fieret consequens, ut omnes passim audirent Pontificem ad emendam sacerdotia, quo nihil esse perniciosius potest. Quare etsi iniquitas sit, inquit, in Papa, vendere, peior tamen esset, si uendens præsumeret dispensare: quia peccatum duplaret. Respondetur autem rationem rectam potius suadere, quod eadem semper præsumatur dispensatio, quoniam si sine dispensatione præsumpta uenderet, peius ei duplaretur factus. Nam enim tantum sacerdotium uendere attemptaret uerum & iniquiorem abibere fraudem, scilicet quod pretium recipiens nihil cōferret, si quidem nisi emptorem ab excommunicatione immunem redderet & habilem constituere, collatio non teneret. Neque isto modo patentior sit idus ad simoniam, tum quod si dispensatio ipso facto non præsumeretur, qui iniquus Pontifex esse uellet, tam facile uenderet, unaque expresse dispensaret, quam sine dispensatione uenderet. Tum precipue, quod etsi tanta infirmitas in Papa factas, tamen cum eius usus tam sit detestandus, non est de ipso tam male timendum, ut per talem occasionem fiat ad ipsum, ut sacerdotia uendat, sacerdotum concursus.

Solutio.

Ad tertium. Hæsitatio.

Solutio. Caieta.

Finis libri Noni.

Soto
de iure
Legibus
III
13